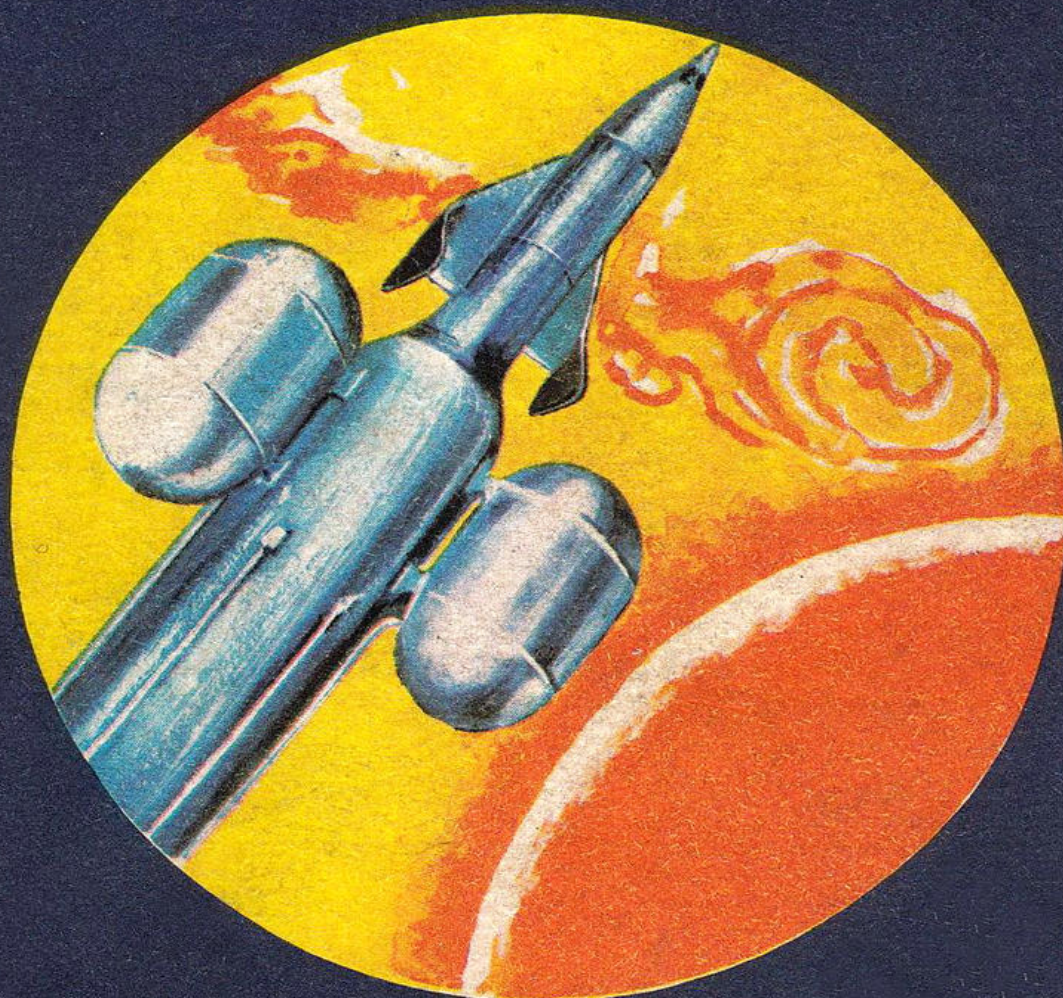

српантистика

ГЕОРГИ МАРТИНОВ

ГИАНЕЯ

ИЗДАТЕЛЬСТВО «ОТЕЧЕСТВО»

ГЕОРГИЙ МАРТИНОВ ГИАНЕЯ

Перевод: Мая Халачева

chitanka.info

ПРОЛОГ

1.

Оранжево-жълтият кръг, пресечен по диагонал от небесносиня черта, се появи над бетонираната лента на автомагистралата, когато вечебусът се намираше на около петстотин метра. Неподвижен, рязко очертан, пронизан от слънчевите лъчи, които се лееха от безоблачното небе, той блестеше като малко слънце, внезапно изгряло над самото шосе.

Във вечебуса прозвуча тих глас:

— Внимание! Приближаваме се към линията на кълбекса. Влакът се намира на сто и десет километра. Желаещите да наблюдават преминаването на експреса да вдигнат ръка!

В дълбоките кресла седяха тридесетина души — бяха заети само около четвърт от местата. Осемнадесет пътници вдигнаха ръка.

Тих, съскащ звук наруши безшумния бяг на колата. Влязоха в действие спирачките. Вечебусът спря до самия оранжевожълт знак, който постепенно избледнявайки, накрая съвсем изчезна, сякаш се разтвори във въздуха.

Макар че само осемнадесет души изявиха желание да видят експреса в пълен ход, слязоха всички пътници. Кълбексът се бе появил не много отдавна и интересът към него още не беше станал навик. Жителите на градовете рядко имаха случай да видят влака по средата на прехода, когато скоростта му достига до шестстотин километра в час.

Във вечебуса беше прохладно, а отвън юлското пладне разпръскваше зной. Местността около прелеза беше открита, равнинна. От двете страни на автомагистралата като безкрайна права линия се губеха към хоризонта жълтосивите опори на жлебообразния път, висящ на четири метра от земята. Като че ли нажежени от слънчевите лъчи, със златист блясък светеха полукръглите „релси“. Червените линии, ограждащи от двете страни „платното“ на кълбекса, в ярката светлина на деня изглеждаха като повдигнати, сякаш бяха прокарани не по земята, а направо във въздуха.

Пътниците от вечебуса бяха облечени много леко, по-голямата част — в светли, направени от тънка материя, дрехи, но все пак лятната горещина се чувствуваше: денят беше безветрен.

Между тях рязко се открояваше висока девойка, облечена в бяла рокля, по-къса, отколкото беше прието да се носи тогава. Странният зеленикав оттенък на кожата ѝ, изумрудено-сапфиреният блясък на гъстите, черни коси, които не бяха покрити с нищо, като че ли девойката не забелязваше зноя, косо разположените очи, повдигнати към горната част на носа — всичко в нея издаваше човек от неземна раса. Стройните ѝ, с красива форма крака, от обувките до коленете, бяха обвити с кръстосани тесни бели ленти, захванати също с бели, метални токи във вид на удължени листа на някакво неизвестно растение. Като две щитчета те закриваха коленете ѝ. Тънките ѝ, голи до раменете ръце завършваха с дълги, гъвкави пръсти, с яркозелени блестящи нокти, сякаш на края на всеки пръст имаше по един голям изумруд. Зеленият цвят ясно личеше в угълчетата на устните и особено се забелязваше по ноздрите на правия нос.

Но кръвта на девойката явно беше червена. Зелен оттенък на кожата ѝ придаваха някакви особени свойства на пигмента. Тук-там по гънките на тялото ѝ това съчетание имаше цвета на слънчев загар. Роклята ѝ стигаше до над коленете и отзад беше много открита. Нейният гол гръб почти съвсем се скриваше под вълните на дългата коса, прихваната на тила с бяла шнола с все същата форма на лист от неизвестно на Земята растение. Изключително гъстата ѝ коса изглеждаше като тежка маса, в която при всяко движение на главата лъчите на слънцето хвърляха изумрудени отблясъци.

Но „зеленикавостта“ не грозеше девойката, напротив, тя беше своеобразно красива — със своята свежест и със силата на цветущата си младост будеше неволно чувство на симпатия. И само косо поставените очи придаваха на лицето ѝ тъжен израз.

Пътниците от вечебуса вече бяха свикнали със своята необикновена спътница и не ѝ обръщаха особено внимание. Всички знаеха коя е тя. На Земята нямаше нито един човек, който да не беше чул нейната фантастична и загадъчна история. Само от време на време нечий любопитен поглед се спираше върху високата ѝ, стройна фигура, внимателно разглеждаше чертите на лицето ѝ, сякаш се

стараеше да разбере какво прави „гостенката на Земята“ във вечебуса, който се движи по маршрута Киев-Полтава.

Девојката не забелязваше тези погледи. Тя като че ли не виждаше никого от оокръжаващите я хора. Нито един път погледът на нейните черни очи не се спря на някого.

Наричаха я Гианея. Както името ѝ, така и тя самата беше известна на целия свят.

Неотлъчно до нея беше друга девојка, но вече с обикновен, земен вид. Тя също беше висока, но все пак с половин глава по-ниска от своята спътница, със също такива гъсти черни коси, но без зеления оттенък, беше облечена със също такава бяла рокля, но по-дълга и не толкова отворена. Беше обута в същите обувки, но без лентите. И нейните черни очи бяха малко тесни, но разположени нормално.

Пътниците от вечебуса познаваха и втората девојка. Също като Гианея и тя беше известна на всички. Цялата Земя знаеше името ѝ.

Те си говореха на звучен, красив език, но много тихо. Слухът на Гианея, и това също не беше тайна, се отличаваше с изключителна, непостижима за хората на Земята, острота.

И не само слухът. Всички сетивни органи на пришелката от другия свят бяха развити превъзходно. Тя виждаше това, което земен човек не би могъл да различи без бинокъл, долавяше миризма, която не би подушило даже специално обучено куче. Тънките нервни пръсти на Гианея усещаха неща, недостъпни за пръстите на хората.

Способностите на загадъчната гостенка отдавна бяха привлекли вниманието на учените. Тя притежаваше чудесен глас, чийто диапазон обхващаше почти всички октави на земния роял, прекрасно рисуваше. С непринудена лекота моделираше от глина и изсичаше от мрамор скулптурни портрети. И всичко това правеше така, като че ли цял живот е била певица, художник или скулптор. Нейното тяло беше способно да извършва най-невероятни гимнастически упражнения. Във всички видове лека атлетика Гианея далеч превъзхождаше хората. Само спортистите мъже, рекордьори в своя вид спорт, можеха да се състезават с нея без риск да бъдат непременно победени.

Беше известно, че Гианея най-много обича плуването. Тя плуваше с добре изработен стил класически кроул, което доказваше: първо, разпространеността на този вид спорт в нейната родина и

второ, че откритието на най-бързия начин на плуване не е прерогатив на Земята.

— Физически — казваха учените, — Гианея е човекът на бъдещето. Хората трябва да станат и непременно ще станат такива като нея. Еволюцията на човешкия организъм закономерно ще доведе до това, че всички така наречени таланти ще бъдат нещо нормално за здравия човек.

Говорейки за физическите данни, учените не казваха нито дума за умствените способности на Гианея. Те просто не ги познаваха. Само по косвени признаци можеше да се предполага, че тя има високо развит мозък.

За година и половина, изминали от момента, когато се появи тази девойка от друг свят на Земята, все още не беше намерен общ език с нея, не беше достигнато пълно разбирателство. Гианея не проявяваше ни най-малко желание да изучи земен език, като предоставяше на хората от Земята цялата инициатива по опознаването. Пред групата учени-лингвисти, заели се с изучаването на нейния език, стоеше тежка задача и то не толкова поради трудностите на самия език, колкото, преди всичко, поради явното нежелание на Гианея да помогне на хората. Тя много неохотно „даваше уроци“, като се ограничаваше с най-прости думи и понятия, без които самата тя не би могла да се справи на Земята. И най-малкият опит да се разшири запознанството с нейния език с цел да се засегнат научните въпроси, срещаше неизменен мълчалив отпор. Създаваше се впечатление, че Гианея твърдо е решила в никакъв случай да не даде възможност на хората да ѝ задават въпроси с научен или технически характер.

Може би не бе запозната с науката на своя свят? Обстоятелствата на нейното появяване на Земята категорично говореха против такова предположение. Тя безусловно знаеше много. Но дали това „много“ е повече, отколкото знаят на Земята?

Все пак учените не губеха надежда да получат отговор на интересуващите ги въпроси. Та нали Гианея няма вечно да мълчи? Ако тя иска някога да се върне в родината си, то това може да стане само с помощта на земните хора и земната техника.

Съвсем неотдавна се появи надежда упорството на Гианея да бъде сломено. Гостенката за първи път заговори за миналото.

— Аз напуснах родината си — каза тя на единствения човек към когото явно чувствуваше разположение — Марина Муратова, ленинградската лингвистка, същата която я придружаваше в пътуването — почти насила. Не знам защо, но не чувствувам особена мъка по нея. А при вас, на Земята, попаднах съвсем против волята си. Този рейс бе за мен изключително несполучлив. Но да остана при вас завинаги... — тя потрепера.

Най-после в Гианея се появиха някакви човешки чувства! Година и половина, още от първия момент, тя се държеше неестествено спокойно.

— Вашата родина по-красива ли е от нашата Земя? — попита Муратова, напълно убедена, че ще получи утвърдителен отговор.

И се излъга.

— Не — отговори Гианея. — Вашата Земя е много по-красива. Все пак за мен са скъпи спомените от детството и юношеството ми.

И това беше всичко. Гианея отново се затвори в себе си, не отговори на по-нататъшните въпроси на Муратова, която се опитваше да продължи беседата.

Но и това, което каза, беше напредък. Гианея бе окръжена с още по-голямо внимание и грижи. Решиха да не форсират събитията, да чакат, докато тя сама поиска да разкаже всичко. След като веднъж бе заговорила за миналото си, рано или късно Гианея щеше да се върне отново към него.

Муратова стана постоянна спътница и преводачка на Гианея. Между двете девойки постепенно се завърза приятелство. Може би за това спомогна макар и малката, но несъмнена външна прилика.

Къде се намираше родината на Гианея? Откъде беше дошла тя по такъв странен и загадъчен начин в Слънчевата система? И как е могло да стане това „против волята“ ѝ? На тези въпроси можеше да отговори само Гианея. Но тя мълчеше, мълчеше вече година и половина.

Все пак някога трябваше да заговори. Цялото човечество на Земята с нетърпение очакваше този момент.

И днес, в това горещо юлско пладне, тайнствената пришелка от друг свят стоеше до прелеза на линията на кълбекса, сред зелената равнина, в центъра на украинската земя.

Какво я бе накарало да дойде тук? Това не знаеше дори Муратова. Гианея изрази такова желание и това беше достатъчно.

Стараеха се да изпълняват безпрекословно всички нейни желания. Можеше само да се предполага, че в Полтава я бе привлякло предстоящото приземяване на Шестата лунна експедиция. Трудно беше да се намери друга причина.

Но тук имаше едно „но“ и учените на Земята скъпо биха заплатили, за да узнаят дали Луната интересува Гианея или не. Изясняването на този въпрос можеше да хвърли светлина върху много неща, които досега оставаха тайна.

Съмнения предизвикваше и фактът, че никой не беше говорил на Гианея за завръщането на Шестата. Откъде би могла да разбере тя за това?

Както и да е — Гианея каза, че иска да замине за Полтава, като показва града на картата.

За своите пътешествия по Земята, а те бяха доста чести и продължителни, Гианея упорито използваше земния и водния транспорт — не признаваше въздушния. И сега тя предпочете вечебуса, макар да знаеше, че този път е по-дълъг и по-уморителен.

Може би Гианея искаше да види отблизо земната природа?...

Оставаше малко време. За кълбекса, когато се движи с пълна скорост, сто километра са десет минути. Групата пътници тръгна към едно малко хълмче, което се намираше на около четиридесет метра от автомагистралата. Да се наблюдава преминаването на експреса отдолу не беше така интересно.

Гианея първа достигна върха на малкия хълм. Подвижността, явното предпочитание към бягането пред спокойния ход, стремителността на движенията бяха характерни черти за тази девойка. Тя леко се изкачи по доста стръмния склон и с един скок преодоля последните метри.

Стройният ѝ силует, изправените раменен гордо поставената глава отчетливо се обрисоваха на фона на синьото небе. На светлината на слънцето, отдалеч, зеленикавият оттенък на тялото ѝ изчезна и Гианея изглеждаше като кафява статуя, облечена в ослепително бяла къса рокля.

— Много е красива! — каза някой от пътниците.

Муратова беше добра спортистка, но при изкачването изостана от своята спътница с десетина метра. Когато застана до нея, тя неволно обърна внимание колко спокойно и равно диша Гианея. Изглежда

стремителното изкачване не я бе изморило и не бе нарушило ритъма на сърцето ѝ.

— Чувам някакъв тътен — Гианея показва с ръка посоката, откъдето трябваше да се появи експресът.

Той беше още много далеч, някъде зад хоризонта. Нито един човек в света не би могъл да долови от такова разстояние характерния шум на приближаващия се с пълен ход кълбекс. Но Муратова нито за секунда не се усъмни, че Гианея действително чува този звук. Твърде често ѝ се налагаше да се убеждава в изключителната острота на слуха на гостенката.

Муратова си спомни за детската приказка: „Чуваше как расте тревата“.

„Гианея наистина е способна на това — помисли си Марина. — Интересно, какви звуци долавя тя, когато на нас ни се струва, че наоколо е пълна тишина.“

Откъм вечебуса се чу предупреждението на металния глас:

— Експресът се приближава!

Значи и механичният шофьор на колата чува шума на влака. Кибернетичният автомат притежаваше същата острота на сетивата, както и живата Гианея.

Пътниците забързаха.

— Какво каза той? — попита Гианея.

Муратова преведе.

— Да, вече е съвсем близо — потвърди девойката.

Поради стръмнината не всички можаха да преодолеят тези шест-седем метра от изкачването. Малка група възрастни пътници спряха по средата на склона. Двадесетина души се присъединиха към двете момичета.

Оттук линията на кълбекса се виждаше като на длан. Полукръглите опори-релси така добре бяха полирани, че блестяха като влажни. Тяхната геометрична правилност създаваше зрителната илюзия, че продължават и отдолу, където всъщност беше празно пространство, че се затварят с невидима повърхност и образуват опора във формата на тръба, разрязана надлъжно, като жлеб. Затова този път се наричаше „жлебообразен“.

Но названието имаше и друга, историческа причина. Първата линия на кълбекса беше построена действително във вид на една

плътна полутръба. Едва по-късно стигнаха до убеждението, че долната част не е необходима, че тя даже намалява скоростта като създава излишно триене. Съкращаването на площта на „релсите“ напълно можеше да се компенсират като се увеличи броят на топчетата по опорната повърхност на самия кълбекс. Тази рационализация, предложена и изчислена от младия тогава Виктор Муратов — брат на спътничката на Гианея — даде блестящи резултати: скоростта на експреса веднага се увеличи с двадесет и пет процента.

Формата на релсите се измени, но първоначалното название остана.

Кълбексът се приближаваше. Сега вече го чуваше не само Гианея. Някъде, все още зад хоризонта, като че ли свиреше силно опъната дебела струна.

— Няма ли да ни помете оттук? — боязливо попита някой редом с Муратова.

— Какво приказваш! — отговори друг. — От нас до релсите има трийсетина метра.

Сякаш чул този разговор, механичният шофьор на вечебуса отново се обади.

— Препоръчвам ви да не стоите прави, а да седнете на земята — отчетливо и ясно каза той.

Всички побързаха да изпълнят този съвет. След като изслуша превода, Гианея обаче остана да стои. Муратова понечи да седне, но бързо се изправи. Тя не можеше да допусне поверената ѝ гостенка да падне поради невнимание и да получи макар и най-малката травма. Тя застана до Гианея и здраво я прегърна през раменете — така щяха да бъдат по-устойчиви.

Гианея се усмихна и на свой ред обхвана с ръка талията на Марина.

„Сега няма да паднем“ — помисли си Марина, като с цялото си тяло усещаше колко надеждна е опората на тази тънка, нежна на вид, но толкова силна ръка.

Тя искаше да подкрепи Гианея, а излезе, че Гианея подкрепя нея.

„Както и да е, сега няма да паднем, ако ще да минат два кълбекса“ — още веднъж си каза тя.

— Вашият брат ли е строил тази линия? — неочаквано попита Гианея.

Муратова трепна. Не, това вече е много! В разговорите си с Гианея, тя никога не беше споменавала за своя брат — изпълняваше молбата на Виктор. Той не искаше гостенката да разбере за тяхното роднинство. Гианея добре познаваше самия Виктор, като не подозираше, че той е брат на Марина. Кой би могъл да ѝ каже за него? И откъде ѝ е известно, че именно Виктор е предложил идеята за тези релси?

Големите, така странно разположени очи внимателно гледаха Муратова, очаквайки отговор. Едва забележима усмивка докосна зеленикавите ъгълчета на красиво извитите устни. И Марина не за първи път си помисли, че Гианея се преструва — тя знае земен език и тайно от нея чете вестници и списания.

— Не — Муратова машинално отговори на своя роден език. — Той не е строил тези релси, а само предложи идеята.

— Какво казахте? — попита Гианея.

„Ако се преструва, то много умело! Но може би знае не руски, а някакъв друг език?“

Муратова преведе казаното на езика на гостенката.

— Идва! — извика някой.

Това се отнасяше за кълбекса.

В далечината, там, където изглеждаше, че „релсите“ се сливат в една тънка права линия, се появи ярко блестяща точка. Тя стремително се приближаваше. Ниският, проточен тътен се усилваше с всяка секунда.

„Шофьорът“ на вечебуса услужливо информира:

— Кълбексът се движи със скорост шестстотин и десет километра в час, или сто шестдесет и девет и седемнадесет стотни метра в секунда.

Докато изрече тази фраза, кълбексът успя да премине два километра и се намираше вече съвсем близо. Добре можеше да се види дългият, с идеална аеродинамична форма корпус на първия вагон, направен от сребрист метал. След експреса, ясно видима в лъчите на слънцето се носеше опашка от развихрен въздух.

Някои от зрителите на хълма си запушиха ушите. Към мощния тътен се присъедини все по-засилващо се свистене.

Гианея стоеше неподвижно, без да сваля очи от приближаващия се експрес. Тя бе пътувала много пъти с кълбекса, но никога не беше го

виждала отстрани, по време на движение. Говореше ли ѝ нещо видът на свръхбързия влак, будеше ли в нея спомени? Кой можеше да отговори на това?

В този миг, когато късият влак като сребриста мълния се стрелна край хълма и удари зрителите с плътната вълна на разсечения от него въздух, Муратова случайно погледна лицето на Гианея и забеляза, как в тъмните очи на нейната спътничка блесна огънче.

Какво изразяваше то? Какво го беше предизвикало? Дали това бе възхищение от могъществото на земната техника, или... подигравка с нейната изостаналост?...

Когато кълбекът изчезна зад отсрещната линия на хоризонта и тътенът му замря за слуха на земните хора, Муратова попита:

— Какво е вашето впечатление?

Но Гианея не ѝ отвърна.

2.

Двете момичета не знаеха, че човекът, за когото говориха преди малко, бе в експреса, току-що профучал край тях.

Виктор Муратов седеше в дълбокото меко кресло до стената на вагона и внимателно прелистваше страниците на някакъв ръкопис.

И той, като всички, знаеше от вестниците, че Гианея е заминала за Полтава, а заедно с нея, разбира се, и неговата по-малка сестра. Но мисълта, че само преди минута се е намирал съвсем близо до тях, естествено не му идваше в главата. Даже и да беше гледал през прозореца, при такава скорост все едно не би могъл да забележи малката група хора на хълмчето.

Виктор Муратов беше много висок, силно загорял, с атлетическо телосложение мъж, на около тридесет и пет години. Имаше същите като на сестра си гъсти черни коси и тъмни очи, повдигнати към носа, което му придаваше някаква прилика с Гианея.

Но той не забелязваше това сходство, което се набиваше в очите на всеки. Наистина, в един паметен за него ден, му го казаха, но той скоро забрави това.

Не си го спомняше и сега, когато пред очите му беше фотографията на Гианея, залепена върху една от страниците на ръкописа.

Даже не погледна снимката. Нямахше никаква нужда да прави това, тъй като именно той бе в числото на малката група хора, които първи бяха видели пришелката от друг свят и чертите на лицето ѝ завинаги се бяха врязали в паметта му. Твърде необичайни бяха обстоятелствата на тази първа среща и мястото, където стана.

Като прочете бързо последната страница, по-точно само хвърли поглед върху нея, Муратов събра листовите, внимателно изравни глгите им и като ги сгъна наполовина, прибра ги в джоба си.

— Не, това съвсем не е така! — каза той, като сви рамене.

— Кое не е така? — попита седналият до него възрастен, по-скоро даже стар човек с белоснежна коса.

— Това, което пише авторът — Муратов докосна джоба си, където беше ръкописът. — Поредната теория за появяването на Гианея. Помолиха ме да я прочета и да си кажа мнението.

— И то е отрицателно?

— Да, както виждате.

— Извинете, а вие кой сте?

Муратов се представи.

— Чувал съм — каза старецът. — Чувал съм и не веднъж. Да, нали същият този кълбекс, в който пътуваме сега, е ваше изобретение?

Муратов се усмихна. Странно беше да срещне човек, който не знае, кой е конструкторът на кълбекса.

— Не — отговори той, — към изобретяването, както вие се изразихте, на кълбекса нямам никакво отношение. Единственото, което съм направил, е че измених формата на релсите, но нищо повече.

— Да, да — каза старецът. — Вие сте прав, сега си спомних. Моля за извинение. Но след като вече сме се срещнали, ако не възразявате, ще се осмеля да ви задам един въпрос.

„Кой е той? — помисли Муратов. — Даже начинът му на изразяване е някак странен.“

— Моля — отвърна той гласно.

— Ето, пътувам — започна старецът. — Цялото пътуване трае само два часа. По мое време за това би било необходимо цяло денонощие с бърз влак. Пътувам, а не зная всъщност какво позволява на кълбекса да лети с такава безумна скорост...

— Защо безумна?

— Е, не зная — сърдито каза старецът. — На вас това може да ви се струва съвсем естествено, но за мен... за мен това не е така. Та ако вие бъдете така любезен, моля да ми обясните.

Муратов внимателно погледна събеседника си. Да, този човек е стар, много стар. Сега, когато науката многократно продължи младостта на човешкия организъм, такова набръчкано лице можеше да се срещне рядко. Пък и самият факт, че той не знае неща, добре известни и на децата, говори за много, много почтена възраст.

— Извинете — започна да се нагажда той към начина на изразяване на своя спътник, — бихте ли ми казали на колко години сте?

Старецът неочаквано весело се разсмя.

— Готов съм да се обзаложа — каза той, — че си задавате въпроса: откъде се взе този невежа? Не възразявайте, не съм се обидил. Това, че сте помислил така е напълно естествено. Да, от съвременна гледна точка аз знам малко. А някога ме смятаха за образован човек. Учех другите. Трудно е да се повярва, нали? — той отново се засмя и Муратов почувствува лек оттенък на горчивина.

В мозъка му проблесна догадка. Нима е същият? Изглежда, че е така. През онези времена са се обръщали към хората не само с имената, но и с презимената им...

— Вие грешите, Николай Адамович — каза, той, — никой не ви смята за невежа.

Старецът се учуди.

— Сетихте се — усмихна се той. — Да, това съм аз — Болотников Николай Адамович, доктор на биологическите науки от втората половина на миналия век. Сега съм на деветдесет и седем години. А ако се прибавят и годините, които съм прекарал в сън, ще станат сто двадесет и две.

— В сън... — машинално повтори Муратов.

— Е, не в сън, а в анабиоза. Разликата е малка. Анабиозата — това е пак сън, но по-дълбок.

Муратов си спомни всичко.

Това се бе случило в началото на века — той беше още дете. Сънят или състоянието на анабиоза, като средство за продължение на живота, тогава беше тема за безкрайни дискусии сред медиците и биолозите. Този метод, както и другите, беше признат за заслужаващ внимание, но не във всички случаи. Опитите с животни показаха, че най-голям ефект се постига, когато анабиозата се прилага върху вече състарен организъм. Необходимо беше да се направи опит с човек. Деветдесет и три годишният професор Болотников предложи себе си. Муратов си спомни снимките в списанията, които той, още дете, разглеждаше с любопитство. Изглежда лицето на Болотников не бе му направило впечатление, защото той съвсем беше го забравил и не можа да го познае веднага. Значи Болотников е бил съживен преди четири години. Точно тогава Муратов се намираше далеч, увлечен от своята работа и не бе обърнал внимание на това събитие.

Виктор с любопитство разглеждаше своя събеседник. Та той е бил връстник на Октомврийската революция! Именно този факт преди

двадесет и девет години най-много поразяваше малкия Виктор.

— Сега вече не трябва да ви учудва моето невежество по редица въпроси — продължаваше старият професор. — Четири години не са много. Едва ми стигна времето да се запозная с достиженията на биологията — моята област. Всичко останало някак не влизаше в полезрението ми.

— Разбирам — каза Муратов. — Интересна среща. Аз съм толкова доволен. На мен въобще ми върви в това отношение. Много пъти съм се срещал отблизо със знаменити хора. Може би вие не знаете, но и Гианея...

— Това зная — прекъсна го Болотников. Той погледна часовника си. — Имаме на разположение само петнадесет минути. Аз слизам в Полтава.

— Времето ще ни стигне — каза Муратов. — Вие искате да разберете как се движи кълбекът.

— Да, ако това не ви затруднява.

— Вие, разбира се, знаете за токовете с ултрависока честота?

Болотников кимна с глава.

— Ако не се лъжа, по времето, когато вие се оттеглихте от живота, тези токове се предаваха по подземни кабели. Автобуси, които черпят енергия за своите мотори от тези кабели, или както сега ги наричат, вечебуси, са съществували още тогава...

— Вие искате да кажете, че кълбекът...

— Именно. Само че сега токовете с ултрависока честота се движат не по кабели. Намерен е начин да бъдат предавани направо по въздуха, като радиовълните, и при това без загуби. На определена височина над земята се разлива, ако може така да се каже, непрекъснатата пелена от енергия. Ако по-рано например вечебусите бяха принудени да се движат само по тези пътища, под които бяха прокарани кабели, то сега те могат да пътуват навсякъде. Но двигателите на вечебусите са електромотори, а на кълбекса са реактивни. Енергия с практически безгранична мощност се взема „от въздуха“, а принципът на плъзгане... той е известен отдавна. Например лагерите. Триенето между кълбекса и неговите опори, във вид на идеално гладки полукръгли „релси“, е съвсем незначително. Всичко това дава възможност да се развие... безумна скорост — усмихна се Муратов.

— Гледай ти, какъв бил злопаметен! — пошегува се Болотников. — Благодаря, гълъбче. Всичко е ясно. Не случайно в миналото са казвали: „Работата се бои от майстора си“. Вие ми обяснихте всичко просто и изчерпателно. Наближаваме Полтава — добави той, като погледна през огромния, по цялата дължина на вагона, прозорец.

Кълбексът продължаваше да лети с предишната скорост. Зад огледалното стъкло, докъдето стигаха очите, се беше разгърнала панорамата на огромен град. Нагоре в небето се издигаха кулите на високи здания.

— Не, това още не е Полтава — каза Муратов. — Това е Селена, съвсем нов град, израснал през последните пет години край ракетодрума. Това е предградие на Полтава.

— Ама че предградие — усмихна се Болотников. — По-голямо от предишните столици. Между прочем, бил съм тук точно преди сто години, това беше сравнително малък град. Говоря, разбира се, за Полтава, а не за Селена.

Кълбексът започна да забавя хода си. Мощният тътен, който едва се чуваше във вагона, сега като че ли съвсем заглъхна. А може би автоматът, управляващ влака, бе изключил двигателите, като беше изчислил, че инерцията ще стигне до перона на гарата.

Селена беше останала назад. Бързо се приближаваха грамадните здания от покрайнините на самата Полтава.

По-нетърпеливите пътници започнаха да стават от местата си. Във вагона нямаше никакви прегради или купета — едно цяло помещение, постлано с мек, пухкав килим. Малки масички, бюфетчета и библиотечки, портативни телевизионни приемници — такава беше обстановката вътре. Креслата можеха да се местят навсякъде, по желание на пътниците.

Метален глас произнесе:

— Полтава!

— Сбогом, гълъбче! — каза Болотников. — Много ми беше приятно да се запозная с вас.

— Дълго ли ще останете в Полтава?

— Две седмици.

— Тогава не сбогом, а довиждане. Аз ще бъда тук след три дни.

— Ще посрещате Шестата?

— Именно.

— Е, значи ще се видим, ако пожелаете, разбира се.

— Непременно ще пожелая. Да, знаете ли, че Гианея също ще бъде тук?

— Зная и бих искал да я видя. Досега не ми се е удал такъв случай. Само на снимки и по екраните...

— Искате да се запознаете с нея?

— Даже много, но как?

— Моята сестра придружава Гианея като преводач. Идете при нея, предайте ѝ поздрав от мен и тя ще ви запознае.

— Благодаря! Непременно ще направя това. Гианея много ме интересува. Да, а така ли е истинското ѝ име? Искам да кажа, така ли звучи то на техния език?

— Не съвсем — като разтягаше сричките Муратов бавно произнесе: — Гий-аней-йа. Приблизително така звучи това име. Тя така се представи при първата среща с хората, преди година и половина. Започнахме да я наричаме по-просто — Гианея.

— А тя?

— Веднага започна да отговаря на това име.

— Вие знаете ли техния език?

— Зная всички думи, които можах да запомня. Около двеста.

— Труден ли е?

— Не, не много. Това, което сега ще кажа, ще ви учуди. В този език има нещо познато.

— Как е възможно? Език на чужда планета...

— И на мен ми се струва странно. Но не мога да се отърва от впечатлението, че думите звучат познато. Може би, когато стане известно повече... Засега знаем много малко. Тази странна девойка не иска да ни запознае със своя език.

— Но защо?

— На този въпрос може да отговори само Гианея. Опитайте!

Кълбексът спря. Перонът на гарата беше скрит зад стената на предпазния тунел. В пода се образува отвор (килимът, който изглеждаше цял, се разтвори на това място). Някъде от долната част на вагона се спуснаха стъпалата на широка стълба.

Болотников още веднъж се сбогува с Муратов, още веднъж му благодари и излезе. Заедно с него слязоха десетина души. Веднага се качиха други пътници.

Муратов не слезе на перона — той знаеше, че кълбекът ще стои само четири минути.

Прозвуча сигналът за тръгване. Люкът в пода на вагона се затвори. Килимът се съедини и не можеше да се познае къде минава шевът на отвора.

Вагонът едва забележимо се заклати. Заплуваха, отдръпнаха се и изчезнаха стените на тунела, влакът излетя под открито небе. Все по-бързо и по-бързо се мяркаха зданията на Полтава, кълбекът стремително набираше скорост.

Скоро градът се скри зад хоризонта. От двете страни на пътното платно се разстилаха безкрайни жълти полета. Навсякъде се виждаха вечелектри. Огромни, тромави на вид, те бавно пълзяха сред пшеничното море и като че ли нямаха брой. Това беше второто прибиране на реколтата през тази година.

Муратов почувствува, че е гладен. Барчето го „снабди“ с чаша горещо кафе и сандвичи.

Като се връщаше към креслото Виктор си спомни за Болотников.

„Чудесен старец! — помисли той. — Малко странен, но много симпатичен. Интересно, как ще се отнесе към него Гианея.“

С откровеност, каквато не се срещаше често у земните хора, девойката от друг свят се отнасяше към хората различно. На едни се усмихваше, охотно позволяваше да ѝ стиснат ръката (самата тя явно не беше запозната с ръкуването), към други от пръв поглед проявяваше антипатия. Случваше се да се обърне с гръб към човек, който иска да се запознае с нея. И никога не отговаряше на въпроса, защо този или онзи човек не ѝ харесва. Бяха забелязали, че най-често тя се отнася добре към високите хора, докато ниските, почти като правило, не предизвикваха симпатиите ѝ.

През първите месеци от пребиваването ѝ на Земята, Гианея приветствуваше хората с вдигната до рамото открит длан, но след това престана да прави това. Мълчаливо подаваше ръка за поздрав, но никога не отговаряше.

„Дали скучае на Земята? — мислеше си Муратов. — Тъгува ли за родината си? Защо не иска по-отблизо, по-задълбочено да се запознае със Земята и нейните обитатели? Каква цел преследва Гианея със своето упорито мълчание?“

В това, че Гианея преднамерено се държи така, Муратов не се съмняваше. Имаше някаква причина и то сериозна. Но каква беше тя?

Загадъчността на Гианея дразнеше Муратов. Именно затова той напусна гостенката веднага след като я достави на Земята. Той не понасяше загадките, които не се поддават на разгадаване. А тук имаше даже не загадка, а необяснима тайна. От първия ден, от първия момент на своето появяване Гианея се затвори по себе си, явно, предварително бе набелязала линията на поведението си. Муратов знаеше това най-добре от всички, беше свидетел на първите ѝ часове и дни на Земята.

„Има причина, има! — често си мислеше той. — И кой знае, може би тази причина е много по-важна, отколкото това, което се стремят да научат от нея нашите учени.“

Ръкописът, който той прочете, разговорът с Болотников отново, за кой ли път, върнаха мислите му към събитията от миналото.

Той помнеше, помнеше до най-малки подробности всичко, което предшествуваше появяването на Гианея...

ПЪРВА ЧАСТ

1.

Скъпи Виктор,

Много те моля, ела при мен. Веднага. Най-после успяхме да намерим в пространството обекта, чието присъствие в Слънчевата система са подозирали още през миналия век. Помниш ли, аз ти бях разказвал за него. Но не всичко ми е ясно. Някакви странности. Пристигай! Ще си спомним младите години — ще помислим заедно. Проблемът е интересен, няма да съжаляваш. Непременно ела! Ти си ми много, много необходим!!!

Сергей.

Муратов два пъти прочете късото писмо на приятеля си.

Беше ясно, че Синицин го е писал много развълнуван или е бил в състояние на нервна възбуда. За това говореха несвойствената му небрежност на стила и три пъти повторената молба да отиде. Пък и почеркът му бе необичаен — неравен, явно беше писал бързо. Това не се връзваше с облика на винаги сдържания, спокоен в думите и жестовете си астроном. И защо е трябвало да пише, когато същото е могъл много по-бързо и лесно да каже по радифона.

За какъв обект става дума? Муратов съвсем не помнеше приятелят му да е разказвал нещо подобно.

Разбира се, става дума за астрономическо откритие. „Пространство“, „Слънчева система“ — това е достатъчно ясно. Но нали Сергей добре знае, че Виктор никога не се е интересувал особено от небесните тела, запознат е с астрономията само в пределите на училищната програма. Каква помощ очаква той от него?

Най-лесно беше да отиде до радифона и да позвъни в обсерваторията, където работи Синицин. Но Муратов просто органически не понасяше макар и най-дребната загадка да не бъде разгадана от него самия.

Така беше и сега. В писмото имаше нещо неясно. Сергей го моли да отиде, но не пише защо. Значи, трябва сам да се досети.

Муратов внимателно се вглеждаше във всяка дума.

„Колкото и небрежно и бързо да е писал човек — разсъждаваше той, — мисълта, която го владее, трябва да се отрази.“

„Странности!“ Май това е ключът към разгадката. Сергей е успял да открие /така пише самият той/ нещо ново в Слънчевата система. Факт, който сам по себе си е чудесен. Всеизвестно е, че Слънчевата система е изследвана напълно. И ето, че откритият от него „обект“ се държи „странно“. Сергей не разбира причината. За това говорят думите: „ще помислим заедно“.

Така! Сега по-нататък...

„Ще си спомним младите години“. За какво може да става дума? Във всеки случай не за спорт. Като юноши и двамата обичаха да решават заедно трудни математически задачи. Така! В какво могат да се проявяват „странностите“ в астрономията? Само в движението на телата, в орбитите им. И накрая, „проблемът е интересен“! Всичко е ясно! Сергей има нужда от помощта на математик, за да разгадае по каква орбита се движи „обектът“.

Муратов се усмихна. Трябваше ли да мисли цели пет минути, когато всъщност няма никаква загадка.

Той имаше задължения и не беше склонен да зарязва работата си. Не би ли могъл да помогне на Сергей, без да напуска мястото си? Толкова ли е необходимо неговото лично присъствие?

Муратов се приближи до апарата. Но така и не можа да поговори със Сергей. Някой от сътрудниците в обсерваторията съобщи, че „Синицин вече втори ден не излиза от кабинета си. Заключение се е и не отговаря на никакви повиквания“. „Какво, той не яде и не спи ли?“ — попита Муратов. „Така изглежда“ — беше отговорът.

Това напълно отговаряше на характера на Сергей. Ако нещо погълнеше мислите му напълно, той беше способен да работи цели денонощия без почивка.

Да, изглежда проблемът наистина е много интересен.

Какво да се прави, не може да остави три пъти повторената молба на приятеля си без внимание.

Без да се колебае, още същия ден, Муратов излетя.

Ако той можеше да узнае какво ще последва след това писмо! Дали щеше да замине тогава при Сергей?...

Като освободи съзнанието си от предишната работа, Муратов, както винаги, бе обхванат от нетърпение да започне новата. Трите часа му се сториха много дълги.

Трансатлантическият лайнер трябваше да прелети точно над мястото, където беше разположена обсерваторията и да се приземи на повече от хиляда километра на запад. Значи, щеше да се наложи да се връща назад и да губи още два часа...

Муратов изяви желание да се приземи с парашут.

Бордрадистът се свърза с обсерваторията. Оттам отговориха, че към мястото, където ще се приземи Муратов, тръгва планелет автомат.

— По-рано случвало ли ви се е да скачате? — попита един от членовете на екипажа, като помагаше на Муратов да закопчее ремъците на парашута.

— Само веднъж, още в училище. А нима това има някакво значение?

— Работата е там, че ние летим на височина седем километра. Ще ви се наложи да направите скок със задържане при разтварянето на парашута.

— А това много ли е сложно?

— Не, няма нищо сложно. Парашутът ще се разтвори в нужния момент сам, той е автоматичен. Но за несвикнал човек свободното падане не е много приятно.

— Не се безпокойте, не страдам от нерви.

Планелетът се яви две минути след приземяването, което мина благополучно.

А след още пет минути Муратов вече влизаше в едно от зданията на научното градче, където, както му казаха, се намираще кабинетът на Синицин.

След почукването не последва никакъв отговор.

Муратов почука по-силно.

— Зает съм, моля да не ми пречите — чу се сърдитият глас на Сергей.

— В такъв случай — смеейки се отговори Муратов, — аз излитам обратно. Отвори, чудако! Аз съм — Виктор.

Чуха се бързи стъпки и вратата се отвори.

Муратов ахна от учудване и неудържимо се разсмя.

Синицин стоеше пред него по гащета и с обувки на бос крак. Лицето му беше изцапано с масло и някаква тъмна боя. Разрешените му къдрици стърчаха на всички страни.

От кабинета се разнасяше миризма на горещ, спарен въздух.

— Какво става тук? Ти изглежда, през свободното си време се занимаваш с ремонт? Защо е толкова горещо?

— Първо, здравей! — спокойно каза Синицин. — Благодаря ти, че дойде. Нужен си ми даже повече, отколкото когато ти писах писмото. Като въздух. А горещината — ето — той показва към една неголяма, кабинетен тип, електронно-изчислителна машина, която стоеше до бюрото: — Тази портативна машинка не е разчетена за тридесетчасова непрекъсната работа.

— А защо я изтезаваш така, нещастната? — Муратов огледа кабинета с бърз, внимателен поглед.

Подът беше засипан с огромно количество полиетиленови плочи-програми. Те се търкаляха навсякъде: до самата машина, по килима в средата на стаята, даже до вратата. Изглежда стопанинът на кабинета ги беше хвърлял, където му падне. Дрехите на Синицин също бяха пръснати по креслата и дивана. Прозорците бяха плътно закрити с тежки завеси. Светеха полилеят и няколко настолни лампи.

Красноречива картина. Сигурно Сергей даже не знае, че сега е ден, а не нощ.

— Нищо ли не се получава? — насмешливо попита Муратов.

— Проклетата загадка! Просто да си скубеш косите от отчаяние.

— Виждам, че си се опитвал да правиш това. Слушай, драги мой, не мога да те позная. Нима разчиташ на успех в такова състояние? Не те питам дали си спал през нощта, ясно е, че не си. Но поне ял ли си нещо?

— Струва ми се.

— Именно, струва ти се. А на мен не ми се струва. Колко е часът?

— Какво колко е часът?

— Здрасти! — Муратов сви рамене. — Давам ти ултиматум: незабавно взимаш вана, закусваш и лягаш да спиш. Незабавно! В противен случай веднага си заминавам. Разбра ли?

— Да спя? — Синицин изсумтя. — Намерил време. Сядай и слушай.

— Нищо няма да слушам. Голямо удоволствие е да разговарям с такова плашило. На какво приличаш? Жалко, че тук няма огледало.

Муратов се приближи до прозореца и вдигна завесата. Слънчевите лъчи блеснаха в кабинета. Той отвори широко прозореца.

— Точно така! — усмихна се Муратов на учудения поглед на приятеля си. — Сега е два часа през деня! През деня, а не през нощта, както сигурно мислиш.

— Два часа?

— Да, по местно време.

Синицин изведнъж се сви.

— Добре, приемам твоя ултиматум. Излиза — той се усмихна, — че аз „изтезвам“ машината не тридесет часа, а повече от петдесет. Затова се е нагряла толкова.

— Още по-добре. Две денонощия без сън и храна! И този човек иска да реши сложна математическа задача! Та тук не твоята машинка, а даже електронно-изчислителният мозък на Института по космонавтика няма да помогне.

— Той и не може да помогне. Нищо не може да помогне, ако аз или ти не дадем правилни алгоритми на програмите. Сто двадесет и седем варианта! — възкликна Синицин. — Сто двадесет и седем! И всичко напразно.

— Обличай се! — Муратов вдигна и втората завеса, изключи машината и изгаси светлината. — Така ли ще тръгнеш към къщи? Тук не е плаж.

Синицин бавно започна да се облича.

Нещо като съжаление или досада се появи в душата на Муратов. Сергей ще легне и ще проспие не по-малко от десет часа. А какво ще прави той през това време?

— А ако ми кажеш съвсем накратко — нерешително попита той, — в общи линии? Каква е работата?

Синицин учудено погледна приятеля си и двамата се разсмяха.

* * *

Нощта покри Южна Америка със звездното си покривало. Луната не се виждаше. От прозореца на кабинета ясно се различаваше блестящият Южен Кръст. В кадифеночерната бездна светеха непознати съзвездия. Някъде там, между тях, но близо, съвсем близо до Земята, може би именно сега преминава тайнствената загадка.

Муратов бавно крачеше по кабинета, за кой ли път вече го пресичаше. Прозорците бяха широко отворени. Беше запалена само една настолна лампа, която осветяваше част от бюрото и таблото на изчислителната машина.

В кабинета цареше образцов ред. Програмните плочи, разхвърляни по целия кабинет от Синицин, сега събрани и подредени в три купчинки, лежах на края на бюрото. На другия край имаше доста голяма купчинка нови, използвани от самия Муратов.

Всичко е напразно! Загадката си остава загадка.

Сто двадесет и седем варианта на Синицин и седемнадесет на Муратов. И нито крачка напред!

През деня те говориха около два часа. Сергей си възвърна спокойствието и присъщата си точност. Подробно и обстойно той запозна Муратов с целия проблем. Сега Виктор знаеше толкова, колкото и Сергей.

Разбира се, можеха да се обърнат за помощ към Института по космонавтика. Но Сергей не искаше и Виктор добре разбираше приятеля си. Щом си започнал, сам доведи всичко до край. И без това ще се наложи да се обърнат към института, но едно е да се явят със завършено откритие, а съвсем друго — с празни ръце. Винаги е неприятно да признаеш своята безпомощност. Сергей е прав! Той, Виктор, не влиза в сметката. Те никога не са имали тайни помежду си. Ако Виктор разреши загадката — все едно, че Сергей я е разгадал.

Но как да се направи това?

Външно Муратов бе спокоен. Но вътре в него бушуваше буря. Ето вече десет часа, откакто Синицин непробудно спи. А той все тъпче на едно място и нито крачка не се е приближил към решението. Такова нещо още не бе му се случвало. Наистина, с подобна задача се срещаше за първи път.

А всичко изглеждаше толкова просто. В течение на една седмица радиолокаторът осем пъти показва неизвестно тяло в пространството.

Осем точки на орбитата! А даже три са достатъчни, за да може бързо и точно да се определи коя и да е орбита.

Но всеки път изчисленията водеха до задънена улица, влизаха в крещящо противоречие със законите на небесната механика.

Може би тялото не е едно? Може би са две, три или повече? Но Сергей е мислил и Муратов е съгласен с него, че това е невероятно. Да има няколко тела близо до Земята и нито едно от тях досега да не е попаднало в зрителното поле на телескопа. Това е немислимо! Все пак, най-вероятно тялото е едно.

Сергей беше изчислил всевъзможните орбити на едно и две тела според всички допустими съчетания на известните осем точки. Нито една от тези орбити не се оказа подходяща. Муратов започна да изчислява орбитите на три тела, но скоро изостави тази идея.

Към разрешаването на загадката трябваше да се тръгне по друг път. Муратов знаеше: задачата е проста. Иначе не може и да бъде. Тя само изглежда сложна. Стига да му хрумне вярната мисъл, изчисленията няма да го затруднят. Но къде е тя, тази вярна мисъл? В какво се състои работата?

Муратов седна на дивана, облегна се на меката възглавница, сложи ръцете си зад главата. Така се мисли по-добре.

От прозореца вееше приятна хладина. Тропическият зной си бе отишъл заедно със Слънцето в другата половина на планетата.

Часовникът показваше девет. Но по московско време, а по местно — два часа през нощта.

Муратов се усмихна. Изгони Сергей да спи, а той... зае неговото място и не спи вече двадесет и пет часа.

За нищо на света не би легнал, преди Сергей да се наспи. Така, сменяйки се, те ще работят, докато не решат задачата или не намерят що-годе приемлива хипотеза. А тогава вече, без да се червят, ще могат да се обърнат към Института по космонавтика.

И така, какво знаем?

Муратов си припомни разказа на Сергей...

Първото съобщение се появило още през двадесети век. През 1927 година К. Стармер забелязал необяснимо отразяване на радиолъча от някакво тяло, което се намирало недалеч от Земята. Но какво? Това останало неизвестно. Тогава не обърнали особено внимание на известието на Стармер. След петдесет години историята се повторила. И отново никой не се заинтересувал от странното явление — радиолъчът се отразявал като че ли от празно място. И двата факта били обяснени с грешка на наблюдателя. В края на двадесети век с маршрутния звездолет „Земя-Марс“ се случило нещо, което едва не завършило трагично. На двеста хиляди километра от Земята звездолетът се срещнал с неизвестно небесно тяло, чието приближаване към кораба не е било забелязано своевременно от точните и чувствителни прибори в щурманската кабина. Нещо одраскало борда като оставило дълбока вдлъбната следа. За щастие всичко се разминало благополучно — звездолетът още не бил развил пълната си скорост. И за това се намерило „естествено“ обяснение —

метеорит, неизправност на локаторите. И ето, че съвсем неотдавна се появил четвърти факт. И отново това се случило на звездолет. Търговски кораб стартирал към Венера. На борда му имало строителни материали и научна апаратура за строящата се на планетата станция на службата за изучаване на Слънцето. Екипажът на кораба се състоял от командир, щурман и радист. Почти веднага след излитането постъпило съобщение, че локаторите са открили някакво тяло с диаметър четиридесет метра, което пресичало курса на кораба. И този път скоростта не била много голяма и това дало възможност да се включат спирачните устройства на звездолета и да се избегне сблъскването. Щурманът успял да насочи намиращия се на борда малък телескоп точно по лъча на локатора, но не видял нищо. Радистът на кораба съобщил, че колкото повече неизвестното тяло се приближавало към звездолета, толкова повече сигналът върху екрана на локатора отслабвал, докато в момента на най-голямо приближение — съвсем изчезнал. Това вече по никакъв начин не могло да бъде обяснено. Невъзможно било и да се говори за метеорит или за неизправност на приборите — записите на автоматите потвърждавали факта. В Института по космонавтика се разтревожили. Неизвестното тяло, заплашващо безопасността на междупланетните пътища, трябвало да бъде открито на всяка цена. Обсерваториите започнали издирвания. Синицин взел участие в тях още от самото начало. На негово разположение била най-съвременната и много мощна радиолокационна апаратура, с помощта на която се извършвали работите по „лунния профил“. По цели денонощия невидимият лъч опипвал пространството в радиус четиристотин хиляди километра от Земята. Преди една седмица, когато дошъл сутринта на работа, Синицин видял върху лентата на самопишещия апарат дългоочаквания сигнал. В три часа петдесет и девет и половина минути, на височина двеста и осемнадесет хиляди километра прелетяло някакво тяло с диаметър четиридесет метра. То се движело от изток на запад, т.е. срещу въртенето на Земята. След две денонощия, но вече през деня, на същия участък, но на друга височина, локаторът отново „видял“ нещо със същите размери, но летящо с друга скорост. И така осем пъти. Всички наблюдения били еднакви по отношение на размерите, но се различавали във височината и скоростта. Нито едно пълно съвпадение. Опитът да видят тайнственото тяло с визуален телескоп не дал

никакви резултати; не могли да го открият. Това не учудило никого: насочвали телескопа приблизително, пък и тялото било много малко. При това орбитата му била неизвестна. В Института по космонавтика вече знаеха, че първият успех е постигнат и очакваха подробен доклад от Сеницин...

Нима ще се наложи да признаят своята безпомощност?...

Муратов вече повече от час седеше, без да помръдне и напрегнато мислеше. Първоначалното убеждение, че телата не могат да бъдат няколко, по-степенно започваше да избледнява, заменяше се с увереността, че все пак те са няколко. И не са три или четири, а две. Анализът на цялата работа, извършена от Сергей и от него самия, водеше до този извод. Две, само две! Те се въртят около Земята като се намират едно срещу друго от двете страни на планетата.

Сергей бе допуснал същото и беше изчислил възможните орбити. Стигнал бе до безсмислица.

Да се усъмни в правилността на изчисленията на приятеля си? Муратов не можеше даже да си помисли за това. Сергей е направил всичко вярно, всичко, с изключение...

Муратов скочи от дивана и се приближи до бюрото. Да, трябва да се провери и такъв вариант, дори да изглежда фантастичен. Сергей се базира на това, че има работа с две естествено възникнали тела, които се движат по законите на привличането. Тогава, разбира се, нито една от възможните орбити няма да съответствува на фактическото движение на телата, но ако те са... *изкуствени*...

Много неща говорят в полза на такова предположение.

Първо, телата са невидими през визуален телескоп даже от близко разстояние (случаят с товарния звездолет). Обяснението може да бъде такова — те са оцветени в абсолютно черен цвят, който не отразява слънчевите лъчи. Естествените тела не могат да имат такъв цвят. Второ, локаторите ги „виждат“ отдалеч, но не ги „виждат“ отблизо. Това е по-трудно обяснимо, но може да се предположи, че тези, които са ги изстреляли, са искали да затруднят хората при откриването на телата. Как е постигнато това е вече друг въпрос. И трето, телата се движат срещу движението на планетите, срещу въртенето на Земята. Наистина, такова явление се среща в природата, но много рядко.

И така, изкуствени спътници на Земята, изстреляни някъде отвън!

Силната памет на Муратов услужливо му напомни, че такава хипотеза е била изказана още в двадесети век. Той бе чел за нея. Как беше името на автора? Муратов напрегна паметта си. Да, Брайсуел.

„Но нали изкуствените спътници, направени от хората, се движат по законите на привличането — помисли той. — Да, но само защото летят по инерция — нямат двигатели. При наличието на външна сила орбитата може да приеме най-невероятни очертания.“

Облекчава ли задачата тази нова предпоставка? Не, по-скоро я затруднява. Как да отгатне траекторията, след като не е известна целта ѝ?

Но все пак трябва да опита. Известни са осем точки. Те принадлежат на две орбити. Кои на коя — не е ясно. Но комбинациите от осем точки по четири не са чак толкова много. А ако на едната орбита принадлежат три, а на другата — пет? Или са в някакво друго съотношение?

Неочаквано се сети за още нещо. Муратов даже трепна — толкова беше просто, а всъщност много, много важно. Ако се предположи, че телата са изкуствени, то от това произтича и друго съображение: те не са плътни, а кухи. Тогава се изменя и масата, а следователно и всички изчисления. И, разбира се, те не са от камък, а метални. В такъв случай една от орбитите, изчислени от Сергей за две тела, може да се окаже правилна, ако в нея се внесат поправки на масата. Муратов започна да преглежда всички записки на Сергей от начало. Колкото и да е бил възбуден Синицин по време на работа, записките и изводите са пределно ясни, лаконични и точни. Вкоренените навици са действували подсъзнателно...

В тропиците се разсъмва бързо. Лъчите на изгрялото слънце прогониха мрака в ъглите на кабинета. Лампата хвърляше мътно жълто петно светлина. Но Муратов не забелязваше нищо. Плочите-програми една по една изчезваха в машината. На малкия екран ясно се появяваха резултатите от изчисленията. Електронният математик помагаше на живия.

Орбити, орбити, орбити! Само за тях можеше да мисли Муратов, само те бяха в съзнанието му.

Нямаше място за нищо друго!

* * *

Точно в девет часа сутринта, току-що избърснат, гладко сресан, облечен в лек, бял костюм, оживен и даже весел на вид, Синицин се приближи до вратата на своя кабинет. Но веселостта му беше само външна, в душата му бе тревожно и объркано. Дали Виктор е успял макар отчасти, макар малко, да се приближи към разгадката? Възникнала ли е някаква нова мисъл, която да освети мрака на космическата тайна?

Синицин добре познаваше проникателния ум на Виктор, неговите огромни математически способности. В него силно беше развита една много полезна за изследователя черта, която Синицин не притежаваше — силата на въображението. Синицин бе практик, а Муратов — теоретик.

Седемнадесет часа работа (Синицин нито за миг не се съмняваше, че Виктор е работил през цялата нощ) би трябвало да доведат до нещо.

Нямаха време за бавене. От Института по космонавтика всеки момент можеха да поискат материалите. И те в никакъв случай не биха могли да откажат да ги предадат. Синицин добре знаеше, че международните трасета временно са затворени, звездолетите стоят по ракетодрумите в очакване да бъде изчистено пространството около Земята. А многочислените експедиции, които са на Венера, на Марс, по спътниците на големите планети, по астероидите! За тях пътят към Земята е закрит. Всички чакат!

Като отвори вратата, Синицин учуден спря на прага.

Пердетата спуснати, в стаята цари полумрак. Сложил ръце под главата си (позната поза), Виктор безметежно спи на дивана!

Учудването веднага се смени от силно вълнение. Нима?!

Радост, безмерна радост, изпълни цялото същество на Сергей. Той стремително се спусна към бюрото, без да се съмнява, че ще намери там нещо много важно, решаващо!

Нима Виктор би могъл да заспи, ако не е намерил разгадката!

И не се излъга!

На малък лист, откъснат от тефтерче. Синицин прочете:

Серьожка, викай ура! Довечера ще получим снимка на твоя „обект“. А утре сутринта — на втория. Орбитата е на екрана. Любувай се! Втората изчислявай сам. Аз да не съм ти камила? Уморих се като куче! Лека нощ!

Виктор

От мен да мине, ще ти подсказва! И двата обекта имат еднаква маса. Имай предвид!

2.

Учените от Института по космонавтика не искаха да губят време. Думата веднага беше предоставена на Синицин.

Той доложи кратко:

— Около Земята, вероятно отдавна, се въртят два изкуствени спътника с неземен произход. И двата имат еднакви размери, отвътре са кухи. Формата им е продълговата. Надлъжното им сечение е елипса, а напречното — кръг. Дължината им е четиридесет метра. Но това може да не е съвсем точно. Орбитите им са спираловидни. И двете тела ту се приближават към Земята, ту се отдалечават от нея. Изводът, потвърден от локаторните наблюдения, е, че скоростта им постоянно се мени. Средното разстояние от центъра на Земята до първия спътник е двеста и осемнадесет хиляди километра, до втория — сто осемдесет и шест хиляди. Спътниците вероятно са метални, но относителното тегло на материала не може да се определи: не е известно какво има вътре. Средната скорост на първия спътник е пет и половина километра в секунда, на втория — седем. Получените данни дават всички основания да се предполага, че на двата спътника все още работят някакви двигатели, макар че тяхното появяване около Земята трябва да бъде отнесено към 1927 година, или по-рано. Ако се движеха по спирална орбита по инерция, те отдавна биха паднали на Земята или на Луната. Орбитите са изчислени от известния математик Виктор Муратов и частично от мен. Положението на двата спътника върху техните орбити в нула часа на днешното денонощие е отбелязано точно и лесно може да бъде изчислено за всеки момент. Но да ги видим непосредствено във визуален телескоп досега не успяхме, макар диаметърът им — четиридесет метра — да е напълно достатъчен за това. Муратов изказа предположение, че те са абсолютно черни и затова са невидими, тъй като не отразяват лъчите на слънцето. Опитяхме се да направим снимка с инфрачервени лъчи. Ако те са черни, трябва да бъдат силно нагreti от слънчевите лъчи. Но изображение не се получи, независимо от многочасовата експозиция. Същия резултат имаме и при използването на плаки, чувствителни

към ултравиолетови и рентгенови лъчи. Аз лично смятам, че спътниците не са абсолютно черни, а точно обратното — абсолютно бели. Тук има труднообяснима загадка. Това е всичко, което мога да доложа на съвета в дадения момент. Работата в нашата обсерватория по наблюдението на спътниците с радиолокатор продължава.

— А опитвахте ли да ги фотографирате с гама лъчи? — попита някой.

— Нямахме такива плаки, но поискахме да ни бъдат доставени. Веднага след като ги получим, ще направим и такъв опит.

— Ние не можем да чакаме и спокойно да правим опити — каза председателят на научния съвет на Института по космонавтика, професор Хенри Стоун. — Всички звездолети на Земята бездействуват, всички работи в космоса са прекратени. Това положение е нетърпимо. Ние трябва точно да знаем, и то колкото може по-бързо, какво представляват тези тела. Немислимо е да доверяваме безопасността на междупланетните съобщения на хипотези и непроверени данни. Ако телата са невидими, по каквато и да е причина, няма никаква гаранция, че орбитите са изчислени правилно...

— И аз, и Муратов сме убедени в това — вметна Синицин.

— Ако телата са невидими — повтори Стоун, бегло поглеждайки към Синицин, — то остава само едно — да тръгнем към тях и така да се каже, да ги пипнем с ръка. Нека другарят Синицин да не се обижда. Той сам ни доложи, че според него, спътниците имат работещи двигатели и че скоростта им непрекъснато се изменя. Къде е гаранцията, че не се изменя и орбитата? Това може да се случи всеки момент. Ние не знаем кой и как ги управлява. Хора? Това е малко вероятно. Но не е изключено да бъде електронен мозък. А неговата програма не ни е известна. Споровете и дискусиите ще отложим за по-подходящо време. Първи въпрос: можем ли да вярваме напълно на получените данни?

— Името на Муратов ни е известно — отговори младият на вид, но в действителност шестдесетгодишен професор Метюз. — Добре познаваме и Синицин. Според мен можем да смятаме, че орбитите на спътниците в дадения момент съответствуват на изчисленията. Кажете, моля — обърна се той към Синицин, — вашите траектории съвпадат ли с известните по-рано осем точки?

— Да, съвпадат напълно. Радиолокаторът е засякъл три пъти по-далечния спътник и пет пъти по-близкия.

— А опитвахте ли други комбинации? Например четири и четири?

— Опитвахме всички възможни съчетания. Освен това, днес сутринта локаторът отново „хвана“ близкия спътник. И неговото местонахождение съвпадна с изчисленото.

— Това е достатъчно убедително.

— Какво е мнението на останалите? — попита Стоун.

И десетимата присъстващи се съгласиха с Метюз.

— Тогава поставям втория въпрос: трябва ли да изпратим кораби за издирване на спътниците? И ако трябва, то колко — един, два или повече?

Съветът реши да се изпратят два кораба, към двата спътника едновременно.

— И накрая — каза Стоун, — трети въпрос: можем ли да смятаме тази експедиция за безопасна?

Синицин трепна. Стоун постави въпроса, който те бяха обсъждали с Виктор днес сутринта.

— Може ли думата?

— Моля, другарю Синицин.

— Искам да ви запозная — започна Сергей — с мислите, които възникнаха у мен и у Виктор Муратов по въпроса за безопасността при приближаването на земните звездолети до спътниците. Ние имаме работа с две ракети разузнавачи, изпратени от учени от друг свят. Несъмнено двата спътника по някакъв начин предават информация на тези, които са ги изпратили при нас. Всичко това, макар и доста необичайно, в крайна сметка е естествено и разбираемо. Странно и даже тайнствено е друго. Направено е всичко възможно ние, земните хора, колкото може по-дълго време да не забележим съществуването на тези спътници. Спирални орбити, изменящи се скорости, цвят, а може би и самата материя, която ги прави невидими, и накрая смущенията, безусловно изкуствени и преднамерени, изменящи локацията на телата, особено от близко разстояние. Толкова много предпазни мерки не могат да бъдат случайни, те са съзнателни. И най-интересното е, че тези мерки имат предвид техниката, която е съществувала на Земята през първата половина на двадесети век, т.е. тогава, когато най-

вероятно тези спътници са се появили около Земята. Това ни подсказва, че разузнаването не е първо! Тези, които са изпратили при нас неканените гости, добре познават нашата планета, известно им е, че тя е населена с разумни същества, познават нивото на нашата наука и техника. По-точно, познавали са го преди сто години. Но възможно е, те да познават и съвременната Земя. Не случайно са създали толкова затруднения при търсенето и откриването на своите разузнавачи. За какво говори всичко това? Да допуснем, че ние изпратим такива разузнавачи в съседна слънчева система, към някоя от планетите на това слънце. Бихме ли взели мерки за това, обитателите на тази планета да не забележат нашите пратеници? Разбира се, не. Напротив, бихме направили всичко, което зависи от нас, за да ги забележат, защото ние бихме ги разглеждали като средство за общуване с разум от друг свят, като средство, чрез което можем да ги уведомим за нашето съществуване. Така и само така трябва да постъпват разумните същества от всеки свят. Но ние виждаме съвсем друга картина. Тези разузнавачи не са изпратени с цел да установят контакт с нас. Те имат друга задача. И ние, земните хора, трябва да я узнаем. Ето за какво трябва да се помисли.

Членовете на съвета изслушаха Синицин с голямо внимание.

— Излиза — след дълго мълчание каза професор Метюз, — че ние сме се срещнали с това, което вината се е отричало при общуването между различните светове. Първа среща с чужд разум и... агресивни намерения!

— Не, защо? — Синицин с труд си наложи да възрази. Те с Виктор бяха стигнали до същия извод, както и Метюз. — Не е задължително да бъдат агресивни. Може даже да се допусне, че намеренията са най-приятелски. Например ако разузнавачите са опасни и с тях трябва да бъдем много внимателни... Нали нивото на развитие, за което са достъпни такива експерименти, изключва зли намерения! — възкликна той, виждайки съмнение по лицата на слушателите си. — Те могат да бъдат опасни за нас! Предпазните мерки, взети от тези, които са ги изпратили, могат да означават: „Внимание! Опасност!“ Ами ако те са от антивещество? Това вече е мое лично заключение — с отпаднал глас отбеляза Синицин.

— Вие веднага ще се откажете от него — усмихна се Стоун. — Спомнете си случая с маршрутния звездолет „Земя-Марс“. Неизвестно

тяло се докосва до борда на кораба. Сега вече знаем — това е бил един от спътниците. Докоснал се е, оставил е вдлъбнатина, но не е имало никаква анихилация.

— Вярно, забравих за това — съгласи се Синицин.

— Това, което чухме тук — продължи Стоун, — вярно или не, потвърждава обосноваността на моя въпрос: безопасна ли е набелязаната експедиция? Аз току-що опровергах прибързаната версия на Синицин. Ние всички добре разбираме, кое го кара веднага да намери обяснение. Това му прави чест заради неговите човешки качества. Сега искам да опровергая самия себе си. Неотдавна казах, че присъствието на хора или въобще на разумни същества на спътниците е съмнително, малко вероятно. Но аз пропуснах, че тези спътници се намират тук вече сто години, а може би и повече. Така че живите същества въобще се изключват. Даже ако обитателите на този свят са много дълголетни, все едно, няма смисъл да се затваряш в тясно помещение за сто години. Ако има управление, то или се осъществява от разстояние, или от електронен мозък. Тогава може би не трябва да се рискува? Може би просто трябва да унищожим двата спътника — и край? Аз се приближавам до мнението, че зли намерения няма и не е имало. Но все едно, за тези, които са ги изпратили, спътниците отдавна са изиграли своята роля.

— В това ние в никакъв случай не можем да бъдем сигурни — възрази членът на съвета Станислав Лешчински. — След като двигателите работят досега, значи те са били разчетени за толкова време и следователно все още са необходими. Но не е там работата, необходими ли са спътниците, или не. Ние имаме пълното морално право да ги унищожим. Техните стопани не ни зачитат и не искат мнението ни. Те даже не мислят за нас. Те не могат да не разбират, че невидими тела в съседство с планета, на която техниката се е издигнала до нивото на междупланетни съобщения, представляват голяма опасност. Струва ми се, че въпросът може да се поставя само по отношение на това, необходими ли са на нас тези спътници? Трябва ли да се запознаем с тяхната конструкция, двигатели, с монтираната в тях апаратура? Ако това е желателно, то трябва не само да ги намерим, но и да проникнем в тях. Ако не, тогава трябва да бъдат унищожени, без да се рискува.

— Тук едва ли ще има две мнения — каза Стоун. — Техниката на два свята не може да бъде съвсем идентична. Все ще се намери нещо полезно. Например методите на локационните смущения, „невидимостта“, начините за предаване на информация през грамадно пространство, разделящо съседни системи. При това ние не знаем дали са съседни?

— Значи, няма за какво да говорим. Нужно е, и точка! — Лешчински решително „отсече“ тази дума, като удари с ръба на дланта си по масата. — Но след като знаем, че съществува опасност, не бива да изпращаме два кораба едновременно, както решихме. Ще изпратим само един — отначало към първия, а след това към втория спътник. И трябва да летят само доброволци.

— Какво искате да кажете с това? — учуди се Стоун. — Как могат да не бъдат доброволци?

— Говоря в такъв смисъл, че участниците в експедицията трябва добре да знаят, че рискуват живота си. Но вие сте прав — усмихна се Лешчински, — думата „доброволци“ е анахронизъм.

— Желатели ще има повече, отколкото са необходими. Но това са страшни думи: „рикуват живота си“! — Стоун се наведе напред и обгърна с поглед членовете на съвета. — Предлагам всеки да помисли и да реши струва ли си?

Възцари се мълчание.

— Струва си! — първи произнесе Метюз.

— Струва си! — повтори Лешчински.

— Струва си!... Струва си!...

— Тогава моля да ми поверите ръководството на експедицията — каза Стоун.

— И да включите в нея мен и моя приятел Муратов. Мисля, че ние заслужихме това право — прибави Синицин.

— Муратов не е тук.

— Това няма значение. Аз говоря от негово име.

— С негово съгласие?

— Не, ние не сме говорили за това, но аз гарантирам...

— Добре. Значи вече трима. Аз мисля, че четири-пет души са достатъчни.

* * *

— Много съм ти признателен — Муратов подчертано церемонно се поклони. — Ти си изключително любезен. Ами ако аз нямам никакво желание да се отправям в пространството?

— В пространството? — Синицин сви рамене. — Това е съвсем близо до Земята. По-близо от Луната.

Да предположим, че това е на самата Земя...

— Е, и какво от това?

— Именно, какво от това?

— Ама и ти си един! — Синицин възмутено обърна гръб на приятеля си. — Какъв човек! Оказват му такова доверие, а той... Можеш да се откажеш! Ето, моля... — със сърдит жест той посочи масичката, на която стоеше радифонът.

— Аз няма от какво да се отказвам. С нищо не съм се съгласявал. Какво ми влиза в работата? Ти си ме зачислил в състава на експедицията, ти ще ме отчислиш.

Синицин скочи и се втурна към апарата.

— Стой! — Муратов успя да го хване и със сила го блъсна обратно в креслото. — Не разбираш от шега! Нима ще те пусна сам, след като има опасност? Кой ще се грижи за тебе? Кога трябва да летим? — попита той с делови тон.

— След една седмица.

— Така да беше казал. Ще успея да завърша работата си, която веднъж вече прекъснах заради тебе. А защо толкова късно? Нали се задържат всички звездолети?

— Вече няма опасност. Местонахождението на спътниците е известно.

— А ако те изменят орбитата си?

— Това ще бъде забелязано навреме. Почти всички локатори в обсерваториите по земното кълбо непрекъснато ги следят. Ние с теб им дадохме добра основа за наблюдения.

— Ама добре стана, нали?

— Не се хвали! Знаеш, че случайно попадна на правилното решение.

— О, не! Не случайно! Каква ти случайност, когато една след друга отпаднаха всички естествени орбити. Това е логика.

— Или фантазия.

— Или фантазия — съгласи се Муратов. — Този фактор никога не трябва да се забравя. В науката е необходима фантазия. Ако ти я притежаваше, нямаше да ме викаш на помощ.

— Разкудкудякала се кокошката! — с досада каза Синицин. — Снесла яйце и си въобразила, че е спасила Рим.

— Това се отнася за гъските. Но ти не ми отговори на въпроса. Защо се налага забавяне?

— Корабът трябва да се оборудва. Стоун монтира в него почти всички прибори, които съществуват в техниката за наблюдения. Опитай се да намериш нещо, което е невидимо и то в пространството.

— Аха! Все пак в пространството. А ти казваше... Добре, няма да се хващам за думите. Ама че задача! Впрочем, аз имам някои съображения по този повод. Ето например... Нека целият корпус на спътника да бъде от немагнитен материал. Но вътре сигурно има метални части...

— Магнитни? Предвидено е. Ще има и такива прибори.

— Знам. Не ми пречи! — Муратов започна бавно да ходи из стаята от единия ъгъл до другия. — Нека тези тела да не поглъщат лъчите на слънцето и да не се нагряват от тях. Нали имат двигатели? Имат! Значи, трябва да има някаква топлина. Макар и много слаба, но трябва да има. Значи, от близко разстояние те ще се покажат на инфрачервения екран. Между прочем, твоето мнение, че те са абсолютно бели не издържа никаква критика. Почакай, не спори! После! Моето предположение, че те са абсолютно черни, също е съмнително. Но аз не споря. По-нататък. Може твърдо да се каже, че от спътниците се предава информация. Как? Най-вероятно с помощта на ултракъсите вълни. Значи може да се засече предавателят. Това вече е три! Не съществуват тела без маса. Масата на спътниците ни е известна, тя е достатъчно солидна. От Земята ще следят нашия кораб и спътниците. Ще ни съобщят, когато се приближим до тях. Нека да не ги видим и да не ги открием с никакви прибори. Две маси в празно пространство. Практически то е празно, нали?... Сами ще се доближат. Това е четири! Спътниците и всичко, което се намира вътре в тях, не могат да бъдат съвсем прозрачни. Те ще се видят с просто око като

тъмно петно на фона на звездното небе. Разбира се, пак от близко разстояние. Това е пет! Е сега, моля, можеш да спориш.

— Нямам намерение! — Синицин гледаше приятеля си със смеещи се очи. — Всичко е правилно. Но аз виждам, че ръководството на експедицията погрешно е поверено на Стоун. Би трябвало да назначат теб. А сега ти почакай! После ще се обиждат. И така, Виктор Муратов измисли пет начина да бъдат открити спътниците в пространството. Нали те познавам: щом млъкна, значи, нищо друго не ти идва в главата. Но на Стоун му е дошло! Трепна ли, гълъбче! Гравитационен определител на масата — едно! Гама-прожектор — две! Горещите ръцете! Предай се!

Няколко секунди Муратов учудено гледаше Синицин... След това се наведе до самото му лице и каза със заговорнически тон:

— Значи, седем? Само седем и повече няма? А като намерим спътника ще го опипваме, така ли? С ръце. Не искаш ли да го видиш? С очите си? Той има ли повърхност? Макар и невидима, но има, нали? Ами ако я боядисаме? Пулвализатор — осем!

Лицето на Синицин веднага стана сериозно.

— Това като че ли не е предвидено — каза той. — Веднага трябва да съобщим на Стоун. Браво, Витка!

3.

Достиженията на техническата мисъл поразяват въображението на хората само отначало, докато са още нови и необичайни. Човек бързо приспособява съзнанието си към новите условия и това, което доскоро му се е струвало невероятно, става ежедневие.

Когато в началото на двадесетия век се появяват първите самолети, когато за първи път човек се издига във въздуха, на всички се струвало, че да летят могат само избрани хора, че за това са необходими особена смелост, особени черти на характера и физическо здраве. Но след сравнително къс период от време въздушният транспорт навлиза във всекидневието, престава да учудва хората; качват се в самолета така, както преди в карета или влак, без всякакви емоции.

Същото става и с ракетите. Реактивните самолети незабелязано довеждат хората до мисълта, че може да се лети и без крила. И когато влизат в строя ракетите от пътническият транспорт, не било необходимо много време, за да свикнат с тях.

А от полета с ракета в атмосферата до също такъв полет извън нея има само една крачка. И тази крачка хората направиха съвсем незабелязано. Периодът на усвояване на космическите трасета, пълен с романтиката на подвига, минава много бързо. Първият пътнически рейс Земя-Луна се възприема като нещо съвсем естествено и делнично.

Съзнанието на човечеството просто и незабелязано преминава от земните мащаби към космическите.

Досега Виктор Муратов не беше напускал Земята. Така се беше случило, че даже по време на учението си, отначало в училище, а после в института, той не взе участие в нито един от предвидените в програмата полети до Луната. Не си спомняше дали по това време беше болен или имаше някаква друга причина.

Но когато приятелят му от детството и юношеството го зачисли в състава на експедицията, която имаше за цел откриването на тайнствените спътници на Земята, Муратов даже не помисли за това, че го очаква нещо необикновено, нещо различно от делничния живот.

Към предстоящия му полет в пространството той се отнесе така, както би се отнесъл човек от първата половина на двадесети век към предложението да направи пътешествие с ледоразбивач в Арктика. Това беше необикновено, но не представляваше нещо, което би могло да предизвика особено вълнение. Стотици и хиляди хора като него са правили много по-далечни полети в космоса. В това нямаше нищо поразяващо въображението.

Всички добре познаваха условията за живот в звездолетите още от училище. Отдавна в програмите за физическо възпитание на учениците влизаха тренировки на вибростендове и в антигравитационни камери. Учебния период на своя живот хората завършваха напълно подготвени за всякакъв космически полет.

Съзнанието на Муратов беше заето не с полета, а с неговата цел. Колкото повече мислеше за тази цел, толкова по-слаба ставаше увереността му в успеха на експедицията. Десетки възможни препятствия му идваха наум и всяко едно от тях беше достатъчно, за да осуети всички усилия. Той ни най-малко не се съмняваше в това, че спътниците са разузнавачи от друг свят и че тези, които са ги изпратили към Земята, са направили всичко възможно за обезпечаването на тяхната неуязвимост. Ще успеят ли да преодолеят трудностите?

Всички членове на научния съвет на Института по космонавтика разделяха съмненията на Муратов.

И те се оправдаха.

Задачата, поставена пред експедицията, се оказа много по-трудна, отколкото биха могли да си помислят.

Колкото и да е странно, но фактът, че около Земята са открити два изкуствени спътника — рожба на друг разум, на друг свят — не порази въображението нито на учените, нито на широката общественост. Хората отдавна бяха свикнали с мисълта, че рано или късно ще бъдат получени преки доказателства за съществуването на разум извън Земята. И когато това действително се случи, никой не се учуди. Реакцията на човечеството се изрази в една дума: „Най-последно!“

Предположението, че стопани на спътниците могат да бъдат не братя, а врагове, беше решително отхвърлено. Това би било нелепо, чудовищно, невъзможно! Разум, способен да изпрати разузнавачи в

чужда система, способен да създаде тези разузнавачи, не може да бъде заразен с чувство на вражда или ненавист към друг разум.

„Но защо тогава те така са затруднили запознанството ни с тези спътници?“ — питаха съмняващите се.

„Това ние не знаем — им отговаряха. — Но ще узнаем по-късно. Не трябва да се забравя, че спътниците са били изпратени в епохата, когато на нашата Земя са съществували такива явления като вражда между народите и войни. По всичко личи, че те отдавна и добре познават Земята. А познавайки хората от онова време, те не са искали да ги срещнат с техниката, която би могла да бъде използване за зло. Например с атомната, която преди сто години не е била известна у нас.“

Това звучеше съвсем правдоподобно.

Но в тесния кръг на специалистите по космонавтика, в кръга на тези, които трябваше на всяка цена да влязат в контакт с разузнавачите, не можеха да пренебрегнат макар и малко вероятната, но възможна хипотеза за „враждебността“. Тя трябваше да бъде взета предвид и беше взета.

Корабът беше оборудван с всички средства за защита от всяка опасност, която можаха да предвидят.

И в уречения ден, паметен за всички хора на Земята, експедицията започна.

* * *

Изминаха четиридесет и два часа. Звездолетът „Герман Титов“ — летящата лаборатория на Института по космонавтика, се намираще на орбита, успоредна на най-близкия от Земята спътник разузнавач, като се придържаше на незначително разстояние от него.

Земните обсерватории вече за петнадесети път предаваха, че координатите на кораба и спътника съвпадат, че локаторите ги фиксират на една и съща точка и следователно се намират на една права по „лъча на зрението“ на локационната апаратура.

Но въпреки всичко не можеха да открият спътника.

Многобройните прибори, разположени на един огромен стенд, заемащ по-голямата част от работното помещение на кораба, упорито

бездействуваха. Само гравитационният определител или, както го наричаха по-често, гравитометърът, показваше присъствието на значителна маса в пространството, което за простото око изглеждаше съвсем празно.

Несъмнено спътникът се намираше някъде тук, съвсем близо.

За съжаление само показанията на гравитометъра не бяха достатъчни, за да се приближат повече до невидимото тяло. Необходимо беше да бъде открито и от други прибори, които да покажат не само масата, но и точната посока към нея, а също и разстоянието.

Но все още нямаха тези данни.

Спътникът явно не проявяваше желание да се „предаде“ лесно...

Отначало всичко вървеше гладко. Командирът на „Титов“, опитният астролетец Юрий Верьосов, уверено изведе своя кораб на необходимата траектория и използвайки указанията от Земята, както се казва, плътно се „прилепи“ до спътника. Тогава пристигна първото съобщение за съвпадането на координатите. Изглеждаше, че целта е достигната и останалото е просто: да се пришвартоват борд до борд и да започнат изследването на „госта“.

Но само така изглеждаше...

Бавно и внимателно „Титов“ се приближаваше към целта. Никой не знаеше какво очаква хората в непосредствена близост до „чужденеца“, как ще посрещне той земния звездолет, какви средства за „защита“ са монтирали в него неизвестните стопани.

Напълно възможно беше те да са решили при никакви обстоятелства да не позволяват на земните хора да се запознаят с техния разузнавач — не случайно са били взети толкова предпазни мерки.

Само в едно можеха да бъдат напълно уверени: спътникът не е от антивещество!

— Ако ние се приближим много към него той може да се взриви — предположи Стоун. — Не е ли време да изпратим робота?

— Като че ли е рано — отговори Синицин. — Трябва да се приближим повече.

— А кой може да ни каже дали сме близо или далече? — обади се Верьосов.

— Първо, за това говори гравитометърът. Неговите показания още не са достигнали изчислената от нас маса на спътника. Значи той още е далеч. А второ, нали все някога трябва да се събудят и другите прибори. Каквато и защита да е монтирана на спътника, земните локатори я пробиват. Значи, и ние можем да напипаме спътника, ако ще и сто пъти да е невидим. Инфрачервения... — Синицин спря на средата на думата...

Стрелката на гравитометъра рязко се залюля наляво. И почти в същия момент няколко земни обсерватории съобщиха, че на екраните на локаторите спътникът се е отделил, отишъл е напред като е увеличил скоростта.

Неволно възникна мисълта — дали това е случайно?

— Като че ли ни подуши — каза Муратов.

Верьосов включи ускорението.

След около час положението отново стана предишното. Стрелката на гравитометъра тръгна надясно.

Муратов не откъсваше очи от окуляра на телескопа. Визуалното наблюдение беше поверено на него, но досега той нищо не беше видял. Стори му се, че непрекъснатият рой звезди, който обкръжаваше кораба от всички страни, на едно място се закри от нещо непрозрачно. Като че ли голям и тъмен призрак закри немигащите точки на светилата, като образува черна дупка в дълбините на космоса.

Но видението се появи и изчезна. Дали все пак успя да види тайнствения спътник или това беше измама на измореното зрение?...

Муратов не каза на другарите си за своето наблюдение. Все едно това с нищо не може да им помогне.

Верьосов отново започна внимателно сближаване, като се ръководеше само от стрелката на гравитометъра, която бавно пълзеше надясно.

Неизвестната маса се приближаваше.

Стоун вече протегна ръка към бутона. Леко натискане и от корпуса на „Титов“ ще се отдели малката, но мощна ракета на космическия робот разузнавач. Направлявана от портативен гравитометър, тя ще се устреми към съседната маса, за да се притисне плътно към нея, изпращайки на борда на кораба сигналите на своите чувствителни прибори, способни да чуят това, което не се чува и да видят това, което не се вижда.

Нещо трепна на инфрачервения екран...

И... отново рязък отскок на стрелката вляво. Минута очакване — и глас от Земята съобщава: спътникът отново се е отделил, забавил ход, изостанал!

Това вече започваше да прилича на съзнателно действие.

Верьосов включи спирачката система.

— Така може да продължава до безкрайност — каза той като че ли на себе си, но достатъчно високо.

Този път Синицин успя да забележи откъслечен сигнал, на радиопеленгатора. На свръхултракъси вълни беше проведено предаване. То не можеше да има земен произход. Всички късовълнови предаватели на Земята в тези часове мълчаха, изпълнявайки молбата на Института по космонавтика. Източникът на сигнала явно имаше връзка със спътника...

Дали това беше излъчване на неговия собствен предавател или обратно, неговият приемател беше приел съобщение отвън, остана неизвестно.

— Може би това е отражение на предаването, което ние току-що приехме? — изказа предположение Стоун. — Например от Луната.

— То беше в съвсем друг диапазон — отговори Синицин. — Отражението от Луната можеше да дойде много по-рано, но не в този момент. Тя е твърде близо.

Минаха повече от два часа, докато успяха да се приближат отново до спътника.

Трети път всичко се повтори отначало.

А след това и четвърти... и пети... и шести...

Спътникът се „мяташе“. Щом „Титов“ се приближаваше на някакво, изглежда определено разстояние от него, той ту увеличаваше, ту намаляваше скоростта си. Да се предвидят тези маневри беше невъзможно, в тях нямаше никаква последователност. Понякога спътникът няколко пъти по ред избързваше, после неочаквано забавяше ход. И отново отиваше напред. Трудно беше да се повярва, че това е механизъм, а не живо същество, което се стреми да се скрие, да се отърве от дразнещата го гонитба.

Така изминаха четиридесет и два часа.

Нито участниците в експедицията, нито учените, които наблюдаваха хода на операцията от Земята, вече се съмняваха, че

спътникът се управлява от нечия съзнателна воля. „Някой“ или „нещо“ са забелязали „Титов“, отгатнали са неговите намерения и вече беше очевидно желанието им да му се противопоставят.

Кой управляваше спътника? И откъде се осъществяваше това управление? От самия спътник или... Но мисълта, че могат да го управляват от друга планета, която се намира извън Слънчевата система, изглеждаше съвсем фантастична.

— Електронен мозък — твърдеше Стоун. — И той се намира на спътника.

— Само не на спътника — възразяваше Муратов. — В такъв случай не са необходими радиосигнали.

— Те могат да отиват от единия спътник към другия. Нали са два.

— Те няма за какво да си „говорят“, ако на тях няма разумни същества. Управлението става от Луната или... от Земята.

— От Земята?

— А нима това е невъзможно? — на въпроса с въпрос отговори Виктор.

И наистина, такова предположение, което на пръв поглед изглеждаше твърде странно, имаше реална основа. Ако обитателите на съседния свят (а дали е съседен) познават отдавна Земята, този факт изглеждаше вече безспорен, нима те не са могли тайно от хората да посетят нашата планета и да оставят на скрито място свой електронен мозък? В епохата, когато още не е съществувала „Космическата служба“ и никой не е следил околоземното космическо пространство, чужд звездолет, при желание на стопаните му, би могъл да посети планетата и да излети от нея, без да бъде забелязан от някого. Муратов беше прав. А още по-лесно беше да се посети Луната, където тогава още не бе стъпвал човешки крак. Пък и сега тайните на спътника на Земята все още не са разкрити напълно, не е изследвана цялата повърхност на Луната.

— Ако този електронен мозък съществува — каза Верьосов, — и в него е заложена програма да не допуска приближаването на земни предмети, то ние никога няма да го догоним.

— Така изглежда — унило се съгласи Стоун.

Гонитбата упорито продължаваше, но надеждата за успех отдавна беше загубена.

Спътникът не можеше да се „умори“. Ако запасът му от енергия беше стигнал за сто или даже повече години, то нямаше никакви основания да се очаква, че тя ще се изтощи именно сега. Да се уморят можеха само хората.

Никой не бе предположил, че експедицията ще продължи толкова дълго. На борда нямаше втори пилот. Автоматите бяха безсилни в условията на непрекъснато изменяне режима на полета, нямаше възможност да им се даде програма за действие.

След две и половина денонощия преследване „Титов“ се върна на Земята.

Уморени, нервирани от пълния неуспех, от него излязоха Стоун, Муратов, Синицин и Верьосов.

— Да мислим, да мислим, да мислим! — каза Стоун. — Неразрешими задачи няма. Изход трябва да има и ние ще го намерим!

4.

Изминаха няколко дни.

Юрий Верьосов отново зае мястото си до пулта за управление. Екипажът на неговия звездолет се състоеше от същите трима души.

Но този път „Герман Титов“ не беше сам. Заедно с него излетяха още два кораба от техническата ескадрила на Института по космонавтика — „Валентина Терешкова“ и „Андриан Николаев“. Всички звездолети от тази ескадрила носеха имената на първите космонавти на Земята.

Започна втората експедиция със същата цел, но с други методи, открити в тишината на кабинетите.

През тези дни спътниците се държаха спокойно. По-близкият от тях се „успокои“ веднага след като „Титов“ прекрати гонитбата и пое курс към Земята. Обиколка след обиколка, двата разузнавача невъзмутимо кръжаха около Земята по своите спирални орбити, от време на време изменяйки скоростта си в съответствие с разстоянието и законите на физиката и още по-рядко по собствена инициатива.

Локационните устройства без особен труд ги следяха. Сигналите на екраните бяха странно слаби, но не изчезваха. Наблюденията се водеха денонощно.

По молба на Института по космонавтика един от звездолетите, който се завръщаше на Земята от Венера, се приближи към подалечния спътник, за да провери как ще се държи той. Разузнавач номер две допусна кораба съвсем близо и както и първият се отдалечи, увеличавайки скоростта си.

И двата спътника действаха съвсем еднакво.

Съпоставянето на резултатите от този опит с това, което се наблюдаваше по време на първата експедиция на „Титов“, доведе до създаването на нова теория, почти противоположна на първата. Синицин и Стоун, независимо един от друг, стигнаха до извода, че никой не управлява спътниците, по-точно не ги управляват хора, живи разумни същества. Приборите-автомати реагират на приближаването на друга маса и дават сигнал на двигателите, които също така

автоматично се включват и тласкат спътника напред или назад, при което направлението е случайно. Никакъв разум в действията на спътниците няма.

— По същия начин — отбеляза Стоун — тези прибори реагират на приближаването на спътниците към Земята или Луната. С това може да се обясни спираловидността на орбитите. И напълно естествено е, че те чувствуват масата на Земята или Луната на значително по-голямо разстояние, отколкото на „Титов“.

Това мнение като че ли обясняваше всичко. То имаше също такова право на съществуване, както и всяко друго, тъй като истината оставаше неизвестна. Но имаше един факт, който даваше съществено основание да се съмняват в правилността на цялата хипотеза. Това беше сигналът на радиопеленгатора, забелязан от Синицин при второто приближаване на „Титов“ до спътника. Наистина този сигнал беше единствен и повече не се повтори нито веднъж. И ако не беше лентата на самопишещия прибор, която неоспоримо доказваше, че такъв сигнал наистина е имало, биха могли да сметнат, че Синицин е сгрешил.

— Това нищо не доказва — упорито стоеше на своето Хенри Стоун. — Сигналът е бил изпратен от единия спътник към другия. Това просто е означавало: „Внимание!“. Напълно достъпно предупреждение за кибернетичните устройства.

На следващото заседание на научния съвет Муратов внесе конкретно предложение.

— Ние имаме — каза той — две изходни точки за нашите по-нататъшни действия. Първата — спътниците усещат приближаването на странична маса към тях, като чувствителността на приборите им е много голяма. Втората — наличието на радиопредавания. И двете обстоятелства могат да бъдат използвани за получаване на информация. Как? Сега ще кажа. Ще започна от втората точка. Ако другарят Стоун е прав и спътниците взаимно се предупреждават при опасност, то те трябва да го направят пак, когато ние отново се приближим до един от тях. Аз обръщам вниманието ви на факта, че сигналът на пеленгатора се появи едва при второто приближаване на „Титов“, а не при първото, което би било по-логично. Защо се случи така? Нима кибернетичният автомат би могъл да пропусне първото ни приближаване? Да не е спал? Аз виждам само едно обяснение на този

повече от странен факт. Това би могло да се случи само ако сигналът е изпратен не от автомат, а от живо същество. Но в такъв случай той е изпратен не от спътника, а отвън. Виждам, че някои от вас искат да възразят. Почакайте малко да завърша мисълта си и тогава... Аз предлагам: веднъж завинаги да установим откъде идва сигналът. Това може да се направи с помощта на пеленгация. Разбира се, ако имаме работа с предавател, разположен в пространството, няма да са ни достатъчни обикновените две линии, трябва три. Значи, трябва да изпратим три кораба, които да зафиксират един и същ сигнал. Между другото, единствената линия, която вече имаме, по моите изчисления не минава през точката, където в този момент се намираше вторият спътник. Сега да преминем към първата изходна точка. Ние се убедихме, че спътниците допускат звездолета много близо до себе си и едва тогава бягат от него. Повтарям още веднъж: това доказва малката чувствителност на приборите им. Нека да не ги безпокоим с такава голяма маса като звездолета. Да се приближим до спътника на безопасно разстояние, а останалото да поверим на хора, облечени в скафандри. С увереност може да се каже, че тези прибори няма да почувствуват приближаването на такава малка маса.

— Каква роля определяте за тези хора? — попита Метюз.

— Да изследват спътника, да изяснят от какво е направен, защо е невидим и накрая, да се опитат да проникнат в него.

— Смятате ли, че такъв опит би имал успех?

— Не съм много убеден.

— И вие, мислите, че приближаването съвсем близо до спътника е безопасно?

— Е, на това вече — Муратов ски рамене — нищо не мога да отговоря. Много е възможно да е опасно. Ако ми доверят, аз ще се опитам да направя това.

— Вие самият?

— Разбира се. Не бих предлагал нещо, което не съм готов да извърша сам.

— От това, което ни казахте, може да се направи изводът: лично вие сте уверен, че спътниците се управляват от хора, в смисъл от „разумни същества“ — каза Синицин, който на официалните заседания, в присъствието на много учени и кореспонденти от печата, не смяташе за възможно да се обръща към приятеля си на „ти“. —

Тогава как бихте обяснили, че спътникът, който ние преследвахме с „Титов“, изменяше така безпорядъчно посоката на полетите си? Защо веднага не се отдалечи от нас на голямо разстояние? Ние се убедихме, че той може да лети по-бързо от „Титов“. Защо изчакваше нашето приближаване и едва тогава бягаше? Нима това не прилича повече на реакция на механизъм? Ако ние имаме работа с разумно същество, излиза нещо като игра на котка и мишка.

— Аз бих могъл да отговоря, че хората, които управляват спътника, не искат ние да разберем за тяхното съществуване. Тогава привидната неразумност на техните действия се превръща в обикновена маскировка. Но ще отговоря по друг начин. На спътника е монтиран прибор, който включва двигателите при приближаването на някаква външна маса. Напред или назад — няма значение. Към него се приближават, той бяга. Но нали биха могли да се приближат и самите стопани на спътника. Ето тук, според мен, се крие причината на странния факт, че сигналът дойде едва при нашето второ приближаване. Това е била заповед — да продължава да избягва срещата. Ако се бе приближил звездолет на стопаните, нямаше да последва сигнал и спътникът щеше да остане на мястото си. Е, а всичко останало се обяснява с безсмислените действия на механизма — завърши Муратов, като се усмихна едва забележимо.

— Но къде се намират тези „стопани“?

— Именно, за да научим това, аз предлагам да направим пеленгация. Но бих искал да ме разберете правилно. Аз не твърдя категорично, че сигналът е даден от живо същество. В случая „стопанин“ би могъл да бъде и електронен мозък. Просто ми се струва, че някъде наблизко, сравнително близо, разбира се, се намира „живият стопанин“.

— За нашите цели това в крайна сметка няма значение — електронен или жив — каза Стоун. — Предложението на другаря Муратов — спътникът да се изследва от хора — изглежда примамливо. Аз също като него съм готов да направя това. Разбира се, отначало ние ще изпратим робота.

След кратка дискусия, отнасяща се предимно до технически детайли, и двете предложения на Муратов бяха приети.

Когато се обсъждаше въпросът точно какви прибори за пеленгация трябва да се монтират на трите кораба при такива

необикновени условия, възникна още една идея. Никой не забеляза кой пръв се сети за нея, толкова проста и естествена беше. Тъй като дължината на вълната, на която е бил предаден сигналът, беше точно известна и нямаше основания да се мисли, че тя ще бъде изменена при втори или трети случай, то не би ли могло да се попречи на предаването и по този начин да се принуди спътникът „да не я чуе“, да остане на мястото си? Техническото осъществяване на радиосмущенията не представляваше никаква трудност.

— И така — обобщи Стоун в края на заседанието, — нашият план се свежда до следното. Обкръжаваме спътника с три кораба. Както и първия път „Титов“ ще се приближава до него, докато се появи сигнал. След като пеленгацията бъде осъществена, ще изпратим към тях ракета, заредена с антигаз.

* * *

Всичко се повтори точно, както преди.

Когато Верьосов, пак така бавно и внимателно, както и първия път, приближи „Титов“ към невидимия спътник, стрелката на гравитометъра започна движението си надясно, отчитайки присъствието на масата му. Както и преди няколко дни, като достигна същото деление на скалата, тя сякаш в нерешителност спря и... рязко се отклони наляво. Земната станция потвърди — спътникът е избягал напред!

Той се държеше по същия начин и това даваше надежда за успех на замисления план.

— Започвайте второто приближаване! — нареди Стоун.

Муратов трябваше да признае пред себе си, че се вълнува. Съгласно теорията му, трябва да очакват радиосигнала именно при второто приближаване. Ако той се появи при третото или четвъртото, ще се наложи да признае грешката си. В това няма нищо позорно, но все пак ще бъде много неприятно. Виктор предчувствуваше ироничния поглед на Сергей и се мръщеше.

Измина един час и стрелката на гравитометъра оживя. Отново някъде наблизко летеше загадъчният разузнавач на чуждия свят.

Не само Муратов се вълнуваше. Вълнуваха се всички, като старателно криеха това един от друг. Незабелязано за хората в съзнанието им се появи нещо подобно на шовинизъм. Нима могъщата техника на Земята не е в състояние да преодолее упоритостта на чуждата техника, нежелаеща да открие секретите си? Нима хората са безсилни да я *принудят* към това?

Макар че беше решено в случай на повторен неуспех да унищожат двата спътника, всеки дълбоко в себе си не вярваше, че това наистина ще бъде направено. Не! Трябва да търсят и да търсят! Докато не постигнат пълна победа!

„Ние искаме да узнаем какво представляват те — значи, трябва да успеем!“

Тези думи, все още не произнесени от никого, владееха мислите на всички, които по един или друг начин бяха свързани с космическата загадка.

„Титов“ се приближаваше към спътника, по-точно към мястото, където той би трябвало да се намира, по-бавно от преди. Трябваше да се движат с равномерна скорост, която по-късно, при обработката на данните от пеленгацията ще се има предвид, за да не сгрешат с десетки километри. Източникът на предаването би могъл да се окаже много, много далеч. Най-малката неточност и трите линии посоки ще се срещнат не там, където се намира предавателят.

На корабите от експедицията бяха монтирани много точни апарати. Даже ако предаването се води от разстояние, равно на това до орбитата на Марс, то и в този, по общото убеждение, краен случай, нужното място ще бъде определено с точност до един кубически километър.

Стоун, Синицин и Муратов не откъсваха очи от скалите на гравитометъра и пеленгатора, разположени на пулта за управление близо една до друга. И тримата едновременно забелязаха дългоочаквания сигнал.

— Има! — възкликна Стоун.

Муратов облекчено въздъхна. Догадката се оказа вярна! Сигналят дойде в същия момент, както и първия път. И веднага спътникът забави ход и изостана. Пак като миналия път.

— Действията му са еднообразни, това е плюс в наша полза — отбеляза Стоун.

— Още едно доказателство, че там има не живо същество, а електронен мозък — каза Синицин.

„Ама че е упорит!“ — помисли си Муратов.

Сега, когато първата цел на експедицията беше достигната, не трябваше да се пази „тишина“. Заработи радиото. От спомагателните звездолети съобщиха, че и те са приели сигнала и са го фиксирани.

— Връщайте се на Земята — разпореди Стоун. — А ние ще пристъпим към втората част на нашия план.

— Желая ви успех! — отговори оттам.

„Титов“ намали скоростта, изчаквайки изостаналия спътник и скоро те пак полетяха един до друг.

— Дръжте се за пределното показание на гравитометъра — каза Стоун. — Само гледайте стрелката да не бъде на нулата и толкоз!

Верьосов мълчаливо кимна.

— А ще бъде ли достатъчно това? — попита Синицин. — Роботът ще намери ли целта?

— Ще намери — уверено отговори Стоун. — В това направление няма никакви други маси.

Двигателят на „Титов“ млъкна. Сега и двете тела се движеха по инерция с еднаква скорост. Но спътникът всеки момент би могъл да измени режима на своя полет, не трябваше да се бавят.

Стоун натисна бутона.

Върху обзорния екран се появи силуетът на робота — удължена пура с къси пипала. Зад нея се носеше дълъг шлейф от бял пламък.

Няколко секунди роботът вися в пространството редом със звездолета, като че ли не знаеше накъде да тръгне. След това започна да се отдалечава все по-бързо и по-бързо.

— Подуши! — каза Верьосов.

— А той няма ли да се удари в повърхността на спътника? — попита Муратов, който не познаваше устройството на космическите работи.

— Не, той ще спре до самата цел.

Белият пламък от дюзите се превърна в точка.

— Далече е! — отбеляза Стоун.

Екранът върху пулта светна с небесносиня светлина, заработи телевизионната камера на робота.

И Муратов отново видя това, което се мярна пред очите му в окуляра на телескопа преди няколко дни, по време на първата експедиция.

Неясно тъмно петно закри блестящия рой на звездите. Призрачните контури на огромно яйце (по всяка вероятност роботът се намираше съвсем близо до спътника) като черна дупка в бездната на космоса пулсираха, трептяха, вибрираха. По екрана бързо-бързо минаваха ивици, които от време на време покриваха целия екран като мрежа.

Но не се чуваше характерното при смущения съскане.

— Спътникът пречи на телевизионното предаване — каза Стоун.
— Но как и с какво?

И изведнъж... нетърпимо ярък бял пламък избухна на мястото, където току-що се виждаше малката огнена точица от дюзите на робота. Ослепителната светлина от обзорния екран заля целия пулт за управление на „Титов“ и хората, неволно закриха лица с ръце, страхувайки се да не ослепеят.

— „Титов“!... „Титов“!... Какво се случи?... Какво се случи?... Отговаряйте!... — прозвуча от говорителя тревожен глас от Земята.

Избухналият пламък беше толкова ярък, че го бяха видели през деня в безоблачното небе.

— Още не знаем — машинално отговори Стоун, като внимателно отваряше очите си, пред които в буен танц се въртяха разноцветни петна. — Звездолетът е цял. Изглежда, че е унищожен роботът, а може би и самият спътник.

— Спътникът е на мястото си.

— Значи само роботът.

След чудовищната светлина помещението изглеждало потънало в мрак. Те нищо не виждаха — нито пулта, нито себе си. Само ярките лампи по тавана се различаваха смътно като жълти петна.

— Другари, не си отваряйте очите — посъветва Стоун. — Нека да си починат.

Но самият той не последва съвета си. Нетърпеливото желание да узнае какво се е случило с робота го караше напрегнато да се вглежда в мястото, където се намираше екранът на телевизора.

След няколко минути зрението им се възстанови почти напълно.

— Ние бяхме на косъм от слепотата — каза Синицин.

Екранът беше изгаснал — това означаваше, че телевизионната камера на робота не действа.

— Добре, че изпратихме робота, а не направо човек — каза Стоун. — Изглежда, че до този спътник не трябва да се приближаваме. Ще се наложи да го унищожим.

— Опитайте! — с някакъв странен тон произнесе Верьосов.

— Какво искате да кажете с това?

— А нима вие не разбрахте? Стана аниhilация.

— Спътникът не е от антивещество. Това е установено точно.

— И все пак нашият робот бе унищожен при аниhilация. Те са обкръжили своя разузнавач с облак от антигаз.

— А защо при срещата на този спътник с кораба „Земя-Марс“ в края на миналия век не се е извършила аниhilация?

Верьосов сви рамене.

— Не зная — каза той, — но в това, което се случи сега, е невъзможно да се съмняваме.

— Аз съм съгласен с Юрий — каза Муратов. — Възможно е облакът от антигаз да не окръжава винаги спътника. Пък дали това е облак? Може би той е изхвърлил нещо срещу робота. Може би именно радиосигналът е включил защитната система.

Стоун втори път натисна бутона за управление на робота. Ако той беше цял, трябваше да се върне на кораба.

Но роботът не се върна. И с никакви прибори не успяха да открият присъствието му. Ракетата разузнавач бе изчезнала безследно.

— Да кацаме — реши Стоун.

— И да се опитаме да осъществим третия вариант на нашия план — добави Синицин.

— Да, разбира се. Но ще е необходима много добра подготовка.

5.

Третата експедиция не се състоя в набелязания ден. Тя въобще не можеше вече да се състои.

Спътниците изчезнаха.

Отначало беше забелязано тяхното отдалечаване от Земята. За първи път като достигнаха апогея на своята орбита, те не измениха скоростта, си. Спиралата се размиваше все по-широко и по-широко. И настана момент, в който и без това слабият сигнал на екраните на локаторите окончателно „изгасна“.

Каква беше причината за тяхното отдалечаване? Дали това бе последица от гонитбата на спътниците от земните звездолети или се изпълняваше предварително набелязана програма?

Беше изказано предположение, че спътниците не са обикаляли около Земята през цялото време, а са се появявали периодично. Така би могъл да се обясни фактът, че те не са били открити много по-рано. А може би са отлетели към базата си, за да се запасят с енергия.

Така или иначе, разузнавачите на чуждия свят временно, а може би завинаги бяха напуснали небето на Земята.

Но ако техните стопани са искали да „заличат следите си“, то те бяха закъснели. В ръцете на хората се намираше здрава нишка, която трябваше да ги доведе до самия център на тайната на спътниците.

Тази нишка бяха резултатите от пеленгацията. Сега вече разумът на Земята възтържествува над разума на неизвестния свят.

Обработката на записите на пеленгаторната апаратура на трите кораба показва точния адрес, откъдето беше изпратен радиосигналът или накъде беше насочен той от спътника, което също беше възможно.

Този адрес беше: Луна, районът на кратера Тихо.

Ето къде се намираше загадъчният „ръководител“ на разузнавачите! Ето откъде получаваха те заповедите на своите стопани или къде отправяха самите те получената информация.

Какво имаше там? Електронен мозък, както мислеха всички, или живи представители на друго човечество, както мислеше само Муратов.

Това трябваше да бъде изяснено в най-близко време.

Изследвания на постоянния спътник на Земята се правеха вече отдавна и системно. Все пак огромни пространства от дивата повърхност на Луната не бяха посещавани от никого. Но именно районът на кратера Тихо беше вече добре известен. Там се намираше една от лунните бази, строеше се космодрум, имаше астрономическа обсерватория. Този район беше населен.

Излизаше, че дълги години хората са живели и работили в непосредствена близост до механизмите, докарани от друга планета, в съседство с базата, построена от друго човечество. Живели са и даже не са подозирали, че само да „протегнат ръка“ и ще се открият примамливите тайни на друг свят.

Но защо тези тайни не са били открити досега? Най-вероятно, защото те се намират под лунната почва, скрити в дълбочините на планинския масив на кратера. Това напълно съответствуваше на стила на тези, които бяха изпратили към Земята двата спътника разузнавачи. Те бяха направили всичко, за да не могат хората да открият техните пратеници; естествено беше, че и базата си са скрили много добре.

Но след като местонахождението на тази база стана известно, нейното откриване беше само въпрос на време и възможно на търпение и настойчивост.

Общественото любопитство беше възбудено до краен предел. Институтът по космонавтика буквално беше засипан от безброй писма и радиограми, съдържащи едно и също искане — незабавно да бъде изпратена специална експедиция за откриването на базата.

Но и без тези писма ръководителите на космическата служба не мислеха да се бавят. Желязото трябваше да се кове, докато е горещо. Ако двата спътника са си отишли, защото са били открити, то и самата база можеше да прекрати своето съществуване по същата причина. Как би могло да стане това? Да се гадае беше безполезно: никой не знаеше нивото на техниката на неизвестната планета.

Подготовката вървеше с пълен ход.

И съвсем неочаквано светът беше разтърсен от друга сензационна новина.

Пак по цялата Земя прозвучаха имената на двамата скромни редови учени, които веднъж вече накараха всички да говорят за тях.

Синицин и Муратов стигнаха до една като че ли проста, но много ценна идея: да проверят къде води спиралата, по която се отдалечиха от Земята двата спътника разузнавачи?

Това, че се сетиха именно те, не беше чудно. И двамата бяха в много близък допир с тайната на спътниците и съвсем естествено беше мислите им да се въртят непрекъснато около тази тайна. Те не можеха да се занимават с нищо друго.

Резултатът от изчисленията беше сензационен. Ако спътниците не са изменили своята траектория, ако те са продължили да се отдалечават по една и съща спирала, то на техния път се оказваше Луната!

Нещо повече — спиралната линия на полета на двата спътника опираше в кратера Тихо!

Това можеше лесно да се предвиди, но кой знае защо никой не беше помислил за такава възможност.

Значи спътниците не са напуснали Слънчевата система, не са се върнали там, откъдето са били изпратени — на своята неизвестна родина. Те просто са отлетели към базата си. И сега се намират именно там.

Да се спуснат на Луната, без да бъдат забелязани от малобройната колония от хора, които съставляват персонала на научната станция в кратера Тихо, не беше никак трудно, като се има предвид, че телата са невидими за окото.

Значи, ако успеят да открият базата, в ръцете на хората ще се окаже не само „ръководният център“, но и двата спътника, които смятаха, че са загубени завинаги.

Това ги караше да бързат още повече. Не трябваше да се изпуска щастливият случай. Всеки момент спътниците можеха да се отправят отново в полет около Земята, а да ги хванат там, както вече хората се убедиха, ще бъде много по-трудно.

Ако хипотезата за периодичното появяване на спътниците около Земята е вярна, то те биха могли да прекарат на своята база много дълго време, а ако са се върнали само за да се заредят с гориво, то това време би могло да бъде съвсем кратко.

Учените се зарадваха, когато получиха неочакваната и примамлива възможност да „хванат“ спътниците, но същата тази възможност внесе и допълнителни трудности в подготовката на

експедицията. Съдбата на робота разузнавач беше страшно предупреждение. Не трябваше да се забравя за нея. Спътниците биха могли по един и същ начин да се „защитава“ от опитите да се приближат до тях и по време на полет, и в базата.

В заводите за кибернетични машини по най-бърз начин се конструираха и създаваха специални роботи, които можеха да издържат атака с антивещество. Изработваха се защитни костюми за хората. Стараеха се да намалят големите по обем устройства за създаване на вихрови магнитни полета до предела на възможното. Тази групова защита се смяташе за най-надеждната. Цялата Земя участвуваше в подготовката на експедицията, която обещаваха да стане най-знаменателната в историята на човечеството. Нали ставаше дума за *пръв допир* с друг разум!

* * *

— Значи, ти твърдо си решил да не участвуваш? — попита Синицин.

— Не виждам каква полза може да има експедицията от мен — отговори Муратов.

— Същата, както и от всички останали; от мен например. А нима на „Титов“ ти прави нещо особено?

— Там е работата, че не.

— Ние двамата тясно сме свързани с тази тайна — опитваше се да убеди приятеля си Синицин. — Ние намерихме спътниците, ние изчислихме орбитите им, ние разкрихме загадката на тяхното отдалечаване. Напълно естествено е, че именно ние трябва да участвуваме до края.

— Не е убедително. Едно са изчисленията, това е моята област, а съвсем друго — търсенето. За това са нужни не математици, а учени...

— И инженери.

— Да, но от друг профил.

— Значи, ти искаш аз да тръгна за Луната без тебе? Но това е още по-опасно от експедицията с „Титов“ — Синицин пусна в ход последния коз. — Там ние може би ще намерим твоите „стопани“. Нима не ти е интересно да ги видиш?

— Ще ги видя, както всички останали хора. Вие ще ги докарате на Земята. Ако те поискат, разбира се — добави Муратов. Той седеше в креслото, втренчил поглед в тавана. — Знаеш ли, Серьожа, аз нещо престанах да вярвам в тяхното присъствие на Луната. Какво да правят там? Без въздух, без вода, зазидани в недрата на лунната планина! И така години наред!

— Тогава защо така настойчиво защитавахте тази хипотеза?

— Именно, защо? И сам не зная. Струваше ми се... Пък и сега все още ми се струва — призна той. — Не мога да си представя, че информацията, която са събирали спътниците, се е предавала в съседна планетна система. Такова исполинско разстояние! Защо е това? Кому е необходимо? Ами ако те самите са на Луната вече десетилетия? Това е още по-непонятно. Всички ваши теории ми се струват нестабилни, мътни, лишени от смисъл. Тук има нещо друго — събирането на информация за нашата Земя не е най-главното. Нещо такова, което ние даже не подозираме. И нека да бъде анахроничен — недобро. Да, недобро! Ти помниш ли историята от шестдесетте години на миналия век? Тогава са пукали в небето спътници шпиони... Представи си, че ние всички сме се излъгали, че спътниците не са събирали никаква информация, че те не са предназначени за научни цели. Тогава е много по-лесно да се разберат причините за тази толкова прецизна маскировка на спътниците. Не съм ли прав?

— Добре, да допуснем — отговори Синицин. — Но тогава е съвсем безсмислено тяхното обикаляне около Земята цял век, а може би, повече.

— Какво значи един век? За нас, за хората, един век това е цял живот. А от гледна точка на историята на човечеството — не е чак толкова много. Вие, астрономите, не познавате нито една планетна система от близките до Слънцето звезди, където би могъл да възникне разумен живот. Нали така? Именно! Значи, стопаните на спътниците живеят много далече. Пътят от тях до нас може би трае години наред. А на тяхната планета минават векове. Е, разсъждавай. Те са долетели при нас преди столетия. И когато са отлетали, са оставили около Земята „нещо“. Вероятно това „нещо“ трябва да дочака тяхното второ долитане. Защо? Това ние не знаем.

— Ти сам си противоречиш — каза Синицин. — Ту си убеден в присъствието им около Земята, ту „преди столетия“.

— Ами ако е и едното, и другото? — Муратов се наведе напред и втрънено погледна приятеля си в очите. — Ами ако те са пуснали спътниците по време на своето посещение при нас преди столетия, а след това непрекъснато, разбираш ли, непрекъснато ни наблюдават като сменят персонала на своята база на Луната? Нима не могат тези спътници да бъдат много важни за тях? Може би това е едно звено от голям, добре обмислен план?

— Насочен против човечеството на Земята?

— Видя ли! Сам направи логичния извод.

— Ти майсторски водиш събеседника си към своите изводи. Но от това те не стават истина. Ох, Витя, нещо си се объркал ти, както виждам. Но можем ли въобще да си представим, че човечеството от една планета ще създава заговори против човечеството на друга? Това е лишено от всякакъв смисъл. Извини ме, но ти говориш глупости.

— Нека да е така. Но ви съветвам да бъдете много внимателни, когато намерите тази база.

— Значи окончателно...

— Да. Аз няма да летя с вас. Предложиха ми да взема участие в по-интересна работа.

— Ако не е тайна, в каква?

— Не е никаква тайна. Нали си чувал за проекта на Жан Легерие?

— За полета по Слънчевата система на астероид?

— На Хермес.

— И ти искаш да летиш с него?

— Този полет няма да бъде скоро. Легерие предлага да се измени орбитата на Хермес, за да може астероидът да прелети през цялата Слънчева система от Меркурий до Плутон. И тогава, като се спусне на него голям звездолет, без всякаква енергия може да се обиколят всички планети.

— Какво общо имаш с това ти, след като не си астроном?

— Трябва така да се изчисли голямата орбита, че тя да мине край всяка планета по време на един и същ рейс. Това е много сложна задача. И още по-сложно е да се накара Хермес да мине на тази орбита с помощта на реактивни сили. Ето тук мога да помогна на Легерие като инженер и математик. Но нямам никакво намерение да летя с него.

— Желая ти успех! — по тона на приятеля си Муратов разбра, че той е обиден и огорчен. — Занимавай се с Хермес, след като това е по-интересно за тебе.

— Чудак си ти, Серьожа! За какво съм ви нужен аз?

— Никак не си ни нужен — Синицин изобрази върху лицето си пълно недоумение. — Просто исках да довършим тази работа заедно. А за експедицията... всеки друг ще бъде даже по-полезен.

Муратов се засмя.

— И ти си един артист, Серьожа, колкото аз съм балерина. Остави! Аз също съжалявам, но наистина не мога да губя време. И ще ти кажа под секрет: не ми хареса да летя в космоса. Не е за мен тази работа.

— Е, тогава недей! Стой си на Земята. По-спокойно е и... по-безопасно.

Муратов се намръщи.

— Това вече е злобно и несправедливо, Серьожа.

— Е добре, извинявай! Не мисля така, разбира се. Какво да правя като си толкова упорит. А пък аз, макар че няма да бъда особено полезен, в никакъв случай няма да се откажа. Тези спътници заемат всичките ми мисли.

— Разбирам те. Кога излитате?

— Вдругиден.

— Толкова скоро?

— Подготовката е завършена.

— Тогава ще ти кажа същото, което и ти на мене, но с друго чувство: „Желая ти успех!“

* * *

След шест месеца, в същата стая Синицин и Муратов се срещнаха отново...

Експедицията се бе завърнала с празни ръце.

Всички усилия да намерят тайнственото убежище, където бяха се скрили двата спътника разузнавачи, не се увенчаха с успех. По нищо не личеше, че в недрата на стръмните склонове на кратера Тихо се крие база на чужд свят. Нито с прослушването на планинските

пластове, нито със сондирането им с ултразвук, нито с осветяването им, нито с обикновено пробиване на скалите — с нищо не можах да открият никакви кухини. Изглеждаше, като че ли ничия ръка никога не бе тревожила вечния покой на кратера.

Търсенето се разпростираше и извън пределите му. През тези шест месеца участниците в експедицията с помощта на все по-мощни технически средства (един след друг от Земята бяха изпратени пет звездолета със съоръжения) изследваха лунната повърхност в радиус петстотин километра от центъра на кратера.

Всичко беше напразно! Ако базата действително съществуваше, то тя беше изключително добре замаскирана...

— Ти помниш думите ми, че аз не искам да летя с вас, за да не губя време, нали? — попита Муратов.

— Помня. Ти искаш да кажеш...

— Именно. Аз бях абсолютно сигурен, че вие няма да намерите тази база. Иначе непременно бих полетял.

— Но защо беше толкова сигурен?

— Защото предпазните мерки, взети по отношение на спътниците, ме убедиха, че техните стопани имат много сериозни причини да крият от хората на Земята своите намерения.

6.

Изминаха две години.

Спътниците разузнавачи не се появиха около Земята. Но можеше да се предполага, че те са сменили системата си на защита и са станали невидими не само за оптическите, както по-рано, но и за радиотелескопите. Ако това наистина беше така, то те вече бяха многократно по-опасни.

Звездолетите напускаха Земята изключително внимателно. Можеха да развиват по-голяма скорост само след орбитата на Луната.

Издирванията на тайнствената база не спираха, но както и преди бяха безрезултатни. Постепенно сред широките маси се появи и укрепна убеждението, че на Луната няма никаква база и никога не е имало.

Хората разсъждаваха така: спътниците въобще не са се крили в района на кратера Тихо, а са си отишли завинаги, може би извън пределите на Слънчевата система. След като са срещнали по спиралния си път Луната, те са я обиколили и са полетели по-нататък. Сигналът, засечен от трите кораба, може да бъде обяснен с излъчване от самия спътник, което няма смисъл и не е било радиопредаване. Ултракъси вълни би могъл да излъчва неизвестният двигател на разузнавача, нали никой не знае неговата конструкция и принцип на действие. И „съвсем случайно“ линиите на пеленгацията са се срещнали при кратера Тихо. Със същия успех биха могли да се срещнат и на всяко друго място. А това, че линиите са се пресекли в същата точка, където, според изчисленията на Муратов и Синицин са завършили траекториите на двата спътника... какво пък! Стават и такива случайности!

Но в средите на специалистите по космонавтика не можеха да бъдат забравени и не бяха забравени разузнавачите от чуждия свят. Неразкритата тайна продължаваше застрашително да виси над безопасността на междупланетните пътища. Случаят със звездолета „Земя-Марс“ в края на миналия век тревожеше ръководителите на „Космическата служба“. Не биваше да се успокояват с това, че

спътниците избягват срещите със земни кораби. Веднъж един от тях не се беше отклонил, а се бе сблъскал със земния кораб. Това можеше да се повтори всеки момент.

Ако по-рано се задоволяваха с локационните уредби, за да могат своевременно да забележат насрещен метеорит, то сега задължителна принадлежност на щурманските кабинни на звездолетите беше гравитометърът. Каквато и защита да използваха стопаните на спътниците, те не можеха да унищожат или да направят „невидима“ тяхната маса.

Работите в космоса вървяха по своя ред, но астронавтите с всеки изминат ден все по-остро усещаха неочаквано появилото се неудобство. Тайната на всяка цена трябваше да бъде разкрита, но учените не виждаха как могат да направят това.

Дали спътниците все още се намираха в Слънчевата система или не?

Този основен и най-важен въпрос оставаше без отговор.

Хората от научните станции на Луната и особено от станцията в кратера Тихо непрекъснато наблюдаваха околното пространство. Беше организирана денонощна радиовахта. Ако спътниците все пак се бяха скрили в лунната база, рано или късно те отново трябваше да полетят около Земята. Най-вероятно това щеше да стане след като получеха съответен сигнал. Този сигнал трябваше да бъде хванат на всяка цена.

Но времето минаваше, а всичко беше спокойно. Не се появяваха нито самите спътници, нито радиосигнали, адресирани до тях или идващи от тях.

Членовете на научния съвет на Института по космонавтика бяха на мнение, че причината е в поредното прекъсване на работата на разузнавачите, случайно съвпаднало по време с експедицията на „Титов“. Такива прекъсвания несъмнено е имало и по-рано. Периодичното появяване на спътниците около Земята добре обясняваше факта, че те не са били открити много по-рано.

Но каква е продължителността на тези прекъсвания? Това никой не можеше да знае. Може би предстоеше дълги години да се вземат мерки против неизвестната, а възможно и несъществуваща опасност. И единственото радикално средство беше да се открие базата.

Стремително развиващата се техника предоставяше все нови и нови възможности за търсене. Те незабавно биваха използвани, но

всичко беше напразно. Както и преди, недрата на пръстеновидния хребет на кратера Тихо и на съседните му кратери изглеждаха недокосвани от никого.

Но независимо от непрекъснатите неуспехи, убеждението, че базата все пак съществува, не напускаше учените. Многократно проверените изчисления на Муратов и Синицин неопровержимо доказваха, че траекториите на двата спътника при приближаването им към Луната се доближаваха, а в точката, където се намираше кратера Тихо, *съвпадаха!*

Това не би могло да се случи, ако спътниците бяха заобиколили Луната и бяха продължили по-нататък.

Да повярва в такова „случайно съвпадение“ можеше всеки друг, но не и математик, астроном или физик.

Настойчивото и упорито търсене продължаваше.

Виктор Муратов научаваше за всичко това само от редките си беседи със Синицин по радиофона. Той изцяло беше потънал в своята работа и през тези две години не се занимаваше с нищо друго. Математическите изчисления по проекта на Жан Легерие бяха много трудоемка работа. Мислите за спътниците и техните тайни идваха в главата му съвсем рядко, само след разговорите със Сергей. Хипотезата си за пребиваването на представители на друго човечество на Луната, Виктор отдавна смяташе за несъстоятелна. Имаше прекалено много съображения против нея, а Муратов не се инатеше, щом разбере грешките си.

Проектът на Легерие престана да бъде проект. Той беше одобрен и премина във фазата на практическа реализация. Изчисленията показаха неговата осъществимост и целесъобразност. Количеството енергия, необходимо за изменението на орбитата на Хермес, щеше да бъде много по-малко, отколкото би било необходимо за едно пътешествие по Слънчевата система със звездолет, да не говорим за това, че от астероида можеха да се правят астрономически наблюдения значително повече, отколкото от кораба. На Хермес имаше възможност да бъде разположена цяла обсерватория.

След няколко месеца сравнително неголемият астероид Хермес, с диаметър километър и половина, трябваше да мине на разстояние само петстотин седемдесет и три хиляди километра от Земята и беше

решено да бъде използван този момент, за да почне неவிжданото дотогава пътешествие на френския учен.

Според плана на Легерие, приет в Института по космонавтика, на астероида трябваше да бъде спуснат специално предназначеният за астрономически изследвания изкуствен спътник на Земята, построен и изведен в орбита преди двадесет години. В много отношения този спътник беше остарял, но за целите на Легерие беше изключително подходящ. В него имаше всичко и беше необходимо само да се направи малко преоборудване, за да може групата астрономи да прекара многогодишния полет без лишения.

Преустройството вече беше започнало. Не трябваше да се губи време. Именно сега планетите от Слънчевата система се намираха в извънредно удобно положение и новата орбита на Хермес щеше да мине покрай всяка от тях по време само на една обиколка. Следващото такова разположение трябваше да се чака много дълго време.

Заедно с космическата обсерватория към Хермес трябваше да излети и ескадрила от мощни звездолети, с цялата необходима апаратура за преминаването на астероида от старата орбита на нова.

Тъй като Муратов беше направил всички изчисления, предложиха му да приеме ръководството на тази отговорна и изискваща изключителна точност работа.

Предложението беше почетно и Виктор не можа да откаже.

— Насила ставам космонавт — пошегува се той, когато се срещна със Синицин. — И вината за това до голяма степен е твоя.

— Какво общо имам аз? — учуди се Синицин.

— Как какво общо? Нали ти пръв ме измъкна в космоса. Ако не бях участвувал в експедицията с „Титов“, нямаше да бъда така „знаменит“ и никой нямаше да се сети да ми повери изчисленията на Легерие.

Синицин се засмя.

— Такава вина — каза той, — с удоволствие ще поема върху себе си. За дълго ли заминаваш?

— Не, за две седмици. Като свършим, нашата ескадрила ще се върне на Земята. Бихме могли да се върнем и по-бързо, но ще трябва да се задържим на Хермес няколко денонощия, за да се убедим, че траекторията на полета на астероида е изменена правилно.

— Рисквана експедиция — замислено каза Синицин. Аз говоря, разбира се, не за тебе, а за Легерие и неговите спътници. По време на таква дълго пътуване могат да се срещнат всякакви случайности, които е невъзможно да бъдат предвидени. Такова приближаване до Юпитер, Сатурн и другите гигантски планети...

— Ти не вярваш на моите изчисления?

— А ти самият напълно ли си уверен в тях?

— Аз — да. Опасни са не Юпитер и Сатурн. Опасни са, и то само теоретически, астероидите между Марс и Юпитер. Никой не може да гарантира, че даже сега, всички те са известни на астрономите. А влиянието на тези, които не са известни, аз естествено не съм взел предвид при изчисленията.

— Ето, виждаш ли!

— Нищо не виждам. Засега във всеки космически полет има доза риск. Легерие и неговите шестима другари поемат този риск. За по-голяма сигурност ние ще оставим на Хермес един от нашите звездолети. И освен това ще остане и цялата апаратура, с помощта на която ще изменим орбитата на Хермес. Тя всеки момент може да бъде пусната в ход и да поправи курса, ако нещо непредвидено го измени.

— Значи, там трябва да остане някой от техническия персонал на твоята ескадрила?

— Моята? — усмихна се Муратов. — Що за израз, Серьожа?

— Аз казах в смисъл на „ръководената от тебе“.

— А, така може! Инженер Уилям Уестън се съгласи да остане на Хермес през цялото време на полета.

— Горкият! Много ще му бъде скучно.

— Той е астроном любител. Така че не е много страшно. Е, сега успокой ли се?

— Да, изглежда всичко е обмислено добре.

— Ти самият не би имал нищо против да вземеш участие, нали?

Синицин сви рамене.

— Кой астроном не мечтае да наблюдава планетите от Слънчевата система от близко разстояние! — отговори той с въздишка.

— Помоли да те вземат.

— Легерие получи стотици такива молби. И беше принуден да откаже на всички. Вместимостта на спътника обсерватория е

ограничена. А извън него на Хермес няма възможност за заселване. Така че остава само да завиждам на седмината щастливци.

* * *

Настъпи денят на излитането.

Стотици хора се събраха на Пиренейския ракетодрум да изпратят спомагателната ескадрила. Макар че космическите полети отдавна вече бяха станали нещо обикновено и не възбуждаха особено любопитство, целта на експедицията, възглавявана от Виктор Муратов, беше твърде необикновена. Независимо, че Хермес беше малък астероид, хората за първи път в историята се решаваха да изменят по своя воля орбитата на небесно тяло, да го накарат да напусне пътя, предначертан от природата и да лети в посока, нужна за целите на земната наука.

Дръзкият замисъл на Легерие беше преддверие към онова вече близко време, когато човекът с властна ръка ще се намеси в реда на Слънчевата система, ред, който в много отношения не удовлетворяваше земните хора. Успешното изпълнение на задачата, поставена пред Муратов, щеше да положи началото на нова ера в историята на човечеството — ера на изменение не само на собствената планета, но и на окръжаващото я пространство, начало на грандиозна работа, краят на която се криеше в мъглявината на вековете.

Историята познава много такива събития, които знаменуват проникването в неизвестното. Експедицията на Колумб, отплуването на корабите на Магелан, първият опит да се покори Северния полюс, полетът на Юрий Гагарин, първата експедиция към Луната, а след това и към всички планети. И всеки от тези дни, дни на старт, е записан със златни букви в историята.

Сама по себе си експедицията на Муратов не представляваше нещо особено — вече много пъти хората бяха посещавали други небесни тела. Нейното историческо значение се заключаваше в това, че тя поставяше началото, беше първият камък в основата на исполинската работа по реконструкцията на „Големия Дом“ на земните хора — Слънчевата система.

И не е чудно, че тази експедиция беше в центъра на вниманието на цялото население на земното кълбо.

Само двама души изпращаха самия Муратов — Сергей и Марина. Виктор не беше виждал по-малката си сестра почти година и пристигането ѝ на Пиренейския полуостров беше за него приятна изненада.

Марина предаде на брат си пожелания за успех от всички роднини, които не бяха могли да го изпратят.

— Татко помоли — каза тя — да не забравиш да му донесеш скални образци от Хермес за колекцията му.

— Как мога да забравя за това — усмихна се Виктор.

Муратов-старши беше известен геолог. Още на младини, в епохата на първите полети на човека към планетите от Слънчевата система, той бе започнал да колекционира минерали от други светове и сега тази своеобразна сбирка беше едва ли не най-добрата в света и беше едно от украшенията на геологическия музей в Ленинград.

— Много ми се иска да летя с тебе — каза Марина, като се вглеждаше с интерес в огромните силуети на корабите от ескадрилата, които матово блестяха под лъчите на ниското слънце, в центъра на гигантския ракетодрум. — Като си помисля само, че нито веднъж не съм била в космоса.

— Как така? А на Луната?

— Е! — девойката се усмихна пренебрежително. — Луната! Това не е космос.

— Видя ли? — Синицин се разсмя от сърце. — Полета до Луната тя не го смята за космически. Скоро ще стигнем дотам, че ще започнат да наричат космос само пространството извън нашата система.

— А къде е Легерие? — попита Марина.

— Той отдавна не е на Земята — отговори Виктор.

Преди две седмици седемте участника в полета на Хермес бяха излетели към Луната, за да се прехвърлят оттам на спътника обсерватория и вече на него да извършат полета до астероида, когато той се приближи към Земята.

Хермес беше вече близо. Настъпиха последните дни от съществуването му като небесно тяло, чуждо на Земята и на нейните обитатели. Отсега той се превръщаше в летяща обсерватория, космически филиал на астрономическия институт, в грандиозен по

своите размери звездолет, движещ се в пространството според желанието на хората.

Над полето на ракетодрума се разнесе ниско, продължително изсвирване.

— Време е! — каза Муратов. — Довиждане! Ако ти — обърна се той към сестра си — беше казала по-рано за желанието си, щях да те взема със себе си.

— Аз само така — Марина целуна брат си. — Все едно, сега нямам време.

— Помня добре думите ти, че не ти харесва да летиш в космоса — каза Синицин, като на свой ред се сбогуваше с приятеля си. — Интересно, какво ще кажеш като се върнеш.

— Бъди сигурен, че ще кажа същото.

— Съмнявам се. Космосът увлича.

Над ракетодрума призивно се разнесе второ изсвирване.

* * *

— Той трябва да се върне след две седмици — промълви Марина, като се вглеждаше в небето, където вече не се виждаше нищо. — Много ще се безпокоя през цялото време. Пък и не само аз — добави тя, като имаше предвид родителите, сестрите и братята си. — Все пак тези полети са опасни.

— Ами, опасни — отговори Синицин. — Звездолетите са сигурни. Да вървим, Мариночка! Ще закъснеем за самолета.

Тя още веднъж погледна към ясното небе, като че ли се надяваше да види отдалечилите се вече кораби на ескадрилата.

— Нужно е време, и то не малко — каза тя, — преди хората да свикнат да се отнасят към звездолетите така, както се отнасят към самолетите. А съвсем неотдавна и самолетите изглеждаха опасни.

— Разбира се! Винаги е така. А след това ще се появи нещо ново, което още не ни е известно и тогава хората ще започнат да говорят за звездолетите така, както ти говориш за самолетите. И така нататък — завърши Сергей.

7.

Беше трудно да се ходи. Силно намагнитените подметки на обувките плътно прилепваха към металния под и за да се направи крачка, трябваше значително мускулно усилие. Но и това не създаваше устойчивост. Почти пълната безтегловност се чувствуваше. Хората се клатушкаха, като че ли бяха на палубата на плавателен съд по време на буря, приемаха най-невероятни пози. Но и най-немислимият за Земята наклон на тялото не водеше до падане — нямаше къде да се пада. Хермес притегляше към себе си с нищожна сила. Леко усилие и човек се изправяше, за да започне след секунда ново „падане“. И така безкрай.

Това ходене уморяваше повече от най-дългите пешеходни разходки по Земята.

Ако си свали обувките, човек можеше да лети. Никак не беше трудно да се издигне до върха на сферичния купол в помещението на обсерваторията. За това беше нужно само леко да се отблъсне от пода. А спускането под действието на силата на тежестта ставаше така непоносимо бавно, че Виктор Муратов, който веднъж от любопитство беше опитал такъв „полет“, не изпитваше вече никакво желание да го повтори. Да висиш безпомощно във въздуха, без да имаш и най-малката възможност да измениш нещо, беше много неприятно.

Въобще пребиваването на Хермес никак не се харесваше на Виктор. Той с нетърпение очакваше старта за връщане. С учудване наблюдаваше интереса и даже ентузиазма, с който неговите спътници възприемаха всичко наоколо и не ги разбираше. Космосът не му оказваше никакво „притегателно“ въздействие, както ставаше с другите. Картините на звездното небе му изглеждаха еднообразни и скучни, безтегловността — тягостна, битовите условия — дразнещи. Той с усмивка си спомняше предсказанието на Сергей. Старият приятел грешеше. Виктор не би заменил родната Земя за никакъв Космос.

Още четири денонощия такива мъки и ще си бъде в къщи!

Правеха последните контролни наблюдения. Хермес вече повече от сто часа летеше по новата си орбита и постепенно се приближаваше към Венера. След това той ще изпревари Меркурий и ще започне многогодишния полет в дълбините на Слънчевата система, към нейните покрайнини, към най-отдалечената от планетите — Плутон.

Траекторията на полета на астероида бе изменена в пълно съответствие с изчисленията. Виктор се гордееше с това. От Земята бяха получени много поздравителни радиограми. Цялата планета се радваше на постигнатия успех.

Да, извършена бе голяма и полезна работа!

Но нали вече е свършена. Значи, може със спокойна съвест да напусне неуютния космос, да се върне на Земята и да се заеме с нова, не по-малко нужна и интересна задача. В родината го чакат още толкова много интересни проблеми.

Муратов никак не се безпокоеше за резултатите от последните изчисления, които този път правеше самият Жан Легерие. Всичко е правилно! Астероидът лети така, както беше изчислено още на Земята. Когато достигне Юпитер, подчинявайки се на могъщата сила на притегляне на гиганта на Слънчевата система, ще завие към Сатурн, а той, от своя страна, ще измени траекторията, като я насочи към Уран. И така нататък. Планетите ще си предават астероида обсерватория една на друга като щафета. Няма никаква нужда от повторна проверка. Спомагателната ескадрила би могла още вчера да излети за родината.

Но измъчван от нетърпение, Муратов добре разбираше, че предпазливостта на Легерие е обоснована и необходима. Пътят, който бяха изминали досега беше нищожен в сравнение с исполинското разстояние, което предстоеше да преодолее Хермес. Четири проверки, по четири данни от наблюденията направени от четирима математици независимо един от друг — това вече е пълна гаранция!

Но утре... впрочем, какво ти утре, когато няма нито ден, нито нощ, нито изгрев, нито залез на Слънцето... след осемнадесет часа всичко ще бъде свършено. Легерие ще каже дългоочакваните думи: „Всичко е наред“ — и Муратов ще бъде свободен.

За нищо на света той няма да остане тук нито минута повече!

Ако Виктор можеше да знае, че ще се задържи в това неприятно място още цели три денонощия!

Но по закона на причинността бъдещето е неизвестно за човека.

Като се държеше за многобройните стенни ремъци и с всички сили се стараяше да задържи тялото си във вертикално положение, Муратов бавно вървеше към каюткомпанията на спътника. Това старинно название, взето от лексиката на отдавна изчезналия военноморски флот, твърдо се държеше в речника на космонавтите, а на Муратов му се струваше нелепо. Какви каюти, когато всички помещения в съседство с централния павилион представляваха обикновени стаи. Наистина, таваните им бяха прозрачни, но такова нещо не е съществувало на морските кораби. В каютите трябва да има илюминатори, а тук нямаше дори и прозорци.

При тази мисъл Виктор неволно погледна нагоре и, разбира се, не видя нищо, освен полукръглия таван. Коридорите нямаха прозрачни стени.

Той се усмихна на своята разсеяност. За почти две седмици би могъл вече да свикне.

Часовникът показваше осем часа вечерта по московско време. Трябваше да върви на вечеря. В столовата („Е, нека бъде каюткомпания“ — помисли си той) сигурно вече го чакат. Осем и една минута. Той знаеше от опит, че Легерие и неговите шестима другари са изключително пунктуални във всичко.

Седемте члена на експедицията, инженер Уестън и още осем души от състава на спомагателната ескадрила „седяха“ около кръглата маса. На Хермес все пак съществуваше някаква сила на притегляне и имаше столове. Можеше да се седне, но за да се задържи човек на стола и да не излети във въздуха при невнимателно движение, трябваше да се прикрепя с колан към седалката.

Муратов се извини за закъснението и зае мястото си.

Каюткомпанията беше разположена в края на огромния дискообразен корпус на изкуствения спътник. Таванът и външната стена бяха прозрачни. Над главите се разстиляше матово-черното небе с безбройните си звезди. Сред тях ослепително блестеше Слънцето. Лъчите му заливаха вътрешността на каютата, но топлина не се усещаше. Пластмасовото „стъкло“ не пропускаше инфрачервените лъчи.

Зад борда — панорамата на Хермес. Мрачни, с някакъв неопределен кафеникав цвят, безформени скали. Безжизнен, навяващ скука пейзаж!

Космическата обсерватория, бившият изкуствен спътник на Земята, стоеше на дъното на немного дълбока котловина. От всички страни я заграждаха постепенно издигащи се гранитни стени. Хоризонтът обхващаше кръг с диаметър около триста метра. А тъй като самият спътник имаше диаметър сто метра, то пред очите се откриваше нищожно малък „външен свят“.

Муратов изтръпна при мисълта, че осем души дълги години няма да видят нищо друго, освен тази безрадостна картина. Каква всепоглъщаща любов към науката трябва да има човек, за да се обрече доброволно на такова изпитание!

Не, самият той не би бил способен на такъв подвиг!

Изборът на мястото за обсерваторията не бе случаен. Именно този релеф на местността осигуряваше най-добра защита. Метеоритната опасност, съществуваща даже за малките звездолети, беше хиляди пъти по-страшна за Хермес, чиято огромна маса притегляше към себе си блуждаещите в пространството парчета. Още повече, че предстоеше да се пресече пояса на астероидите между Марс и Юпитер — най-опасното място по междупланетните трасета.

В скалите беше монтирана мощна апаратура, която ограждаше обсерваторията като пръстен. Каквато и скорост да има метеоритът, магнитното поле ще го отклони от единственото обитаемо място на астероида. Именно поради тази причина беше възможно съществуването на сравнително тънките прозрачни стени и огромния купол, под които се разполагаха астрономическите прибори и инструменти. А ако срещнатият метеорит се окаже не железен, а каменен, то той ще бъде отклонен от пътя си от вихровото антигравитационно поле, допълващо магнитното.

Астрономите можеха да работят спокойно.

След вечерята Муратов се задържа в каюткомпанията, беседвайки с Уестън. Тази нощ той бе решил да не се връща на своя звездолет, а да остане на спътника, още повече, че в този странен свят на безтегловността, можеше да се спи на каквото и да е, като върху най-мекия дюшек. Четири стола, здрав колан, за да не се събудиш на тавана, и леглото е готово. Магнитните метални крачета на столовете, прилепващи за пода, гарантираха неподвижността на ложето.

Беше десет часа, когато Муратов, преди да си легне, влезе в каютата на Легерие.

Той обичаше да разговаря с умния, с енциклопедични знания началник на експедицията. Струваше му се, че няма въпрос, по който френският учен да не е информиран и да не се чувства като риба във вода. С него можеше да се разговаря за всичко.

Именно такъв трябва да бъде истинският астроном. Нали астрономията е всеобхватна наука. Тя засяга всички области на човешкото знание, от медицината до философията.

Легерие си лягаше късно и Муратов не се страхуваше, че го е обезпокоил не навреме.

„Командирът на Хермес“, както бяха нарекли Легерие, стоеше до стената и внимателно разглеждаше един от приборите, разположен на стенд, заемащ цялата стена. При влизането на Муратов той се обърна.

— Погледнете! — каза той, като отново се обърна към прибора. — Стрелката на гравитометъра не е на нулата. Не мога да разбера, какво може да означава това.

Муратов се приближи.

За първи път той се запозна с гравитометъра по време на експедицията с „Титов“. Но приборът, който беше в каютата на Легерие, се различаваше от онези. Две години са огромен срок за техниката. Познати бяха само скалата и стрелката.

Муратов се вгледа.

— На мен ми се струва, че стрелката не само не е на нулата, както казахте вие, но и се движи. Много бавно, но се движи.

— Да, да, вие сте прав — в гласа на Легерие се чувствуваше безпокойство. — Това е много странно. Приборът показва наличие на някаква маса недалеч от нас. Но какво може да бъде това?

— Насрещен метеорит... — нерешително предположи Муратов.

Той веднага мислено се изруга. Що за наивна реплика!?! Легерие не може да не се е сетил за такава възможност.

Вместо отговор астрономът мълчаливо показа екрана на локатора. По равната черна линия нямаше никакви изкривявания. Радиолъчите, непрекъснато опипващи пространството около астероида, не срещаха препятствия.

— Развален е...

Легерие натисна един от многобройните бутони. Светна малък екран и на него се появи вътрешността на каютата, която заемаше Александър Макаров — заместник началник на експедицията.

— Саша — каза Легерие, — погледни гравитометъра.

Виждаше се как Макаров се приближава до също такъв стенд. Раздаде се учудено възклицание.

— А сега обърни внимание на локационния екран.

— Да, виждам!

Макаров се обърна.

— Какво ще кажеш за това? — попита Легерие.

— Много странно, даже прекалено. И при теб ли е същото?

— Разбира се! Аз помислих, че гравитометърът в моята каюта се е развалил. Но не могат да се развалят и двата едновременно.

— Тогава какво е станало?

— Ела при мен.

— Идвам.

Легерие и Муратов не сваляха очи от стрелката. Тя се движеше, сега вече не можеха да се съмняват в това. Нещо, което не отразява лъчите на локатора, се приближаваше към Хермес. Това не можеше да бъде малко парче, толкова малко, че да не го „видят“ локационните прибори. В такъв случай не би го забелязал и гравитометърът. Загадъчното тяло имаше доста значителна маса.

— Все по-близо и по-близо! — прошепна Легерие. — И най-чудното е, че лети много бавно.

Раздаде се тихият звън на радиофона.

Легерие даже не се обърна.

Звънът се повтори. Муратов отиде до апарата.

Дежурният от командния пункт на флагманския кораб с развълнуван глас съобщи за странното „поведение“ на гравитометъра.

— От всички наши кораби съобщават същото — каза той.

— Знам — отговори Муратов. — Продължавайте наблюденията.

Влезият Макаров мълчаливо се приближи до Легерие. Те напрегнато се вглеждаха в гравитометъра. Стрелката беше отишла вече далеч след нулата и продължаваше бавно, изключително бавно, но неотклонно да пълзи нататък.

Линията върху екрана на локатора както и по-рано си оставаше невъзмутимо права.

Легерие тропна с крак.

— Но какво е това в края на краищата? — раздражено каза той.
— Обща тревога!

Макаров натисна червения бутон в центъра на пулта. Муратов знаеше, че в този момент във всички помещения на спътника обсерватория се чува тревожният звън, известяващ опасност.

Не минаха и две минути и в каютата на началника се събраха всички, които бяха на борда на спътника.

Нямаше нужда от никакви обяснения. Тези хора добре разбираха езика на приборите.

Настъпи тревожно, пълно със скрито напрежение мълчание.

Неизвестна опасност — най-неприятното изпитание за психиката. И най-храбрият човек неволно се поддава на чувството за страх. Какво да се предприеме, след като не е известно от какво трябва да се защитава?

И изведнъж Муратов си спомни. Той мислено видя напрегнатите лица на Верьосов и Стоун, с очи, устремени към също такъв гравитометър. И му се стори, че разбира какво става.

— А това не е ли онзи загадъчен спътник разузнавач, който „Титов“ търсеше преди две години? — каза той.

Легерие рязко се обърна.

— Толкова далеч от Земята?

— Нали никой не знае къде изчезнаха те?

— Но по онова време радиолокаторите намираха тези спътници.

— Това беше тогава. Съществува предположение, че те по някакъв начин са сменили системата на своята „защита“.

— Възможно е да сте прав — каза Легерие. — Ще видим!

Ако Муратов беше отгатнал, то скоро стрелката на гравитометъра трябваше да прекрати движението си надясно. Спътниците разузнавачи не можеха да се приближат по-близо до такава голяма маса като тази на Хермес. Астероидът с диаметър километър и половина не е малък звездолет...

Догадката беше толкова правдоподобна, че скоро всички се успокоиха. Двама астрономи, след като получиха разрешението на Легерие /на обсерваторията беше обявена тревога и никой нямаше право да действа самостоятелно/, си отидоха, за да се опитат да видят приближаващото се тяло през големия телескоп. Макаров се върна в каютата си, за да води контролни наблюдения по своите прибори.

Но спокойствието не продължи дълго.

Изминаха пет, след това десет минути, а стрелката продължаваше да пълзи надясно, застрашително се приближаваше към крайната точка, означаваща допир на двете маси — на Хермес и на неизвестното тяло. Скоро щяха да се сблъскат. До крайната чертичка на скалата оставаше още съвсем малко.

— То лети право към нас — развълнувано каза Легерие.

Усъвършенствуваният гравитометър даваше възможност да се определи не само масата, но и направлението на движението ѝ, и разстоянието.

Локационният екран все така не показваше нищо. А ако се съдеше по гравитометъра, тялото, което се приближаваше, беше доста голямо.

На Муратов се стори, че приборът показва много по-голяма маса, отколкото тогава, на „Титов“.

Думите на Легерие потвърдиха, че това е така.

— Масата на неизвестното тяло — каза той на астрономите — многократно превишава масата на разузнавачите.

Още няколко мъчителни, минути и вече не останаха никакви съмнения — нещо летеше точно към обсерваторията.

8.

Легерие се спусна към пулта.

Едно движение на ръката му и тежките херметични врати в целия спътник се затвориха като отрязаха всякакъв достъп от едно помещение в друго. Обсерваторията се раздели на изолирани една от друга части.

Сега вече можеха да се надяват, че катастрофата няма да доведе до обща гибел.

Но къде ще се стовари страшният удар от сблъскването на космическите тела?

Хората замряха в очакване...

През тези минути Муратов кой знае защо мислеше не за себе си и не за хората, които бяха заедно с него, а за корабите от своята ескадрила. Те бяха сравнително близо, зад стената на гранитната яма, която ограждаше обсерваторията. Дали там са се сетили да направят това, което току-що направи Легерие тук?

Да даде заповед по радиофона беше вече късно.

„Впрочем — помисли Виктор, — ако тялото удари звездолета от него няма да остане нищо. Масата на това тяло е прекалено голяма. Никаква изолация няма да спаси хората“.

А стрелката на гравитометъра неумолимо се приближаваше към червената черта, която означаваше катастрофа. Защитните антигравитационни и магнитни полета бяха напълно безполезни. Те бяха твърде слаби, за да въздействуват на такава грамада. Смъртта, случайна и нелепа, плътно се изправяше пред хората и те не бяха в състояние да я предотвратят.

— Гледайте! — каза Легерие, като посочи с ръка гравитометъра.

Това, което видяха, беше съвсем странно, необяснимо.

Стрелката още повече беше забавила движението си. Напук на законите на притеглянето, тя не го ускоряваше, а го забавяше и сега се движеше едва забележимо.

И изведнъж... спря съвсем, замря неподвижно на милиметър от чертата.

Това означаваше, че неизвестното тяло е прекратило движението си и виси неподвижно над Хермес на разстояние не повече от сто метра от повърхността му.

Шумна въздишка на облекчение се изтръгна едновременно от гърдите на всички, които бяха в каютата.

Спасени са! Опасността, която току-що им се струваше непредотвратима, неизвестно как беше отминала.

— Това би могъл да направи само управляем кораб — каза Легерие.

— Но тогава какви са размерите му! — изумено възкликна Муратов.

Нямаше място за съмнение. Всичко, което беше неразбираемо в поведението на неизвестното тяло, ставаше напълно понятно, ако това беше космически кораб с мощни двигатели.

Но откъде би могъл да дойде той? Земята не бе съобщавала за полет на някакъв кораб в този район. Всеки звездолет отдавна би изпратил своите сигнали, ако командирът му по една или друга причина бе решил да кацне на астероида. Локаторите отдавна щяха да го забележат. И най-важното, нито един от съществуващите космически кораби нямаше такива огромни размери и не притежаваше „способността“ напълно да поглъща радиоизлъчванията.

Съдейки по масата, неизвестният звездолет беше гигант, но през прозрачния покрив на каютата не се виждаше нищо друго, освен звезди.

— Той е спрял малко встрани — каза Легерие, а гласът му забележимо трепереше от вълнение. — Но не може да има никакво съмнение — този звездолет *не е наш!*

Той още говореше, когато стрелката на гравитометъра отново трепна и бързо се задвижи наляво.

Космическият кораб се отдалечаваше.

Но защо се бе приближил към Хермес? Ако неизвестните астронавти са забелязали изкуственото съоръжение върху астероида, те би трябвало да се заинтересуват и да опитат да си изяснят какво е това. Но те стояха по-малко от минута и излетяха. За това време нищо не можеше да се разгледа. Освен това, за извършената маневра беше необходим разход на енергия, макар и не много голям.

Каква е причината за това странно поведение?

Инженерите и учените мълчаливо се гледаха. Никой нищо не разбираше и хората неволно си задаваха въпроса: имаше ли в действителност посещение?

Легерие наруши дългото мълчание.

— Корабът се отдалечава по права линия, като постепенно увеличава скоростта си — каза той. — Защо беше необходимо да я намаляват и напълно да спират? Съвсем непонятно.

Внезапно блесна ярка светлина. Тези, които успяха да вдигнат глави, забелязаха как точно над тях, върху черното кадифе на небето избухна във вихрени пламъци чудовищен взрив.

Той беше много далече, но именно там, където трябваше да се намира отлитащият кораб. Каютата за миг се освети от мъртвешка бяла светлина.

И всичко изгасна.

Стрелката на гравитометъра, като обезсилена, падна на нулата. Действащата върху нея маса на чуждия космически кораб, който току-що се беше приближил до Хермес, изчезна внезапно.

— Катастрофа! — извика Муратов. — Корабът се взриви!

— Да, той се взриви — бавно и тъжно каза Легерие. — Това е аниhilация. И ние вече никога няма да узнаем какво се случи пред нашите очи.

— На кого, на кое човечество принадлежеше той — добави Муратов.

Внезапната катастрофа потресе дълбоко всички. Хората се задъхваха от вълнение. Макар че не беше известно кой се намираще в този кораб, макар че това бяха същества, чужди на земните хора. Това бяха разумни представители на единното човечество на Вселената!

Така близо, на една крачка, се намираще разум от друг свят, току-що би могла да се състои дългоочакваната среща между хората-братя! За първи път в историята! И не се състоя! Вестителят на друг свят, долетял може би от далечните гълбини на пространството, безследно изчезна.

Това беше толкова нелепо, толкова непоносимо обидно, така безсмислено!

Легерие машинално натисна бутона, възстановявайки връзката между помещенията в обсерваторията.

— Но защо, защо не кацнаха? — каза Уестън. — Те не са могли да не забележат нашата обсерватория. Защо тогава така бързо излетяха?

— Може би именно поради това — отговори Муратов, — че тези същества са дошли при нас от антисвета. Те са се убедили, че нашият астероид за тях е от антивещество и са побързали да се отдалечат от опасността. При отдалечаването са се сблъскали с метеорит. Станала е аниhilацията, от която те са се страхували.

— Вашата хипотеза, Муратов, е несъстоятелна — каза Легерие. — По две причини. Първо, никакви едри метеорити по това време не са минавали. На такова разстояние, на каквото стана взривът, нашите локатори биха забелязали и най-малкия метеорит. А второ, космически кораб, долетял на чужда планета, трябва да бъде защитен от възможността да стане аниhilация. Те би трябвало отдавна да са

определили от какво вещество се състои нашата планетна система. Ние не се срещнахме с тях в покрайнините, а почти в центъра.

— Те биха могли да не преминават през цялата наша система, а да се приближат към нея отгоре или отдолу спрямо равнината на еклиптиката.

— Невъзможно. Такова лекомислие никак не прилича...

Той не се доизказа — целият се превърна в слух.

Откъм входната камера — външната врата на обсерваторията — се чу отчетливо чукане. Кой би могъл да чука?

Ако това беше някой от екипажите на корабите от ескадрилата, той нямаше защо да чука. Съществувахе сигнализация, която беше известна на всички. Пък и никой не би могъл да дойде, без да предупреди предварително.

Една и съща мисъл проблесна у всички. Чукаха съществата от другия свят, които се бяха спуснали от кораба, загинал преди няколко минути.

Но нали този кораб не кацна на повърхността на Хермес. Тогава как би могъл някой да слезе от него?

Корабът бе отлетял и такъв „десант“ беше съвсем безсмислен!

Чукането се повтори, ясно, настойчиво!

Легерие включи екрана за външно наблюдение.

И те видяха...

До самия вход стоеше висока човешка фигура в скафандър.

Обикновена човешка фигура!

Обикновена?...

Не съвсем! Всички забелязаха веднага и нещо друго.

Човекът, който стоеше пред входа, беше облечен в не земен скафандър!

Ето, той вдигна ръка и явно нетърпеливо почука с металната си ръкавица по външната врата.

Значи, все пак...

Все пак, великата среща се състоя!

Пред входа се намираше същество от друга планета — гост, долетял неизвестно откъде — стоеше и настойчиво молеше да го пуснат!

Трудно е да се предаде с думи това, което почувстваха земните хора, когато разбраха с кого имат работа!

Гостът беше сам. Може би останалите се криеха зад скалите и чакаха? Може би пришелците не бяха уверени в това, какъв прием ги очаква и са изпратили разузнавач?

Но те няма къде да отидат. Корабът, който ги свали, излетя и загина. Те не можеха да не знаят това.

Странно, загадъчно, непонятно! Легерие не се поколеба.

Външната врата се отвори. Във входната камера блесна светлина, подканвайки госта да влезе.

Той влезе, влезе уверено и просто, без всякакъв страх.

Началникът на експедицията се бавеше. Той чакаше дали няма да се покажат и останалите.

Не се появи никой. Изглежда, колкото и невероятно да беше това, гостът бе сам.

Външната врата се затвори.

Пришелецът от космоса се намираше в обсерваторията, той прекрачи прага на чуждия за него свят!

Включиха се автоматите за биологична защита. Легерие ги постави на максимален режим.

— Дали ще се сети да свали скафандъра?

— Трябва да се сети. Нали е космонавт. Разбира опасността.

И отново мълчание, напрегнато, почти мъчително.

— А ако не може да диша нашия въздух?

Никой не отговори. Тази тревожна мисъл мъчеше всички.

Вече нищо не можеше да се измени. Процесът бе започнал и не можеше да бъде спрян. Пък и къде щеше да отиде пришелецът?...

Той изгори всички мостове след себе си.

Във входната камера нямаше екран. Невъзможно беше да се види какво става там. Максималният режим на обработката щеше да трае почти час. Дали жив или мъртъв, но хората щяха да видят космическия гост едва след като този час измине.

Той се точеше непоносимо бавно.

— Ако можехме да предвидим това — каза Уестън, — там щеше да има екран!

Без съмнение, ако хората биха могли да предвидят появяването на *такъв* гост, с входната камера щеше да има най-прецизна телевръзка. А за обикновените условия тя не беше необходима.

Бяха изминали десет минути. Само десет!

Камерата вече беше пълна с въздух. Дестилиран, чист въздух от космическата обсерватория, без нито една бактерия или микроб.

Но въздух със земен състав!

Как ще подействува той на госта? Може би чуждото на Земята същество ще се задуши от него и когато вътрешната врата се отвори, хората ще видят само студен труп?

— Не, това е невероятно! — каза Легерие. — Той не би влязъл така спокойно.

— Струва ми се — каза Муратов, — че разбирам. Това е един от стопаните на спътниците разузнавачи. А те отдавна познават нашата планета, знаят състава на атмосферата. И по всяка вероятност, тя не е опасна за тях.

Това предположение обясняваше много неща. Но не всичко!

— Но по какъв начин той се оказа на Хермес? — попита един от астрономите.

— Много просто. Скочил е. Скок от сто метра е напълно безопасен на астероид с такива размери.

— Но защо?

— Това ще узнаем от него.

Изминаха двадесет минути!

След това половин час!

Каютата на Легерие опустя. Макар че до момента, когато вратата щеше да се отвори, имаше много време, всички, освен Макаров, се събраха пред входната камера. Заместникът на Легерие остана в своята каюта при обзорния екран и периодически съобщаваше какво вижда отвън. По-точно, че нищо не вижда. Нямаше никакви признаци за присъствието на други космонавти около обсерваторията.

Беше очевидно, че намиращият се в камерата пришелец действително е сам. Това правеше появяването му на астероида още по-непонятно.

Какво му е нужно тук? Защо е скочил от своя кораб? Защо другарите му са го изоставили сам и са отлетели? Те са могли да видят обсерваторията, но не и да разберат дали вътре има живи същества. Обсерваторията би могла да бъде отдавна изоставена или да се обслужва от кибернетични автомати. А в такъв случай сам човек е обречен на бърза и мъчителна смърт. Те не са могли да не разберат това! А ако са знаели за предстоящата гибел на кораба, тогава защо не

са скочили всички? Пък и защо им е било нужно да летят срещу смъртта, ако са знаели? Но как са могли да знаят?!

Всичко, всичко бе загадъчно, необяснимо!

Четиридесет минути!

В корабите от спомагателната ескадрила знаеха всичко. Муратов не забрави за своите другари и им разказа по радиофона за невероятното събитие. Там, разбира се, също се вълнуваха, но не така, както тук. Нали пришелецът от космоса трябваше да се появи за първи път именно тук, в обсерваторията!

За първи път!

Вътрешно всеки от тях се готвеше за свръхсензационното събитие — за момента на срещата лице с лице с обитателя от друг свят!

За първи път в историята!

... Петдесет минути!

Вълнението нарастваше. А този, който се намира зад дебелия непроницаема врата, вълнува ли се той? Дали това чувство е достъпно за него?

Той трябва да се вълнува! Невъзможно е да съществува разумно, мислещо същество без нервна система!

Те вече бяха видели, че по фигура пришелецът много прилича на земните хора. Но какво ще се окаже под скафандъра?

Никой не очакваше появата на някакво чудовище. Гостът от космоса имаше глава, ръце, крака. Той беше облечен в скафандър, подобен на земните. По всяка вероятност спокойно можеше да диша земен въздух. Това говореше, че неговата родна планета е еднотипна със Земята. Тогава защо сходните условия за развитие трябва да водят до несходни резултати?...

Изминаха петдесет и пет минути!

... Още една минута!

Наоколо цареше такава дълбока тишина /хората сдържаха даже дъха си/, че всички отчетливо чува как там, в централния павилион, където бяха съсредоточени всички агрегати на управлението, щракна изключилият се автомат за биологична защита.

Обработката беше завършена.

Ако пришелецът е свалил скафандъра си, а той трябваше да направи това, ако мислеше логично, то нито на повърхността на тялото

му, нито вътре в него е останало нещо, което би могло да зарази въздуха на обсерваторията.

А ако не е?

Но и тогава нямаше опасност. Скафандърът е чист. Ще обяснят на госта с жестове, че трябва да го свали и ще го подложат на вторична обработка.

Дългоочакваният момент дойде!

Легерие, външно спокоен, но с преbledняло лице, натисна бутона.

Вратата се отвори.

Всеки от тях си представяше госта по своему. Всеки рисуваше във въображението си свой облик, подсказан от индивидуалната фантазия. Но всички очакваха да видят космонавт, облечен в съответствие с понятията за космически полет. Нека да не бъде комбинезон като на земните астронавти, нека да бъде костюм с най-невероятна кройка и материя, с каквито и да е черти на лицето, с всякакъв цвят на кожата!

Но това, което видяха в действителност, никой не очакваше!

Гостът беше свалил скафандъра си — както и предполагаша, той се бе сетил да направи това.

Но!...

Пред тях, близо до вратата стоеше висока девойка в къса, много открита рокля със златист цвят. Гъсти, синьо-черни коси ограждаха лицето ѝ със странен, зеленикав оттенък на кожата. Големите ѝ, косо разположени, много удължени очи, любопитно, но съвсем спокойно гледаха към земните хора.

Тя вдигна ръката си с отворена напред длан и произнесе с мек, напевен глас, като разтягаше сричките:
— Гийанейя!

9.

— В цялата тази загадъчна история най-странен ми се вижда нейният външен вид, аз говоря за Гианея — каза Муратов. — Не съм предполагал, че ще видим такова пълно сходство със земните хора. Това е просто невероятно. Както искате, но не мога да си представя, че тя е жител на друг свят.

— А какво друго може да бъде? — попита Легерие.

— Разбирам това. Както и всички, трябва да призная факта. Но, наистина, не зная как да ви обясни, нещо в мен протестира, даже се възмущава...

— Тук няма нищо чудно — каза Легерие. — Вашето състояние е разбираемо. Хората са свикнали с мисълта, че обитателите от друг свят не могат напълно да приличат на нас. Но защо? Вселената е безкрайна и сред безбройните обитаеми светове трябва да се срещат всякакви форми на живот, дори мислеща плесен, както е писал един учен от средата на миналия век. Съществуват мислещи организми с най-различни форми. Но не трябва да се забравя, че тази част от вселената, която ни е достъпна, се състои от същите вещества, както и нашата Слънчева система. Доказано е, че планетните системи, повтарям, в достъпната за нашите изследвания част от вселената, са обкръжени от звезди, които по своя спектрален клас са подобни на Слънцето. От тук следва логичният извод: условията за живот са почти еднакви. А какво друго е човекът, ако не продукт на дълъг, мъчително дълъг процес на приспособяване към окръжаващата среда? Външните форми на тялото не могат да бъдат нерационални. Тялото, това е изпълнителният орган на мозъка. Природата е създала органи, които са приспособени най-добре за изпълнението на определени функции. А природата винаги върви по най-късия път. Тялото на човека — това е най-простият от теоретически възможните варианти. Тогава защо на планетите, където условията за живот са подобни на нашите, този процес трябва да доведе до друг резултат? Нямах да бъде така, ако в основата на живота бяха не въглерод и кислород, а нещо друго. Тогава самият мозък можеше да се окаже друг и като следствие щеше да получи

други органи. Но ние нямаше да имаме нищо общо с подобни същества и всякакъв контакт с тях би бил немислим.

— Разбирам ви — каза Муратов — и съм съгласен с вас. Но тук имаме не подобие, а пълно сходство.

— И това не е чудно. Аз от самото начало бях убеден, че ще видим човек. Така и излезе. И ето защо бях така убеден. Аз съм съгласен с вас. Корабът, който се приближи до Хермес, принадлежеше на стопаните на разузнавачите. Те познават нашата Земя и то добре. И те са се решили, в дадения момент не е важно по какви причини, да пуснат на астероида един от членовете на екипажа на своя кораб. Ние не знаем защо са направили това, но можем да бъдем напълно уверени, че те не са се съмнявали — техният другар ще намери общ език с нас. А такава увереност не би могла да възникне, ако ние не бяхме подобни с тях. При същества, които се отличават от тях самите, те не биха изпратили един човек.

— Всичко това е така — с лека досада каза Муратов. — Но вие все говорите — подобие, подобие! Тук не става въпрос за подобие, а за абсолютно тъждество! Не може да се смята, че зеленикавата кожа е решаващо различие. Между отделните раси на Земята има по-големи различия.

Легерие сви рамене.

— Учудвам се — каза той, — откъде е този атавизъм у вас? Подсъзнателно вие повтаряте онова, което са говорили и писали преди десетки години. Тогава това е било понятно. Много малко време е било изминало от вековете, когато са господствали религиозните вярвания. Човекът се е смятал за някакво изключение в природата. Не се е допускало, че някъде може да съществува такава „съвършено“, богоподобно същество, като земния човек. Оттук идват и теориите за възможностите на природата да създава различни форми — вместилища на мозъка. Подчертавам — да създава при еднакви условия. А ако твърдо се застане на становището, че човекът е създаване на природата, тогава никак не е трудно да се разбере, че природата навсякъде, където условията са еднакви, ще създава едно и също. Природата няма разум — тя действа, ако мога така да се изразя, „интуитивно“. Действа просто и най-важното, естествено.

— Не става въпрос за това — махна с ръка Муратов. — Всичко, което казахте, аз го знам.

— Вас ви смущава, че Гианея е копие на земната жена и при това на жена от бялата раса. Нали така? Тогава нека да погледнем на въпроса от другата страна. Да си сменим ролите. Да допуснем, че не те, а ние сме изследвали пространството около нашата планетна система. И сме открили няколко населени свята. Нека обитателите на тези светове да са различни по своята външност. Има съвсем различни от нас, има и подобни на нас. А има и съвсем тъждествени. С кого ще се свържем най-напред? С кого ще бъде нашата първа среща?

— На Земята има няколко раси.

— Съвсем правилно. Естествено е да очакваме разбиране от себеподобните си. Гианея принадлежи към човечеството, или към част от човечеството на такава планета, където мислещият разум има същата форма като на Земята и при това най-голямо е сходството им с хората от бялата раса.

— Значи, все пак е случайност?

— Да, но закономерна и естествена случайност. Не виждам нищо странно в това. Даже нещо повече — щях да бъда много учуден, ако беше станало по друг начин.

— Според вас те са имали избор?

— Така изглежда. Но, разбира се, може и да не са имали избор. Просто първата обитаема планета, която са намерили, се е оказала населена с хора, еднакви с тях. Фактът, че Гианея свободно диша нашия въздух, доказва тъждеството на Земята с нейната родина. А такова тъждество — аз съм твърдо уверен в това — не е изключение, а правило в близката до нас област от вселената. Говоря за звездите от класа на нашето Слънце. Около другите звезди не са намерени планетни системи. Съвсем естествено и логично е те да търсят населени светове около звезди, подобни на тяхното слънце.

— Вие мислите, че нейната родина е някъде близо?

— Това произтича от предположението, че разузнавачите са изпратени от тях. Не може да се допусне, че те са изпратени от мъглявината Андромеда. Трябва да има цел. Друго нещо е, ако ние грешим и Гианея няма нищо общо с разузнавачите. Тогава тя би могла да се появи откъдето и да е.

— А как си обяснявате зеления оттенък на кожата ѝ? — попита Муратов, за да промени разговора и да се отклонят от темата, където той чувствуваше превъзходството на събеседника си.

Легерие се усмихна.

— Сами разбирате, че сега не бих могъл да ви отговоря на този въпрос — каза той. — Произходът на зеления оттенък ще се изясни, когато Гианея бъде изследвана от медици. Ако тя се съгласи на това.

— Ако се съгласи? — учудено попита Муратов. — Как можете да допускате даже възможността за отказ? Та това би било съвсем невероятно за едно разумно същество, попаднало на чужда планета. Тя не може да не разбира, че земната наука ще иска да се запознае с организма ѝ. Неин нравствен дълг е да съдействува за това.

Легерие мълча няколко минути.

— Вижте какво, Муратов — каза той накрая. — Радвам се, че заговорихте за това. Не исках да споделям с никого своите наблюдения, за да не създавам впечатление, което може да се окаже погрешно. Но тъй като засегнахме тази тема... Кажете, не забелязахте ли нещо странно в поведението на Гианея?

— Направи ми впечатление само, че тя се държи поразително спокойно. В нейното положение това е неестествено.

— Да, разбира се. Да се намира в чужд свят, сред чужди не само на нея, но и на цялото човечество, към което тя принадлежи, хора и да се държи така — това е неестествено. Вие сте прав. Но мисля, че тук има нещо друго — Легерие развълнувано закрачи по каютата. — Много бих искал да ми докажете, че не съм прав. Ще говоря направо. Не ви ли се струва, че Гианея се държи не спокойно, а високомерно?

Муратов трепна. Това, което каза Легерие, съвпаднаше с неговите собствени мисли. На него самия често му се струваше, че в поведението на пришелката се забелязва съзнание за превъзходството ѝ над окръжаващите я, но той се стараше да не се поддава на впечатлението си.

— Да — отговори той, — забелязвал съм го и не веднъж. Но може би това не е високомерие — за него няма причини — а просто начин на държание, свойствен на тези хора. Те не са земни.

— Възможно е. Ние не ги познаваме. Но при такава пълна външна прилика не само на тялото, но и на дрехите, психиката също би трябвало да бъде сходна. Но да оставим това. Защо тя прие всичките ни грижи за нея, като нещо естествено? Никакви признаци на благодарност. Помните ли, когато Уестън повтори казаната от нея дума „Гийанейа“, като смяташе, че тя означава приветствие, тя гордо,

именно гордо вдигна глава и отново повтори същата дума, като показваше себе си. Това беше нейното име. Тя реагира така, като че ли неразбирането я беше оскърбило. Нима земен човек, който за първи път се среща с обитатели на чужд свят, ще се сети най-напред да каже името си? Струва ми се, че именно това е високомерието, съзнанието за собствено превъзходство. Но да допуснем, че при тях така е прието. Когато нашият лекар, изпълнявайки програмата за биологична защита, ѝ предложи да влезе в басейна, тя веднага разбра и безпрекословно изпълни искането. И се съблече, без да чака да излязат присъстващите, пред всички. Вие ще кажете, че в техния свят няма женска свенливост, че при тях така е прието. Но да съпоставим това с друг факт. Тя се яви пред нас в рокля и кройката на тази рокля съвсем не говореше, че в техния свят отсъствуват такива женски свойства като кокетство и свян. Спомнете си — гърбът е съвсем гол, но прикрит от косата. Това е много характерно. Даже най-суетната жена на Земята няма да се сети да се яви в чужд свят, облечена по такъв начин. Защо тя не беше в костюм на космонавт? Защо счете за нужно да ни се представи „в целия блясък на красотата си“? И след това се съблече пред всички. Тук е уместно да си спомним древността. Римските патрицианки са се събличали пред робите си, защото не са ги смятали за хора.

— Вие изпадате в противоречие — възрази Муратов. — Ако тя не ни смята за равни на нея хора, то тогава защо трябва да ни „поразява“ с „блясъка на красотата си“, както казахте вие?

— Няма никакво противоречие. Точно обратното. Да се яви пред нас не като редови космонавт, а като „господарка“ — ето, според мен, мотивите на нейното поведение.

— Господарка — повтори Муратов. — Нима в свят, където техниката се е развила до нивото на междузвездни полети, могат да се запазят понятията „господар“ и „роб“? Вие се лъжете, Легерие. Всичко това може да се обясни много по-просто, с една дума — обичай. При тях обичаите са такива. Различни от нашите и затова непонятни за нас.

— Ще се радвам, ако това е така. Но за мен е несъмнено, че тяхната психика е родствена на нашата. При такова сходство иначе не би могло да бъде. Представете си, че вие сте на нейно място. Казаха ви името си — Виктор. И изведнъж започват да ви наричат например Вико. Нима не бихте ги поправили? А тя? Същият Уестън, а след това

и лекарят, се обърнаха към нея, като произнасяха името ѝ „Гианея“ вместо „Гийанейа“. Как постъпи тя? Усмихна се, както искате, но тя се усмихна пренебрежително и не възрази. На нея ѝ е все едно. От низши същества не може да се изисква правилно произношение.

— Увличате се, Легерие. Отчасти съм съгласен с вас. У нея се усеща съзнанието за собствено превъзходство, това е вярно. По всяка вероятност действително притежава това чувство. Но тя няма никакви основания да се отнася с нас като с низши същества. Може би мисли, че ние се затрудняваме да произнесем Гийанейа. Ако на чужда планета ме нарекат Вико, аз не бих изисквал правилно произношение. След като така им е по-лесно, не е ли все едно?

— Всеки факт може да се обясни от различна гледна точка. Но взети заедно, те дават определена картина и нея е трудно да обясним както ни се иска. Ще видим! С течение на времето всичко ще се изясни. Много съжалявам — добави Легерие, като рязко измени темата на разговора, — че няма да присъствувам на нейното пристигане на Земята. Как ще се държи там? Кога излитате?

— Утре. Тоест, след двадесет и четири часа. Все забравям, че при вас няма денонощия. Янсен смята, че през тези два дни Гианея вече достатъчно е свикнала с нашата храна. Между впрочем, не е ли странно, че тя така охотно и без опасения прие предложената ѝ закуска?

— Това е още едно доказателство за правилността на вашата хипотеза, Муратов. Тя принадлежи към онези, които са изпратили разузнавачите. А те познават Земята, атмосферата ѝ, хората, а също и храната ни.

— А освен това не ѝ оставаше нищо друго, ако не искаше да умре от глад — замислено каза Муратов.

10.

Радиограмата от Хермес, която известяваше за появяването на Гианея, и за обстоятелствата, които предшестваха това появяване, както и трябваше да се очаква, развълнува цялото население на земното кълбо.

С огромно нетърпение очакваха завръщането на ескадрилата.

Автоматичните радиостанции на обсерваторията приеха много радиограми от Земята, Марс, Венера — отвсякъде, където имаше хора — приветстващи Гианея. Цялото човечество е възторг възприе пристигането на първата представителка на чужд разум на Земята!

Посрещането обещавахе да се превърне в грандиозна демонстрация.

Показаха на Гианея купчината радиограми, постараха се с жестове да ѝ обяснят, че всичко това е адресирано до нея, че на Земята я очакват с нетърпение.

Дали тя беше разбрала? На всички им се струваше, че да, разбрала е. Но външно остана равнодушна.

Съобщението, че трябва да излети за Земята, загадъчната пришелка възприе също така равнодушно.

Уестън се зае с обясненията. Върху специално начертаната за нея звездна карта той показва кръгчето, което изобразяваше Хермес, а след това Земята. Тя явно разбра жестовете му. След това инженерът начерта стрела — знак, който всяко мислещо същество, още повече астронавт, би разбрал. Острието на стрелата показваше Земята.

Гианея погледна към Легерие, който стоеше до нея. А след това направи плавен жест с ръка, много изразителен, който можеше да означава само едно: „Да летим нататък!“. Значението на този жест не можеше да се сбърка.

И най-малката дреболия в поведението на гостенката привличаше вниманието. Всички забелязаха, че макар поясненията да даваше Уестън, Гианея се „обръщаше“ изключително към Легерие. Нима тя се бе досетила, че именно той е старши тук? По поведение началникът на експедицията съвсем не се отличавахе от другите. На

пръв поглед като че ли нищо не би могло да насочи Гианея към правилната догадка.

И все пак тя явно се бе досетила.

След разговора с Легерие Муратов си спомни за този странен факт. Поведението на Гианея сякаш потвърждаваше думите на френския учен. Гостенката беше принудена да се обръща към някого и тя бе избрала началника на експедицията, като игнорираше всички останали.

„Но как би могла да се досети, че Легерие е началник на експедицията?“ — мислеше Муратов.

Роналд Янсен — астроном, медик и биолог, който изпълняваше задълженията на лекар на Хермес, сериозно се тревожеше за предстоящото пътуване на Гианея до Земята.

— Тук — казваше той — въздухът е чист. В него няма нито един микроб. Но на Земята ги има. Как ще подействуват те върху организма на Гианея? Няма ли да се разболее след пристигането си?

На тази тема се проведе специален разговор със Земята. Там споделиха опасенията на Янсен.

Но какво да се прави? Да я оставят на Хермес беше невъзможно. Нямахме друг изход, освен да я изпратят на Земята.

На пръв поглед изглеждаше — какво толкова ще му мислят?

Никой обаче не искаше да действа без знанието на Гианея. Тя се бе съгласила да лети, но трябваше да ѝ обяснят и каква опасност я заплашва. Може би тя не знае за нея, не подозира, че като стъпи на Земята, ще се подложи на голям риск.

Беше решено на всяка цена да се опитат да разберат мнението на гостенката.

Но как да го направят?

— Нямаме друг път — каза Янсен, — освен да ѝ обясним всичко с помощта на рисунки, схеми и биологични таблици за обмяната на веществата, дишането и т.н. Ако е запозната с биологията, ще разбере, ако не е — няма. Другарят Уестън рисува прекрасно. Ще го помоля да направи няколко рисунки по мое указание. А след това ще опитаме.

— Мисля, че с обясненията трябва да се заемат само двама — каза Легерие, — аз и Янсен. Останалите моля да не присъствуват. Трябва да имаме предвид възможността, че Гианея може да не разбере и да щадим самолюбието ѝ.

Направиха опита в навечерието на излитането.

— А какво ще правим, ако Гианея разбере и се откаже да лети на Земята? — попита Муратов в последния момент, когато Легерие и Янсен се готвеха да отиват при гостенката.

Бяха предоставили на Гианея каютата на един от астрономите и тя почти непрекъснато беше там.

— Ще съобщим на Земята — отговори Легерие. — Но мисля, че тя не може да се откаже. Не е възможно да не разбира, че ние нямаме друг изход.

— Може да се случи така — добави Янсен, — че Гианея ще бъде принудена да се движи на Земята със скафандър. А ще живее в специално помещение с дестилиран въздух.

Муратов поклати глава.

— Тя няма да се съгласи с това.

— Защо да гадаем? — каза Легерие. — Ще се съгласи ли, няма ли да се съгласи. Бъдещето ще покаже! Да вървим, Янсен!

Опитът премина сполучливо. Очевидно Гианея разбра добре графичния език на биологията. Но нито Янсен, нито Легерие разбраха жестовете на гостенката. Съгласна ли е тя да лети към Земята след техните обяснения, или не е?

За да изяснят този въпрос, отново поставиха пред Гианея картата на Уестън. Тя се усмихна и отново повтори същия плавен жест, който всички смятаха, че означава: „Да летим!“

— Ние направихме всичко, което можахме — каза Легерие. — Откарайте я на Земята. Очевидно тя не се страхува от никакво заразяване. Аз ще изпратя подробна радиограма и там ще решат, какво трябва да се прави по-нататък. Не губете време.

— Изглежда, че те познават нашата планета много по-добре, отколкото ние мислехме — отбеляза Муратов.

— Да, по всяка вероятност е така.

Гианея нямаше никакъв багаж. Тя се беше появила на Хермес, пред хората, в чужд свят, облечена така леко, като че ли се намираще не в космоса, а в къщи. Сякаш беше се отбила за малко на гости и смяташе скоро да се върне обратно. Това повече от странно обстоятелство не преставаше да учудва всички и на Хермес, и на Земята. Трудно беше да се предположи, какво би могло да я подтикне към такава постъпка. Тя не можеше да бъде облечена така в космическия кораб. А обяснението на Легерие изглеждаше прекалено фантастично. Тук се криеше тайна, чийто отговор се надяваха да получат впоследствие.

Правеше впечатление, че малките, много изящни, „златни“ пантофки на Гианея са снабдени с магнитни подметки. Това показваше, че обувките, които изглеждаха толкова неподходящи за космически полет, са предназначени именно за условията на безтегловност, тоест за космоса.

Тази висока девойка, цялата в злато, изглеждаше странно сред космонавтите, облечени в тъмни комбинезони. Тя беше по-висока от всички, освен Муратов. Беше стройна и като че ли не ходеше, а се плъзгаше по пода с котешка ловкост и грация. Нейната необикновено гъста коса със синьо-зелен оттенък като тежка маса се спускаше под кръста ѝ, а на тила беше прихваната с шнола във формата на лист или клонче от някакво растение, неизвестно на Земята. Същите „листа“ закриваха и коленете ѝ, които се виждаха изпод късата рокля.

Въздухът в обсерваторията беше нагрят до осемнадесет градуса по Целзий, но по всичко изглеждаше, че на Гианея не ѝ беше студено. Гостенката се отказа от предложението ѝ комбинезон.

Янсен много искаше да измери температурата на тялото ѝ, но Гианея отклони опита на лекаря, отклони го рязко и от земна гледна точка невежливо, като отблъсна ръката му с термометъра.

Тя не позволяваше да се докоснат до нея. По всичко изглеждаше, че ръкостискането не беше прието в нейната родина. Ако някой при среща ѝ протягаше ръка, Гианея правеше крачка назад и вдигаше ръката си до рамото с открита напред длан — жест, с който тя приветствува хората при първата си среща с тях.

„Това е гордост и високомерие“ — казваше Легерие.

„Такива са обичаите в нейната родина“ — възразяваше Муратов.

Кой от тях беше прав, щеше да покаже бъдещето.

Скафандърът, с който Гианея се приземи от своя звездолет, беше изучен внимателно. Той бе много лек, от тънък и гъвкав метал с небесносин цвят. В шлема с квадратна, по-точно кубична форма, нямаше никакви акустични или радиотехнически устройства. Срещу очите имаше прозрачна пластинка, много тясна, опушено-сива, пропускаща малко светлина. И, което беше най-чудно, нямаше никакви резервоари или балони с въздух. Нито вътре, нито отвън. Даже при много внимателно, „икономично“ дишане, почти без движения, в такъв скафандър човек можеше да се намира не повече от десет-дванадесет минути.

— Това отчасти обяснява нейното нетърпеливо чукане — отбеляза Уестън. — Заплашвало я е задушаване. Но как са се решили да я пуснат от кораба без запас от въздух?

Нова труднообяснима загадка!

— Според мен — каза Муратов, — това доказва, че те са знаели, че обсерваторията е населена. Иначе това би било самоубийство.

— Да, много тъмна история — забеляза Легерие. — Колкото повече мисля за това, толкова по-вероятно ми се струва, че Гианея просто е избягала от кораба. Такава версия изяснява много неща. В бързината тя е забравила за запаса от въздух.

— Но корабът спря над самата повърхност на Хермес. Как да се съгласува това с вашата версия? Излиза, че в бягството ѝ е помогнал екипажът на звездолета.

— Те са могли да забележат изкуственото съоръжение на астероида и са се приближила, за да разберат какво е това. А тя е съумяла да се възползува от неочакваното спиране.

— Тогава защо спряха само за една минута?

Легерие сви рамене.

— Тъмна история! — повтори той. Скафандърът беше направен така, че човек можеше да го свали без чужда помощ. Но не и да го облече. Това се изясни, когато дойде време да прехвърлят Гианея във флагманския кораб на ескадрилата.

Наложи се доста да се поизмъчат, докато разберат непознатата конструкция.

От земна гледна точка костюмът на Гианея беше много неудобен. Той не можеше да бъде облечен, в него трябваше да се „влезе“. И

никой от земните хора не би могъл да направи това, освен може би някой особено гъвкав акробат.

Гианея с лекота изпълни тази необикновено трудна задача. Тя се плъзна, именно се плъзна в скафандъра с невероятна бързина и ловкост.

Но скафандърът не можеше да бъде направен специално за нея. Той очевидно беше като всички останали скафандри в кораба на гостите. Значи, Гианея не беше изключение сред своя народ. Те всички са гъвкави и ловки като нея.

Сега скафандърът трябваше да бъде херметизиран. А Гианея с нито един жест не се опита да помогне на хората. Тя стоеше и чакаше. Като че ли й беше безразлично дали ще лети за Земята или ще остане на Хермес.

— Упорито същество! — промърмори като внимателно разглеждаше дългите ленти, които висяха в краищата на разрезите на скафандъра. — Бедата е там, че всичко това трябва да се направи колкото е възможно по-бързо. Иначе тя ще се задуши преди да достигне до кораба. Нима не разбира това?

— Може би не знае, какво трябва да се прави със скафандъра — предположи Муратов.

— Ами! Много добре знае, но не иска да ни помогне. Ето, гледай, Виктор! Май че разбрах. Тези ленти трябва да прилепнат към разреза. Иначе не може да бъде.

— Опитай! Ето тук, отстрани.

Догадката на Уестън се оправда. Лентите, които изглеждаха метални, прилепнаха към разреза. При това се чуваше сухо щракане.

Муратов откри едва забележимо удебеление в края на лентите. Той натисна едно от тях. Лентата се отлепи.

— Всичко е ясно — каза той. Ръката в метална ръкавица може да натисне тези издатини. Но да се облече скафандъра самостоятелно не е възможно. Излиза — добави той, като се обърна към Легерие, — че някой е помогнал на Гианея при бягството й.

Астрономът нищо не отговори.

— Най-последно! — облекчено въздъхна Уестън, като закрепваше лентата на мястото й. — Така ли е? — обърна се той към Гианея.

Изглежда изразът на лицето му и интонацията на гласа бяха достатъчно красноречиви и Гианея разбра въпроса. Тя кимна с глава.

Уестън закрепил и другите ленти, като оставил само една — на шията — между яката на скафандъра и шлема. Нея щеше да постави Муратов, когато всички бъдат готови за излизане. Нито една минута Гианея не трябваше да се намира без достъп на въздух. Корабите от ескадрилата бяха на около шестстотин метра от външната врата на обсерваторията.

Последно кратко прощаване и вътрешната врата се затвори. В камерата останаха Муратов, двама инженери от ескадрилата и Гианея.

Хората бързо облякоха скафандрите си. За да спестят време Легерие реши да пожертвува въздуха от камерата и да отвори външната врата, без да го изпомпва.

Муратов закрепил последната лента. Сега Гианея можеше да диша само от това нищожно количество кислород, което беше останало в скафандъра ѝ.

„А ако сме се излъгали — премина тревожната мисъл, — ако скафандърът не е затворен херметически?“

Нямаше време за мислене.

Условно чукане по вътрешната врата... отваря се външната. В камерата веднага се образува пълен вакуум.

Гианея стоеше спокойно. Всичко бе наред!

Муратов предварително беше решил как да постъпи. Макар че благодарение на почти пълното отсъствие на тежест никак не беше трудно да се катериш по скалите на Хермес, все пак това изискваше някакъв разход на мускулна енергия и следователно на кислород.

Той вдигна Гианея на ръце и едва ли не бегом се устреми нагоре, по стръмния склон на долината. Пътят му беше добре известен, Муратов десетки пъти беше минавал оттук.

Как се е отнесла Гианея към това неочаквано за нея „насилие“? Муратов не усети никакво съпротивление от нейна страна. Даже му се стори, че тя се притисна до рамото му, с което облекчаваше задачата.

По средата на пътя той предаде товара си на един от своите спътници. За по-малко от пет минути те дотичаха до кораба.

Входната камера на звездолета вече беше отворена. Веднага след като влязоха вътре и стълбата беше прибрана, камерата се затвори и бързо се напълни с въздух. По изключение, решиха да минат без задължителната процедура на „пречистването“. Нямаше почти никакъв риск — Хермес беше напълно лишен даже и от намек за атмосфера.

Единственото, което можеха да донесат със себе си, беше прахта по обувките на скафандрите. Но тя можеше да бъде обезвредена в камерата след напълването ѝ с въздух.

Муратов се приближи до Гианея, за да ѝ помогне да свали скафандъра, но девойката го отстрани с меко движение на ръката и се съблече сама.

Нейните големи, странно повдигнати към носа черни очи погледнаха лицето на Муратов внимателно, с някакъв необикновен израз. Изглеждаше, че Гианея иска да му каже нещо или да го попита.

Какво означаваше този втренчен поглед?

Дали това беше благодарност, или обратното, гняв, предизвикан от безцеремонното отношение?

Как да разбере израза на лицето и значението на погледа на същество, макар и във всичко подобно на земния човек, но дълбоко, безкрайно дълбоко чуждо?...

11.

Кълбекът се носеше по полето. Сред жълтото пшенично море, като острови, наредени в прави редици се чернееха грамадните, тромави на вид вечелектри. Виждаха се само тези, които бяха надалеч. Близките се мяркаха като мъгляви ивици.

Хора не се виждаха.

Експресът спираше рядко. Свършваше полето, мяркаше се град или работническо селище и отново — безкрайни жълти полета.

Украйна!

През цялото време Муратов гледаше през прозореца, но нищо не виждаше.

Като кинолента, върху невидимия екран на неговата памет един след друг преминаваха кадрите на тези незабравими дни...

Какво означаваше погледът на Гианея там, при входната камера на кораба?

Пришелката от друг свят подчертано не позволяваше на никого даже да се докосне до нея. А той, Муратов, неочаквано я беше вдигнал на ръце.

Но нали тя не беше се противила. Той добре помнеше, че Гианея се беше притиснала до рамото му, може би, за да му облекчи товара; с нищо не бе изразила протест. Тя не можеше да не разбере, че той е направил това заради нея, че се е ръководел от чувството си на безпокойство за нея.

Не, странният поглед на Гианея не би могъл да изразява гняв. След това през четирите денонощия на полета до Земята, Гианея няколко пъти се обръща към Муратов, както по-рано на Хермес — към Легерие.

Ако се сърдеше и беше оскърбена, то би могла да игнорира Муратов така, както игнорираше всички, освен Легерие на астероида. При необходимост можеше да се обръща към Гоглидзе, старши инженер на ескадрилата, който се намираще също на флагманския звездолет.

Но Гианея „не забелязваше“ нито Гоглидзе, нито когото и да било друго от екипажа, тя „признаваше“ само Муратов.

Непонятна, но несъмнена последователност! Само старшият!

На Хермес — Легерие, на звездолета — Муратов! Останалите като че ли не съществуваха за Гианея.

Странен, много странен факт. И много трудно можеше да се намери правдоподобно обяснение на този факт.

„Гордост и високомерие“ — казваше Легерие.

Не, той не е прав! Не може да бъде прав! По никакъв начин не могат да се свържат високомерната гордост и високата цивилизация, необходима за осъществяването на междузвезден полет, какъвто е извършила Гианея.

Тя се бе появила при хората от космическия кораб, долетял от друга планетна система и кой би могъл да каже къде в бездната на пространството се намира слънцето на нейната родина.

Никой не беше виждал този кораб, но беше известно, че загиналият звездолет бе гигант, многократно превъзхождащ по своите размери земните. И той притежаваше свойства, каквито земните кораби още нямаха.

Техниката в родината на Гианея сигурно е на голяма висота. А високата техника е неотделима от високата организация на обществото на разумните обитатели на планетата, където тя е възникнала.

Как да се съгласува всичко това с обяснението на Легерие?

Но и да се опровергае не беше лесно. Със своето поведение, ако се възприема то от земна гледна точка, Гианея като че ли потвърждаваше мнението на френския астроном.

От земна гледна точка!

Муратов беше убеден, че именно тук се крие грешката. От гледна точка на Гианея това съвсем не бе така.

Все пак е интересно, как Гианея определя кой от окръжаващите я хора е старши? Не само външно, но и вътрешно у земните хора отдавна вече е изчезнала представата, че един човек може да бъде по-значителен от друг. Нито в поведението, нито в отношението един към друг — в нищо, не се проявяваше и не можеше да се проявява подчинено положение. Всички се държат съвсем еднакво. Само по разговорите можеше да се определи ролята на всеки човек в дадения случай. Но Гианея не би могла да разбира земен език.

Не би могла даже ако наистина принадлежеше към тези, които бяха изпратили към Земята спътниците разузнавачи. Не би могла и в случай, че нейните съплеменници тайно от хората бяха посетили Земята и бяха се запознали със съществуващите езици. Персоналът на астрономическата обсерватория на Хермес и членовете на спомагателната ескадрила говореха на нов език, който се беше появил преди тридесет години и постепенно ставаше общоземен език. Но Гианея не можеше да го знае. През последните петдесет години, и това можеше да се каже с пълна сигурност, никой не е могъл да посети Земята незабелязано. Сега вече съществуваше „Космическата служба“.

Муратов си спомни пристигането на ескадрилата на Земята. Тя кацна там, откъдето беше излетяла — на Пиренейския ракетодрум. Спомни си безкрайните тълпи на посрещаните. Не хиляди, не десетки хиляди — милиони хора се бяха стекли там, за да посрещнат Гианея. Появяването на първия представител на чужд разум на Земята се бе превърнало във всепланетен празник.

Тази грандиозна демонстрация направи огромно впечатление на Муратов и на неговите спътници.

А на Гианея?...

От първото си появяване на прага на входната камера на обсерваторията и до приземяването на флагманския звездолет на Земята Гианея не прояви никакъв интерес към окръжаващата я среда. Равнодушие, граничещо с апатия личеше във всяко движение, във всеки поглед. През седемте денонощия на своето пребиваване сред хората тя беше направила само четири активни жеста: беше отблъснала ръката на Янсен, когато той искаше да измери температурата на тялото ѝ, отстрани помощта на Муратов в камерата на звездолета и още два пъти плавно махна с ръка, сякаш искаше да каже: „Да летим!“

Към този кратък списък можеше да се прибави и приветствието — повдигането на отворената длан към рамото.

И нищо друго!

Със същия жест Гианея отговори на приветствието на посрещачите, когато излезе от кораба под небето на Земята.

Съдейки по очевидната младост на Гианея, можеше да се предположи, че тя за първи път отива в друг свят, за първи път вижда други хора и друга природа.

И ни най-малък признак на вълнение!

Това беше неестествено.

След дълги съмнения, обсъждания, спорове учените решиха да не изолират Гианея от атмосферата на Земята. Затварянето в скафандър би създадо прекалено много неудобства на гостенката. Ако все пак се разболееше, щяха да я излекуват. Вече не съществуваше микроб, срещу който да няма сигурни средства. А самата Гианея очевидно не се страхуваше от заразяване.

И девойката от друг свят се яви пред хората „с целия блясък на красотата си“, както казваше Легерие — облечена от глава до пети в „злато“, с разпуснати синьо-черни коси, с ясно забележим зеленикав оттенък на кожата.

Екраните, поставени навсякъде, на много километри от ракетодрума, я показваха на посрещачите.

Всички знаеха колко необикновено е облечена гостенката от космоса. И все пак появяването на този тъй странен „космонавт“ предизвика възглас на учудване, който прозвуча като гръм.

Муратов внимателно следеше Гианея. В отсъствието на Легерие той беше единственият човек, който можеше макар и отчасти да съди по израза на лицето ѝ за нейните чувства.

Гианея изглеждаше спокойна и равнодушна, както винаги. На горното стъпало на стълбата тя се спря, бавно повдигна ръка към рамото си и също така бавно я спусна. Погледът на Гианея беше насочен право пред нея. Тя даже не погледна към огромния кръг от посрещачи.

След това очите ѝ се сведоха.

Долу я чакаха учени, работници от космическата служба, няколко оператора от телевизионната хроника и журналисти.

В този миг Муратов забеляза това, което впоследствие бе послужило като тема за дълги и безплодни дискусии, безбройни догадки и предположения.

По лицето на Гианея премина тръпка, очите ѝ се разшириха. Но само за един миг. Тя веднага прие обичайния си невъзмутим вид.

Но Муратов не се бе излъгал. Обективите на фотоапаратите и телекамерите бяха зафиксирали същото, което бе видял и той.

Беше готов да се закълне, че Гианея бе поразена от нещо, че очакванията ѝ са били други.

Нещо повече! Изведнъж той видя и разбра, че пред него е друга Гианея, че целият ѝ облик, изразът на лицето ѝ рязко са се изменили, че през тези седем денонощия Гианея се е намирала в състояние на напрегнато очакване и че едва сега това напрежение я е напуснало и тя се е успокоила.

Не би могъл да сгреша!

Това, което той и неговите другари бяха приемали за обикновено лице на Гианея, е било маска. Едва сега бе видял истинското ѝ лице.

Той беше развълнуван от спокойствието, което се бе разляло по лицето на гостенката и като с вълшебна пръчка бе изтрило неподвижността и твърдостта на чертите ѝ.

Каква можеше да бъде причината за тази промяна? Радушното посрещане? Но на Хермес още от първия момент Гианея бе приета като приятел.

„Отново загадка!“ — помисли Муратов с неволно чувство на раздражение — той органически не понасяше загадките.

Хенри Стоун се приближи до Гианея и протегна ръка.

И отново загадка!

Гианея не отстъпи, както правеше преди в такива случаи. Тя подаде на председателя на научния съвет на Института по космонавтика ръката си с дълги, гъвкави пръсти, на края на всеки от които като изумруд блестеше зелен нокът. Подаде я, но не отговори на ръкостискането.

Това не учуди никого. Ръкостискането не би могло да бъде обичай във всички светове. В родината на Гианея то очевидно не беше познато.

След Стоун към нея се приближиха две девойки. Муратов с учудване позна в едната от тях своята по-малка сестра. Но веднага разбра с каква цел беше тук. Марина беше сътрудник на Института по лингвистика; нейната спътница сигурно също беше лингвистка. По всяка вероятност бе взето решение веднага да запознаят Гианея с момичетата, за да могат те да изучат нейния език и да се опитат да научат гостенката на земен.

Марина се приближи първа. Тя вдигна ръце, за да прегърне девойката от другия свят.

Гианея се отстрани.

„Пак!“ — помисли Муратов. — Пак Гианея удостои с честта да се докосне до ръката ѝ старшият от присъстващите. Наистина, сега не бе трудно да го познае.

* * *

Спомените на Муратов бяха прекъснати от спирането на експреса. На тази гара той трябваше да слезе.

Но вечерта, когато лежеше в леглото, той отново се върна към мислите си за миналото.

Веднъж потънал в спомени, той изпитваше настойчива необходимост да си спомни всичко до край. По-точно не да си спомни — той никога не беше забравял събитията от тези дни — а отново да преживее всички мисли, съмнения и чувства, които беше възбудила в него Гианея.

След три дни те ще се срещнат, след три дни той отново ще види загадъчната пришелка, отново отблизо ще се докосне до обкръжаващата я тайна, която през тези година и половина ни най-малко не се бе прояснила.

Сега той вече можеше да разговаря с нея. Наистина, само за най-обикновени неща. Но и това не беше малко. Тези думи, които бяха на негово разположение, можеха да дадат резултат, ако се използват както трябва.

Муратов не се съмняваше в това, че Гианея ще разговаря с него не така, както с останалите. Може би по-откровено. Ненаправно няколко пъти гостенката беше проявявала желание да се срещне с този, който я бе доставил на Земята — тя не знаеше името му.

Всички казват, че между Марина и Гианея съществува външно сходство, а той още повече прилича на гостенката на Земята. Може би точно в това се крие причината за явната симпатия на Гианея към своята преводачка, нейното настойчиво желание да се срещне с него самия? В такъв случай има много повече шансове Гианея да отговори на въпросите му.

За това време пришелката се беше изменила много. И то към по-добро. Тя беше станала забележимо по-общителна, не странеше от хората, охотно подаваше ръка на тези, които не будеха в нея

неразбираема антипатия, като например хората с нисък ръст, които тя не понасяше. Беше станала по-подвижна, по-жива, с желание участвуваше в спортни игри, постепенно започваше да се интересува от живота на Земята. Сега Легерие не би я нарекъл горда и високомерна.

Но както и преди тя мълчеше за всичко, което се отнасяше до нейното минало и историята на появяването ѝ на Хермес...

Именно в това се криеше причината, поради която Муратов избягваше да се среща с нея.

Тогава, скоро след пристигането на Земята, Муратов се раздели с Гианея. Пък и какво можеше да прави, ако остане с нея? Той се върна към своите обичайни занимания. Но през тази година и половина не го напускаше интересът към необикновеното събитие, в което бе изиграл толкова голяма роля. Той внимателно следеше всичко, което се отнасяше до Гианея, знаеше какво прави гостенката даже по-добре от другите хора. Нали неговата сестра винаги беше с Гианея и често разговаряше с брат си по радиофона.

На следващия ден след пристигането си Гианея успя да обясни на Марина, че иска да смени дрехите си — помоли да ѝ направят същата рокля, каквато носеше, но бяла.

Желанието ѝ беше изпълнено веднага.

Оттогава гостенката постоянно ходеше в бяло. Нито веднъж тя не облече своята златна рокля, но внимателно я пазеше и навсякъде я носеше със себе си.

Муратов записа този факт във вече доста дългия списък на загадките, които Гианея беше поставила пред земните хора.

Какво бе това? Каква беше причината? Защо гостенката така внезапно и бързо се беше разделила със златната си рокля? Дали случайно бе избрала белия цвят?

Дали това нямаше връзка с необяснимата промяна, която бе настъпила с Гианея, след слизането ѝ от кораба?

Ставаше ясно, че появяването на Гианея на Хермес в златно облекло не беше случайно. Това имаше някакъв смисъл. Какъв? Не можеше да се разбере, без да се познават обичаите и традициите, съществуващи в неизвестния свят, откъдето се бе появила Гианея.

В един от разговорите си по радиофона Марина каза на брат си, че белият цвят много прилича на Гианея.

— На слънцето — каза тя, — той прави зеленикавия оттенък на кожата ѝ почти незабележим. Тя става кафява, като от загар.

— И ти предполагаш, че Гианея е направила това само за да скрие зеленината? — попита Муратов.

— Струва ми се, че е именно така — отговори Марина. — Не забравяй, че тя е жена.

Муратов се засмя. Толкова просто обяснение му изглеждаше съвсем неправдоподобно. Гианея бе свикнала със зеления оттенък на кожата си, това е обикновен цвят, свойствен на всички хора в нейната родина. Защо може да ѝ изглежда толкова некрасив, че да се старее да го скрие?

Не, тук имаше нещо друго!

Възможната връзка на Гианея с тези, които бяха изпратили спътниците разузнавачи към Земята, продължаваше да интересува не само Муратов, но и цялата „Космическа служба“. Спътниците все още не се появяваха. Ако те бяха заминали за поредния отдих, то той продължаваше вече почти четири години. Шестата лунна експедиция беше последна. Бе признато за нерационална загуба на сили да се търси това, което може би не съществува.

Ако Гианея действително е сънародничка на „стопаните“, то само тя би могла да вдигне завесата от космическата тайна.

ВТОРА ЧАСТ

1.

Колкото и да уважаваше събеседника си, Муратов не можа да се сдържи и да не се засмее. Обиденото и недоумяващо лице на Болотников, съвсем детската, жална нотка, прозвучала в гласа му, бяха комични.

— Така си и знаех — промърмори професорът. — Всички се смеят. А за мен тук няма нищо смешно.

— Извинете — отговори Муратов, — аз не исках да ви обидя. Но трябва да се съгласите, че всичко това е не само непонятно, но и малко смешно. Такива капризи на възрастен човек, още повече космонавт, са просто неуместни. Но нищо, това е поправимо.

— Не ви разбирам.

— Просто никой досега не е говорил с Гианея на тази тема. Трябва да ѝ се обясни, че напразно обижда хората. Изглежда тя самата не се сеща за това. Ще се постарая да говоря с нея.

— Мислите ли, че ще се вслуша в думите ви?

— Надявам се.

— А пък аз се съмнявам. Антипатията на Гианея към ниските хора сигурно има някаква причина. Това не е каприз, както се изразихте вие, а нещо съвсем друго, по-дълбоко и силно. Това е в кръвта ѝ.

— Именно. И трябва да ѝ се каже, че се намира на Земята, а не в родината си. Тя трябва да разбере, че земните хора, били те високи или ниски са равностойни. И че не трябва да пренася на Земята обичаите...

— Муратов изведнъж спря. — Чакайте — каза той. — От този факт може да се направи интересен извод. Как никой не се е сетил за това? Ако всички сънародници на Гианея имат същия ръст като нейния, то откъде би могла да възникне тази антипатия?

— Вие благоволихте да се изразите съвсем правилно — каза Болотников. — Аз също много съм мислил за това. Съвсем ясно е, че населението на нейната планета се дели на два различни типа: високи и ниски. И тези, които имат висок ръст се отнасят презрително към ниските. Може би ниските са диваци.

— Диваци? На планета, където техниката е развита до нивото на междупланетните полети?

— Какво от това? Моля да ме извините, но вие не сте логичен. А нима у нас, на Земята, техниката е на ниско ниво? Нима у нас няма народи, които едва сега се приобщават към културата? А в Южна Америка, а в Австралия, а на тихоокеанските острови?

— Но ние не ги презираме.

— Там е работата. Именно тук е разликата.

— Да — замислено каза Муратов. — Ако вие сте прав, Николай... извинете, Николай Адамович, то вашите думи навяват неприятни мисли.

Болотников кимна с глава.

— Да — каза той, — много неприятни. Презрението, а поведението на Гианея по отношение на такива като мен не може да се квалифицира по друг начин, освен с думата „презрение“, може да възникне само от съзнанието за превъзходство. Причините за поведението на Гианея могат да се обяснят с това, че на тяхната планета съществува разделение на обществото на господари и роби.

„Да се яви пред нас като господарка — ето нейната цел“ — спомни си Муратов думите на Легерие.

— Не е ли много силно казано? — нерешително попита той, като в душата си се съгласяваше с извода на професора.

— Бих се радвал, ако греша — отговори Болотников.

„Легерие има висок ръст — мислеше Муратов, — а аз съм още по-висок. Стоун е много висок, Марина е много по-висока от средния женски ръст. Всички, които Гианея удостоява със своето внимание, са еднакви в това отношение. Нима Болотников е прав? Но това би било страшно! В такъв случай самата Гианея е дивачка“.

— Робовладелски строй и космически полети — каза той гласно, — това е несъвместимо! Но във вашите думи несъмнено има нещо вярно. Струва ми се, че работата е много по-сложна и деликатна. Има защо да се помисли по този въпрос.

— Помислете — добродушно отговори професорът, — това винаги е полезно.

* * *

Муратов пристигна в Полтава сутринта, в деня на кацането на Шестата лунна експедиция, като закъсня с един ден от набелязания от самия него срок. Той искаше да посрещне експедицията, защото в състава ѝ влизаше и Сергей, а Муратов отдавна не беше виждал приятеля си и му бе домъчняло за него.

Верен на обещанието си, той веднага потърси Болотников, който много се зарадва.

На въпроса, дали се е запознал с Гианея, професорът обидено отговори, че Марина е направила опит да ги запознае, но Гианея се обърнала с гръб и даже не отговорила на поздрава му. Обиденият Болотников веднага се отдръпнал от нея.

Той беше много нисък на ръст и странната антипатия на Гианея се бе проявила в целия си „блясък“.

Такова упорито „невъзпитание“ беше трудно обяснимо, още повече, че във всичко останало Гианея бе много скромна и вежлива. Тя вече година и половина се намираще на Земята и отдавна можеше да разбере, че тук няма „господари“ и „роби“. За това се изискваше елементарна, най-повърхностна наблюдателност.

И все пак!...

След като се раздели с Болотников Муратов тръгна към дома, където се бяха настанили Марина и Гианея. Не беше трудно да намери този дом — целият град знаеше, къде е отседнала гостенката от космоса.

Муратов се приближи до вратата не без вълнение. Как ще го посрещне Гианея? Може би тя се е обидила от упоритото му нежелание да се срещне с нея? И наистина, нямаше никакви причини, които биха могли да оправдаят упоритостта му. Гианея беше свикнала с това, желанията ѝ да се изпълняват веднага.

Той почука, тъй като никъде не видя бутон за звънец. Но отговор не последва. Като почака малко, Муратов бутна вратата и влезе.

В къщата нямаше никого.

В столовата той видя следи от закуска. Очевидно и двете момичета бяха бързали. Имаше и бележка, написана с ръката на Марина.

Муратов прочете:

Мили Витя,

Ако минеш покрай къщи и не ни намериш, ние сме заминали за Селена. Гианея иска да види града. Ще се видим на ракетодрума.

Подпис нямаше.

Муратов с досада хвърли бележката. Искаше му се първият разговор с Гианея да бъде без свидетели, а на ракетодрума, в тълпата...

— Ако минеш, ние сме заминали — ядосано повтори той думите от бележката. — И това ми било лингвистка!

Добре познатият навик на сестра му, която пишеше писма сякаш напук на граматичните правила, този път, кой знае защо, го ядоса.

Той излезе от къщата. Измина няколко крачки, спря и... се върна обратно.

Както често се случва, изведнъж си спомни, че бе видял на масата не само бележката на сестра си, но и някаква рисунка, която тогава не привлече вниманието му, а сега внезапно изникна в паметта му. Нещо много познато имаше в тази рисунка.

Муратов отново влезе в същата стая и се приближи до масата.

Паметта не беше го излъгала. Там имаше отворен албум, който очевидно принадлежеше на Гианея.

Муратов не сметна за възможно да разгледа целия албум. Не знаеше дали това ще се хареса на Гианея. Но имаше право да разгледа отворената страница. Гианея знаеше, че той може да влезе в тяхно отсъствие.

Върху плътния лист беше нарисован пейзаж от Хермес. Мрачни скали, звездно небе и край на диска на обсерваторията. На преден план човек в скафандър държи на ръце друг човек. Съдейки по кубичната форма на шлема, този друг беше самата Гианея. Беше изобразен моментът, когато Муратов изнесе Гианея от входната камера на обсерваторията, за да я пренесе до флагманския звездолет на ескадрилата.

Рисунката беше изпълнена майсторски. Муратов позна чертите на своето лице, които се виждаха през „стъклото“ на шлема.

„Тя има прекрасна памет — помисли Муратов. — Оттогава мина година и половина“.

Виждаше се, че Гианея е нарисувала това неотдавна, даже може би днес. Значи, тя е мислила за него, чакала го е. И напълно възможно е нарочно да е оставила албума отворен на тази страница. Искала е той да види рисунката.

„Аз мисля за вас и искам да ви видя“ — това би могло да се изтълкува така, ако ставаше въпрос за земна жена. Но Гианея имаше други възгледи, други навици. Мотивите на нейните постъпки не винаги можеха да бъдат разбрани.

„Кой знае — мислеше Муратов, — може би това означава точно обратното: «Не искам да ви виждам, не съм забравила нанесеното оскърбление». Или нещо друго, за което даже не мога да се сетя“.

Той стоеше в нерешителност и държеше албума в ръцете си. След като е могла да нарисува този епизод по памет, то тя би могла да си спомни и да нарисува и други неща. Повече от половината от албума беше запълнена. Ами ако е нарисувала изгледи от своята родина?

Ръцете на Муратов затрепераха. Само да обърне страницата и може би ще види това, което никога не са виждали човешки очи.

Марина казваше, че Гианея често рисува, но никога не показва рисунките си.

Изкушението беше голямо.

Но все пак Муратов надви силното си любопитство и остави албума на мястото му.

Това би било недостойна постъпка — да се възползуваш от доверието на гостенката. Тя е била убедена, че никой няма да погледне в албума ѝ без нейно съгласие. Гианея вече познаваше земните хора и им вярваше.

„Може би тя сама ще покаже рисунките, ако я помоля за това.“

Но слабата надежда беше явно безпочвена. Марина веднъж я помолила, но не получила даже вежлив отказ. Гианея просто не отговорила нищо.

Муратов бавно излезе.

Някаква огромна сила го влечеше назад. Да се върне, да наруши всички закони на морала, честността и гостоприемството. И след това цял живот да се презира!

Той с ожесточение затръшна вратата след себе си.

Шестата трябваше да се приземи в седем часа вечерта. Сега беше само два. Какво да прави през тези пет часа?

Да замине за Селена и да се опита да намери в този огромен град Марина и нейната спътница? Това нямаше да бъде толкова трудно. Където и да се появеше Гианея, веднага я забелязваха. Всеки минувач щеше да му каже, къде да ги търси. Но трябва ли така явно да показва нетърпението си? Не е ли по-добре да се видят именно на ракетодрума, както беше предложила Марина в бележката?

Муратов влезе в една столова, поръча си обяд от четири блюда, за да мине повече време.

Докато чакаше, отвори едно списание, което беше излязло предния ден.

Както и предполагаше, на една от страниците имаше снимка на Гианея.

Оживена, с усмивка на лицето, тя стоеше до някакъв паметник. До нея беше Марина.

Колко се различаваше от онази Гианея, която помнеше той! Колко се бе изменила гостенката! Не беше останала и следа от напрегнатата, очакваща нещо маска. Да, сега той твърдо знаеше, че лицето на Гианея тогава, по пътя към Земята, беше маска, трагична маска на човек, убеден, че го очаква нещо тъжно, а може би и ужасно. Това „нещо“ беше неизвестно на хората от Земята, но за самата Гианея — близко и реално!

Ако не беше формата на очите и зеленикавият оттенък на кожата, можеше да се приеме, че Гианея е сестра на Марина, толкова силна бе приликата между тях. И двете бяха с черни коси, и двете облечени в бяло, стройни и високи. Гианея беше с половин глава по-висока и изглеждаше по-възрастна. Но на колко години беше в действителност, все още никой не знаеше.

Скоро ще се срещнат. Сега Муратов можеше да говори с гостенката. Това силно изменяше бъдещите им отношения. Вече нямаше да бъде толкова безпомощен, както по-рано, когато всичко трябваше да се обяснява с жестове.

„Само в случай, че не се обърне с гръб към мен, както към Болотников — помисли си той. — А това може да се случи, ако се е обидила от моето невнимание към нея.“

Но дълбоко в душата си той не вярваше, че може да се случи така. Струваше му се, че Гианея го е нарисувала в албума си, защото е мислила за предстоящата среща с него и я е искала.

„Интересно, каква ще бъде реакцията на Гианея, когато узнае, че съм брат на Марина!“

Той беше помолил сестра си да не казва за това и беше уверен, че молбата му е изпълнена. Гианея още не знае за тяхното роднинство.

Появяването на „сервитьора“ прекъсна мислите на Муратов. Механичните ръце бързо и ловко сервираха масата. Приглушен звън съпровождаше всяко движение. Това беше стара конструкция, моделите от последните серии не звънтяха.

— Благодаря! — машинално каза Муратов, когато чиниите бяха сервирани.

Роботът „кимна с глава“ и отмина.

Муратов се усмихна. Конструкторите бяха предвидили даже и това.

Той ядеше бързо. Нетърпението му се засилваше с всяка измината минута. Неудържимо ставаше желанието му час по-скоро да се срещне с Гианея и да си изясни най-важния въпрос: как се отнася тя към него? Ако най-лошите му опасения се оправдаят, това ще бъде тежък удар. Прекалено много надежди бяха свързани с възобновяването на старото познанство, прекалено много и важни неща искаше да узнае той, като използва старата симпатия на Гианея.

А това, че Гианея се отнасяше към него със симпатия беше несъмнено. Достатъчно бе да си спомни момента на тяхната раздяла. Тогава той отиде да се сбoguва с нея. Със знаци ѝ обясни, че заминава. Гианея сама, първа, му протегна ръка, което никога преди това не беше правила. В очите ѝ той забеляза тъга.

Твърде голяма беше приликата на тази девойка от друг свят със земните хора. Разликата беше нищожна. И затова, жестовете и изразът на очите ѝ не можеха, да се изтълкуват по друг начин, освен „по земному“.

А нееднократните молби на Гианея да се срещне с Муратов! Това говореше за същото.

Обядът беше прекалено обилен. Днес Муратов не бе ял нищо, но успя да се справи само с половината.

Като натисна клавиша за прибиране на масата, той излезе на улицата.

Успя да „убие“ само половин час. Оставаха му още четири и половина.

„Ще замина за Селена — реши той. — Между другото, аз никога не съм бил там. Ще се поразходя, ще разгледам града“.

Дотам можеше да се долети за пет минути. Но все със същата цел — да мине повече време, Муратов не се изкачи до една от многобройните спирки на местния въздушен транспорт, която се намираще съвсем близо, а избра най-бавния вид транспорт — градския вечебус.

Скоро той съжали за решението си. Колата спираше непоносимо често, излизаха и влизаха пътници. Като правило градският вечебус се използваше само за къси разстояния, а Муратов трябваше да пресече целия град, разположен на десетки километри, да премине през обширния район между Полтава и Селена, застроен с автоматични заводи и едва тогава да стигне до целта си и то в покрайнините.

— Колко време трае пътят до ракетодрума? — попита той.

— Час и половина — отговори металният глас на шофьора.

Няколко души учудено погледнаха Муратов.

Той въздъхна и се настани по-удобно в мекото кресло.

Нека се чудят. Те не могат дори и да предположат, че той се намира в глупавото положение на човек, който не знае какво да прави с времето си. Това му се случваше за пръв път в живота.

Най-накрая Полтава остана зад гърба му. Заредиха се безкрайните, прилични едно на друго, еднообразни здания на заводите. Нито един храст, нито една цветна леха, нищо, на което може да спреш погледа си. Гладки стени, без прозорци.

Тук не е нужна красота: няма хора!

2.

Онези, които са се посветили на езикознанието, обикновено принадлежат към типа на кабинетните учени. Марина Муратова беше изключение от това правило. Тя притежаваше големи способности в лингвистиката, прекрасна памет, добре владееше осем езика и беше склонна към изследователска работа. Но Марина обичаше и много други неща. Живописата, музиката и спортът заемаха далеч не последно място в нейния живот. Любовта към пътешествията и общителният ѝ, сговорчив характер също изиграха голяма роля в това, че изборът на научния съвет на Института по космонавтика, който търсеше придружител за Гианея, се спря на нея.

Марина се съгласи веднага. Предстоящата задача я увлече с това, че беше необикновена и трудна. Тя знаеше, че ще бъде откъсната от привичната си работа за дълго, може би за много години, но това не я изплаши. Да се запознае с чужд език, който няма нищо общо със земните /тя така си мислеше/, или да научи пришелката от космоса на земен език да се сближи със същество, чуждо на Земята, родено и израсло на друга планета, под светлината на друго слънце — във всичко това имаше романтика, която я привличаше.

Марина не беше славолюбива и фактът, че като се сближи с Гианея, тя самата ще привлече вниманието на цялото земно население, не повлия на решението ѝ. Тя просто не мислеше за това.

Най-малко Марина се интересуваше от тайнствеността на Гианея, от дългата редица загадки, свързани с нея. Тя беше уверена, че тайните сами ще се разкрият, веднага след като гостенката свикне със Земята и хората, и получи възможност да говори свободно с тях.

И Муратова разбираше задачата си именно така — да помогне на гостенката да свикне.

Никой не се съмняваше в активната помощ на Гианея. Човек, който е дошъл на чужда планета, не би могъл да се държи по друг начин.

Но очакванията не се оправдаха.

Малко време беше необходимо, за да стане ясно на всички, че задачата не е толкова проста. Гианея отказа да изучи земен език и не изказваше особено желание да запознае Муратова със своя.

Отначало работите вървяха като че ли гладко. Гостенката имаше нужда от това да бъде разбрана. Езикът, на който тя говореше, беше звучен, изглеждаше лесен, думите се запомняха бързо. Група сътрудници на Института по лингвистика и самата Муратова смятаха, че и по-нататък няма да има никакви трудности.

Но колкото повече време минаваше, толкова по-неохотно Гианея разширяваше речника си. Ставаше очевидно, че тя иска да се ограничи в рамките на битовите разговори, които бяха необходими на самата нея — не повече.

Но и това, което вече знаеха, смущаваше лингвистите. Чувствуваше се, че Гианея опростява фразите, а Муратова беше принудена да произнася думите без граматични връзки. Гианея можеше да разбира такава реч, но това не беше изучаване на език.

Високата култура на народа към когото принадлежеше Гианея, изключваше възможността за „беден“ речник. Нейният език безусловно беше богат и обширен, а простотата — лъжлива.

Когато окончателно се убедиха, че не могат да разчитат на помощта на Гианея, беше решено да продължат изучаването на езика без знанието ѝ. Живеейки на Земята и общувайки с хората, даже само с Муратова, гостенката неволно произнасяше нови думи и фрази. Запомняха ги и ги дешифрираха. Помощник на прекрасната памет на Марина стана магнитофонът. Малкият портативен апарат, за съществуването на който Гианея не знаеше, я съпровождаше навсякъде. Записите отиваха в електронния мозък на Института по лингвистика и тайната на чуждия език бавно, но системно се разкриваше.

Марина запомняше всичко. Но съвсем внимателно и строго постепенно разширяваше набелязаните от Гианея рамки на беседите им. Страхуваше се да не „изплаши“ гостенката. И изглеждаше, че девойката от чуждия свят не забелязваше, че приятелката ѝ говори все по-свободно и правилно.

Марина знаеше, че се харесва на Гианея, че гостенката ѝ симпатизира. Беше много важно да укрепи и развие дружеските

отношения. Всички надежди на учените да разкрият загадката на появяването на Гианея се крепяха на това.

Марина трябваше да работи сама. Другата лингвистка, „прикрепена“ към Гианея, още на следващия ден, след пристигането на гостенката на Земята, бе принудена да се отстрани.

Научният съвет се беше постарал да предвиди всичко, дори външността, но никой не можеше да допусне, че ниският ръст ще се окаже неприемлив за Гианея.

Да привлечат към работа друга девойка се оказа невъзможно — нямаше нито една подходяща кандидатура.

Но Муратова се справяше добре и сама.

През изминалата година и половина тя нито веднъж не съжали, че се е свързала с Гианея, нито веднъж между тях „не мина черна котка“. Гостенката имаше добър характер и с всеки изминат ден той ставаше все по-приветлив. Изчезнаха, останаха в миналото натегнатостта, студенината в отношенията и тази непонятна, но несъмнена напрегнатост, така явни през първите месеци. Сега Гианея беше „обикновена“ девойка. Винаги жизнена, много подвижна, обичаща спорта и спортните игри /които усвояваше с поразителна лекота/, рисуването и музиката, в последно време тя даже се шегуваше насаме с приятелката си.

Какво точно рисуваше в албумите си оставаше тайна. Марина рядко виждаше тези рисунки. А това, което Гианея ѝ показваше, винаги бяха земни пейзажи или портрети на Марина. Няколкото бюста, направени с голямо майсторство, които изобразяваха или Марина, или самата нея, Гианея унищожи веднага.

Тя даже не се опитваше да се научи да свири на някакъв музикален инструмент, но с удоволствие слушаше Марина.

Понякога гостенката пееше странни за земния слух мелодии без акомпанимент и поразяваше всички, които я чуваха, с красотата на звука и невероятната широта на диапазона на гласа си.

Тези песни, записани на магнитофон, бяха главната „храна“ за електронния мозък, в тях имаше много нови думи и словосъчетания.

Марина беше убедена, че Гианея е много млада, но все не ѝ се удаваше да изясни този толкова прост въпрос. Винаги, когато я питаха за това, Гианея с непонятна упоритост мълчеше.

Начинът, по който гостенката игнорираше някои въпроси, като че ли не беше ги чула, никога не дразнеше Муратова и не предизвикваше желанието на всяка цена да получи отговор. Тя винаги помнеше, че независимо от поразителната прилика със земните хора, пред нея се намира човек от друг свят с други навици и разбирания. И се правеше, че не намира нищо особено в мълчанието на Гианея и го приема като напълно естествено.

Тази тактика беше съвсем правилна.

— Когато ябълката узрее, тя сама пада — казваха учените. — Трябва да дадем на Гианея време да „узрее“. И тогава сама ще заговори.

И Гианея забележимо „узряваше“. Тя все по-рядко мълчеше. Неохотно, но отговаряше. Изпълнявайки получените указания, Марина никога не задаваше въпроси, на които по-рано Гианея не е искала да отговори.

Между двете момичета съществуваше пълно съгласие и външно — пълно разбирателство.

Всички мислеха, че Гианея се отнася равнодушно към Земята, че животът на Земята никак не я интересува. Но Марина виждаше и с всеки изминат ден все по-ясно, че това съвсем не е така.

Тя вече добре разбираше оттенъците в израза на лицето и очите на гостенката. И постепенно се убеждаваше, че Гианея просто крие от хората интереса си към Земята и по някаква, известна само на нея причина си слага маска на равнодушие.

За година и половина Гианея обиколи цялата Земя. Тя видя всичко най-красиво, величествено и грандиозно на планетата, създадено от природата или от човека. И изглеждаше, че всичко това не ѝ прави никакво впечатление. Никъде не се задържаше дълго, не се любуваше на произведенията на изкуството или на красотата на природата така, както това правеха хората. Гледаше една минута, най-много две и се обръщаше.

Но когато, няколко месеца след завръщането им от Северна Америка, Марина видя нарисувания от Гианея изглед от Ниагарския водопад, разбра, че за нейната приятелка един мимолетен поглед е достатъчен, за да запомни завинаги видяното. На рисунката беше предадена с най-малки подробности величествената картина падащата вода. Сякаш в мозъка на Гианея бе запечатана снимката на водопада.

Това се случваше много пъти. Гианея не забравяше нищо.
Не, това не беше равнодушие!

Тогава може би външното безразличие към всичко е свойство на нейните сънародници, своеобразна традиция, задължителна форма на поведение, продиктувана от обичаите?

Можеше да бъде и така, но Марина не искаше да вярва в това. Струваше ѝ се, че все пак Гианея се „прави“ на равнодушна, преструва се, че Земята не я интересува.

Защо ѝ бе нужно това?

Постепенно в душата на Марина се появяваше и крепнеше убеждението, че космическата гостенка е склонна към лицемерие.

И ето, че съвсем неотдавна се случи нещо, което дълбоко развълнува всички и още повече убеди Муратова, че Гианея се преструва.

Когато стояха до платното на кълбекса, по пътя към Полтава, неочаквано Гианея зададе въпрос, който показва съвсем ясно, че тя крие от хората не само своето минало, но и настоящето си.

Откъде би могла да узнае Гианея, че Марина има брат? Нещо повече, тя знаеше, че профилът на пътя на кълбекса е проектиран от Виктор Муратов!

Гианея приказваше само с Марина. Всичко, което тя говореше на другите и това, което ѝ казваха, превеждаше Марина. Ако гостенката, не знаеше нито един земен език, тя по никакъв начин не би могла да разбере за съществуването на Виктор Муратов.

Но изведнъж се оказа, че това ѝ е известно. И не само това.

Новината беше много важна и водеше след себе си съвсем непредвидени последствия.

Случайно ли беше казала това Гианея? Или нарочно е поискала да покаже на хората своята осведоменост?

Този изключително важен въпрос трябваше да бъде решен от научния съвет на Института по космонавтика, който от самото начало се занимаваше с въпросите, свързани с гостенката от космоса.

Случайно или нарочно, но Гианея показва, че знае някакъв земен език. От този факт можеше да се направи извод, че старите подозрения са основателни и Гианея наистина принадлежи към тези, които са изпратили спътниците разузнавачи към Земята. И ако това е така, то ставаше очевидно и друго: нейните сънародници са били на Земята. Но

всичко можеше да бъде обяснено по-просто: Гианея сама, без ничия помощ е изучила земен език и може да чете.

Много важно беше да се изясни какъв именно език знае.

С този въпрос се обърнаха към Муратова.

На Земята съществуваха много езици. Общопланетният едва сега навлизаше. Вестниците и списанията, радио-телевизионните програми сравнително рядко използвана новия език. Във всяка местност /по-рано те се наричаха държави/ говореха на старите. Изчезнаха границите, постепенно се заличаваха националните различия, културата и цивилизацията бяха общи, но до пълното сливане на човечеството в единно семейство, говорещо на един език, беше все още далеч.

Гианея обичаше да разглежда списания и ѝ ги носеха отвсякъде, от всички местности, на всички езици. Добре беше, че девойката поне в това проявяваше някакъв интерес към живота на Земята. Мислеха, че я интересуват само илюстрациите, които нямаха езикови различия.

Сега възникна въпросът: кои списания Гианея предпочита?

Муратова не можа да отговори. Тя никога не беше обръщала внимание какво списание разглежда нейната приятелка, още по-малко, на какъв език е това списание. А да си спомни сега? Не, не можеше да си спомни.

Тогава решиха да научат отговора по друг начин.

Гианея знаеше, че човекът, който е предложил новата форма за линията на кълбекса, е брат на нейната спътница. Значи, в някое от списанията минали през ръцете ѝ, е била напечатана съответна статия. Не беше трудно да разберат кои списания е получавала Гианея.

И необходимата статия скоро беше открита. В нея се говореше за кълбекса и се споменава, че Виктор Муратов е роден брат на Марина Муратова, приятелка и преводачка на Гианея.

Списанието беше на испански език.

Новината се разпространи по цялата планета. За да не може Гианея случайно да прочете за това, испанските вестници и списания не публикуваха нищо. Ако гостенката от космоса е казала това случайно, без да забележи, не трябваше да ѝ се показва, че тайната ѝ е открита.

В Института по лингвистика въздъхнаха с облекчение. Там отдавна бяха забелязали в звученето на думите, в построяването на

фразите на езика на Гианея прилика с някой от романските езици на Земята. Вече не можеше да има никакво съмнение. Колкото и странно съвпадение да изглеждаше това, но хората от неизвестната планета (може би не всички), а само част, към която принадлежеше и Гианея/говорят на език, много сходен с испанския.

Тази втора новина беше още по-сензационна от първата.

Много неща станаха ясни. Гианея не би могла „случайно“ да изучи точно този език, който най-много прилича на нейния роден. Тя го е знаела и по-рано, преди да се появи сред хората!

И оттук, естествено произтичаше друг извод. Гианея и стопаните на спътниците разузнавачи принадлежат към един и същ народ! Догадката стана истина.

Хората бяха сигурни, че никога същества от друг свят не са посещавали Земята. Това се оказа грешка. Неизвестно кога, но сънародниците на Гианея са били на Земята и то доста продължително време. Те са успели да научат земен език. Защо именно испански? Просто защото този език е бил най-лесен за тях.

Но може би е имало и други причини. Испански език се говори не само на Пиренейския полуостров. В Мексико, републиките на Централна Америка, на Антилските острови, в цяла Южна Америка с изключение на Бразилия, говорят на испански. Космическият кораб на пришелците е могъл да кацне именно там. Тогава сходството на техния език с езика на земните хора се е оказало просто щастлива случайност.

С голяма доза вероятност би могло да се предположи, че „гостите“ са долетели на Земята много отдавна. Ако това се беше случило през последните векове, те не биха останали незабелязани. А например по времето на император Карл Пети огромни пространства от Южно-американския континент са били необитаеми. Корабът би могъл лесно да се приземи, незабелязано за хорските погледи. Пришелците, смесвайки се с населението на редките градове и села, са могли да разберат всичко, което им е било необходимо и също така незабелязано да напуснат Земята.

С какво биха могли да привлекат вниманието към себе си хора като Гианея? Със зеленикавия оттенък на кожата си? Той лесно би могъл да се скрие с помощта на грим или силен загар. С необикновената форма на очите? Възможно е да са обърнали внимание на това, но то не е толкова забележим признак, за да пораз

въображението или да събуди някакви подозрения у хора, които даже не биха могли да се сетят за съществуването на друг свят.

Подобна дреболия, дори да беше им направила впечатление, не би могла да се запомни и да влезе в историята.

Така неочаквано се разкри една от тайните, които окръжаваха Гианея.

Марина Муратова знаеше добре испански език. Сега тя разбра защо толкова лесно е усвоявала думите от езика на Гианея.

И по-нататъшното му изучаване трябваше да върви още по-леко.

Изкушението внезапно да заговори с Гианея на испански, за да я изненада, беше голямо, но посъветваха Марина да не прави това. Все пак, ако гостенката е задала въпроса не нарочно, а случайно, най-добре беше да се направи, че нищо не е забелязала. А ако е нарочно, то още повече не трябваше да се форсират събитията. Нека Гианея реши сама, кога трябва да заговори с „пълен глас“. След като веднъж е започнала, тя ще продължи и по-нататък. Марина трябваше внимателно да следи какви статии от испанските списания чете Гианея, да изясни до каква степен владее този език, какво най-много я интересува. Посъветваха редакциите на испанските списания да поместват колкото е възможно по-често материали за спътниците разузнавачи и още веднъж да повторят цялата полемика, разгърнала се преди три години по повод въпроса за тяхното местонахождение.

Никой не се съмняваше, че Гианея, дори и да знае, ще мълчи. Но може би тя ще се интересува от догадките на хората и случайно ще каже някоя фраза, която ще внесе поне малко светлина в мрака на тайната.

Кой можеше да се досети, че всички тези хитрини не са нужни и че въпросът, който така силно интересува всички, твърде скоро и неочаквано ще се изясни.

3.

През тези дни Виктор Муратов беше много зает и нищо не знаеше за новината, която бе развълнувала цялата Земя. Той спешно беше извикан в един от изчислителните центрове, свързани с експедицията на Жан Легерие и контролиращи движението на Хермес.

Беше възникнало непредвидено усложнение. По пътя си астероидът се беше срещнал с тялото на още неизвестна малка планета. Локаторната апаратура и гравитометрите своевременно бяха предупредили за срещата и бяха успели да избегнат катастрофалното сблъскване. Но траекторията на Хермес беше изменена. Трябваше да се дадат указания на Уестън каква реапаратура и за колко време да се пусне в ход, за да се поправи курсът.

Легерие и Уестън бяха пресметнали корекциите и ги съобщиха на Земята. Те съвпаднаха с изчисленията, направени в електронноизчислителния център. Сега беше необходима четвърта, окончателна проверка. Отдавна беше станало традиция, при подобни случаи, пресмятанията да се правят четири пъти.

Както винаги, потънал в работа, Муратов беше изключил всичко от съзнанието си.

А когато работата беше завършена (за четвърти път беше получен един и същ резултат), вече имаше много малко време и Муратов спешно тръгна за Полтава.

Той би могъл да узнае всичко от Болотников, но техният разговор още от самото начало прие друго направление. И когато тръгна за Селена, за да се срещне там с Гианея, Муратов даже не подозираше, че плановите му ще се изменят от ново и много съществено обстоятелство.

И то именно за него.

Испанският език беше почти роден за Виктор. Неговите родители имаха руски произход, но бяха живели много години в Испания, където баща му работеше в геоложка експедиция, а майка му, архитект, в строителството на гигантския детски град на южния бряг на Пиренейския полуостров.

Виктор бе роден и прекара първите години от своя живот в Алмерия. Там завърши и началното училище.

Ако той знаеше за световната сензация, щеше да разбере защо езикът на Гианея му се струва познат. Само преди четири дни той бе говорил за това с Болотников във вагона на кълбекса.

Но Муратов не знаеше нищо.

Селена го порази със своите размери. Тя беше значително по-голяма от Полтава, макар да се смяташе за предградие. Градът бе израснал за пет години върху празно място с приказна бързина. Къщите, улиците, даже градините и парковете изглеждаха някак си особено чисти, свежи, „новички“. Чувствуваше се единният архитектурен замисъл на целия град. Грандиозността на идеите и труда, вложени в този град, правеха силно впечатление.

Муратов, разбира се, знаеше за огромния размах на работите, които се провеждаха по цялата планета, за стотиците нови градове, за хилядите по-малки населени пунктове, снабдени с всички удобства, за безбройните научни и технически центрове. Човечеството се стремеше колкото е възможно по-бързо да приключи със стария живот, да приспособи своята планета към новите, постоянно растящи изисквания на комунистическия строй.

Но така се беше случило, че той винаги бе живял в стари градове, преустроени, реконструирани, но все пак стари, от столетия.

Селена беше като че ли първият нов, напълно съвременен град, който Муратов видя отблизо.

Той се усмихна като си спомни своята увереност, че първият срещнат ще му каже къде да намери Гианея. Опитай се да я откриеш в този гигант!

Селена имаше формата на пръстен. В центъра беше разположен огромен ракетодрум.

Вечебусът с кръгов маршрут прекара Муратов през целия град.

Той забрави за времето, за своето нетърпение, за всичко. Зрелището напълно погълна вниманието му. На всяка крачка, след всеки завой се откриваха ансамбли от здания, един от друг по-красиви и величествени. Къщите изглеждаха като от въздух, обилната зеленина подчертаваше лекотата на конструкциите, огромните прозорци бяха пронизали от слънчеви лъчи.

И хората, които живееха в тези град, неволно изглеждаха по-други, не такива, както в другите градове. Те самите като че ли излъчваха светлина.

„Непременно ще направя опит да се преместя тук — мислеше си Муратов. — Само дано градът не е затворен поради пренаселване. Трябва да поживея сред тази красота. Сигурно и работата тук няма да върви така, както в другите градове.“

Но изглежда не само Муратов беше оценил Селена, в която се бе възплътил целият опит, целият архитектурен и художествен гений на Земята. По улиците имаше много хора.

Когато вечебусът, след като затвори пръстена, спря там, където Муратов се бе качил в него, той погледна часовника си и слезе, макар да нямаше нищо против още веднъж да мине по същия път. Оставаше съвсем малко време.

До ракетодрума той отиде с планелет.

На огромното бетонно поле животът течеше по обикновения начин. Завръщането на Шестата лунна експедиция не беше нещо, което би могло да привлече особено внимание. Едва ли не всеки ден тук завършваха полетите си космически кораби, завръщащи се от Луната, Марс, Венера, без да се смятат вътрешнопланетните линии. И също толкова излитаха оттук. Шестата интересуваха само тесен кръг хора, свързани с космическата служба, а също и такива като Муратов, които имаха познати в състава на експедицията.

По полето загрижено сновяха бързите, пъргави служебни коли, бавно, солидно пълзяха чудовищно големите зареждащи цистерни, дежурните механици и диспечери летяха на малки планелети. Далеч, в центъра на полето, блестяха на слънцето с корпусите си корабите от вътрешните, „земни“, линии и ракетите, които превозват пътниците. Междупланетните кораби не кацат на ракетодрума. Те свалят или очакват пътниците си извън пределите на атмосферата.

В зданието на космогарата Муратов видя много хора. По всяка вероятност днес заминаваше космически кораб на далечно разстояние и това бяха пътниците и изпращачите.

Той веднага видя Стоун. Председателят на научния съвет се зарадва на Муратов (отдавна не бяха се виждали) и здраво стисна ръката му.

— И така — каза Муратов, — отново нищо!

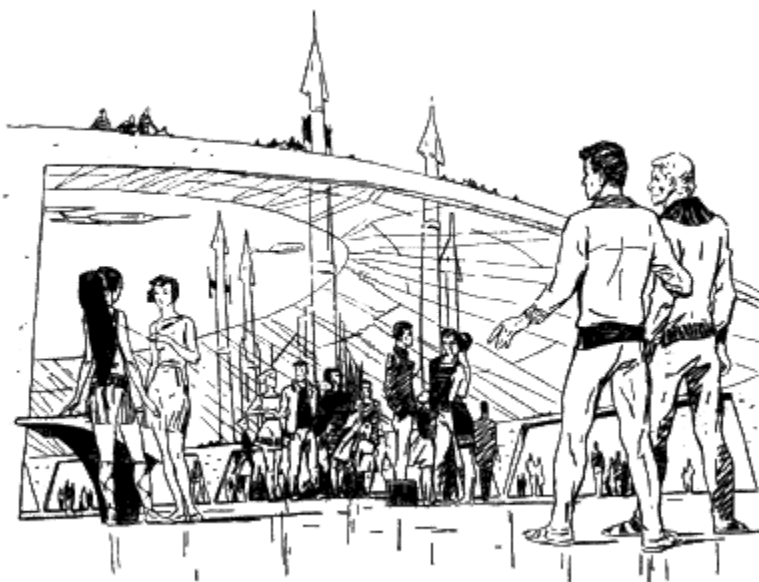
— Да, за съжаление, отново — с въздишка отговори Стоун.

Ставаше въпрос за Шестата. И двамата вече знаеха, че експедицията пак се е върнала с празни ръце. Никакви признаци за присъствието на спътниците разузнавачи или на тяхната база на Луната не бяха успели да открият.

— Тази е последната — добави Стоун. Няма смисъл да се продължава търсенето, докато не узнаем нещо ново, например от Гианея.

— Внимание! — раздаде се тих, отчетлив глас. — Отлитащите за Марс да се приготвят за отвеждане към ракетата. Изпращачите могат да отидат само до вечебуса.

Залата забележимо се изпразни. И тогава Муратов видя Марина и Гианея. Те стояха до една от многобройните будки-автомати и оживено разговаряха. Минаващите покрай тях хвърляха любопитни погледи към тази двойка.

— Интересно защо е дошла тук? — каза Стоун, като проследи погледа на Муратов. — Изглежда, че Гианея много се интересува от нашите издирвания на Луната.

— Откъде може да знае за тях?

Стоун изумено погледна събеседника си.

— Как — възкликна той. — Вие нищо ли не знаете?

— Какво именно?

— Четохте ли вестници през тези дни, слушахте ли предаванията?

— Не — отговори Муратов, — нямах време. Вие знаете с какво се занимавах.

— Да, да! — Стоун поклати глава. — И никой нищо ли не ви е казал? Цялата планета говори за това, а вие даже не сте чул.

— Какво е станало? — разсеяно попита Муратов. Той си мислеше за това, как да се приближи до Гианея, за да се получи съвсем естествено. Двете момичета стояха с гръб към тях.

Но при първите думи на Стоун разсеяността му се изпари. Той слушаше съвсем изумен. Това се казва новина! Гианея знае испански език? Невероятно!

— Сега разбирате ли? — попита Стоун.

— И още как! Разбирам, че целият ми план рухна.

— Защо? — Стоун знаеше за намеренията на Муратов. — По-скоро обратното — това ще ви помогне. Но само трябва да бъдете много, много внимателен.

— Именно! А точно това означава, че е нужен нов, съвсем нов план.

— Не трябва да показваме на Гианея, че знаем тайната ѝ. Аз бих ви посъветвал, като че ли случайно, в удобен момент, да заговорите пред нея със сестра си на испански. Изберете любопитна за Гианея тема. Интересно и важно е да се проследи как ще реагира.

Муратов с недоверие погледна към Гианея. Тя се намираше на повече от тридесет крачки от тях.

— Ние говорим много високо — прошепна той на Стоун. — Гианея чува повече от добре.

— Но ние не говорим на испански.

— Кой я знае. Може би разбира. След това, което ми разказахте, в нищо не мога да бъда сигурен.

— Да, така е.

Тълпа пътници, току-що влезли в залата, ги отдели от двете девойки. Сигурно беше кацнала пътническа ракета от пристигнал кораб или се бе приземил кораб от вътрешни линии. Погълнат от новината, Муратов не чу съобщението на диспечера.

Стоун погледна часовника си.

— Шестата трябва да пристигне след двадесетина минути — каза той. — Идете при тях.

— Малко ме е страх. Може би Гианея няма да поиска да разговаря с мен.

— Едва ли. Вашата сестра съобщи, че Гианея вчера пак е питала за вас.

„Аз отгатнах — помисли си Муратов. — Тя не случайно е рисувала пейзаж от Хермес.“

Но Марина и Гианея ги нямаше на предишното място. Те бяха отишли някъде.

Муратов тръгна да ги търси.

* * *

Още от сутринта Гианея беше нервна. Това се забелязваше в движенията ѝ, по гласа, по израза на лицето. Марина виждаше, че някаква мисъл не дава покой на приятелката ѝ.

Както винаги, преди закуска те отидоха в най-близкия плувен басейн.

В тази епоха гимнастическите зали и басейните бяха неотделима част на всеки населен пункт, на всяко по-голямо здание. Но малките домашни басейни не задоволяваха Гианея. Тя обичаше не само да се освежава, но и да плува.

Тази сутрин, като че ли забравила за времето, Гианея много дълго не излизаше от водата. Марина отдавна вече беше се облякла и очакваше приятелката си седнала в сламено кресло.

Без умора, с бързо темпо Гианея много пъти пресече стометровата пътечка с класически красив кроул. И както винаги, постепенно се събраха много зрители. Единици земни спортисти имаха такъв изискан стил.

Зеленикавите ръце на Гианея излизаха от водата и отново се връзваха в нея равномерно, правилно, като машина. Тежката маса черни коси, като диплите на пелерина, почти закриваха гъвката фигура на девойката.

В зелената вода на басейна, ярко осветена от лъчите на слънцето, които преминаваха безпрепятствено през прозрачния покрив, Гианея

изглеждаше като призрак.

Марина добре помнеше първото посещение на плувен басейн, скоро след пристигането на гостенката на Земята. Помнеше как неохотно се съгласи Гианея да облече бански костюм. Много трудно беше със жестове да ѝ се обясни, че не може да се забрани достъпа на други хора в басейна. Като си спомняше жестовете на гостенката в отговор на нейните, Марина вече разбираше, че Гианея е искала да ѝ каже, че не вижда причини да облече бански костюм, дори ако има някой в басейна. И сега, след година и половина, тя също не разбираше това.

Отдавна беше станало ясно на всички, че Легерие неправилно е изтъквал поведението на Гианея в самото начало на пребиваването ѝ сред хората. Тя се бе съблякла пред всички, не защото се отнасяше високомерно или пренебрежително към хората, а просто защото така е прието сред нейните сънародници. Те не виждат причини да крият тялото си от чужди погледи.

Марина чака повече от час. И когато най-сетне Гианея излезе от басейна, в нея не се забелязваше никаква умора. Изглеждаше, че може да плува още толкова.

Те се върнаха в къщи.

По време на закуската Гианея неочаквано помоли Марина да ѝ покаже Селена. Досега тя с нито една дума не беше обяснила защо поиска да дойде в Полтава. Градът явно не я интересуваше, през трите дни тя почти не излизаше от къщи.

Но молбата никак не учуди Марина. Тя я очакваше, отдавна вече не се съмняваше, че именно пристигането на Шестата лунна експедиция е накарало Гианея да дойде тук. Сега вече не се учудваха откъде знае. Осведомеността на гостенката за земните работи вече не беше тайна.

Но какво би могло да я заинтересува в тази експедиция?

Непонятна беше и нервността на Гианея днес. Дългото плуване явно имаше за цел да успокои възбудените ѝ нерви.

Какво тревожеше Гианея?

„Е, добре — разсъждаваше Марина, — да допуснем, че тя иска да посрещне Шестата. В състава на експедицията няма нито един човек, когото тя познава. Резултатите? За тях тя може да прочете или просто да попита. Нямахме нужда да идва тук за това. Ако тя чете

испански списания, то трябва да знае, че петте предишни експедиции бяха неуспешни. Няма причини да се тревожи, даже ако наистина принадлежи към стопаните на разузнавачите. Дали ще ги намерят или не — това наистина може да я интересува, но не е причина да посреща експедицията лично.“

Предния ден Гианея учуди Марина с въпроса дали нейният брат ще пристигне в Полтава Тя не прибави: „Да посрещне Шестата“ — но беше явно, че пита именно за това.

Марина отговори, че Виктор ще пристигне.

Гианея не реагира, с нищо не показва какво впечатление ѝ е направил отговорът. Можеше да се помисли, че въобще не го е чула.

Вече няколко пъти Гианея беше молила Марина да я запознае с Виктор, но досега с нищо не показваше, че тя знае за тъждеството на брата на Марина с човека, който я беше докарал от Хермес на Земята. Сега излизаше, че знае и това!

А когато Гианея започна да рисува пейзаж от Хермес с Виктор на преден план, без да крие този път рисунката, Марина окончателно се убеди в осведомеността на Гианея.

Кого искаше да види девойката от чуждия свят — брата на своята приятелка или спътника от полета си? Дали искаше да са запознае с близкия на Марина човек или отново да се срещне със стария си познат? Ако е вярно второто, то за това трябва да съществува някаква причина.

Може би не пристигането на лунната експедиция, а именно предстоящата среща с Виктор беше развълнувала така силно Гианея?

Марина незабавно съобщи за всичко на Стоун. Научният съвет посрещна това съобщение с голямо удовлетворение. Въпросът на Гианея даваше всички основания да се смята, че девойката е решила да „открие картите си“, че при линията на кълбекса тя не случайно, а нарочно е показала, че знае много неща, които не би могла да знае, ако не владееше земен език.

Но тогава защо направо не каже за това? Изглеждаше, че Гианея все още се страхува от нещо.

Посъветваха Марина и към втория случай на „откровеност“ на Гианея да се отнесе така, както към първия — да се престори, че нищо не е забелязала.

4.

В Селена Гианея беше замислена и разсеяна. Стараеше се да проявява интерес към всичко, което ѝ показваха, но това още повече показваше загубата на душевно равновесие. По-просто и естествено беше да се държи както винаги, да запази обикновеното си равнодушие, към което всички бяха свикнали отдавна и никой не би му обърнал внимание.

Днес Гианея явно не можеше да овладее нервите си.

Следвайки набелязаната линия на поведение, Марина предложи да се върнат в Полтава именно тогава, когато бе станало време да се отправят към ракетодрума, ако Гианея действително искаше да посрещне Шестата.

Можеше да се очаква, че този път Гианея ще бъде принудена да отговори направо.

Но гостенката и сега намери естествен отговор.

— Вие говорехте — каза тя, — че градът е построен пръстеновидно около ракетодрум, а него самия не ми го покажахте. След като вече сме тук, нека да видим и него.

„Пак се измъкна! — с досада помисли Марина. — Що за странна упоритост!“

Те се движеха по Селена с вечемобил. Марина обърна кормилото и колата се отправи към центъра.

Непонятната тревога на Гианея се засилваше. Бузите на девойката пламтяха, очите ѝ блестяха трескаво. Марина ѝ зададе няколко въпроса, които останаха без отговор. Изглеждаше, че погълната от мислите си, Гианея не чува нищо.

Но когато влязоха в залата на космогарата, Гианея изведнъж се промени. Тя се оживи и обсипа Марина с въпроси. Лицето ѝ прие обикновения си цвят и само блясъкът в очите издаваше, че тревогата все още не е напуснала Гианея.

И изведнъж (Марина не повярва на ушите си) Гианея попита:

— Колко души участваха в Шестата лунна експедиция?

Думата „експедиция“ на езика на Гианея за пръв път се докосна до слуха на Марина. Тя се досети за значението ѝ по смисъла на фразата.

„Какво да правя сега? — стъписа се тя. — Вече не е възможно да продължавам предишната тактика. За трети път и то съвсем открито, Гианея сваля маската си. Да не забележа това и сега, значи да ѝ открия моята игра. А не мога да оставя въпроса ѝ без отговор. Трябва да приема предизвикателството ѝ.“

— Откъде знаете за тази експедиция! — попита Марина, като внимателно погледна приятелката си. Нейната тренирана памет ѝ помогна да повтори точно новата дума.

Гианея никак не се смути.

— Вие самата ми казахте — отговори тя невъзмутимо.

Това беше явна лъжа — Марина много добре помнеше, че такъв разговор никога не беше воден.

„Така! — помисли тя. — Гианея е способна не само на лицемерие, но и на лъжа. Излиза, че в техния свят моралът не е на високо ниво.“

— Не си спомням — каза тя гласно, — да съм ви говорила някога за Шестата лунна експедиция. А защо ви интересува тя?

Не последва отговор. Гианея предпочете да прибегне към обикновеното си мълчание.

Марина напрегнато мислеше как да постъпи по-нататък. Тя добре знаеше, че е безполезно да настоява за отговор. След като веднъж е премълчала, Гианея няма да измени решението си — ще мълчи докрай. Като че ли най-добре ще бъде да прекрати този разговор. По всичко изглежда, че Гианея се кани да престане да се преструва, че нищо не знае. Нека всичко върви по нейна инициатива!

— Ще чакаме ли пристигането на Шестата експедиция? — попита Марина, като че ли нищо не се беше случило.

— Да — отговори Гианея.

С това тя призна, че е пристигнала в Полтава специално за посрещане на Шестата. Тя не можеше да не разбира, че смисълът на думите ѝ е ясен на Марина.

И не се страхуваше от това.

„Какво пък, вече е време! — помисли Марина. — Да знаеш един език и да не говориш на него е много трудно. Гианея сигурно се е

затъжила за свободен разговор. Да играеш роля в продължение на година и половина е прекалено много.“

— Здравейте! — раздаде се зад тях.

Гианея така стремително се обърна, че не можеше да има никакво съмнение — тя беше познала гласа, който не беше чувала от година и половина. Лицето ѝ светна от радост.

— Най-последно! — каза тя напълно откровено и както при раздялата им пак първа протегна ръка на Муратов, нещо което не беше правила с никого. Защо толкова дълго не се появявахте? Аз молих Марина за това.

Четвърти път!

За тези няколко дни, като че ли награждавайки хората за дългото си мълчание, Гианея се „разкриваше“ с главоломна бързина.

Муратов разбра думите ѝ.

— Нямах време — отговори той, като с труд подбираше думите. — Много се радвам да ви видя.

Марина се усмихна на произношението му.

Гианея не се усмихваше. Тя не пускаше ръката му и го гледаше право в очите със същия втрещен поглед, както тогава, във входната камера на звездолета, като че ли се канеше да попита или да каже нещо.

И мълчеше.

Но тя виждаше, че Муратов разбира езика ѝ. Какво ѝ пречеше да му зададе въпроса си?

— Съжалявам — каза той, като не дочака нито една дума от нея, — че не можах да изпълня желанието ви по-рано.

Като помнеше съвета на Стоун и наистина изпитваше затруднение при подбирането на думите си, той сякаш случайно вмъкна в изречението няколко испански.

Гианея не попита нищо. И по лицето ѝ не можеше да се разбере дали испанският език на Муратов я е учудил или не.

— Бяхте ли у нас?

Муратов се сети, че тя има предвид Полтава.

„Иска да разбере дали съм видял рисунката в албума“ — помисли той.

— Да, бях.

Гианея пусна ръката му. Стори му се, че в очите ѝ се отрази разочарование.

Какво бе очаквала от него Гианея?

Стана му напълно ясно, че пейзажът от Хермес, епизодът, който се отнасяше до тях двамата, е бил нарисуван и оставен открито на масата специално, за да може той да го види. Това не само не е било случайност, но е имало определен смисъл — трябвало е да му каже нещо. И Гианея очакваше отговор, който не получи.

Той почувствува досада към себе си, че не можа да се досети, не можа да разбере мисълта ѝ. Това, че човек от една планета трудно може да разбере мислите и намеренията на човек от друга планета, не можеше да бъде оправдание за него. Той беше длъжен да се отнесе повнимателно към рисунката, да се опита да проумее какво е искала да каже. А след като не можа да направи това, той сигурно е намалил шансовете си за дружеска откровеност от страна на Гианея.

— Видях рисунката ви — каза той със смътна надежда да поправи нещо, все по-често изпъстряйки речта си с испански думи. — Вие рисувате прекрасно, Гианея.

Тя се обърна с толкова откровено пренебрежителен вид, че Муратов се смути и мислено се изруга.

Възобновяването на старото познанство започваше явно не в негова полза.

Съобщиха по радиоуредбата за приземяването на пътническата ракета от кораба, пристигнал от Луната. Това беше същият кораб, който те очакваха — Шестата лунна експедиция.

Марина преведе съобщението на Гианея.

— Вие така и не ми отговорихте — попита гостенката — колко души са участвували в тази експедиция.

— Осемнадесет.

— Само те ли са пристигнали? В пътническата ракета няма ли други пътници?

Пети път!

Думите „пътническа ракета“ Гианея каза на испански.

Марина не посмя да отговори на същия език. Стоун и беше препоръчал да бъде изключително внимателна. Гианея би могла да произнесе двете испански думи несъзнателно, без да забележи. Още от сутринта тя беше много развълнувана и не се владееше.

— Не зная — отговори Марина на езика на Гианея. — Мисля, че няма други пътници. Това е специален кораб, само за експедицията.

Настойчивостта на Гианея все повече учудваше Марина. За какво ѝ бяха всички тези подробности!

Пътническата ракета кацна недалеч от гарата. Доближиха стълбата и пътниците един след друг почнаха да слизат на земята. Те се виждаха много добре.

— Сега ще се върна — каза Муратов. — Почакайте ме тук.

Той тръгна към Сергей.

Марина забеляза, че Гианея тихо брои слизащите от ракетата. Когато излезе и последният, осемнадесетият пътник, тя въздъхна с явно облекчение. Излизаше, че девойката се тревожеше от въпроса: всички ли са се върнали от Луната?

Странно! Нима тя беше пристигнала тук само за да се убеди в това?...

Муратов и Синицин се срещнаха на средата на пътя. Прегърнаха се.

— И така — каза Виктор, — отново нищо?

— Както виждаш! — с недоволен глас отговори Сергей.

— Какво, по лицето ти ли трябва да виждам?

— Нали знаеш — Синицин не се усмихна на шегата на приятеля си. Лицето му си оставаше намръщено.

Муратов внимателно го погледна.

— Стоун каза, че тази експедиция е последна.

— Знам. И не съм съгласен с тяхното решение.

— Посреща ви Гианея — каза Муратов, уверен, че думите му ще поразят Синицин.

Но той грешеше. При тази новина, върху лицето на Сергей не се отрази нищо.

— Защо ѝ е притрябвало това? — попита той равнодушно, като явно не се интересуваше от отговора.

— Загадъчна история — Муратов накратко му разказа последните събития, свързани с Гианея.

Синицин и сега остана равнодушен.

— За това си струва да се помисли — каза той. — Знаеш ли, Витя, не ми говори за Гианея. Дразни ме даже звукът от името ѝ. Не

зная причините за нейното мълчание, но като си помисля, че само да поиска...

Към пристигналите се приближи Стоун.

— Ти къде си се настанил? — бързо попита Синицин. — Аха! Аз ще дойда при теб довечера, около осем. Тогава подробно ще поговорим за всичко. А сега, извинявай, нямам време.

Муратов се отдалечи.

Макар че самият той не беше участвувал в нито една от шестте експедиции, неуспехът на неговите другари му подеждва неприятно. Нали именно той, заедно със Сергей, беше изчислявал траекторията на спътниците разузнавачи, именно те двамата бяха стигнали до извода, че спътниците са на Луната, в района на кратера Тихо. И ето, шести неуспех по ред! Нима е станала някаква грешка?

Не, не може да бъде! Изчисленията са проверени нееднократно от други хора. Такива колективни грешки не съществуват. Спътниците са на Луната!

Но защо не могат да ги намерят?

Муратов разбираше нервното състояние на Сергей и неговата антипатия към Гианея. Тя беше човекът, който с една дума можеше да реши загадката. Тя трябваше да знае! Тя знаеше! И мълчеше, наблюдавайки равнодушно напразните усилия на земните хора. Това наистина можеше да предизвика не само антипатия, но и ненавист у хората, които бяха изгубили напразно години.

Всичко това беше ясно на Муратов, но той не можеше да се настрои против Гианея. Тя му харесваше, беше му симпатична, независимо от всичко. Той непрекъснато се принуждаваше да мисли, че причината за мълчанието на Гианея се крие в нейното възпитание, във възгледите и представите ѝ за света. Тя просто не разбира, какво искат от нея земните хора.

Разговорът между Марина и Гианея, който чу преди няколко минути, неопровержимо доказваше, че Гианея се интересува от резултатите на лунните експедиции, че тя не случайно е пристигнала в Селена именно днес.

Знае, всичко знае!

Той бавно се приближи към двете девойки, които стояха на същото място, където ги беше оставил и го чакаха, най-вероятно със съгласието на Гианея.

Една неочаквана мисъл мина през главата му и го накара да спре за миг.

„Ами ако попитам Гианея направо? Тя се зарадва на моето пристигане, отнася се към мен явно не така, както към другите хора. Тя възприе моите испански думи така, като че ли ги беше очаквала от мен и даже не се опита да се престори, че не разбира. Да рискувам ли?“

Той чувствуваше, че напразно си задава този въпрос, че решението е взето. Нямахше вече сили да се сдържа и да чака. Стоун и научният съвет са прекалено предпазливи. Какво лошо може да се случи? Няма да отговори и толкова.

„Е, да става каквото ще!“ — помисли си той.

— Гианея, много ви моля да ми отговорите на един въпрос — от вълнение Муратов не забеляза, че говори само на испански. — Той е много важен за всички нас и особено за мен лично. Вие трябва да ми отговорите, ако сте ми приятел. На Луната ли се намират сега изкуствените спътници, изпратени при нас от вашите съотечественици?

Марина, съвсем объркана, но с тайна радост, чу този неочакван въпрос. Нейният брат решително и просто разсече възела.

Гианея наведе глава. Тя беше разбрала всичко, което каза Виктор и не скриваше, че е разбрала. Виждаше се, че в нея се води някаква мъчителна борба.

А когато най-после тя повдигна глава и погледна към Виктор, той видя в продълговатите ѝ, тъмни очи сълзи. Никой, никога не беше виждал Гианея да плаче.

— Да — отговори тя едва чуто.

Муратов си пое дъх, вълнението го душеше.

— Защо мълчахте досега? — попита той, като с труд владееше гласа си. — Нали знаехте, колко важно е това за нас.

— Аз се страхувах. Искях да кажа отдавна, но вие все не идвахте. Сега вече не се страхувам. Отдавна разбрах, че Рийагейа е прав. Аз погубих себе си, но спасявам вас.

Гианея говореше на испански съвсем свободно. Не само Марина, но и Виктор веднага разбраха, че тя знае не съвременния испански език.

„Трябва непременно да се изясня кога в Испания са говорили така, както говори Гианея“ — помисли Муратов.

5.

Спешно се подготвяше Седмата експедиция за издирването на тайнствените спътници разузнавачи. Сега, повече от когато и да било, трябваше да се бърза. Още на ракетодрума след дългото и мъчително мълчание Гианея каза няколко думи, които имаха огромно значение за космическата служба.

След като отговори, вероятно неочаквано за самата себе си, на въпроса на Муратов, Гианея побърза да замине. Тя явно се опасяваше от по-нататъшни въпроси от негова страна, може би съжеляваше за своята откровеност, беше разстроена и много развълнувана.

Муратов ги изпрати до вечемобила. Той разбираше, че не трябва да пита Гианея за нищо, че тя няма да отговори повече на нито един въпрос, а на него му се искаше, и това беше много нужно, да ѝ зададе този въпрос — единствен и извънредно важен.

И изведнъж Гианея каза сама, каза именно това, което той искаше да попита.

Вече седнала в колата тя му протегна ръка, за първи път отговори на ръкостискането и някак срамежливо се усмихна.

— Трябва да ви предупредя — каза тя толкова тихо, че той едва я чу, — бъдете много внимателни. Нашите (тя произнесе дълга дума на своя език, която очевидно означаваше „спътници“, или друго по-правилно название на разузнавачите), са опасни и не трябва да се приближавате към тях. Унищожете ги. И бързайте, бързайте!

Тя се облегна на седалката и затвори очи. Въздъхна толкова дълбоко, че на него му се чу звук, приличен на стон. Около устните ѝ се образуваха бръчки и лицето ѝ изведнъж стана старо.

— Тръгвайте! — прошепна тя на Марина.

Вечемобилът замина.

Виктор остана сам.

Той дълго гледа след колата. Постепенно сърцето му се успокояваше, биеше все по-бавно и равномерно.

Пълен успех! Поривът, необмислен и рискован, даде неоценим резултат. Спътниците са на Луната, а самата Гианея съветва да ги

унищожат, без да се приближават до тях.

Да ги унищожат!

Едва сега той си спомни, че забрави да попита за най-важното — къде трябва да търсят спътниците, на кое място е разположена тяхната база. Но Гианея едва ли знае това. А ако знае, ще каже по-късно. Тя отговори на най-важния въпрос. Едно е да търсиш, без да си убеден, че спътниците са на Луната, а съвсем друго — когато си сигурен в това.

Муратов тръгна да дири Стоун.

Председателят на научния съвет и участниците в Шестата експедиция още не бяха заминали от космодрума. Съобщението на Муратов беше посрещнато от всички с учудване и радост.

— Постъпил сте правилно — каза Стоун. — Изглежда ние бяхме прекалено предпазливи. Можеше да попитаме по-рано.

— Това е вярно — отговори Муратов, — но трябваше да попитам именно аз, а не някой друг. Гианея каза така: „Аз отдавна исках да кажа, но вие — (тоест аз — добави Муратов) — все не идвахте.“ Тя е искала да каже именно на мен.

— Подозрителна симпатия — не се сдържа Сергей.

Муратов даже не погледна приятеля си.

— Трябва да започнем отново, колкото е възможно по-бързо — каза Стоун. — Сега вече не бива да разпиляваме силите си, а да търсим само в кратера Тихо. Думите на Гианея потвърждават правилността на изчисленията. Трябва да им вярваме. Лошото е, че не унищожихме спътниците веднага, още на орбитите им, както искахме.

— Според мен това не е лошо, а добро — отбеляза Синицин. — Трябва да се унищожат не само спътниците, а и базата им. Тогава ние даже не подозирахме за нейното съществуване.

— Да се унищожат е лесно — каза някой от състава на Шестата експедиция. — А как да ги намерим? Шест пъти опитвахме.

Стоун се обърна към Муратов.

— Може би — каза той, — ще опитате още веднъж да поговорите с Гианея?

— Разбира се, но мисля, че това е безполезно. Струва ми се, Гианея каза всичко, което ѝ бе известно. И никак не ѝ беше леко да го каже. Не мога да забравя израза на лицето ѝ. Много ме тревожи едно нейно изречение: „Аз погубих себе си, но спасявам вас.“

— Да, тук има някакъв скрит смисъл. Това е несъмнено. Но тук, на Земята, нищо не застрашава Гианея. По всяка вероятност тя е искала да каже, че след нейното признание, пътят ѝ към родината е затворен. Ще помислим още по този въпрос. И то сериозно. Но потрещовна е втората половина на изречението: „Спасявам вас.“ Какво значи това?

— Може да бъде само едно — рече Муратов. — Спътниците крият в себе си някаква заплаха за човечеството на Земята. Ако вие бяхте чули с какъв тон каза тя: „Унищожете ги!“ — не бихте имали никакви съмнения.

— Аз и така нямам съмнения — отговори Стоун. — Седмата лунна експедиция ще замине колкото е възможно по-бързо.

След няколко часа Муратов дълго разговаря със сестра си по радиофона.

Марина му каза, че веднага след пристигането им в къщи Гианея легнала и помолила да не я безпокоят.

— Тя изглежда спокойна, но много мрачна. Нещо я гнети, не ѝ дава покой. Струва ми се, съжбялява, че е свалила маската.

— На какъв език разговаря с тебе? — попита Муратов.

— Както винаги, на своя. А аз не се решавам да заговоря с нея на испански.

— Не трябва. Скоро тя сама ще премине на испански език. Ще видиш!

— Гианея иска днес да заминем.

— Къде?

— И аз ѝ зададох този въпрос. Тя отговори, че ѝ е безразлично, само да бъде по-далеч оттук. Имам впечатление, че иска да избяга от себе си, а може би и от тебе.

— Да, разбирам. Това е реакция. Гианея не е имала право да каже това, което сподели с нас. И се измъчва, че е нарушила закона на своята родина. Но ти самата чу думите ѝ, че отдавна е решила да бъде откровена, но ѝ е пречело моето отсъствие. Как си го обясняваш?

Марина не отговори веднага.

— Сега вече е ясно — продума тя след минута, — защо толкова настояваше да те види. Но откъде-накъде е решила да каже именно на тебе и аз не разбирам. Може би тук е изиграла роля приликата ѝ с тебе.

— Това е твърде незначително и чисто външно обстоятелство, за да бъде съществено в такава важна работа. По този път може да се стигне и до заключението, че Гианея ме обича — Муратов се усмихна като си спомни репликата на Сергей на ракетодрума.

— Може и така да е — съвсем сериозно отговори Марина.

— Глупости! Все някога ще узнаем причината за нейното особено отношение към мен. Това е поредната загадка на Гианея. Значи, днес заминавате?

— Да. Предложих ѝ да посетим японските острови, където тя още не е била. И за пръв път Гианея се съгласи да лети. Изглежда няма търпение по-бързо да се махне оттук.

— Трябва ли да ви изпращам?

— Разбира се, не. Струва ми се, че Гианея не иска да те вижда. Но може би се лъжа.

— Не се лъжеш — каза Муратов. — Аз попитах машинално, без да помисля. Добър път! И още две думи. Предсказвам ти, че много скоро Гианея отново ще си спомни за мен. Тя започна да говори и ще поиска, непременно ще поиска, да каже още.

Той изключи радифона.

Събитията започнаха да се развиват с бързо темпо. Колко жалко, че той не изпълни по-рано желанието на Гианея и толкова дълго избягваше срещата с нея. Шестата лунна би могла да се завърне не с празни ръце, ако той бе узнал отговора на гостенката преди половин година.

Муратов беше убеден, че правилно разбира състоянието на Гианея. Нещо я бе накарало да наруши мълчанието си и тя беше направила това в момент, когато е била най-силно развълнувана и обезпокоена и може би го е направила против волята си. Сега тя съжaliaва за това. Или ако не съжaliaва, то я измъчват угризения на съвестта, че е „предала“ своите съотечественици.

В какво ги е предала?

Изказаното от него самия предположение, че спътниците разузнавачи са изпратени към Земята с враждебни цели, най-вероятно е правилно. Те крият някаква опасност за Земята. По друг начин не биха могли да се разберат думите на Гианея, че тя „спасява“ хората. И като ги посъветва да унищожат спътниците, тя е нарушила плановете на своята родина, издавайки ги на хората.

Какво я е подтикнало да направи това?

Муратов не допускаше даже мисълта, че Марина е права и че особеното отношение на Гианея към него би могло да се обясни толкова просто. Той знаеше, че по чертите на лицето си прилича на неин съотечественик, приемаше, че именно това може да предизвиква в нея чувството на симпатия, но любов в този смисъл на думата, както се разбира на Земята, към същество от друга планета, безкрайно чуждо, му се струваше невъзможна. Той самият никога не би могъл да обикне Гианея така, както би обикнал земна жена.

„Всичко това може да се обясни само така — мислеше Муратов, като бавно ходеше от единия до другия ъгъл на стаята: — Много отдавна те са били на Земята и са останали с лоши впечатления от тогавашните хора. Особено ако това е станало през средновековието, по време на мракобесието и кладите на инквизицията. Още повече в Испания^[1]. Сигурно Гианея е била убедена, че нашето сегашно общество не е по-различно от предишното. Тя е разбрала грешката си, уверила се е, че ние сме подобри, по-благородни, отколкото е мислела. Макар че и тук има противоречия. Тя дойде при нас на Хермес, видя хората от астероида в изкуствено създадената обстановка на астрономическата обсерватория, на извънпланетната научна станция. Следователно, би трябвало веднага да ѝ стане ясно, че ние много сме се отдалечили от диващината и варварството. А може би тя е разбрала още тогава? Но ако е така, защо е мълчала толкова дълго? Какво означават нейните думи: «Риагея беше прав»? Била разбрала това отдавна, както каза, но не от самото начало. Кой е този Риагея, или Рийагейя, както го нарече тя? Изглежда, че е прогресивно мислещ човек от нейната родина. И Гианея се е убедила в неговата правота. Значи, по-рано се е съмнявала. Опитай се да разбереш нещо в тази каша. Но тя ще разкаже всичко сама. Само дано да е по-скоро.“

Ясно му беше, че не трябва да очаква скорошен разговор. Не се знаеше колко време ще ѝ бъде необходимо, за да се успокои напълно, да преживее случилото се, да стане откровена докрай. Нищо не гарантираше, че тя няма отново да замълчи за дълго време.

Той беше убеден, че не е сгрешил, когато каза на Марина, че Гианея непременно ще заговори. Така трябва да бъде и така ще бъде!

Но даже той, оптимистично настроен, вярващ в нейната добра воля, не можеше да предположи, че предсказанието му ще се сбъдне

толкова скоро, както това стана в действителност.

Още същата вечер пристигна писмо. То беше от Гианея.

Бележката, сложена в същия плик, поясняваше, че писмото е написано от Гианея преди тръгването за аерогарата.

„Тя се успокои напълно — съобщаваше Марина. — Държи се както обикновено, шегува се и премина изцяло на испански език. Аз не съм много доволна от това, но Гианея разбра и обеща да ми предава всеки ден уроци по своя език. И май се кани да прави това в пълен обем. Най-после!“

Писмото на Гианея беше кратко, написано с равен, четлив почерк и в него нямаше нито една граматична грешка.

Муратов толкова бе поразен от самия факт, че даже не можа да разбере веднага съдържанието на писмото. Гианея можеше да говори на испански, но да пише... Това показваше, че тя владее езика както самите испанци. А го е изучавала на друга планета!

На кого и защо е било нужно това?...

Повече от устната реч, писмото на Гианея говореше за това, че тя владее не съвременния, а стар испански език. Муратов знаеше, че в Института по лингвистика не са могли да стигнат до определен извод, тъй като Гианея говореше не много чисто. Нейният език би могъл да се отнася към края на деветнадесети век, но би могъл да съществува и много по-рано като местно наречие. Загадката си оставаше загадка.

Наложи се да прочете писмото втори път.

Виктор — пишеше Гианея, — вие ме накарахте да кажа повече, отколкото исках. Но не съжалявам за това. Хората на Земята не заслужават участта, която им бе подготвена. Аз проговорих и трябва да допълня своите думи, иначе те ще ви бъдат безполезни. Това, което искате да намерите, не се вижда с човешко око. Аз зная това по думите на Рийагейя. Какво трябва да се прави — не знам. Помислете вие.

Гианея.

Тя беше написала името си с латински букви така, както го произнасяха на Земята.

„Е, сега вече знаем всичко“ — помисли Муратов.

Той четеше писмото трети път, когато пристигна Сергей.

А след двадесет минути в стаята на Виктор се появи и Стоун.

Нито той, нито Синицин знаеха испански език. Муратов им преведе писмото.

— Това можехме да го предвидим — каза Сергей. — Ние знаехме и по-рано, че спътниците са невидими. Излиза, че и самата база също е невидима.

— Вероятно затова все не можем да я намерим — въздъхна Стоун. — Ние я търсим в недрата, а тя може да е разположена на повърхността, на открито. В района на кратера Тихо има много дълбоки и широки пукнатини, непристъпни плата, планински долини. Те биха могли да построят базата си във всяко от тези места.

— На Луната няма валежи, няма ветрове — добави Сергей. — Нищо не би могло да повреди инсталациите, освен метеоритите.

— А това означава, че базата е защитена например с прозрачен или също невидим покрив. Едно е ясно — каза Стоун, — трябва да се търси там, където ние самите бихме разположили такава база, ако сме на тяхно място. Там, където като че ли няма нищо, но мястото е удобно.

— И още едно съображение — след късо мълчание добави Муратов. — Спътниците и базата могат да бъдат невидими за нашите очи, както пише Гианея, но те не могат да бъдат абсолютно прозрачни. Спомнете си, на „Титов“ ние всички видяхме как спътникът закри от нас звездите, които бяха зад него. Той не е прозрачен. И на Луната той трябва да закрива това, което се намира зад него. Оттук правя логичния извод: базата е разположена така, че зад нея да се намира място, което никога не се осветява от Слънцето. А може би тя изобщо се намира в сенчестата страна на Луната.

— Правилно, Виктор! — одобри Синицин. — Лунната сянка — това е пълен мрак. Наистина ние осветявахме с прожектори такива места в непристъпните плата и в пукнатините, но правехме това само за да спазим предписанието, тъй като смятахме, че базата се намира непременно в недрата на Луната. Затова бихме могли и да не я забележим. Освен това ние бяхме принудени да летим над планините с ракети, а те са много бързи. Където няма въздух, не можеш да се възползуваш от планелет.

— Нима? — усмихна се Муратов.

— Просто не мога да разбера — недоволно каза Стоун, — що за навик имате и двамата да се присмивате един на друг. Сериозни хора сте!

— Такива сме си от малки — отговори Сергей. — Но никога не се обиждаме.

— Оставаше и да се обиждате! Ето какво, приятели! Недрата са изследвани. Сега ще трябва да търсим само на повърхността. Седмата експедиция ще замине на Луната след два дни.

— Толкова бързо? — учуди се Синицин. — Но доколкото зная, корабът не е снабден с нужната апаратура.

— Той ще бъде оборудван напълно. И, разбира се, не самият кораб, а всъдеходите.

— Точно тях имах предвид.

— Всичко ще бъде готово след два дни. Аз се наемам с това и ще взема участие в експедицията. Ако се вярва на думите на Гианея, а ние нямаме основание да не им вярваме, не ни остава много време. На всяка цена трябва да успеем.

Муратов се колеба само няколко минути.

— Ако може, вземете и мен — каза той.

[1] Безчинствата на инквизицията се отнасят към XIV — XV век. Тя е вилнеела с особена сила в Испания. Само по времето на инквизитора Торквемада на кладите в Испания са загинали повече от 10 хиляди души. ↑

6.

— Почакайте! — извика Марина.

Тя притича до храста и откъсна голяма жълта роза. Като се върна на терасата, закачи цветето в косата на Гианея.

— Сега вече е съвсем добре. Като истинска японка сте, само висока — японките са ниски. Но този костюм много ви прилича. Вземете чадъра и да се разходим в парка. Аз ще ви снима на филм. Как ще се учуди Виктор като ви види!

Гианея смутено се усмихна.

Дългото, до петите, кимоно с избродирани черни дракони на жълт фон, наистина много ѝ приличаше... Тъмните очи, които поради дължината си изглеждаха по-тесни, отколкото бяха в действителност, допълваха сходството ѝ с японките. Наистина, зеленикавият оттенък на кожата на Гианея се подчертаваше от жълтия цвят на костюма, но Марина се стараяше да не забелязва това. И когато каза, че кимоното прилича на приятелката ѝ, беше искрена.

Те се бяха настанили в малка къщичка, като играчка, както се изрази Гианея, любезно предоставена им от тези, които живееха там преди, веднага след като стана ясно, че мястото се е харесало на Гианея.

Както винаги и навсякъде, земните хора се отнасяха към гостенката от космоса изключително внимателно. Същото стана и в Япония. Щом Гианея каза, че ѝ е харесал националният костюм на японките, който тя видя в музея, на следващата сутрин беше изпратено кимоно, ушито специално за нея, според ръста ѝ.

Гианея веднага го облече.

Чувствуваше се, че в Япония ѝ харесва. Всичко тук беше различно, отколкото в другите страни, или както сега се изразяваха, местности. На Марина ѝ се струваше, че окръжаващата среда по нещо отговаря на вкусовете и привичките на Гианея.

Гостенката с видима радост прие предложението да се настанят в тази къща, построена встрани от другите сгради.

Дали тя търсеше уединение? Беше напълно възможно, ако се има предвид състоянието, в което Гианея пристигна тук. Марина обаче бе убедена, че работата не е в това. Но в какво? Тя не знаеше, ала не можеше да се отърве от чувството, че за пръв път откакто е на Земята, Гианея се чувства тук „като у дома си“.

Независимо от уединеното разположение и малките размери, тяхната къщичка съвсем не беше жилище на отшелник. Тя беше снабдена с разни удобства, включително автоматичната доставка на всичко необходимо. Имаше и задължителния плувен басейн, макар и не в самата къща, а навън.

Уютната тераса и традиционната за Япония вишнева градина, създаваха прекрасни условия за отдих, към което изглежда се стремеше Гианея.

И самата Марина нямаше нищо против да си почине от непрекъснатите пътувания през последните година и половина и с удоволствие се готвеше да прекара тук дълго време.

Днес беше вторият ден.

Сега те приказваха само на испански. Най-после Марина можеше да разговаря с приятелката си свободно за всичко.

И тя твърдо реши незабелязано и предпазливо да разпита Гианея.

Марина съвсем не случайно спомена името на брат си. Много я интересуваше отношението на Гианея към Виктор и като жена; тя се отнасяше към „идеята за любовта“ не така скептично като Виктор.

Изглеждаше, че Гианея не обърна внимание на тази фраза.

— Наистина ли? — попита тя. — Добре ли ми е с тази рокля?

Марина се засмя.

— Вие не за това искате да попитате — каза тя. — Признайте си, че ви интересува дали сте хубава с тази рокля?

Гианея въздъхна.

— Аз точно това попитах — отговори тя откровено, — но забравих, че не съм земна жена. Дали съм хубава или не, тук няма кой да ме оцени. Аз съм чужда.

— Съвсем погрешно мнение. Вие сте като всички. Като мен. Само че по-красива.

— Не е там работата — лицето на Гианея стана тъжно. — И вие, Марина, не казвате истината. Аз не съм такава. Външните форми на тялото не са достатъчни. Ние сме съвсем различни. Аз знам това — и

като помълча, добави: — Аз съм обречена. Вие трябва да ме разберете. Както и при вас, и в нашия свят съществува любов, и жената е призвана да ражда деца.

— Вие ще се върнете в родината си. Ще разкажете всичко и земните хора ще ви помогнат да се върнете при своите.

— Аз никога няма да се върна. Сама си отрязах пътя за връщане. Измяната не може да се прости. У нас не я прощават никога и на никого. И това, разбира се, е правилно.

Тя рязко се обърна и се скри в парка.

Но Марина не можеше с това да прекъсне разговора. И тя го възобнови по-късно, след като се изкъпаха и седнаха на терасата да закусят.

— Не ми се сърдете, Гианея — каза тя и нежно докосна ръката на приятелката си, — но аз отново искам да се върна към същата тема. Вие споменахте, че измяната не се прощава. Съгласна съм с вас, но не виждам измяна от ваша страна. Вие казахте, че спътниците са на Луната и ни посъветвахте да ги унищожим. По всяка вероятност тези спътници крият опасност за нас. Вашата постъпка е продиктувана от човеколюбие. Никакъв морал не може да бъде против вас. Никакъв — нито наш, нито ваш. Нали и вие, и ние сме разумни същества. Тогава къде е измяната? Вие сте попречила да се осъществи плана на вашите съотечественици, но този план е бил жесток и недостоеен за разумни същества. И във вашата родина не всички мислят еднакво. Спомнете си Рийагейя.

Гианея вдигна глава.

— Рийагейя — каза тя. — Какво знаете вие за него?

— Много малко, но напълно достатъчно. Вие разбрахте, че той е прав и затова проговорихте. Нима не е така?

Гианея дълго мълча.

— Аз зная — започна тя, — че постъпих правилно и че Рийагейя би одобрил постъпката ми. Но много е тежко да тръгнеш срещу родината си. Разберете.

— Аз добре разбирам това, но вие постъпихте благородно. На ваше място Рийагейя би постъпил по същия начин.

По лицето на Гианея премина сянка.

— Не — произнесе тя тихо. — Той постъпи по друг начин — тя дълго седя неподвижно, затвори очи, потънала в спомени. — Той

постъпи по друг начин — повтори тя. — И смятам постъпката му за неправилна. Аз бях длъжна да направя това, което направих, но не това, което направи той. Аз съм жена — и след продължително мълчание неочаквано добави: — Вашият брат изключително много прилича на Рийагейя. Тази прилика ме порази, когато видях Виктор. И досега ме поражява.

— Затова ли толкова искахте да го видите?

— Да, разбира се. За какво друго?

Този отговор подействува много неприятно на Марина. Всичките ѝ мечти за това, как Гианея ще обикне Виктор и с любовта си ще влезе в обществото на земните хора, за един миг бяха разрушени.

— Огорчих ли ви? — попита Гианея, като на свой ред докосна ръката на Марина. — Или може би това ви обиди?

— Какво може да ме оскърби?

— Моите думи. Може би ви е неприятно, че вашият брат прилича на мой съотечественик?

На Марина съвсем не ѝ беше до смях, но тя си наложи да се засмее.

— Тук няма и не може да има нещо обидно или оскърбително — каза тя. — Вие сравнихте моя брат с човек, а не с маймуна.

И Гианея се усмихна.

— Аз още не познавам добре земните хора — оправда се тя. — Вие сте много добри хора. По-добри от нас.

— В такъв случай — подхвана Марина, — вие още повече нямате основания да се измъчвате от това, че сте ни „спасила“.

Без да иска, тя каза тази дума малко иронично. Но Гианея веднага долови разликата в тона.

— Вие не вярвате, че аз спасявам земните хора?

Марина почувствува, че трябва да отговори напълно откровенно.

— Да — каза тя. — Не вярвам. Много ценя вашите добри намерения, но не вярвам, че някой може да ни причини вреда. Вие ни недооценявате. Не познавате нашата наука и техника. Те са способни да се справят с всяка опасност.

— Ако тя е известна.

— Но вие точно това не искате да ни кажете.

— Защото и самата аз не знам — отговори Гианея.

* * *

Стоун сдържа думата си. Трудната и сложна подготовка на Седмата лунна експедиция беше завършена точно след два дни. Звездолетът, под командуването на Юрий Верьосов, се намираше на Пиренейския ракетодрум и очакваше пътниците си. На борда му имаше нови усъвършенствувани всъдеходи, снабдени със съвсем различни прибори и кибернетични автомати. Задачата беше друга. Първите шест експедиции имаха за цел да намерят базата и детайлно да изследват както самата нея, така и спътниците разузнавачи. Сега, след всичко, което каза Гианея, беше нужно да се намери и унищожи базата. „Не трябва да се приближавате към тях“ — беше казала Гианея и се налагаше да вярват на думите ѝ. Хората добре помнеха обстоятелствата, при които загина роботът разузнавач, изстрелян от борда на звездолета „Герман Титов“. Чуждата база трябваше да бъде унищожена от разстояние.

Муратов пристигна в навечерието на старта. От всички участници в Седмата експедиция той беше най-слабо подготвен, а никак не му се искаше да бъде безучастен зрител в състава ѝ, да пита за всяко нещо. Отдавна се познаваше с Верьосов и се надяваше, че командирът на кораба, който беше взел участие и в шестте експедиции, ще успее за един ден да го запознае подробно с техниката на търсенето и методите за унищожаването на базата.

Верьосов посрещна първия пътник приветливо. Той веднага разбра какво иска Муратов от него и с готовност се съгласи да му помогне. Те седнаха сутринта и до късно през нощта усърдно се занимаваха.

Беше единадесет и половина, когато Муратов уморено се облегна в креслото и каза.

— Сега вече и аз ще мога да помогна с нещо в работата. Във всеки случай ще разбирам какво става. Включиха ме в състава на експедицията от внимание към предишните ми „заслуги“ и това ми беше малко неприятно. Благодаря ти, Юрий!

— Няма за какво. Лягай и си почини добре. Ти още не си бил на Луната и полетът ще ти бъде интересен. Лека нощ!

Верьосов отиде на звездолета, където щеше да прекара нощта.

Муратов остана сам.

— Щом трябва, ще спя — каза той високо и сладко се протегна, доволен от себе си.

Неочаквано на вратата се почука. Чукането беше тихо, предпазливо. Изглежда, този зад вратата не беше уверен дали Муратов спи или не.

— Влезте! — каза той.

И веднага скочи изумен, объркан, нищо не разбиращ.
На вратата стоеше Гианея.

Той знаеше, че тя е на японските острови, снощи беше говорил с Марина по радиофона, беше попитал как се чувства гостенката, за

какво разказва и какво прави. Марина не спомена нищо за пътуване до Пиренейския полуостров, напротив — тя съобщи, че Гианея се кани да прекара в Япония дълго време.

И ето!

Муратов бързо се овладя и покани Гианея да влезе.

Тя му протегна ръка, отново отговори на ръкостискането и непринудено седна. Изглеждаше, че не вижда нищо чудно в своето внезапно появяване.

Тя беше сама, без Марина.

— Аз пристигнах преди половин час — каза Гианея. — Лесно разбрах къде сте се настанил.

Говореше на испански.

— Защо сте сама? — попита Муратов.

— За да разговарям с вас не ми е нужен преводач — просто отговори Гианея. — Марина е изморена и аз успях да я склоня да ме пусне сама. Трябва да свиквам да се оправям на Земята без придружител. Нали ще прекарам тук целия си живот.

При тези думи по лицето ѝ премина тъжна сянка. Гианея енергично тръсна глава.

— Сега ще си отида — каза тя. — Късно е, пък и вие трябва да си починете преди полета. А аз пристигнах, защото искам да летя с вас на Луната.

— С нас? — възкликна Муратов. — Защо?

Той каза това неволно, от учудване. Веднага беше разбрал намеренията на Гианея.

— Защото навсякъде и във всичко човек трябва да бъде последователен — отговори гостенката. — Знаете ли, днес през деня аз и не мислех за полет до Луната. За това, че в мен се появи такова желание е виновна вашата сестра.

— Тя ли ви посъветва?

Отново, както тогава, на ракетодрума в Селена, по лицето на Гианея премина пренебрежителна усмивка. И Муратов разбра, че тази усмивка не се отнася за Марина, а за него самия. Гианея се учудваше на недосетливостта му.

„Аз просто не мога да разговарям с нея — помисли Муратов. — Забравам, че тя не е земна жена, че има други възгледи. И сам развалям мнението ѝ за себе си.“

Поиска му се да ѝ разкаже за мотивите на нейното поведение, да ѝ докаже, че добре я разбира, но се сдържа, тъй като знаеше, че с това само ще влоши положението. Тя ще оцени думите му като желание да се похвали, да покаже ума си и в отговор ще получи нова пренебрежителна усмивка.

„Сам съм си виновен — мислеше той. — Това ще ми бъде за урок. Не трябва да допускам такива грешки.“

— Никой не ме е карал — каза Гианея. — Никой не ми е давал никакви съвети. Той би трябвало да знае това, което зная аз и което никой друг на Земята не знае. Откъде Марина би могла да знае, че аз съм в състояние да бъда полезна по време на експедицията? Това е известно само на мен.

— Вие искате да ни помогнете да намерим спътниците?

— Много странно ги наричате. Но нашето название е непреводимо на вашия език. Да, аз искам да ви помогна и мога да направя това. Марина успя да ми докаже, че това е мой дълг. Трябва да бъда последователна — повтори Гианея. — Това, което вие искате да намерите и което трябва да бъде намерено час по-скоро, е невидимо за вас, но е видимо за мен. Нашите очи виждат повече от вашите. Аз знам това отдавна. Кажете, ще ме вземат ли или не?

— Разбира се, че ще ви вземат. И даже с радост. Аз веднага ще съобщя за вашето желание на Стоун. Той е началник на експедицията — поясни Муратов.

— Зная.

Муратов използва удобния случай.

— Да — каза той, — забравих. Вие винаги точно знаете, кой от нас е старши в дадения момент.

Той видя, че Гианея бе разбрала намека му. Но тя отговори „без да отговаря“:

— Прочетох за това. По-точно, Марина ми прочете. В Япония (за първи път откакто проговори на испански, Гианея се запъна малко на тази дума) ние нямахме нищо на езика, на който говоря аз.

Тя стана.

— Благодаря ви, Гианея — каза Муратов. — Благодаря ви от името на всички. Много се радвам, че изменихте отношението си към нас.

— Това би могло да стане и по-рано. Тук вина имате вие, Виктор. Не трябваше да ме пренебрегвате.

Той не намери думи да ѝ отговори.

— Мисля, че ще намерите костюм за мен. Ние имаме почти еднакъв ръст.

— Разбира се, че ще намеря. Вие сте виждала нашите „космически“ костюми на Хермес. Приличат ли на вашите? — Муратов не можа да се сдържи и опита още веднъж щастиято си.

Този път успя да постигне целта си.

— Не съвсем — отговори Гианея. — В общи линии приличат.

— А ние мислехме, че вашата златна рокля е костюм за полети.

— Глупаво предположение — рязко отговори Гианея. — Нима е възможно да бъда така облечена по време на полет?

— Тогава защо се появихте при нас именно така?

В очакване на отговора той затаи дъх. Ще се разкрие ли една от загадките, или не?...

Обхвана го дълбоко разочарование, когато Гианея вместо отговор каза:

— До утре! Не ме изпращайте. Зная, че при вас съществува такъв странен обичай. Оттук е близо.

— Къде сте се настанила?

— Веднага след като пристигнах ме настаниха. Не зная как се нарича тази улица, но къщата е до вашата — тя го погледна с познатия му вече втренчен поглед. — Вие казахте, че се радвате на промяната в отношението ми към вас. Това не е вярно. То е същото. Но аз си изясних много неща. Няма да обяснявам какво именно. Все едно няма да разберете.

В този момент тя му напомни предишната Гианея, „горда и високомерна“, както им се струваше на Хермес.

— Опитайте! — усмихна се той. — Може би съм способен да ви разбера.

— Вие? — тя подчерта тази дума. — Възможно е. Искане ми се да мисля, че е така. Но бих искала да ме разберат всички. Довиждане!

След като отново остана сам, Муратов дълго седя в креслото дълбоко замислен. Той се опитваше да разбере какво искаше да каже Гианея накрая.

Разбра, но не сега, а много по-късно.

7.

Човешкото око възприема сравнително неголяма част от спектъра на светлинната енергия, ограничен от едната страна с червените, а от другата — с виолетовите лъчи. Този участък носи названието „видим“. Инфрачервените и ултравиолетовите лъчи се отличават от видимите само по дължината на вълните си, не дразнят зрителните нерви, не дават светлинни усещания, макар че по своята природа са еднакви с тях.

Окото е чувствителен и доста точен орган, но не може да се смята за съвършен. Напълно е възможно да съществуват други органи на зрението, способни да възприемат като светлина по-широк диапазон от честоти. Много от така наречените нощни животни на Земята, като например совата и бухала, виждат инфрачервените излъчвания на нагретите тела, което им дава възможност да ловуват на тъмно.

Известно беше, че очите на Гианея са по-далекогледни от очите на земните хора. Но след това, което бе казала на Муратов, стана очевидно, че тя се отличава от земните хора не само с остротата на зрението си, но и със способността си да възприема като светлина лъчиста енергия, невидима за очите на човека.

Какви са обаче пределите? Какъв участък от спектъра е достъпен за нейното зрение? Кои вълни вижда — по-късите или по-дългите? А може би и едните, и другите?

Засега това беше неизвестно. Но след като Гианея вече бе тръгнала по пътя на откровеността, имаше надежда, че ще се съгласи да изследват зрението ѝ.

Участниците в Седмата експедиция с удоволствие приеха в състава си Гианея. Нейната помощ в издирването силно повишаваше шансовете за успех даже и в случая, ако тя не знаеше къде точно се намира базата. Нали беше казала, че може да открие базата независимо от това, че е невидима за хората.

От разговора на Муратов с Гианея до старта на звездолета измина малко време — само една нощ, но „откритието“ успя да се разпространи из целия свят. Още на сутринта стана известно мнението

на видни учени относно зрението на Гианея. Повечето смятаха, че тя вижда инфрачервената част на спектъра. Общата прилика между организмите на Гианея и земните хора не предполагаше такова голямо различие, което да позволява безнаказано да се понася вредната за зрението „ултравиолетова светлина“. Това становище се потвърждаваше и от факта, че в южните местности, когато беше на слънце, Гианея носеше черни очила така, както правеха и земните хора.

Ако догадката беше правилна, то в експедицията Гианея би могла да изиграе ролята на своеобразен жив инфрачервен екран. Такъв „екран“ би бил много по-удобен и по-надежден от всеки прибор.

Предложиха на Марина Муратова да съпровожда Гианея.

— Аз съвсем не ви трябва — отговори тя. — Гианея може да разговаря с Виктор. Освен него има още трима участници в експедицията, които владеят испански език. Моето присъствие не е необходимо. Защо ви е излишен човек?

От разговора със сестра си по радиофона Муратов разбра подробности от беседата, която беше подтикнала Гианея към мисълта да вземе участие в полета до Луната.

— Ние говорихме за моралната страна на постъпката ѝ — каза Марина. — Стараех се да я убедя, че тя е „издала“ плановете на своите съотечественици от чувство на човеколюбие и от благородни подбуди. И като че ли съм успяла. Много ми помогна позоваването на Рийагейя. Гианея се отнася към него с огромно уважение и зачита мнението му. Това е съвсем очевидно. Не — отговори тя на въпроса на Муратов, — Гианея не ме е уговаряла да летим заедно. Тя каза, че трябва да привиква към самостоятелност и че няма вечно да се грижа за нея. Да, аз наистина не желая да летя с вас. И се радвам, че Гианея не ме придумваше. Изморена съм и искам да прекарам няколко дни в пълен покой.

Марина не спомена нито дума за направеното от нея откритие, не каза нищо за това, че загадката на особеното разположение на Гианея към Виктор вече е престанала да бъде загадка. И на нея самата не ѝ беше ясно защо не откри на брат си тази тайна. Но нещо я възпираше — може би чувството за деликатност, страхът да не огорчи Виктор, да не развали приятелските му отношения с гостенката.

Ако не беше зеленикавият оттенък на кожата, който впрочем поради загара не се забелязваше много, формата на очите, ярко зелените нокти на ръцете и косата — прекалено гъста, тежка и с изумруден блясък, в кафявия комбинезон Гианея би изглеждала като обикновена земна жена.

Високата, стройна фигура на гостенката напомняше фигурата на танцъорка.

— Липсват ѝ кастанетите — шегуваха се участниците в експедицията. — Истинска испанка!

Вниманието, оказвано на Гианея от населението на земното кълбо, този път се прояви в голямото количество желаещи да я изпратят.

Муратов, който стоеше до Гианея на долното стъпало на стълбата, ѝ напомни за още по-голямата тълпа, която я бе посрещнала на същото място преди година и половина.

— Тогава аз нищо не виждах — отговори Гианея. — Мислите ми бяха заети със съвсем друго.

— Какво очаквахте тогава? — попита Муратов, с надеждата да разкрие една от загадките.

Напразно!

— Все едно няма да разберете — повтори Гианея вчерашните си думи.

Муратов замълча.

„Самата ти, мила, нищо не разбираш — искаше му се да каже. — Но нищо, ще мине време и ще разбереш.“

Над ракетодрума се разнесе сигналът за отлитане.

Гианея нежно прегърна Марина. (Тя не беше издържала и бе пристигнала на Пиренейския полуостров да се сбогува с приятелката си.)

Гианея никога не целуваше и можеше да се помисли, че този обичай е неизвестен в нейния свят.

— Ние скоро ще се видим — каза тя. — Ще бъдете ли с мене като се върна на Земята?

— Разбира се — отговори Марина. — Ще бъда с вас, докато не ме изгоните.

— Това никога няма да стане.

— Тогава значи ще остареем заедно — засмя се Муратова.

— Това няма да бъде скоро.

Как ѝ се искаше на Марина да се възползува от случая и още веднъж да попита Гианея за възрастта ѝ! Но се сдържа. Веднъж приетата линия на поведение трябваше да се поддържа докрай. Гианея трябва да каже всичко по своя инициатива. Тази тактика вече се оправда, ако не се смяташе намесата на Виктор.

— Добър път и пълен успех!

— За вас — отговори Гианея, — за земните хора. Но не за мен.

— Още веднъж ви казвам — вие грешите.

Гианея не отговори.

Раздаде се вторият сигнал.

Изпращачите се качиха в колите, които с голяма скорост се отдалечиха от звездолета. Участниците в експедицията един след друг се скриха във входната камера. Гианея влезе в кораба последна.

Херметичната врата се затвори.

Муратов обърна внимание на пълното спокойствие на Гианея. Това не би могло да бъде, ако тя не беше свикнала с космическите полети.

— Вие често ли напускахте планетата си? — попита той.

— Моята планета? — попита Гианея със странен тон.

— Вашата родина.

— Да, често. При нас това е обикновено нещо — в гласа ѝ ясно прозвучаха насмешливи нотки.

Но за кого се отнасяше тази насмешка — дали за Земята или за нейната родина — Муратов така и не разбра. Възможно беше и едното, и другото.

* * *

Научното градче в кратера Тихо беше построено до северния склон на хребета, под защитата на надвиснали скали. Зданията, които бяха на открито, като астрономическата обсерватория, бяха обкръжени с магнитно и антигравитационно поле. Все пак по-едрите и бързи метеорити понякога пробиваха защитния слой и имаше случаи, когато доста силно бяха повредили главния телескоп.

Пребиваването на Луната не беше съвсем безопасно, но хората се примиряваха с това, отчитайки огромната полза, която имат астрономията и службата по космическите излъчвания от липсата на атмосфера — този бич за земните наблюдатели.

На Луната бяха направени много ценни за науката открития и това възнаграждаваше хората за риска, на който ежечасно подлагаха живота си.

На Земята с пълен ход вървяха работите по издирването на по-сигурна защита и вече беше близо времето, когато „селенитите“ щяха да бъдат на Луната също така в безопасност, както и в къщи.

Трудно беше да се повярва, че градчето се намира в кратер. Противоположната страна на планината се криеше зад хоризонта, пред очите се разстиляше равнина, изрязана от пукнатини и обсипана с малки кратери. Отзад, стръмните високи склонове, почти бели в лъчите на Слънцето и съвсем тъмни на сянка, се криеха в осеяното със звезди, черно небе. Изглеждаше, като че ли техните върхове се губят в облаците, каквито тук, разбира се, не можеше да има. Планините закриваха диска на Земята и за да видят родната планета, жителите на градчето трябваше да пътуват далеч на юг.

Наполовина изсечените в скалите жилищни сгради бяха снабдени едва ли не с всички удобства на земните домове, включително с радиофони, телевизионни екрани и плувни басейни.

Басейните доставяха на лунните жители най-голямо удоволствие. Само когато плуваха, хората не чувствуваха шесткратното намаление на теглото си и си спомняха обикновеното, нормално усещане на тялото си.

Сътрудниците от обсерваторията и научната станция имаха възможност да гледат земни предавания, да слушат радио и да говорят с всеки човек от Земята със закъснение само от една-две секунди, което беше съвсем незабележимо и не създаваше никакви неудобства.

Телевизионните и радиоантените бяха монтирани на върха на планината, добре „виждаха“ Земята и се съединяваха с градчето посредством петкилометров кабел. Досега нито веднъж нито антените, нито кабелът не бяха повреждани от случаен метеорит.

Всяко нещо, което се случваше на Земята, веднага ставаше известно на Луната. Хората не се чувствуваха откъснати от родната планета и много от тях живееха тук по няколко години.

Верьосов кацна близо до зданията, без да се опасява, че ще ги повреди. Липсата на атмосфера в този случай играеше положителна роля. Не се чуваше даже тътенът от спирачните двигатели.

Облечени в лунни скафандри, двадесетте души — участници в Седмата експедиция — преминаха малкото разстояние и се скриха на безопасно място, където ги посрещнаха „селенитите“, очакващи с радост пристигането на гостите.

— Най-послед дойдохте при нас — каза ръководителят на научната станция в кратера, професор Токарев, на Стоун. — Време е вече да разкрием тази загадка.

— Точно за това дойдохме толкова скоро — отговори Стоун.

Гианея бе посрещната по същия начин, както и всички останали — радушно и без видимо любопитство, макар че никой от сегашния персонал на станцията не беше я виждал, освен на екрана и по снимки.

Тук вече знаеха всичко, даже и това, което беше станало известно на Земята днес сутринта. Полетът от Земята до Луната траеше малко повече от пет часа.

— Утре сутринта, по земному, разбира се, ще започнем работа — каза Стоун. — Нямаме време за губене.

— Ние самите живеем по земно време — усмихна се на шегата му Токарев.

— При вас всичко ли е готово?

— Всъдеходите ли имате предвид? Те винаги са готови. От тези, които бяха оставени тук от Шестата експедиция, на ваше разположение са осем коли и четири лунни ракети.

— Не ни трябват толкова. А ракетите едва ли ще ни са нужни изобщо.

Токарев кимна с глава.

— Да — каза той, — зная. Вие се надявате на... — с незабележимо движение на ръката той показва Гианея.

— Точно така — каза Муратов.

Гианея стоеше до прозореца. Изглеждаше, че я е заинтересувал лунният пейзаж, озарен от лъчите на високото Слънце. На меридиана на станцията беше пладне.

Тя се обърна в същия момент, когато заговориха за нея, намери с поглед Муратов и му даде знак да се приближи.

Той веднага отиде при нея.

— Земята вижда ли се оттук? — попита Гианея.

— Не, никога.

— Това място далеч ли е от Южния полюс?

— Не много. Намираме се на края на видимия от Земята лунен диск. Това е кратерът Тихо.

— Аз не зная названията — нетърпеливо каза Гианея. — Интересува ме друго. Тук, на това място ли се сляха траекториите, които вие изчислихте?

— Да, тук — учудено отговори Муратов. Той не очакваше от Гианея такива въпроси. Тя демонстрираше великолепно познаване на испанския език.

— Това място винаги ли се вижда от Земята?

— Да. Луната е обърната към Земята винаги с едната си страна. Обхвана го вълнение, започна да подозира накъде клонят въпросите ѝ. Нима?!...

Владеещите испански език участници в експедицията и двама души от персонала на станцията се приближиха към тях. Затаили дъх те чакаха какво ще каже Гианея.

Без да забелязва никого, тя се обръщаше само към Муратов.

— Тогава... — Гианея се замисли за миг, сякаш си спомняше нещо. — Имаше един разговор, който чух случайно. Рийагейя — („Пак това име“ — помисли Муратов) — каза, че спътниците — тя произнесе тази дума с ирония — са на такова място, от което някога не се вижда Земята. Той добави, че то се намира в подножието на планински хребет, недалеч от Южния полюс. Това, което виждам — тя плавно показа с ръка — прилича на описанието. Но дали са тук?...

— Той е казал, че базата е разположена във вътрешността на планинския пръстен? — попита Муратов.

— Не разбирам думата, която вие употребихте.

— Базата?

— Да.

— Мястото, където сега се намират спътниците.

— Имаше нещо подобно. Сигурна съм, че имаше. Иначе откъде бих могла да зная, че на Луната има пръстеновидни планини. А аз знам това.

— Вие добре ли помните, че Рийагейя е казал именно така: „На такова място, откъдето никога не се вижда Земята“?

— Да, сигурна съм.

— Благодаря ви, Гианея! Вие отново ни правите огромна услуга.
Тя вдигна рамене.

— Правя това, което вече съм направила. Нищо ново.

И се обърна, като показваше, че не възнамерява да продължава разговора.

Но и така казаното беше много и извънредно важно за по-нататъшните действия.

8.

Стоун извика всички на екстрено съвещание.

Ако Гианея е отгатнала, а изглеждаше, че е именно така, то базата, която те търсеха на стотици километри от центъра на кратера, можеше да се намира съвсем близо до станцията, на открито място, където никой не се е сещал да я търси.

По думите на Гианея, не трябва да се приближават до базата. Ако тя е близо до градчето, сигурно стотици пъти хората са могли да се приближат до нея. Какво би се случило тогава не се знаеше, но вероятно нищо добро.

— Щастлива случайност — каза Токарев.

Муратов седеше, потънал в мислите си и почти не слушаше избухналия спор. Смътното подозрение, изникнало от стремително нарастващата откровеност на Гианея, постепенно се превръщаше в увереност.

Той се възползува от настъпилата пауза и каза:

— Всичко говори за това, че сънародниците на Гианея са били на Земята и на Луната много отдавна. Изглежда тогава е била построена базата за спътниците и са били изстреляни и самите те. Вече не може да има никакви съмнения в техните недобри намерения. Но създателите на плана явно са сбъркали. Темповете на развитие на земното човечество, на науката и техниката са изпреварили техните предположения. Те са мислели, че когато дойдат втори път, Луната все още ще бъде недостъпна за нас. Също така няма никакво съмнение, че космическият кораб, който загина над Хермес, се е движел към Луната. Това е била втората им визита в Слънчевата система. Защо са долетели? Какво са щели да направят, ако не бяха загинали? Много е важно да разберем това и Гианея го знае. Да, разбира се, фактът, че хората не са се натъкнали на невидимата база е случаен, но това не е най-главното. Смущава ме искането на Гианея, тя съветва, но по същество това е искане, да унищожим базата. Наистина ли е толкова опасно да се приближаваме до нея? А може би тя, аз говоря за Гианея, просто иска да ни попречи да се запознаем с устройството на базата, да

узнаем целта на стопаните ѝ. Може би неочакваната и толкова внезапна откровеност на Гианея е просто тактическа маневра? Тя е разбрала, че земните хора рано или късно ще намерят това, което искат да намерят. И е решила да се намеси, да ни попречи. Така може да се обясни и нейният интерес към Шестата експедиция и цялото ѝ поведение в последно време. Ние оценяваме това от положителната му страна, но може да се окаже друго. Участието ѝ в експедицията може да бъде предизвикано от желанието лично да се убеди в това, че базата е престанала да съществува и че тайната ѝ е останала неизвестна за нас.

— Вие обвинявате Гианея във вероломство? — попита Стоун.

Муратов развълнувано скочи от креслото.

— В нищо не я обвинявам. От своя гледна точка тя може би е абсолютно права. Всичко в мене протестира срещу собствените ми думи. Аз изказвам една от възможните версии. И нищо повече.

— По това си струва да се помисли — каза Токарев. — Много е съблазнително да се запознаем с устройството на базата и със самите разузнавачи. Но би било непредпазливо да пренебрегваме думите на Гианея.

— Всичко е напълно ясно — каза Стоун. — Дайте да помислим не е ли възможно с помощта на работи да проверим доколко е опасна базата.

Съвещанието прие тясно специализиран характер и Муратов излезе от стаята.

В общата зала той видя Гианея. Тя стоеше до същия прозорец, в същата поза.

Муратов се приближи до нея, измъчван от угризения на съвестта, разкайващ се за подозрението, което събуди против нея. Но след като в главата му беше дошла такава мисъл, той беше длъжен да я каже. В тази работа не трябваше да се пренебрегва нищо...

Гианея не се обърна. Изглеждаше, че тя не беше видяла кой се е приближил. Но когато той спря зад нея, каза:

— Погледнете, Виктор. Отдавна наблюдавам и нищо не мога да разбера. Сенките не се движат. Може да се предположи, че Луната не се върти.

— Не, Гианея, тя се върти — отговори Муратов, като мислеше за това как го е познала Гианея, дали по стъпките? — Луната се върти,

както и всички небесни тела, но много бавно. Един оборот за двадесет и осем денонощия. Затова е много трудно да се забележи движението на сенките.

— А защо е необходимо това?

— Кое е необходимо? Да се наблюдава движението на сенките ли?

— Аз говоря за друго. Защо ви е нужно Луната да се върти толкова бавно? Или това е по-удобно за научната работа, която се провежда тук?

— Скоростта на въртенето на Луната не зависи от нас.

Гианея му хвърли бърз поглед. Но той не видя в него очакваната насмешка. Изглежда тя беше много учудена.

— Погледнете! — Гианея отново протегна ръка към прозореца. — Колко силно са нагreti осветените скали и колко са студени на сянка. Нима това е удобно за вас?

„Така! — помисли Муратов. — Тя вижда топлинното излъчване. Температурата на дадено тяло ѝ е толкова ясна, както на нас цвета му. Тя я вижда!“

През последните дни при разговорите си с Гианея той постоянно се вълнуваше. Ето и сега. Почувствува силно вълнение. Да вижда температурата! Какво по-странно и по-фантастично от това! Значи като гледа него, Гианея вижда не само чертите на лицето му и цвета на кожата му, но и температурата на тялото му. Как ли изглежда той в нейните очи?

— Нима това е удобно? — повтори Гианея.

„Но ние не виждаме Гианея такава, каквато я виждат съотечествениците ѝ и самата тя в огледалото. За тях температурата е външен зрителен признак на предметите като формата или цвета. От тяхна гледна точка това е нормално и естествено. Нашето възприятие на света, в стеснен спектър, би трябвало да изглежда за Гианея непонятно и странно, точно така, както за мен е непонятно и странно нейното възприятие на окръжаващата среда“ — разсъждаваше Муратов.

Гианея леко докосна ръката му.

— За какво се замислихте? — попита тя и се усмихна.

„Да кажа ли? Не, по-добре не трябва.“

— Мислех за вашите думи — отговори той. — Да, разбира се, неравномерното нагриване на лунната почва не е много удобно, но какво може да се направи?

— Да се ускори въртенето на Луната.

— Мислите ли, че това е много просто?

— А нима не е така? — на въпроса с въпрос отговори Гианея.

— За съжаление, не е. Да ускорим или да забавим движението на небесно тяло, да изменим въртенето му около оста — всичко това ние можем да направим, ако то е малко, но не е такова като Луната. Това е задача на бъдещата техника. А нима у вас — попита той, без да се надява, че Гианея ще отговори — това е възможно.

— Мисля, че да — Гианея каза това неуверено. — Аз четох, че нашата „луна“ също се е въртяла бавно, но когато е потрябвало, нейното въртене е било ускорено.

— Вие само една „луна“ ли имате, или няколко?

Отговорът беше много неочакван, много странен и донесе още една загадка.

— Не зная — каза Гианея. — По-точно, не помня какво беше казано по този въпрос в книгата, която четох.

На Муратов му се сторило, както той разказваше по-късно, че неочаквано са го ударили с нещо по главата. От изумление за няколко секунди той загубил способността си да говори.

Ама че новина! Излиза, че Гианея познава родината си само от книгите. Тя даже не помни колко „луни“ има на небето над нейната планета!

„Да не би да е родена в звездолета? — мислеше той. — В такъв случай нейната родина е много далече, толкова далече, че човек може да се роди и израсне за времето на полета? Но това никак не отговаря на нашите предположения, че те са ни посетили втори път четиристотин или даже петстотин години след първото идване. Такива рейсове не могат да се предприемат толкова често.“

— Изглежда в това Рийагейа е сгрешил — каза Гианея така тихо, че Муратов разбра — тя не говореше на него, а на себе си. — Той беше убеден, че земните хора вече са достигнали повече — прибави тя високо.

— Кой е той? — Муратов най-после си възвърна дар слово. Той реши да се престори, че не е чул началото на фразата, адресирана не до

него.

— Рийагейя.

— Вие разочарована ли сте?

— Никак. Това е негово мнение, а не мое. Аз очаквах по-малко от това, което видях.

— Тогава, значи, Рийагейя е бил с по-добро мнение за нас, отколкото вие, Гианея.

— Да, беше.

— Вие имате основание да мислите, че Рийагейя е изменил мнението си?

— Не може да промениш мнението си, без да си видял обекта — отговори Гианея. — „Беше“ — защото самият Рийагейя вече не съществува.

— Той умрял ли е?

Гианея трепна.

— Аз забравих — каза тя, — вие не знаете за това. Пък и по-добре е да не знаете.

В мозъка на Муратов се мярна догадка.

— Рийагейя е бил на загиналия кораб?

Гианея мълчеше.

Муратов видя как две сълзи бавно се стекоха по бузите ѝ. Трогна го изразът на лицето ѝ. На него беше изписана голяма и истинска мъка.

И той разбра, отгатна. Рийагейя бе загинал заедно с кораба, от който бяха свалили Гианея на астероида. И той беше човекът, когото Гианея не само уважаваше, но и обичаше.

„Той постъпи по друг начин“ — спомни си Муратов думите на Гианея, предадени му от Марина.

Смътна догадка за съществуването на някаква връзка между отношението на Рийагейя към земните хора и гибелта на кораба, накара Муратов да трепне.

Страшно беше да се помисли, че огромният космически кораб не е загинал случайно, а съзнателно е бил унищожен, след като Гианея е била свалена, именно свалена от него.

Но другата жена, майката на Гианея, защо тя е останала в обречения звездолет?

Той внимателно взе ръката на Гианея. Тя не реагира.

— Кажете ми — гласът му преградна от вълнение, — вие на кораба ли се родихте?

Гианея изумено го погледна.

— Откъде ви дойде на ума това странно предположение? Ако аз се бях родила по време на полета, то сега с мен щеше да бъде и моята майка.

Край! С тези думи Гианея потвърди догадката. Звездолетът е бил унищожен нарочно! И очевидно това е направил именно Рийагейа.

Тайната за появяването на Гианея на Хермес започна да се прояснява.

— Вие единствена жена на кораба ли бяхте? — попита той, като искаше да се убеди окончателно.

— Какво значение има това за вас? — отговори Гианея, като дръпна ръката си, която той все още държеше в своята. — Да, единствена.

Внезапно Муратов си спомни други думи на Гианея. Веднъж тя бе казала, че е тръгнала към Земята почти против волята си. Значи, не е могла да се роди на кораба, както беше помислил отначало. Това явно беше погрешно предположение. Но в космоса не вземат и малки деца. Тогава защо не помни родината си?

Отново загадка, още по-неразбираема и объркана!

Там, край Хермес, в черната бездна на космоса, се бе разиграла трагедия. И тя бе свързана със съдбата на земните хора!

Едно е ясно: Рийагейа е унищожил кораба, унищожил го е, за да осуети плана, насочен против Земята. И той е накарал Гианея да напусне кораба, искал е да я спаси като жена, може би като любима. „А при вас, на Земята, се оказах вече съвсем против волята си“ — бе казала тя тогава.

Да, всичко е станало точно така!

Без да обмисля думите си, подчинявайки се само на вътрешното си чувство, Муратов каза:

— Смъртта на Рийагейа е прекрасна!

Няколко секунди Гианея го гледаше с широко отворени очи, в които се четеше объркване. После тя рязко се обърна и избяга от залата.

* * *

Стоун и Токарев се отнесоха много сериозно към разказа на Муратов.

— Ситуацията се прояснява — каза Стоун. — Все по-очевидно става, че спътниците и базата трябва да бъдат унищожени час по-скоро. Вашето предположение — обърна се той към Муратов, — че Гианея нещо хитрува, по всяка вероятност е невярно. Тя е искрена. Против нас е било замислено нещо ужасно и Гианея действително иска да ни спаси.

— Въз основа на какво правите това заключение? — попита Токарев.

— Въз основа на това, което ни разказа Муратов. Струва ми се, че неговата догадка за умишлената катастрофа е правилна. Разбира се, трудно е да се каже какво точно се е случило в звездолета, но много вероятно е, той да не е загинал случайно.

— Вие предполагате, че между сънародниците на Гианея са възникнали разногласия?

— Сигурно са възникнали. Сега си представям цялата история така: много отдавна, преди няколко века по нашето летоброене, е бил съставен план, насочен срещу Земята и нейните обитатели. Какво точно е било замислено не е толкова важно. Ясно е едно — те са се излъгали в сметките си — никаква заплаха не ни грози, ние ще се справим с всяка опасност. Но не е там работата. Разстоянието между Земята и тяхната планета е голямо. От един полет до друг минава много време. А общество от разумни същества, където и да се намира то, не може да стои на едно място. То се развива, прогресира — това е природен закон. Замисленото, по всяка вероятност не много човечно, е започнало да се струва на повечето от най-прогресивните хора от техния свят невероятно жестоко. От думите на Гианея се вижда, че този Рийагейя, прогресивен човек, добре е разбирал, че земното човечество е отишло далеч напред и вече не е такова, каквото е било по време на тяхното първо посещение. Да си спомним думите на Гианея: „Земните хора не заслужават участта, която ние им готвехме.“ Вероятно самата Гианея преди е мислела друго, но голямо влияние ѝ е оказало мнението на Рийагейя, който по всичко изглежда е бил приятел

на земното човечество. Да си представим такава картина. Към Земята излита кораб със задача да осъществи отдавна замисленото. Между членовете на екипажа се намира и Рийагейа. Той с цялата си душа е против намеренията на своите спътници. Смята, че трябва на всяка цена да им попречи. Знае, че при следващото им пристигане ние ще бъдем още по-могъщи. И ако той е бил с твърди убеждения, не му е оставало нищо друго, освен това, което е направил. А Гианея — единствената жена на кораба — е свалена на случайно попаднал на пътя им астероид, където има хора, а самият кораб е унищожен. Това, което се случило с Гианея, най-добре рисува образа на Рийагейа. Всеки от нас на негово място би постъпил по същия начин.

— Какво пък — след кратко мълчание каза Токарев, — такава версия е напълно възможна. И тя добре се съгласува с обстоятелствата, при които се появи Гианея и с цялото ѝ по-нататъшно поведение. Но могат да се измислят и други версии.

— Несъмнено! Само Гианея може да ни разкрие истината. Едно е ясно: спътниците и базата са опасни. И колкото и да сме убедени в това, че ще можем да ликвидираме всяка заплаха, те трябва да бъдат унищожени. И то без да се бавим.

— Значи, вие смятате, че не трябва предварително да проверим съществува ли тази опасност?

— Не, защо, ще проверим. Всичко е възможно.

9.

Много скоро Муратов разбра, че е „изпаднал в немилост“. Гианея вече не се обръщаше към него, тя не само го избягваше, но и просто игнорираше присъствието му. Ако ѝ беше нужно нещо, тя питаше инженера на експедицията Раул Гарсиа, а когато Муратов ѝ задаваше някакъв въпрос, обръщаше се с гръб към него.

Напразно си блъскаше главата над причините за тази рязка и внезапна промяна. Той не бе казал нищо, което би могло да обиди или оскърби Гианея.

Може би се е разсърдила на неговата досетливост? Но тя сама каза много неща и неговата догадка, ако тя е правилна, бе резултат от нейните думи.

Гианея не разговаряше с никого, държеше се настрана и излизаше от предоставената ѝ стая само за обяд, а след това на вечеря. Това направи неблагоприятно впечатление на задружния персонал на станцията.

— Дълго ли смятате да останете тук? — попита тя пред всички по време на вечерята, като се обръщаше към Гарсиа.

— Докато не открием базата — отговори инженерът.

— Тогава трябва да я откриете по-скоро — безцеремонно заяви Гианея. — Аз искам да се върна на Земята.

— Отчасти това зависи от вас.

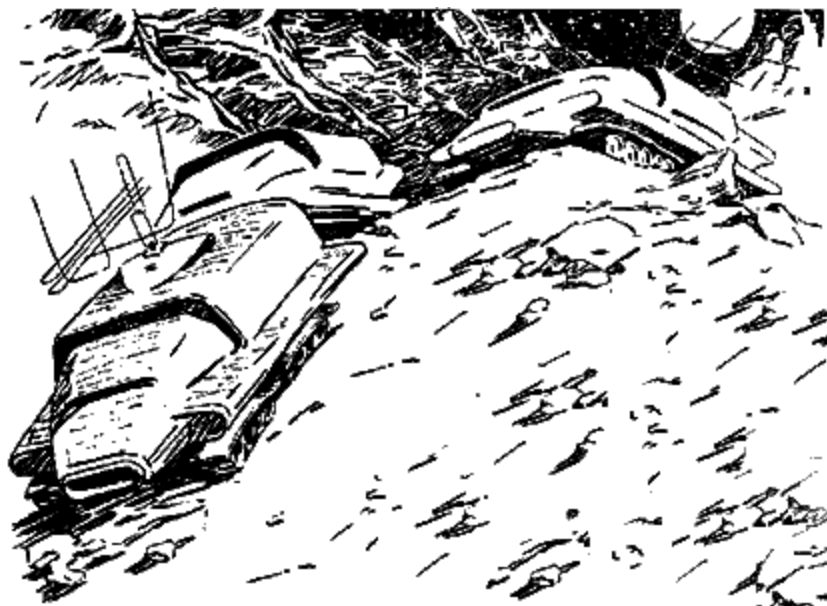
Тя само се усмихна пренебрежително и нищо не каза.

На следващата сутрин, знаейки добре, че Стоун бърза, Гианея задържа тръгването, като повече от час плува в басейна. Тя беше без бански костюм и макар че не придаваше значение на това, никой не посмя да влезе там и да я подкани да побърза. В станцията нямаше друга жена.

Едва в осем часа (часовниците в станцията показваха времето на парижкия меридиан) четирите коли, добре защитени от метеоритна опасност, излязоха от изсечения в скалите гараж. Започна първата експедиция по издирването.

Огромните метални всъдеходи се нагряха бързо от слънчевите лъчи и беше включена охлаждащата инсталация. За днес бе решено да изследват подножието на планинския хребет на кратера Тихо от западната страна на станцията.

Гианея беше в колата на Стоун. Там бяха още Токарев, Гарсиа, Верьосов и Муратов.

Виктор помоли да се качи при Синицин във втората кола, но Стоун му отказа.

— Не обръщайте внимание на капризите на Гианея — каза той. — Вие сте ми нужен.

Но Муратов разбираше, че началникът на експедицията просто в деликатна форма бе отклонил желанието му да се настани в другите, работни коли, защото там имаше много малко място и присъствието на страничен човек щеше да бъде излишно. Колата на самия Стоун беше нещо като щабна. В останалите три се намираше апаратурата и ако откриеха базата, именно те щяха да влязат в действие. Муратов беше гост.

В случай на необходимост можеха да извикат по радиото още четири коли, които бяха оставени в станцията в пълна готовност.

Никой не се надяваше да намерят базата именно днес, през първия ден. Много пресни бяха спомените от изминалите в безплодно търсене години.

Гианея продължаваше да не забелязва Муратов и само от време на време се обръщаше към Гарсиа. Тя беше замислена и изглеждаше разсеяна.

Кръговите обзорни екрани (всъдеходите нямаха прозорци) създаваха илюзията, че отвсякъде е открито и подробностите на околната местност изглеждаха напълно реални.

Пред креслото на Стоун имаше голям инфрачервен екран. Обикновените видими цветове не се отразяваха на него и лунният пейзаж изглеждаше като причудливо съчетание на черно-бели петна, в които можеше да се ориентира само опитно око.

Стоун не разчиташе много на този екран. Той повече се надяваше на живото инфрачервено зрение на Гианея. Преди самото тръгване чрез Гарсиа той я попита дали е уверена, че ще може да види базата.

— Доколкото знам — беше отговорът, — тя е разположена на открито. Защо да не мога да я видя? Трябва само да се приближите достатъчно.

Тя говореше равнодушно, но Стоун ѝ вярваше. Освен това, той помнеше, че Гианея вижда на такова разстояние, на каквото земен човек не би видял нищо без бинокъл.

Тя седеше до него и със скучаещ вид разглеждаше скалите. И двамата гледаха напред. Малко по-нататък беше мястото на Гарсиа — той следеше северната страна. Източната беше поверена на Верьосов, а южната на Токарев и Муратов.

Никой друг, освен Гианея не би могъл да види базата непосредствено, но не се и стремяха непременно да я видят. Търсеха удобно за базата място, където хората биха я построили, ако бяха на мястото на съотечествениците на Гианея.

Смяташе се, че ако базата е тук, то най-вероятно тя се намира в подножието на скалите, тоест от северната страна.

Колите се движеха бавно, със скорост петнадесет-двадесет километра в час.

Във всъдехода беше широко, прохладно и даже уютно. Шесткратно по-малката отколкото на Земята притегателна сила, създаваше впечатление за лекота на движенията, за някаква необикновена сила, която изпълва всички мускули на тялото.

Това усещане се харесваше на Муратов. Не много мекото на пипане кресло, в което седеше, като че ли беше направено от пух. Нито

един земен дюшек не би могъл да бъде по-мек — нали неговото тегло тук е шест пъти по-малко, отколкото на Земята.

Той внимателно разглеждаше заляната от слънчева светлина и все пак мрачна на вид равнина, която изглеждаше като разорана с гигантски плуг. Разбираше, че и на него, и на Токарев им поръчаха да гледат в тази посока, защото тук имаше най-малко шансове да намерят търсеното. Те двамата бяха най-неопитните наблюдатели. И затова почти не вярваше, че ще види подходящо място.

Беше жалко, че на черното, гъсто обсипано със звезди небе не можеше да се види Земята. Стоун се движеше твърде близо до планините. А Муратов много искаше да се полюбува на родната планета. Той я видя от борда на звездолета, но за много кратко време и не можа да се насити на непривичната гледка.

След около час и половина напрегнатото внимание отслабна и Муратов започна да мисли за друго. Той отново се върна към Гианея и причините за нейния гняв.

За това явно нямаше никакви причини.

„Но може би — помисли той, — аз греша и Гианея съвсем не се е разсърдила, а просто се страхува от моите въпроси. И ме избягва само защото не иска да ми отговаря.“

Тази мисъл му беше неприятна. Неочакваната враждебност на Гианея огорчаваше Муратов.

Как и с какво да оправи положението?...

Измина още един час. Всъдеходите се намираха вече на повече от петдесет километра от станцията. Постепенно суката започна да завладява всички участници в експедицията.

Стоун почувствува това.

Всъдеходът спря. След него спряха и другите.

— Предлагам да закусим — весело каза Стоун. — Ще си починем и ще тръгнем по-нататък.

— На какво разстояние мислите да се отдалечим днес? — попита Токарев.

— На не повече от седемдесет километра. Ако вярваме на това, което каза Гианея, да се търси по-нататък е безсмислено. Ще се вижда добре Земята. А Гианея спомена, че базата е разположена на такова място, откъдето Земята не се вижда. Може би ще успеем днес да огледаме и източната страна.

— Това ще бъде уморително.

— Не е страшно. Не трябва да се бавим. Виждам, че вие, жителите на Луната, сте станали много лениви — пошегува се Стоун.
— Ще ви накараме да се потрудите по земному.

— Като че ли на Земята се трудят по цял ден — парира Токарев.

— Ако е необходимо, да — сериозно отговори Стоун.

Всички се отказаха от закуската и като постояха десетина минути, колите отново тръгнаха напред.

— Другари, не се разсейвайте — каза Стоун, адресирайки думите си не само към екипажа на своята кола, но и до всички останали. Гледайте по-внимателно. Няма да се връщаме втори път тук.

— Гледаме!... Гледаме!... — прозвучаха няколко отговора. — Гледаме, но нищо не виждаме — позна Муратов гласа на Синицин.

— Ще видим, можете да бъдете сигурни — отговори Стоун. — Ако не днес, утре.

Най-трудно беше да се борят с приспиващото еднообразие на лунния пейзаж. Струваше им се, че всъдеходите са все още при станцията. Не се забелязваше никакво изменение на местността, особено от тази страна, където гледаха Муратов и Токарев. Всичко беше същото, както и преди.

— Учудващо скучна планета — каза Токарев.

— Отдавна ли сте тук? — попита Муратов.

— Почти година.

— И нито веднъж не сте се връщали на Земята?

— Нямам време — отговори Токарев. — Днес за втори път напуснах станцията. Имаме много интересна и нужна работа — прибави той за пояснение.

„Навсякъде едно и също — помисли Муратов. — Всички се увличат от работата си и забравят за себе си. Не, все пак интересно е да се живее!“

И изведнъж той чу, как Гианея попита Гарсиа:

— Кажете, как се отнасят към смъртта у вас, на Земята?

— Аз мисля, че по същия начин както и във всеки населен свят — отговори инженерът, видимо учуден от този неочакван въпрос.

— Това не е отговор — на Муратов му се стори, че в гласа на Гианея прозвуча раздразнение. — Не бихте ли могли да ми отговорите по-точно?

Гарсиа дълго мълча, обмисляйки какво да каже. Муратов реши, че е настанал удобният момент отново да заговори с Гианея.

— Смъртта — каза той, без да се обръща — е тъжен факт. Но за съжаление неизбежен и задължителен. Хората са смъртни и против това не може да се направи нищо. Когато умира близък човек — това е голяма мъка за тези, които са го познавали. Ако умре някой, който е необходим за човечеството — това е мъка за всички. А ако умираш самият ти — съжаляваш, че си направил малко. Ние се отнасяме към смъртта като към неизбежно зло и се надяваме в бъдеще да я победим.

Той не знаеше дали Гианея иска да го слуша. Но тя слушаше и не го прекъсваше и това засега беше достатъчно.

Но се оказа, че заключението му е било прибързано.

— Аз очаквам отговор — каза Гианея.

— Нима вие не чухте това, което обясни Виктор? — попита Гарсиа.

— Аз питам вас.

— Напълно се присъединявам към казаното от него.

Муратов едва се сдържа да не се разсмее. Тази постъпка беше съвсем детинска. Все пак колко е наивна Гианея! Изглежда тя наистина е млада, много млада!

Той с интерес очакваше за какво още ще попита тя. Ако замълчи, значи въпросът ѝ е бил съвсем случаен, а Муратов не допускаше това.

И след няколко минути мълчание Гианея наистина отново се обърна към Гарсиа.

— У вас, на Земята, оправдава ли се самоубийството или убийството? — попита тя.

— Това са съвсем различни неща — отговори Раул — и те не трябва да се обединяват в един въпрос. Убийството не може да се оправдае. Това е най-тежкото и най-отвратителното престъпление, което човек може да си представи. А що се отнася до самоубийството, то всичко зависи от причините. Но, като правило, ние смятаме самоубийството за проява на слаба воля и страх.

— Значи у вас този акт не може да се нарече „прекрасен“?

„Ето какво било! — помисли Муратов. — Нея я е оскърбило това, че аз нарекох смъртта на Рийагейа «прекрасна». Но тя би трябвало да разбере какъв смисъл вложих в тази дума.“

— Разбира се — отговори Гарсиа. — Самоубийството съвсем не е прекрасно.

— Неотдавна чух друго — каза Гианея.

— От кого?

Муратов седеше с гръб към Гианея и не виждаше дали тя е посочила към него или не. Но словесен отговор не последва.

Тук се бе появило различие във възгледите на земните хора и съотечествениците на Гианея. Очевидно в нейната родина доброволната смърт, независимо от причината, изглежда се смята толкова грозна, че като е чула думите на Муратов, Гианея го е приела за „нравствен изрод“ и не е поискала повече да общува с такъв „нисък интелект“.

Той едва не се разсмя. Но този разговор му достави голямо удоволствие. Той показваше, че Гианея през цялото време е мислила за тяхното скарване и че това спречкване е също толкова неприятно за нея, колкото и за него самия.

Но имаше и нещо друго, много по-важно. Въпросите на Гианея окончателно потвърждаваха, че Рийагея е унищожил кораба. Той се е самоубил и е убил спътниците си. Съвсем не случайно, както смяташе Гарсиа, Гианея бе обединила тези два въпроса в един.

„Трябва да се оправдая пред нея — помисли Муратов. — Да ѝ поясня думите си, след като тя не може да ги разбере сама.“

И той каза:

— Самоубийството никога не може да бъде прекрасно. Никога! С изключение на един-единствен случай — когато то се извършва за благото на другите. Но в този случай трябва да се говори не за самоубийство, а за саможертва. Това са различни неща. Да пожертвуваш себе си, за да спасиш другите — това е прекрасно!

Той се обърна, за да разбере как се е отнесла Гианея към думите му, какво впечатление са ѝ направили.

Тя гледаше право пред себе си, към обзорния екран. Имаше такъв вид, сякаш не е чула нищо. Но Муратов беше убеден — Гианея не само е чула, но се е замислила върху думите му.

И не се излъга. След известно време тя каза:

— Добре, аз съм съгласна. Но какво право имаше той да жертвува другите?

Муратов помисли, че сълзите, които видя по лицето на Гианея тогава, биха могли да се отнасят не към смъртта на Рийагейя, а към смъртта на друг човек, убит от Рийагейя. Тогава ставаше ясно тежкото впечатление, което ѝ бе направила думата „прекрасна“.

— За какво говорите? — попита Токарев.

Във всъдехода на Стоун само Муратов и Гарсиа владееха испански език. Останалите не разбираха нито дума.

— Почакайте! — каза Муратов. — После ще ви обясня. Трябва да ѝ отговоря — и продължи на испански: — Всичко зависи от обстоятелствата, Гианея. Има случаи, когато човек, убеден в правотата на своето дело, е принуден да жертвува не само себе си, но и други, смятайки, че няма друг изход. Целта, която е поставил пред себе си, оправдава действията му в неговите очи. Ние не знаем причините, които са накарали Рийагейя да постъпи така, както е постъпил. Но вие знаете тези причини. И даже да не сте съгласна с възгледите му, вие сама можете да си отговорите на въпроса прав ли е той. Аз нарекох смъртта на Рийагейя прекрасна, защото разбрах от вас, че той е пожертвувал себе си за нас, за земните хора. От наша гледна точка това е прекрасна постъпка.

Гианея се обърна към него. И изведнъж се усмихна малко смутено.

— Извинете ме, Виктор. Аз тогава не ви разбрах и напразно ви осъдих.

— Съвсем не съм се обидил — отговори Муратов. — Защото ви разбрах. Ние, аз имам предвид вашето и нашето човечество, сме разумни същества. А разумните същества винаги могат да се разберат при наличие на добра воля за това. Макар че понякога това не е лесно.

— Да, понякога това е по-трудно, отколкото изглежда — въздъхна Гианея и отново се обърна към екрана.

„Край — помисли Муратов. — Марина е права като казва, че Гианея има добър характер.“

10.

Още един час всъдеходите се движеха в първоначалната посока. Видът на планинския хребет се измени. Стръмните, отвесни склонове постепенно станаха полегати. Все по-често се срещаха отделни скали и безредни купчини огромни камъни, свлекли се някога от планината. Ставаше все по-трудно да се придвижват напред. Колите силно се накланяха, често се налагаше да заобикалят препятствията.

Както и преди не се виждаше нито едно място, удобно за разполагането на невидимата база. Поредната несполука ставаше очевидна за всички.

И макар никой да не разчиташе на толкова бърз успех, неволно се появяваше чувство на разочарование. Присъствието на Гианея караше хората да се надяват на нещо.

Часовникът показваше точно дванадесет, когато Стоун спря своята кола.

— Да се търси по-нататък е безсмислено — каза той.

— А местността става все по-подходяща — обади се Синицин от втората кола.

— Да, но ние трябва да вярваме на думите на Гианея. Муратов — добави Стоун, — вие искайте да видите Земята. Погледнете назад!

В посоката, където се намиреше станцията, ниско над върховете на почти наполовина скрилия се зад хоризонта планински хребет, на небето висеше ярко блестящ полумесец. В сравнение с полумесеца на Луната върху земното небе, този изглеждаше огромен. Аленият пръстен на атмосферата, осветен от Слънцето, позволяваше отчетливо да се види тъмната, нощна половина на земното кълбо. Дискът на Слънцето висеше недалеч, малко по-високо.

„Луна“, звезди и Слънце едновременно!

— Такава чудна картина не можеш да видиш от Земята — каза Муратов.

— Нима? — чу той гласа на Сергей. — Защо?

— Защото на Луната няма атмосфера. Нима не знаеш това?

— Сега вече го зная — отговори Синицин сред общия смях.

— Попитайте я — каза Стоун, — трябва ли да търсим по-нататък?

Гианея се учуди, когато чу превода на въпроса.

— Защо питате мен за това? — отговори тя. — Вие самите трябва да знаете какво да правите и как да постъпвате.

— Ние ви питаме — поясни Муратов, — защото се основаваме на вашите думи, по-точно на думите на Рийагейа. Той струва ми се беше казал, че базата е разположена на такова място, откъдето никога не се вижда Земята.

— Защо „струва ми се“?

— Не обръщайте внимание. Просто лошо се изразих. Нали така беше казал?

— Да. И все пак не разбирам защо питате мен — упорито повтори Гианея.

Муратов почувствува, че логиката е на нейна страна.

— Ние искаме да си спомните по-точно — каза той, — това е крайно необходимо за нас.

— Аз нищо повече не мога да прибавя към това, което вече казах.

Предадоха на Стоун съдържанието на разговора.

— Ако ние продължим по-нататък — каза той, — нямаме никакви основания да не търсим и на всички други места, както правехме това по-рано. Струва ми се, че трябва да приемем думите на Рийагейа за истина и да се основаваме само на тях. Какво е мнението на останалите?

Всички се съгласиха със Стоун.

— Тогава — обобщи той, — връщаме се обратно. Ще разглеждаме пак с предишното внимание всичко, което попадне на пътя ни, за да бъдем напълно убедени, че базата не е в тази посока.

Обратният път не донесе нищо ново.

Когато се върнаха в станцията, беше вече три часа след обед. Колкото и да му се искаше да продължи търсенето, Стоун беше принуден да се съгласи с Токарев и да отложи втората експедиция за утре.

— Вниманието е отслабено от умората — каза професорът. — Няма да има никаква полза.

Но още преди Стоун да вземе решение, Муратов знаеше, че търсенето за днес е завършено. Гианея му каза, че е изморена и никъде няма да тръгне.

— Това е много скучна работа — каза тя. — Съжалявам, че дойдох тук.

— Но утре ще дойдете, нали?

— Разбира се. И утре и през следващите дни. Трябва да бъде последователна — повтори тя харесалата ѝ дума. — Отдавна не съм се изморявала така — прибави тя след като помълча, — макар че нищо не съм правила.

— Понякога безделието уморява повече от работата — каза Муратов. — Идете в басейна. Къпането ще ви освежи.

— Да отидем заедно — неочаквано предложи Гианея.

Муратов се смути.

— Това не е съвсем удобно — каза той.

— Но защо? — Гианея изглеждаше искрено учудена. — Не мога да разбера това. Отдавна. Марина ми казваше, че у вас не е прието съвместното къпане между мъже и жени. Но аз самата видях, че на морето се къпят заедно. И когато аз обличам бански костюм, Марина ми разрешава да плувам в басейна заедно с всички. Какво е това? Обяснете ми, Виктор! Аз много искам да ви разбера.

За кой ли път през последните дни Муратов почувствува, че стои на прага на разрешението на една от загадките, свързани с Гианея. В сравнение с другите тя беше незначителна, но все пак бе загадка. И тъй като Гианея самата питаше, имаше надежда да я разреши.

Той се съсредоточи, за да ѝ разясни земното становище.

— За това има много причини, Гианея — каза той. — Според мен основната се състои в това, че хората са свикнали да скриват тялото си с дрехи. Постоянното носене на дрехи постепенно е довело до това, че мъжете и жените са започнали да се срамуват един от друг. Разбира се, аз приемам вашата гледна точка. И даже я смятам за по-нравствена от нашата. Но вкоренилият се в съзнанието обичай е голяма сила. Сега — добави той — разбирате ли?

Той мислеше, че съвсем задоволително е разсеял недоумението ѝ.

— Вие нищо не ми обяснихте — каза Гианея неочаквано за него. — Но струва ми се, аз сама се досетих каква е работата. Според вас

банският костюм закрива тялото и то не се вижда. Така ли?

И внезапно Муратов разбра всичко. Нейният въпрос му откри истината.

Ето къде била работата! Той бе забравил за топлинното излъчване на всички живи тела, излъчване, което Гианея и хората от нейната планета възприемат като светлина, което те виждат.

Предразсъдъкът е силно нещо. Наред с удовлетворението от разкриването на загадката, Муратов почувствува силно смущение. Костюмът не скриваше тялото му от погледа на Гианея.

А тя досега беше мислила, че и земните хора виждат нейното тяло, независимо от това дали е облечена или не.

Оттук е идвало и непонятното отсъствие на женска свенливост у Гианея. В техния свят дрехите служат само за защита от студа и прахта.

Легерие бе сгрешил. Поведението на Гианея в първия ден на срещата ѝ със земните хора не е имало нищо общо с неговото предположение. Тя просто не е виждала никаква разлика в това дали ще бъде облечена или не.

И кройката на роклите ѝ, която всички приемаха като проява на кокетство, е била продиктувана от някакъв обичай, но без желанието да изглежда красива или привлекателна.

И все пак роклята играе някаква роля в нейните схващания. За това говори случаят, когато Гианея е облякла подареното ѝ в Япония кимоно и явно се е интересувала дали ѝ прилича или не.

„Трудно е да се ориентираш в миросгледа на същество от друг свят — помисли Муратов. — Между нас съществува само външна прилика, но вътрешно ние сме съвсем различни.“

Той беше уверен, че след това, което разбра, Гианея вече няма да му предложи да отиде с нея в басейна.

Но той не съобрази, че човешкото съзнание не може да се измени за един миг. Дори мисълта, че човек може да се срамува от тялото си, в някакъв случай не можеше да възникне у Гианея. Убеди се в това, когато тя каза:

— И все пак аз не разбирам, защо да не можете да дойдете с мен.
— Да вървим! — реши той.

Гианея се зарадва съвсем по детски.

— Никак не обичам да съм сама — каза тя, като с тези думи опроверга още едно погрешно мнение. Всички смятаха, че Гианея обича самотата и търпи присъствието на Марина Муратова при себе си по силата на необходимостта. — Особено когато плувам. Сама е скучно. Ще се гоним, нали?

Тя вече беше забравила за току-що състоялия се разговор. Беше забравила, защото не му придаваше никакво значение.

— Едва ли ще успея да ви изпреваря — каза Муратов. — Аз съм лош плувец.

— Жалко, че няма топка — Гианея произнесе думата „топка“ с явен труд. — Харесва ми играта с този предмет, особен във водата. Ние играехме с Марина.

— Защо — отговори Муратов, — тук сигурно ще се намери топка. Сега ще разбере. Можем да поканим и още някого и да поиграем на водно поло.

Топка за игра на поло, разбира се, се намери. Намериха се и любители на древната игра.

Но никой не се съгласи с мнението на Муратов.

„Гианея може да прави каквото си иска — отговориха му, — а ние ще постъпваме така, както сме свикнали.“

И седем души влязоха във водата на басейна с традиционното облекло на плувците — плувки и шапки.

Гианея не само не обърна никакво внимание на „изостаналостта“ на своите партньори, но даже нищо не забеляза. И ако Муратов бе помислил по-добре, щеше да разбере, че тя не би могла да забележи това.

Играта продължи дълго и завърши с пълен разгром на отбора, в който беше Муратов и играеше срещу Гианея.

Никой не можеше да се мери с нея по ловкост и сила на хвърляне.

На Луната нямаше добри спортисти. Във вратата, която бранеше Виктор, влетяха осемнадесет топки, изпратени от ръката на Гианея. Нейните партньори като видяха какъв майстор имат в редиците си, построяха цялата си игра, разчитайки на Гианея — извеждаха я напред и всеки пробив завършваше с гол.

— С вас е невъзможно да се играе — с досада каза Виктор, когато възбудени и изморени, излязоха от водата. — Тази игра позната

ли е във вашата родина?

— Не, у нас не може да бъде позната, защото ние нямаме топки.

След вечеря Муратов отново седеше в стаята на Гианея и беседваше с нея. Тя сама го помоли да дойде. Изглеждаше, че след скарването тя изпитва към Виктор особена симпатия.

Той беше успял вече да разкаже на всички за поредното си откритие, но новината не учуди никого.

— Така и трябва да бъде — каза Токарев. — Топлинното инфрачервено излъчване преминава през тъканите и Гианея вижда това, което е скрито за нашите очи. Но го вижда по-различно, отколкото без да е покрито. Би било много интересно, ако Гианея нарисова човека в цветове така, както го вижда.

— Да, но ние нямаме бои за предаването на инфрачервения цвят — каза Стоун. — Напълно възможно е Гианея да го възприема не така, както ние го виждаме. На инфрачервения екран.

В разговора си Муратов се опита да изясни този въпрос.

— Просто не зная как да ви обясня — отговори Гианея. — Този цвят се смесва с други и е много трудно да се отдели. Затова рисувам само с молив. Вие нямате необходимите бои. Именно това ме наведе на мисълта, че вие виждате не така, както ние. А да се обясни как изглежда цвят, който никога не сте виждали, е невъзможно.

— Значи — каза Муратов, — вие веднага определяте температурата на тялото, от пръв поглед?

— Ние нямаме дума „температура“ и никога не измерваме степента на нагряване. Защо ни е? Това и така се вижда.

„Ето защо тя отблъсна термометъра на Янсен — помисли Муратов. — Не е разбрала какво иска да прави.“

— Кажете, когато се приближихте до Хермес, вие видяхте ли, че астероида е обитаем?

— Да, небесните тела с такива размери са студени. Ние забелязахме, че от изкуственото съоръжение — тогава ние не знаехме какво е това — се излъчват два вида светлина. Изкуствена — студена и жива — топла. Тогава разбрахме, че там има живи същества — разбира се, хора.

— Все пак — каза Муратов, зарадван от предоставилата се възможност да изясни още нещо — много рисковано е било от ваша страна да се приземявате без запас от въздух.

— Това беше грешка. Но ние бяхме много развълнувани.

— Защо напуснахте кораба — в упор попита Муратов.

Гианея дълго мълча, сякаш обмисляше какво да каже.

— Не се сърдете — промълви тя накрая. — Не бих искала да ви отговоря на този въпрос.

Муратов беше дълбоко разочарован, но с нищо не го показа.

— В такъв случай, разбира се, не трябва — каза той. — Аз попитах случайно.

— Защо не казвате истината? — меко попита Гианея, като докосна ръката му. — Вие много искате да разберете това и попитахте не случайно. Но повярвайте ми, Виктор, вие ще узнаете всичко. Но не сега. Аз не мога.

Тя произнесе „не мога“ с такова отчаяние, че Муратов я съжали.

— Не мислете за това, Гианея — каза той. — Вас никой за нищо не ви принуждава. Постъпвайте както намерите за добре. Разбира се, вие сте права, за нас е интересно да узнаем много неща от вас. Кажете ни ги, когато поискате. И ме извинете за нескромното любопитство.

Той отново видя сълзи в очите ѝ.

— Вие сте много добри хора — тихо каза Гианея. — И аз започвам да ви обичам.

„Започва след година и половина“ — неволно си помисли Муратов.

На следващото утро същите четири всъдехода, със същия екипаж, отново излязоха от гаража и се отправиха този път на изток.

Увереността в успеха силно нарасна. Предната вечер Муратов беше успял да поведе разговор за Рийагейя. Гианея си бе спомнила подробности от чутия от нея разговор на борда на звездолета. От тези подробности ставаше ясно, че базата може да се намира само вътре в самия кратер Тихо, в подножието на планинския хребет, от северната страна.

Муратов не се опитваше, а и Гианея не проявяваше инициатива да говори що за човек е бил Рийагейя; ставаше дума само за неговите изказвания за Луната.

„Земляните“ много се интересуваха от личността на Рийагейя. Този човек, когото никой никога вече нямаше да види, играеше огромна роля в събитията, свързани с Гианея и спътниците разузнавачи. Неговата воля бе изменила целия ход на тези събития.

— Нарисувайте портрета му — помоли Муратов. — Ние искаме да видим чертите на лицето му.

— Лично вие — с усмивка отговори Гианея — е достатъчно да се погледнете в огледалото.

Така Муратов научи за приликата си с Рийагейя, човека от друг свят, който съдейки по всичко, искрено и самоотвержено бе обичал земните хора.

В тази минута Муратов разбра много...

През втория ден експедицията по издирването започна почти с пълната увереност, че ще има успех. И надеждата не ги излъга.

Не бяха успели да изминат и петнадесет километра от станцията, когато Гианея рязко се наклони напред, протегна ръка и каза:

— Ето това, което търсите.

ТРЕТА ЧАСТ

1.

Сградата се намираше на върха на хълма.

Огромният град се бе прострял в подножието му. Той беше толкова голям, че даже от прозорците на горните етажи, от височина двеста метра, не се виждаха покрайнините.

Безкрайните квадрати на разноцветните покриви от всички страни се стремяха към хоризонта и изчезваха зад него. Изглеждаше, че хълмът със самотното здание се намира в самия център на града, макар че в действителност не беше така.

Случайно, а може би по замисъла на архитектите, най-близките до хълма сгради не бяха високи, не достигаха до върха му. Онези, които превъзхождаха по размерите си целия хълм, се бяха строили във вид на гигантски пръстен по-надалеч. А още по-нататък, издигайки се до линията на хоризонта, стърчаха горните части на още по-високи къщи.

Сградата на хълма се виждаше от всички краища на града.

Тя съвсем не приличаше на другите.

Най-много напомняше паметник, построен от стъкло с два оттенъка на небесносиния цвят. По-тъмносините ленти представляваха скелета на зданието, а по-светлите, които на места изглеждаха почти бели — прозорците. И едните, и другите бяха разположени наклонено и сградата като цяло сякаш беше завинтена в тъмносиньото небе.

А над купола на покрива, високо във въздуха „се рееше“ гигантска бяла статуя, която се виждаше добре от всички страни.

Жена, облечена в къса рокля, с развяващи се коси, с отметната назад глава протягаше ръце към небето. Целият ѝ облик изразяваше страстен призив, насочен към някого зад сияйната завеса на небето, в бездните на вселената.

Сградата беше много голяма, но отдолу, от града изглеждаше малка и тясна, като навита на спирала игла.

Земните хора биха казали, че прилича на тирбушон.

Градът беше една от древните столици на тази планета, чиято история наброяваше вече хиляди години, макар че в настоящата епоха

самата дума „столица“ беше вече забравена.

А странното здание на хълма действително беше паметник на тези, които бяха проникнали в космоса и не се бяха върнали оттам. Едновременно с това служеше за пантеон на загиналите космонавти и за щаб на космическата служба на планетата.

През този ден в долния етаж на зданието, в просторна зала, задяна от лъчите на високото оранжево слънце, се провеждаше голямо събрание.

Около огромната маса, поставена в средата на залата, седяха повече от сто души мъже и жени.

Техните дрехи много си приличаха. Жените носеха рокли, а мъжете — къси туники. Краката на жените до коленете бяха обвити с кръстосващи се ленти, а коленете им бяха покрити с токи във формата на лист. Краката на мъжете бяха голи. Жените имаха дълги гъсти коси, а главите на мъжете бяха бръснати.

Всички бяха облечени в бяло, освен един.

Различната наситеност на зеления оттенък на кожата им, косо разположените им очи, повдигнати към носа, високият ръст, както на мъжете, така и на жените — всичко това би било познато на земния човек и той безпогрешно би ги посочил като съотечественици на Гианея.

А ако тук би могла да бъде Марина Муратова, тя би разбрала езика, на който говореха всички тези хора.

Но след като го разбере, би открила, че този език не е съвсем същият като оня, на който говори Гианея, че с нещо се различава, макар в основата си те да бяха еднакви.

И човекът, който се различаваше по своите дрехи от останалите, видимо се затрудняваше да разбере този език и понякога питаше повторно.

Тогава един от мъжете ставаше и повтаряше казаното на същия език, на който говореше и Гианея.

По средата, на висок стол, извисявайки се над всички, седеше още съвсем млад човек с много тесни, сякаш присвити очи, облечен като всички останали.

Той гледеше втренчено, без да мига, към човека, който стоеше срещу него и беше облечен различно, към този, който не винаги разбираше какво му говорят и самият говореше езика на Гианея.

Той имаше всички отличителни черти на сънародниците на Гианея, но беше малко по-нисък от останалите. Зеленият оттенък на кожата му почти не се забелязваше, скрит под силен загар. Беше облечен не в туника, а в нещо като широка пелерина, блестяща в оранжевите лъчи на слънцето с блясъка на чисто злато. Неговата глава не беше обръсната и черната му коса с изумруден блясък се спускаше под раменете.

Младият човек с тесните очи очевидно председателствуваше събранието.

Неговият втренчен поглед смущаваше човека със златната пелерина, който често не издържаше и извърщаше поглед, но всеки път сякаш притеглиян от магнит, отново се обръщаше към него.

В тези мигове всички виждаха как в тъмните очи на човека с пелерината светваха искри, може би на предизвикателство, може би на ревниво скриван страх.

И всеки път, когато забелязваше тези искрици, младият председател се усмихваше.

В неговата усмивка имаше презрение, насмешка, гняв, но нямаше ненавист. И изглежда, че именно това — отсъствието на ненавист — най-много смущаваше човека с пелерината.

Той през цялото време стоеше прав. Изглежда така беше необходимо, защото край него нямаше стол. Той вече отдавна стоеше, докато всички останали седяха.

Това приличаше на съд.

И действително беше съд, но не в смисъла, в който е прието да се разбира тази дума на Земята.

Съдеха не този човек, а други, към които принадлежеше и той, и които не присъствуваха сега в залата.

Съдеха не хората, а делото, което те искаха да извършат.

— И така — каза председателят, като продължаваше втренчено да гледа „подсъдимия“ в очите, — всичко ли ни разказа, Лийагейя, нищо ли не скри?

— Да, всичко! Нищо повече не мога да прибавя. И съм готов да приема смъртта.

Усмивка, този път изразяваща само презрение, посрещна думите му.

— Ние виждаме това — младият председател показва дрехите на Лийагейа. — Но ти си избързал. Вече три дни си в родината. Нима не си забелязал, че си в друг свят?

Другият не отговори нищо.

— Нима — продължаваше председателят — не си разбрал нищо от това, което са видели очите ти? Или, може би, ти не искаш нищо да разбереш?

Отново не последва отговор.

— Но ти ще разбереш, Лийагейа. Ние няма да те убием, както бихте направили вие на наше място. Отдавна вече изгаснаха и изчезнаха от паметта на хората вашите клади. Ти ще живееш сред нас.

— Значи, няма да ме пуснете обратно?

— Не. Ти ще останеш тук завинаги. Космосът не е място за такива като тебе. Там трябва да отиват хора с чисти мисли и неопетнени ръце. Ще ти се наложи да се трудиш, Лийагейа. Вероятно за пръв път през живота ти — с тон на безкрайно презрение добави той. — И само от тебе ще зависи хората да забравят кой си и какво черно дело се опитвахте да осъществите.

— Опитвахме се? — по устните на Лийагейа за пръв път тази сутрин се прокрадна усмивка.

— Искаш да кажеш, че замисленото от вас дело е вече осъществено? Отново грешиш, Лийагейа. Ти си забравил, че за времето на твоето отсъствие на нашата планета са се сменили десет поколения. Те не са живели напразно. От наша гледна точка вашите космически кораби са тромави лодки. Ние ще отидем на тази планета... как я нарече ти?

— Лиа.

— Ние ще отидем на Лиа много скоро. И ще попречим на злото. А ако закъснеем — очите на младия председател блеснаха и за миг съвсем се отвориха: те бяха огромни, тъмни и дълбоки — вие ще си платите за това. Нищо не ни струва да си спомним обичаите на вашата епоха.

— Това означава, че ще ме изгорите не сега, а малко по-късно — всичко е ясно.

— Казах вече, че ти ще живееш. Ние не изменяме решенията си и не лъжем като вас.

Лийагейа наведе глава.

— Казах ви само истината.

— Знаем това.

— Откъде бихте могли да знаете?

— Откъде? — председателят показва седящия до него възрастен човек. — Специално за тебе поканихме медик, тъй като добре знаехме с кого имаме работа. Ти си изостанал от науката, Лийагейа и това не е чудно. Имаш щастие, че беше правдив.

— А ако не бях? — предизвикателно попита Лийагейа.

— Тогава щяхме да те принудим да говориш истината.

— С мъчения? С това не можете да ме изплашите.

Няколко минути председателят мълча поразен от тези думи. След това обгърна с поглед седящите около масата. Почти всички се смееха.

— Виждаш ли? — попита той. — Това е нашият отговор, Лийагейа. Трудно ще ти бъде при нас. Ти си първичен като зверовете. И всички ще гледат на тебе така, докато не измениш възгледите си. Съветвам те да направиш това колкото е възможно по-бързо. Ние разбрахме какво каза, но повечето от хората на планетата не биха те разбрали. Ти си в друг свят, Лийагейа, осъзнай това.

— А какво ще правите с нас, ако не закъснеете? — вместо отговор попита Лийагейа.

— Ще ви върнем обратно. Всички — и излетелите по-рано, и техните деца, родени през това време, всички ще живеете в родината. И ще се трудите. Ще трябва да забравите привилегированото положение на вашата каста.

В очите на Лийагейа блесна ненавист.

Председателстващият се разсмя.

— Ако аз бях роден, когато вие излитахте — каза той, — вероятно ти не би говорил с мене. Времената се измениха. И вие знаехте, че ще се изменят. Иначе защо бихте тръгнали да търсите други планети?

— Ние направихме това, за да спасим бъдещите поколения — гордо отговори Лийагейа.

— Лъже или не казва това, което мисли — каза медикът.

— Виждаш ли, Лийагейа. Ти се отклони от истината и това веднага беше забелязано. Ще я кажа вместо тебе. Вие излетяхте, за да спасите кастата си, предвиждайки неизбежната разплата. Вие знаехте, че дните на господството ви над планетата са преброени. И решихте да

се преселите на друга планета, където отново бихте могли да станете господари и да живеете за сметка на другите. Колонизацията е продължителна работа.

Лийагейа вдигна глава.

— А вие — с подчертана ненавист каза той, — вие, благородните и правдивите, нетърпящите злото, какво правите вие? Обричате населението на планетата на гибел? Вие знаете, че на планетата няма място за увеличаващото се население и отблъсквате ръката, която ви протягаме за помощ. Ако ти беше прав, Вийайа, така струва ми се те наричат, тогава защо ми трябваше да се завръщам тук?

— Неискрен — спокойно каза медикът.

— Зная — председателят насмешливо се усмихна. — Всички знаят това. Не, Лийагейа — каза той, — ти си се върнал не защото са

те изпратили за хората. Вие сте намерили дива планета. Там е нужен много труд. И това не ви е по вкуса. Тогава вие сте тръгнали да търсите друга. Намерили сте Лиа. Там всичко е готово, има градове, пътища, заводи. Това ви е харесало повече. Но населението на Лиа вече не е изостанало и няма да ви се подчини. Тогава вие сте решили да унищожите населението на планетата. Решение, което напълно съответствува на вашия морален облик. Но какво бихте правили там сами? Нужни са ви хора. И ти си дошъл само за да ни излъжеш, да подмамиш хиляди хора, на които предстои да работят за вас. Но излъганите сте вие, Лийагейа. Ние не искаме да се избавим от пренаселването на такава цена. Пък и не се нуждаем вече от спасение. Иди, опитай се да ги извикаш. Няма да намериш нито един човек, който да не ти обърне гръб като чуе думите ти. Нито един на цялата планета. Не очаквахте ли това?

Лийагейа мълчеше. Лицето му гореше, но очите му някак изведнъж изгаснаха, помътняха.

След това той каза без ненавист, с уморен глас:

— Вие добре сте използвали времето. Съжалявам, че не отдавахме значение на думите на Рийагейа.

— Рийагейа — учудено възкликна председателят, — помня това име. Той беше командир на вашата ескадрила и ваш съучастник.

— Времената се менят — с ироничен тон повтори Лийагейа думите на самия Вийайа. — Какво още искате от мен?

— Нищо. Ти си свободен, Лийагейа.

— Тогава ще ви задам само един въпрос. Защо каза, че не се нуждаете от спасение? Или под ваше то ръководство населението на планетата е започнало да намалява?

— Не, то се е увеличило и то по-бързо, отколкото по твое време, при вашето управление — отговори Вийайа. — Но вече ти казах, че десет поколения, живели без робството на вашата каста, не са си хабили напразно силите. Ти, Лийагейа, знаеш, колко ревниво пазехте секретите на вашата власт, в това число и техниката на космическите полети. Вие взехте със себе си всичко. И бяхте убедени, че „низшите същества“ никога няма да открият тези тайни. Не ни беше нужно много време, за да изпреварим вашата техника. С чии ръце строяхте вие своите кораби? Тези ръце останаха на планетата. А разумът вие смятахте за своя привилегия. Най-голямата ви грешка, Лийагейа.

Отговарям на въпроса ти. Проблемът за пренаселението, който съвсем не ви интересуваше, макар ти и да направи опит да ни убедиш в обратното, накара нашите прадеди да предприемат това, което ти искаше да представиш като ваша заслуга. Ние самите излетяхме в космоса и случайно в различна от вашата посока. Ние не знаехме накъде сте тръгнали вие. И намерихме братя по разум, които ни приеха и ни предложиха своята помощ. Сега вече е близо времето на масовата емиграция към новата родина, която е подготвена със съвместните усилия на двете планети.

— Значи, все пак се каните да заселвате чужда планета?

— Необитаема, Лийагейа. Виждам по израза на лицето ти, че не виждаш разлика. Според тебе, низшите същества, които населяват Лиа, не заслужават нито жалост, нито снизхождение, ако са засегнати интересите на такива „висши“ същества като тебе. Но според нас низши същества сте вие — ти и твоите съмишленици. И аз не вярвам, че обитателите на Лиа са диваци. Твоите разкази за тази планета опровергават това твърдение. След няколко дни нашият космически кораб ще излети нататък. Аз зная, че там ще срещнем братя, които също като нас ще приемат тебе и всички вас за двуноги зверове.

Лийагейа отметна глава. Мрачен огън пламна в тъмните му очи.

— Вийайа, ти не се страхуваш да обсипваш с оскърбления този, който не може да ти се противи. Тук аз съм сам. Но ако ти ме смяташ за звяр, защо тогава каниш звяра да живее сред вас? Не е ли по-добре да бъде унищожен?

— Може би си прав, Лийагейа — отговори Вийайа, — но ние не сме свикнали да убиваме хора. И ние не те каним да живееш сред нас, а те принуждаваме за наказание.

2.

Дълго е пътуването по пътищата на вселената.

Светлинният лъч лети с години от една звезда към друга. А създаденото от човешките ръце не може да лети със скоростта на светлината.

Дълъг и скучен е пътят!

А ако тревогата гризе екипажа на кораба, той изглежда още по-дълъг.

Те нямаха възможност да прекарат по-голямата част от пътя в сън. Живееха при обикновен дневен режим: през едната половина бодърствуваха, през другата спяха и с нищо не можеха да си запълнят времето.

Бяха четирима.

Идеята ги влечеше напред, към далечната цел. За идеята те жертвуваха себе си. Нямаха надежда да се върнат обратно. Излетяха от родната планета завинаги. Те не можеха да се върнат, защото не знаеха как да управляват кораба, как да намерят пътя в безкрайната пустота.

Корабът се управляваше от автомати.

Умни, внимателни, чувствителни, те го водеха по набелязания път, прекаран не от тези, които се намираха сега на борда, а от други. От тези, които бяха построили кораба, които умееха да го управляват, знаеха как да намират пътя в космоса.

На борда му нямаше нито един от тях.

Автоматите бяха сигурни. Те знаеха повече от своите сегашни стопани и с равнодушието на машини бяха изменили на предишните.

Корабът летеше по точно определен курс. Каквото и да се случеше, каквито и препятствия да възникнеха на пътя му „командирът“ на кораба за част от секундата щеше да вземе решение и да избегне всяка опасност.

Четиримата души, сегашният екипаж на кораба, добре знаеха това. И те се страхуваха даже да се приближат до вратата на кабината за управление. Тя беше плътно затворена и с жълта боя на нея беше нарисован крив кръст.

За да не може никой дори и случайно да проникне в забранената зона.

Всичко зависеше от „командира“. Неговият механичен мозък беше единствената надежда за успех, единствената гаранция за достигането на целта, единственият шанс за живот.

Четиримата не бяха уверени, че кацането ще мине също така благополучно, както излитането. Те не знаеха дали „командирът“ умее да приземи кораба на планетата. Те само се надяваха на това.

И често хвърляха погледи към големия, херметически затворен сандък, боядисан в яркожълт цвят, който стоеше в средата на централното помещение на исполинския кораб.

В това помещение четиримата прекарваха цялото си време и много рядко го напускаха. Тук те живееха, хранеха се, спяха и беседваха, макар че това помещение не беше пригодено за живеене.

Но те се „притискаха“ един до друг, стремяха се винаги да бъдат заедно, да си помагат един на друг, да преодоляват неволния страх пред окръжаващия ги от всички страни безкраен простор на вселената.

Каютите на кораба, предназначени за членовете на екипажа, бяха единични.

Изтънченият комфорт на тези каюти не привличаше новите стопани. Всичко им беше чуждо, непривично и дълбоко ненавистно.

Те ненавиждаха всеки предмет на кораба и самия кораб. Всичко, освен жълтия сандък. Това беше единственото нещо, което не принадлежеше на предишните стопани, а на тях самите, беше направено от тях, съдържаше в себе си известна за тях цел.

Жълтият сандък — това бяха „те самите“. Защото ако на тях не им е съдено да достигнат целта живи, съдържанието на сандъка ще направи всичко вместо тях.

Във всички случаи задачата трябва да бъде изпълнена.

Сандъкът беше тежък, масивен и много здрав. Ако корабът се разбиеше, той щеше да оцелее.

Това беше главното.

През дългите години на пътуването те бяха свикнали да гледат на сандъка като на пети член на екипажа. И го наричаха ласкаво „Гринго“, което беше човешко име.

На кораба имаше всичко. Дългите алеи, покрити с растителност, приканваха към разходки. Уютните салони, игралните и спортните

зали, басейните, читалните и зрелищните автомати призоваваха към развлечения и отдих. Астрономическите пултове, кабинетите и лабораториите предоставяха всички удобства за научна работа. И до всяка каюта имаше небесносиньо помещение с продълговат басейн, сега празен.

Четиримата използваха само алеите. Беше им нужно да се движат и те тичаха по алеите всеки ден в определено време.

До всичко останало не се докосваха — пречеше им ненавистта.

Те с удоволствие биха се възползували от небесносините помещения с басейните. Времето на полета беше за тях изтезание. Но басейните бяха празни. Дори да бяха пълни, все едно не можеха да им помогнат с нищо. Четиримата не знаеха как да предизвикат анабиосъня и как да излязат от него. Тази техника им беше напълно непозната.

Четиримата бяха първите хора от своя народ, проникнали в космоса. Ненавистта ги водеше и ръководеше постъпките им.

Ненавистта и любовта.

Те ненавиждаха бившите стопани на кораба. Обичаха свободата и предишния живот.

Но съществуваше и трето — неизвестните хора от неизвестната планета. Те бяха застрашени от тези, които четиримата ненавиждаха. И затова бързаха да помогнат на неизвестните хора и подсъзнателно, без да ги познават, ги обичаха като братя, изпаднали в същата беда като тях.

Но главното за четиримата беше не любовта, а ненавистта.

Тяхната родина сега беше свободна и можеше да живее, както беше живяла преди, до появяването на „ненавистните“.

Четиридесет и трима врагове избягнаха справедливото отмъщение. Те трябваше да бъдат настигнати и унищожени.

Ако те се завърнат и разберат какво се бе случило в тяхно отсъствие, щяха да отмъстят за смъртта на своите събратя.

Четиридесет и тримата не трябваше да се завърнат.

Четиримата не се смущаваха от това, че са само четирима. Да бяха и десетима, и сто пъти повече, пак не биха могли да се справят с могъщите пришелци. „Ненавистните“ бяха по-силни. На тях им се подчиняваха сили, неизвестни и недостъпни за народа, към когото принадлежаха четиримата.

И те се надяваха само на помощта на тези, на които сами се притичаха на помощ.

До съвсем неотдавна на родната планета на четиримата никой не мислеше за съществуването на други планети, други човечества. Никой още не се замисляше за тайната на мирозданието. Те бяха деца на природата, добри и доверчиви. Техниката им беше примитивна, знанията ограничени, животът прост.

Три поколения бяха живели под робство, при жесток и безпощаден терор и бяха работили за пришелците.

Природата на планетата беше богата и разнообразна. Тя щедро даваше на своите деца всичко, от което се нуждаеха. Хората не изпитваха глад, жажда, студ. Нямаше хищни зверове, нямаше от кого да се защитават. И почти пълното отсъствие на борба за съществуване им беше оказало лоша услуга. Разумът им беше застинал, липсваше могъщият импулс за движение напред.

По всяка вероятност не винаги е било така, защото в противен случай не би се появил човекът. Но в тази епоха беше така. И никой от тях не помнеше друго време, други условия.

Те не знаеха дали на планетата има други хора освен тях. Времето за изследване на планетата още не бе настъпило. Огромният остров, където от незапомнени времена живеяха няколкото хиляди души на техния народ, от всички страни беше окръжен от океан.

Поколение след поколение се бе излежавало в люлката на природата. Разумът дремеше и бе необходим външен тласък, за да се пробуди.

Такъв тласък бе пристигането на пришелците.

Три поколения живяха под робство.

„Ненавистните“ се отнасяха към коренното население със студена жестокост. Те ги принудиха да им построят цял град. Тези, които се съпротивляваха, бяха унищожени.

Те бяха силни със знанията и техниката си. Те бяха малко и управляваха с помощта на страха.

За да запазиш живота си, трябваше да се приспособяваш. Появи се борба за съществуване.

И само за три поколения обитателите на острова неузнаваемо се промениха. Те разбраха и узнаха много неща. Развитието им направи рязък скок.

Пришелците нямаха намерение да учат покорените. Но те се нуждаеха от труда им и бяха принудени да ги запознаят отчасти със своята наука и техника.

Отнасяйки се с дълбоко презрение към жителите на острова, пришелците недооценяваха природната острота на ума, съобразителността и способностите на своите роби. Те не се замисляха за това.

И платиха скъпо.

Пробудилият се разум не можеше да се примири с насиетието. И се случи това, което неизбежно трябваше да се случи.

Пришелците изчезнаха от лицето на планетата.

Но четиридесет и трима от тях бяха още живи. Те също трябваше да изчезнат!

Никой не знаеше откъде се бяха появили пришелците, какво им беше нужно тук, каква цел преследваха.

Не беше трудно да ги унищожат веднага. Но жителите на острова посрещнаха радушно неизвестните същества, които съвсем не приличаха на тях, когато осемте гигантски кораба кацнаха на острова. А след това вече беше късно. Трябваше да мине много време, за да се научат дотолкова, че да обърнат техниката на пришелците срещу самите тях.

„Ненавистните“ — така първото поколение, оказало се под тяхна власт, беше нарекло пришелците. Така ги наричаше и сегашното, четвърто поколение на островитяните.

Бяха си отишли три поколения. А пришелците бяха все същите. Като че ли властвуваха и над смъртта. Нито един от тях не беше умрял за времето на тяхното пребиваване на острова. Напротив, броят им се увеличаваше — раждаха се деца.

Но пришелците не бяха безсмъртни. Островитяните се убедиха в това, когато дълго натрупалият се гняв се изля във въстание и всички, освен четиридесет и тримата излетели, бяха поголовно унищожени.

Четиридесет и тримата се измъкнаха случайно. Те бяха напуснали планетата, без да знаят нещо за готвещото се въстание.

Един от пришелците беше излетял по-рано.

От осем кораба, на острова бяха останали шест.

Пришелците пазеха строго своите кораби, грижеха се за тях. Дали всички се канеха да напуснат планетата? Това не знаеше никой.

Островитяните отдавна бяха загубили надежда.

... Четиримата летяха в неизвестните далнини.

Те не знаеха с каква цел бяха излетели четиридесет и тримата, които искаха да настигнат.

На „ненавистните“ не им стигаше една планета, те се готвеха да покорят и друга. Островитяните смятаха своя остров за „цялата“ планета.

Сред пришелците имаше и разумни хора. Някои от тях се отнасяха добре с местното население, благоволяваха да разговарят, да отговарят на въпроси.

Имаше един пришелец, когото островитяните даже обичаха, но той беше излетял заедно с четиридесет и тримата.

Наричаше се Рийагейя.

Ако той бе останал, щяха да го пощадят.

Той често говореше с хората и им беше разказвал много неща.

С каква цел? Те не знаеха.

Четиримата бяха убедени, че неизвестната планета е подобна на тяхната, че обитателите на тази планета също ще се окажат под робството на „ненавистните“.

Трябва да им разкажат всичко, да ги предупредят за страшната участ.

Четиримата можеха да направят това.

Отдавна, още по времето на второто поколение, три кораба на пришелците бяха напуснали острова и после се завърнаха. Завърнаха се със същия екипаж.

Сред тях имаше един, когото наричаха Дейа. Той имаше дъщеря на име Гийанейя.

Бащата донесе от експедицията нов, непознат на никого език.

Пришелците караха островитяните не само да работят на строежите им, но и да им прислужват. Във всеки дом имаше слуги от местното население.

В дома на Дейа като слуга работеше Мериго, млад човек с прекрасна памет, един от четиримата, които сега летяха към неизвестната цел. Но сега той вече не беше млад.

Дейа обучаваше дъщеря си на новия език. В неговия дом този език се чуваше по-често, отколкото езика на „ненавистните“, на който говореха всички.

Мериго не знаеше защо е нужно това, но без да иска научи този език.

Дея го наричаше „испански“. И Мериго скоро разбра, че това е езикът на онази планета, откъдето се бяха върнали Дея и неговите спътници.

А когато порасналата Гийанейа излетя заедно с четиридесет и тримата, Мериго разбра защо са я обучавали на чуждия език. Тя трябваше да разговаря с местните жители.

Той видя, че Гийанейа не искаше да излети от острова. Тя плака, но пришелците бяха жестоки не само към покорените островитяни, но и един към друг. Даже баща към дъщеря си.

Мериго и другите слуги на Дея много пъти бяха изпитвали жестокостта на господарите. За най-малкото провинение те биваха жестоко бити, а трима от тях заплатиха даже с живота си за нищожна вина. Изгориха ги живи.

Така загина сестрата на Мериго. И той силно ненавиждаше пришелците и всичко свързано с тях.

Мериго първи узна за излитането на „ненавистните“ към другата планета.

Трябваше да излетят два кораба. Но след това, неизвестно защо, излетя само един.

Вторият, напълно подготвен, остана. Изглежда, той трябваше да стартира по-късно.

Но не успя. Избухна въстанието.

„Ненавистните“ не правеха нищо сами. И за подготовката на двата кораба бяха привлекли роби. Най-развитите и образованите.

За робите, разбира се, техниката беше неизвестна и непонятна. Те не знаеха за къде е излетял корабът. Но им беше известно, че екипажите по време на пътя ще спят, а корабът ще се управлява от загадъчен механизъм, когото „ненавистните“ наричаха „навигационен мозък“.

Този мозък сам щеше да доведе кораба до целта.

Двата кораба се подготвиха еднакво и едновременно.

И когато единият излетя, а вторият остана, когато с пришелците беше свършено, възникна план да се възползват от този кораб.

У дълго угнетявания народ се беше развило чувство на солидарност. Те искаха да помогнат на другите да избегнат

собствената им участ и добре разбираха, че не трябва да оставят живи тези четиридесет и трима.

По-точно четиридесет и двама, тъй като никой не би могъл да вдигне ръка срещу Рийагейа.

Те знаеха как да пуснат в ход механизмите на кораба. Но не знаеха нищо повече. И даже не мислеха за безумието на своя план.

Четиримата излетяха.

Мериго трябваше да разкаже всичко там, на неизвестните. И да помогне на тримата си спътници да говорят и да разбират отговорите на онези хора.

Той още отсега ги учеше на испански. Нали ако успееш да стигнат живи до целта, четиримата трябваше да прекарат целия си живот на чуждата планета. Кой би могъл да им покаже обратния път?

Само Рийагейа.

Но ще поиска ли той да направи това? Те не знаеха как ще му подействува известието за унищожението на всички негови съотечественици.

Четиримата бяха готови да не се върнат никога в родината.

— Аз отново ще се срещна там с Гийанейа — говореше Мериго. — Тя не очаква такава среща. И аз сам, със собствените си ръце ще я убия.

Колко още оставаше да летят?

Те не знаеха.

3.

— Ето — каза Гианея. — Това е, което търсите.

Радиовръзката между четирите всъдехода беше включена през цялото време. Нейните думи, веднага преведени от Муратов, бяха чути едновременно от всички. И всички участници в експедицията по издирването и в четирите коли, също както Стоун, трепнаха радостно и развълнувано.

— Къде? — попита той на езика на Гианея.

Да я открият още на втория ден от издирването! Какъв късмет! И то след почти три години системни неуспехи.

— Точно пред вас. И то близо.

Муратов преведе отговора.

Всъдеходите спряха.

Отпред не се виждаше нищо. Същите мрачни, кафяво-сиви скали, издълбани от пукнатини, жълтеникав прах, покрил почвата с дебел слой. Високо в небето се губеха високите върхове на планините.

Никъде нищо!

Така се струваше на земните хора. Но Гианея виждаше друго.

Никой не би се сетил да търси базата на такова място. Тук никога нищо не биха намерили.

Точно отпред, на около двеста метра, планинската верига извиваше, завършваше с остра издатина, покрита с хаотично нахвърляни един върху друг камъни — следи от преминаването на голяма лавина. Дълбочината на извивката се скриваше в непрогледно черна сянка.

Колко такива извивки бяха срещали по време на търсенето!

Точно там, в тази сянка сочеше ръката на Гианея.

— Там ли — попита Стоун, — в сянката?

— Да, на дъното.

— Прожекторите! — нареди Стоун.

Четири силни лъча от четирите коли разсеяха черния мрак.

Нищо! Все същите скали в подножието на планината. Като навсякъде.

— Тук ние в никакъв случай не бихме могли да открием нещо — каза Верьосов. — И толкова близо до станцията.

— Сигурна ли си? — попита Стоун.

— Аз виждам — просто отговори Гианея.

Както се изясни по-късно, веднага у всички бе минала една и съща мисъл:

„Тук е вечна сянка. Това място не се осветява никога от Слънцето. Планинските пластове са охладени почти до абсолютната нула. Тук не може да има никакво инфрачервено излъчване. Тогава как Гианея може да вижда нещо? Значи, не само инфрачервената част на спектъра е достъпна за нейното зрение.“

В това, че Гианея действително вижда загадъчната база, беше невъзможно да се съмняват.

— Каква приблизителна площ заема базата? — попита Стоун.

Като изслуша превода на въпроса, Гианея се замисли. Муратов вече беше решил, че тя не знае земните мерки за дължина и площ, когато се оказа, че Гианея мълчи по друга причина. Тя просто искаше да отговори по-точно.

— Трудно ми е да определя на око — каза тя накрая, — но ми се струва, че площта ѝ е около шест хиляди квадратни метра.

„Гледай ти! — помисли си Муратов. — Тя знае испански език като истинска испанка. Даже аритметиката ѝ е достъпна. Удивително!“

Сега нямаше време да се мисли за странични неща. Муратов преведе отговора на Гианея на нетърпеливо чакащия Стоун.

— Значи — каза началникът на експедицията, — приблизително осемдесет на осемдесет метра. Такава малка площ ние можем да обработим с четирите работни машини.

Той веднага даде разпореждане да изпратят на това място още един всъдеход със специално оборудване.

— Пълен напред по нашите следи — нареди той в микрофона. — Скрити пукнатини няма, пътят е безопасен. Предупредете Сабо. Чакам го след петнадесет минути.

Прожекторите ярко осветяваха скалите в дълбочината на извивката. Отчетливо се виждаха сенките от светлината, за първи път проникнала тук. Но както и преди не се забелязваше нищо друго.

В главата на Стоун се мярна тревожна мисъл.

— Попитайте я — каза той, — безопасно ли е да се осветява базата?

Гианея отговори, че не знае това.

От предпазливост, наистина малко закъсняла, Стоун нареди да изгасят прожекторите.

— Когато стане необходимо, отново ще ги запалим.

— Странно — забеляза Муратов. — Спътниците не са прозрачни. Тогава защо не закриват скалите, които се намират зад тях? Защо не се виждат сенките на спътниците?

— Може би те вече не са тук? — изказа предположение Токарев. — Може би тук е само изоставената база?

Муратов обясни, колкото можеше по-ясно, какво смущава него и останалите членове на експедицията.

— Малко ми е странно — отговори Гианея, — че не виждате това сами. Но аз разбирам защо става така. Ние — (тя имаше предвид своите сънародници) — не подозирахме тази особеност на вашето зрение. Аз разбрах за това едва на Земята — Гианея като че ли забрави вчерашния разговор. — Вие не виждате нищо, ако няма светлина, която вие възприемате. Ние виждаме много повече. Предметите, които според вас са тъмни, за нас са осветени. Не е ли странно, Виктор? Та вие толкова приличате на нас.

Той помисли, че тя е избрала лошо време за такава беседа. Не можа да скрие нетърпението си, когато я помоли да отговори на зададения въпрос.

— Защо ми говорите с такъв рязък тон? — попита Гианея, като че нищо не се бе случило. — Аз не съм свикнала да разговарят така е мен.

— Извинете! Но ние сме много развълнувани.

— Няма причини да се вълнувате. Това, което търсехте, е намерено. Какво още ви е нужно?

В нейния тон ясно се чуваше: „Аз изпълних това, което искахте. Сега ме оставете на мира“.

— Гианея, вие виждате — каза Муратов, — а ние не. Помогнете ни още веднъж.

Тя помръдна рамото си — характерен жест, свойствен само на нея.

— Свалете прожекторите по-ниско — каза тя така, както би казал учител на глупав ученик. — Базата — (тя за първи път произнесе тази дума ясно) — е разположена във вдлъбнатина. Струва ми се, че е изкуствена, защото има равни очертания. Лъчите на светлината минават по-високо и затова не виждате нищо.

Тя разбираше разликата в тяхното зрение, но само с ума си. Да я разбере докрай така, че да я почувствува, Гианея не можеше.

— Да почакаме — каза Стоун, когато Муратов му преведе това, което каза Гианея. — Не е известно как ще подействува светлината на автоматиката в базата. Ние и така много рискувахме, когато включихме прожекторите, без да помислим добре. Но това е моя вина.

Точно след петнадесет минути дойде петата кола. Настъпи дългоочакваният момент на операцията.

Стоун изведе своя всъдеход малко назад и встрани. Четирите работни коли се построиха в една линия. По такъв начин между тях и невидимата база имаше разстояние около сто метра — напълно достатъчно от гледна точка на безопасността и удобството за работа. Дори и да се получи взрив от всякаква сила, включително и аниhilация, той не можеше да причини никаква вреда. Тук, където изобщо нямаше въздух, взривната вълна не беше опасна. Оставаше само теоретичната възможност базата да се взриви като ядрена бомба с огромно повишение на температурата. Но всъдеходите, конструирани специално за нейното издирване, бяха пригодени и в такъв случай да останат невредими, както и екипажите. Някаква степен на риск, разбира се, съществуваше, но тя беше минимална. Да отведат колите на абсолютно безопасно разстояние беше невъзможно. Тогава много би се затруднило управлението на роботите.

Никой от участниците в експедицията и не помисли за някаква опасност. Те знаеха едно: базата е намерена и тя трябва да бъде унищожена.

Трябва! Тази дума беше напълно достатъчна.

В колата на Стоун се появи пристигналият с петия всъдеход ръководител на техническата част на шестте предишни експедиции — инженер Ласло Сабо. Той беше набит, широкоплещест човек, не много висок и с неопределена възраст. Малка клинообразна брадичка, украшение, което в тази епоха се срещаше твърде рядко, подчертаваше резките волеви черти на лицето му.

Още по пътя за Луната Муратов забеляза явната неприязън на Гианея към този човек. Работата беше не само в ниския ръст на Сабо. През последно време Гианея започна да се отнася към такива хора много по-търпимо. Изглежда, тя беше разбрала или беше започнала да разбира, че земните хора са еднакви, независимо от техния ръст. Рецидив на предишните ѝ възгледи се бе появил при срещата ѝ с Болотников. Антипатията на Гианея имаше някакви други, засега неизвестни причини.

Когато Сабо, минавайки да заеме мястото си във всъдехода ѝ кимна с глава, тя трепна. Муратов видя, колко трудно бе за Гианея да отговори на приветствието му.

Ръководството на операцията премина в ръцете на Сабо.

— Внимание! — каза той, едва успял да свали лунния скафандър. — Пристъпваме към изпълнение на първата част от програмата — разузнаването. Да се пусне робот номер едно!

От колата, в която беше Синицин, изпълзя ярко блестящо подлъчите на Слънцето метално кълбо с гъсенични колела.

В навечерието на излитането Верьосов подробно бе описал устройството му на Муратов. Това беше много сложна и съвършена машина, плод на конструкторския и техническия труд на много хора, която по всяка вероятност сега беше обречена на гибел.

Роботът се отдалечи на десетина метра от всъдехода и спря.

Той чакаше команда.

Сабо превключи нещо на пулта за радиовръзка.

— Напред! — каза той, като отделяше всяка сричка. — Първо издирване!

Роботът се заклати бързо и запълзя по извивката на планината.

Гарсиа се премести до пеленгатора. Трябваше да следи дали няма да се появи някакъв радиосигнал. Стоун се наклони към инфрачервения екран.

Те не взеха никакви мерки за защита против възможна светкавица, подобна на тази, която се появи при аниhilацията на робота разузнавач преди три години по време на експедицията с „Титов“.

Екраните не пропускаха прекалено силни светлинни лъчи и каквото и да се случеше, очите на хората бяха в пълна безопасност.

Добре се виждаше, че с приближаването си към границата на черната сянка, роботът забавяше движението си. Като живо и разумно същество, той се приближаваше към целта много внимателно. Машината не беше жива, но притежаваше високоразвит „мозък“.

След това роботът спря. Неговата предна част се потопи в тъмнината и веднага изчезна от погледа. Задната продължаваше да блести на слънцето. Създаваше се впечатлението, че нечия ръка внезапно е разрязала машината на две половини.

Щракна контактът на приемния апарат и се раздаде отчетлив метален глас:

— Пукнатина. Дълбочина два метра. Разстояние деветнадесет метра. Видимост нула.

— Това не е пукнатина — каза Стоун. — Това е изкуствена вдлъбнатина, в която се намира базата. Какво ще правим, Ласло? Да включим светлина е рисковано.

— Защо да е рисковано? — възрази Сабо. — Ще се взриви? Нека да се взривява. Нали това искаме, да унищожим тази база — той леко се наклони към микрофона и произнесе пак така ясно, както и преди, разделяйки думите на срички: — Свет-ли-на! Теле-пре-да-ва-не!

Във всички всъдеходи хората бързо превъртяха превключвателите. Долната част на големите обзорни екрани малко потъмня. Сега тази долна половина се превърна в телеекран. Горната си остана същата — за визуално наблюдение.

В черната мъгла, където се скри предната част на робота, блесна силен лъч светлина. Виждаше се, че роботът е насочил светлината на прожектора надолу. Върху телевизионните екрани се появи равната, като че прекарана с линия, граница на изкопа. Както се струваше на хората, тя се намираще на двадесет метра от робота, а според определението на самия робот — на деветнадесет.

— Приближи се! — изкомандува Сабо.

Роботът изчезна съвсем. Само светлината на прожектора показваше мястото, където се намираще.

Линията на изкопа се приближи. Не можеше да има никакво съмнение, че тя е изкуствена.

— Повече светлина! — последва команда.

Добре се чуваше как там, вътре в кълбото защракаха контактите на превключвателите. Светлинният лъч се разля встрани. Яркостта му

се засили.

Сега добре се виждаше целият изкоп, издълбан в скалистата почва. Той имаше правилна квадратна форма, с равно, гладко дъно.

Ето я най-последно тайнствената база на чуждия свят, която хората в продължение на три години напразно търсеха!

В първия момент всички помислиха, че базата е празна. Не се виждаха нито спътниците разузнавачи, нито никакви апарати. Но след малко хората забелязаха сенките, образувани като че ли от празно място. Абсолютно невидимите агрегати на базата не бяха прозрачни, както и предполагаша, те напълно поглъщаха светлината, без да я отразяват.

Сенките бяха много и се напластяваха една върху друга. Не можеше да се определи нищо.

Сега роботът стоеше на самия край на изкопа, съвсем близо до спътниците, които безусловно се намираха тук. Но не се случваше нищо, роботът си оставаше невредим. Очакваната от всички аниhilация не започваше.

Може би сега защитната апаратура е изключена? Може би тя действа само по време на полет?

— Да Се приближим и ние — предложи Стоун. — Или да изпратим разузнавачите — „хора“.

— Рано е! — късо отговори Сабо. — Внимание! Да се пуснат работи номера осем, девет, единадесет и дванадесет.

На лунната почва излязоха четири машини. За разлика от първата те бяха дълги, пурообразни. На носа на всяка от тях стърчеше конусовидно удължение.

— Напред! Във фронт!

Като добре обучени войници от минали времена, роботите се построиха в една линия и бързо изчезнаха в мрака на извивката. Светлината от прожектора на първата машина не ги осветяваше и те не се виждаха на екраните.

— Те всичко ли разбират, каквото им се говори? — попита Гианея.

— Не — отвърна Гарсиа. — Имат определен запас от думи, които разбират и могат да произнесат.

— Вие имате ли такива машини? — попита Муратов.

Гианея се намръщи така, сякаш въпросът ѝ бе неприятен, но отговори:

— Аз не съм виждала. Но ние имаме мислещи машини.

Металният глас на робот номер едно събщи, че четирите помощни машини са на място и са готови за работа.

— Прах! — изкомандува Сабо. — Втора програма!

Муратов гледаше към екрана с особен интерес. Сега се осъществяваше неговата идея.

Добре се виждаше, как в ярко осветения от прожектора изкоп, излетя с огромна сила ветрилообразна струя черна боя. След нея последва втора — с червен цвят. Трета — с жълт. И накрая последната — със зелен. Разноцветната мъгла закри целия изкоп.

А когато работата на пулверизаторите завърши и мъглата се разсея, пред очите на хората се откри прекрасна картина.

4.

Земните хора вече отдавна се бяха запознали със своите небесни съседи — планетите от Слънчевата система, отдавна вече земните очи бяха свикнали да наблюдават картини на чужда природа, да изучават растителен, а някъде и животински свят на други планети.

Не беше далеч и времето, когато мощни земни звездолети щяха да оправдаят названието си и да полетят не към планети, а към звезди, за да намерят край други слънца, в други планетни системи разумен живот, братя по разум.

Никой вече не се съмняваше в тяхното съществуване във вселената. И никой не приемаше появяването на Гианея като доказателство, защото не беше необходимо никакво доказателство за безспорната истина.

Но ако се изключат дрехите на Гианея, с които тя се появи пред хората на Хермес, никой още не беше виждал нищо, което да е направено от ръцете на разумни същества от друг свят.

И ето че сега пред очите на групата хора, според които като че нарочно се намираще и представителката на чуждия разум, със самото си присъствие потвърждаваща реалността на това, което виждаха, се появи цял комплекс от предмети, направени не на Земята, и то не отделни, несвързани помежду си предмети, а именно комплекс, обединен от една цел, един замисъл, от обща научна и техническа мисъл.

Мисъл на друг, чужд на Земята свят.

Моментът беше толкова вълнуващ, че участниците в експедицията, на които беше поръчано да фотографират базата, когато тя бъде намерена и направена видима, не си спомниха веднага за задълженията си.

Но когато операцията започна, те се сепнаха и всичко, което се случи по-нататък, навеки беше запечатано върху лентите.

Не по-малко от десет минути екипажите на петте всъдехода гледаха това, което се появи пред тях. Всеки искаше завинаги да запомни зрелището.

Двете огромни, яйцевидни тела стояха пред тях, пъстри като детски играчки. Те бяха съвсем гладки, без издатини и разширения, без нищо, което да напомня дюзи, всяко от тях дълго по четиридесет метра.

Това бяха тайнствените спътници разузнавачи, които толкова дълго занимаваха мислите на учените и доставяха безброй безпокойства и грижи на Космическата служба.

От всички страни, от малките възвишения с формата на куполи, издигащи се на не повече от двадесет сантиметра над земята, към всяко от яйцата се проточваха дълги маркучи. Беше ясно, че това е само горната част и останалото е скрито под лунната почва и за да разберат какво представлява, са необходими разкопки.

В дълбочината на ямата, в противоположния ѝ край се виждаше някакъв дълъг предмет във формата на ромб.

Затаили дъх, хората разглеждаха базата и спътниците, изникнали сякаш от небитието.

Всичко беше неподвижно, застинало, като че ли сковано от ужасяващия мраз на лунната сянка.

Боята почти не беше докоснала почвата и всичко, което бе подложено на нейното действие, се открояваше много релефно. Ромбът, куполите, маркучите и самите спътници разузнавачи изглеждаха метални, но дали наистина бяха такива пречеше да се определи същата тази боя, която ги беше направила видими.

Сабо наруши дългата тишина.

— Приберете пулверизаторите! — гласът му звучеше все така равно и спокойно, както преди. — Внимание! Да се пуснат роботите номер втори и трети!

Появиха се механизми, които по нищо не напомняха първите. Това бяха роботи-„хора“, с крака, ръце и кръгли стъклени „глави“. Малко тромаво, но бързо, те се отправиха към изкопа.

Четирите пурообразни машини се върнаха, всяка при своя всъдеход и бяха прибрани вътре.

Настъпи най-отговорният и най-интересният момент в операцията.

Кибернетичните автомати можеха да направят пълно и детайлно изследване на всеки предмет както отвън, така и отвътре, без да нарушават външната обвивка. Бързо и много точно те определяха

размерите, материала, химичния състав, „виждаха“ всичко, което се намираще вътре, можеха да се справят с всяка схема, даже толкова сложна, колкото и тяхната собствена.

Такива работи се използваха често за най-различни цели и обикновено те пазеха получената информация в своята „памет“ като я предоставяха при поискване. Този път в конструкцията им беше направено изменение. Налагаше се да се съобразяват с възможността за унищожение на роботите от защитната апаратура на базата или спътниците. Всичко, каквото успееш да узнаят, роботите щяха да предадат незабавно в щабния всъдеход.

Сабо се приготви за приемане на съобщенията.

Но дали ще успеят да разберат нещо? Ще „допуснат“ ли това спътниците и тяхната база?

Повечето се съмняваха в успеха.

Робот номер две като се приближи до края на отвесния склон се спусна на площадката. Номер трети нещо се забави, но след това се спусна и той.

— Номер първи! — изкомандува Сабо. — Предавам управлението! Второ издирване!

— Второ издирване! — равнодушно повтори невидимото на екраните кълбо.

Муратов си спомни обясненията на Верьосов. Двата робота-„човека“ преминаваха под командата на електронния мозък, затворен в кълбото и сега ще изпълняват само неговите заповеди. Кълбото се намира по-близо до мястото на действие и има пряка зрителна връзка с изпълнителите. На него ще му стигне „съобразителност“ и при най-неочакван обрат да вземе правилно решение много по-бързо, отколкото би могъл да направи това човек.

Роботите се разделиха. Единият се отправи към най-близкия спътник, а другият — към ромба.

Базата не реагираше. Създаваше се впечатление, че там няма никаква защитна апаратура срещу навлизането на чужди тела.

Защо бездействува?

Муратов погледна към Гианея. Тя наблюдаваше с нескриван интерес. Върху лицето ѝ не се виждаше никаква тревога.

За какво мислеше тя в този момент? Какво чувствуваше?

Земните хора се канеха да проникнат в тайната, която съотечествениците на Гианея искаха да скрият от тях. Тя не можеше да се отнася към това с пълно равнодушие, но външно изглеждаше точно така.

Изведнъж робот номер три спря и като се обърна, тръгна обратно към кълбото.

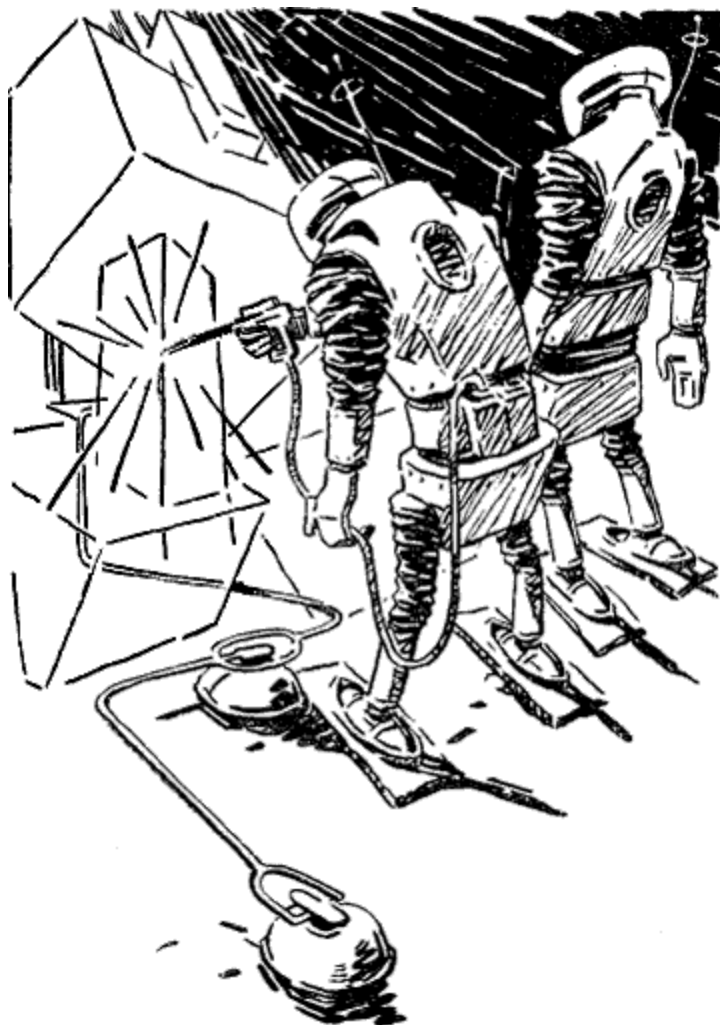
— По всяка вероятност той е решил, че изследването трябва да се прави едно след друго — каза Стоун, като имаше предвид електронния мозък. — Страхува се от объркване при едновременно подаване на информация.

— Да, изглежда, че е така — съгласи се Сабо.

Робот номер две безпрепятствено се приближи до ромба.

Върху таблото на приемния апарат светна зелената точка на сигналната лампичка, зад стъклото на тясното „прозорче“ с лек шум запълзя лентата на записа.

Роботът беше пристъпил към работа.

Той действуваше последователно, с хладнокръвието на машина. Съобщи размерите на ромба, подчерта, че по-голямата му част е вградена в скалата и пристъпи към материала, от който беше направена външната повърхност.

Отначало всичко вървеше гладко. Върху лентата бързо се отпечатваха знаците на химичните елементи. Желязо, алуминий, манган, калций.

Но ето, че се появи въпросителен знак. Това означаваше, че роботът е срещнал неизвестен елемент или сплав от няколко, която той не може да разложи.

Втори въпросителен знак... трети!

— Лошо! — каза Сабо. — Конструкцията не е обмислена докрай. Той не може да прави непознати анализи.

— Нищо подобно — в говорителя се раздаде нечий глас от друг всъдеход. — В него е заложена програма за всякакви анализи, които някога са били правени на Земята. А това, което не могат или засега не умеят да правят хората, естествено не може и той.

— Нямаме нужда от адвокат — пошегува се Сабо. — Тази професия отдавна е изчезнала.

— Дали ще се досети да отреже парче от ромба за анализ на Земята? — попита Стоун.

Не се наложи Сабо да отговаря на този въпрос. Вместо него отговори кълбото.

Те видяха как роботът извади някакъв инструмент. По всяка вероятност, трион. Посипаха се искри.

— Материалът не се поддава — сухо събщи електронният мозък. — Изпратете друг.

— По-съвършен няма — отговори Сабо.

— Прекратявам — каза кълбото.

В същия момент робот номер две прибра електрическия трион.

Муратов никога не беше виждал работата на такива машини. Струваше му се странно да слуша този разговор и да съзнава, че не говорят двама души, а човек и машина.

— Лошо! — повтори Сабо. — Именно в това, което не можа да разбере нашият разузнавач, се крие тайната на невидимостта.

— Да опитаме да отрежем парче от купола? — предложи Стоун.

Електронният мозък на кълбото сам дойде до същото решение. Роботът тръгна към най-близкия купол.

Но и тук нищо не излезе. Материалът, от който бяха направени агрегатите на базата, не се поддаваше.

Роботът се върна при ромба.

Той вдигна ръце и ги допря до повърхността.

И отново нищо не се случи.

Рязко се измени цветът на екраните. Станаха леко зеленикави. Ромбът и стоящият до него робот се приближиха и заеха цялата площ на екрана.

След това всички видяха как повърхността на ромба потъмня, разтвори се и се появиха някакви кабели, ръчки, остри ръбове на прибори.

Разкри се вътрешността на ромба.

— Ако това е електронният мозък на базата — каза Токарев, — то какво общо имат с него ръчките?

— Може би това съвсем не са ръчки — отвърна Сабо, — а само нещо, подобно на тях. Не забравяйте, че пред вас не е земна конструкция.

— Това е невъзможно да се забрави.

Роботът застина неподвижно. Лентата на приемния апарат продължаваше да се движи, което показваше, че „мисълта“ в стъклената „глава“ на кибернета продължава да работи.

— Схемата не се поддава, изпратете друг — раздаде се металният глас на кълбото.

— По-съвършен няма — отговори със същите думи Сабо.

Но думата „прекръпявам“ не последва. Очевидно кълбото не губеше надежда, че все пак неговият помощник ще успее да се справи със схемата на електронния мозък на базата, явно по-сложна от неговата.

Вътрешността на ромба продължаваше да се вижда върху екрана на телевизката.

А върху визуалния екран се наблюдаваше как робот номер три отново тръгва към спътника. Кълбото не искаше да губи време. Тъй като постъпването на информация от робот номер две временно беше прекратено, той бе заповядал на номер три да започне работа.

— Изглежда, че все пак ние ще успеем да изследваме базата и основно да се запознаем с агрегатите ѝ каза Стоун. — Но къде е опасността, за която ни говореше Гианея?

Тя чу името си и въпросително погледна Муратов.

Той ѝ преведе думите на началника на експедицията, като се стараеше да не предизвиква у нея обида от това, че сякаш не ѝ вярват.

След като го изслуша, Гианея сви рамене.

— Аз не зная в какво се състои опасността — каза тя, — но добре си спомням думите на Рийагейа. Той каза, че ако земните хора се опитат да се приближат до базата, ще предизвикат катастрофа. Това е всичко. Аз смятах за свой дълг да ви предупредя.

Думите ѝ смутиха всички.

— Може би... — започна Токарев, но Стоун го прекъсна.

— Гианея би могла да не разбере правилно Рийагейа — каза той. — Или без сама да подозира това, да придава на думите му друг

смисъл. Не може само поради неоснователен страх да изпускате единствената възможност.

— Неоснователен! — възкликна Токарев. — Така ли е?

— Все едно! — Стоун с досада махна с ръка. Той явно беше много раздразнен.

„Дали защото чувствава, че не е прав“ — помисли Муратов.

— Аз съм съгласен с Хенри — каза Сабо. — Щом сме започнали, трябва да продължим.

Останалите мълчаха.

Докато се водеше този разговор, робот номер три беше отишъл съвсем близо до спътника.

— Другари, гледайте! — извика Муратов, като сочеше към телеекрана.

Но всички вече бяха видели.

Във вътрешността на ромба започна някакво движение. Кратки припламвания, като ята искри се понесоха по кабелите или по това, което хората приемаха за кабели.

— Сигнали! — каза Гарсиа, който следеше показанията на пеленгатора. — Ултракъси вълни.

Едва успя да изрече тези думи и силна светлина заля екрана. Тя беше много ярка и само благодарение на смекчаващото действие на екраните не ослепи хората.

— Така си и знаех! — промърмори Стоун.

Аниhilация?!

Екраните продължаваха да светят. Това означаваше, че робот номер едно не е пострадал. И не само не е пострадал, но и продължава да ръководи операцията.

Изображението върху телеекрана се отдалечи. Отново се виждаше цялата база.

Робот номер две продължаваше да стои до ромба.

Робот номер три не се виждаше никъде.

Съдбата му беше ясна. Бе се приближил плътно до спътника, той бе „съобщил“ за това на ромба. Беше последвала команда и роботът веднага бе унищожен.

По същия начин, както бе унищожен и роботът разузнавач, изпратен от борда на „Титов“ преди три години.

По всяка вероятност и тогава спътникът бе получил заповедта от същия ромб.

— А вие казахте! — промълви Токарев.

— И сега не изменям мнението си — отговори Стоун. — Базата е безопасна за нас. Защита имат само спътниците.

— Внимание! — каза Сабо. — Да се пусне робот номер четири!

Думата „внимание“ се произнасяше специално за роботите, които се намираха в действие: да знаят, че това не се отнася за тях.

— Трябваше още от самото начало да изпратим номер четири — промърмори Сабо. — Напразно погубихме машината!

— Вие самият се съгласихте, че трябва да изпитаме степента на опасност — отвърна Стоун.

Муратов знаеше, че робот номер четири е същата машина като номер две и три, но снабдена с противоанихилационна защита. Той разбра, че Сабо е решил да я изпробва, като я изпрати към същия спътник.

Трети „човек“ много по-висок и масивен от първите два, закрочи към изкопа.

Но той не успя да измине и половината път, когато се случи това, което никой не можеше да предвиди и да очаква. Най-близкият спътник разузнавач изведнъж се раздвижи и излетя като се изправи вертикално.

След него последва и вторият.

В долната част на апаратите нещо блесна...

И двете „яйца“ се издигнаха над изкопа, за секунда се спряха... отново блеснаха две мълнии... и спътниците разузнавачи изчезнаха в черната бездна на лунното небе.

5.

Сабо изруга грубо и злобно.

— Наредихме се! — раздаде се в микрофона гласът на Синицин.

Стоун се намръщи, но не каза нищо, макар че забележката на Синицин явно се отнасяше до него.

— Дали Рийагейа не е говорил за това — каза Муратов. — Може би той е имал предвид точно това като е споменавал за „катастрофа“.

— Не виждам катастрофа — отговори Стоун. — Спътниците се отправиха в полет. Ние ще ги настигнем там. Базата остана на наше разположение.

— Съмнително! — забеляза Верьосов.

— Точно така е!

На площадката на базата всичко беше спокойно, както и преди. Но изведнъж започна движение. Многобройните маркучи бързо започнаха да се скъсяват, докато напълно се скриха в куполите.

И отново всичко замря.

Внезапно се разнесе смях — смееше се Гианея.

— Какво направихте? — каза тя.

— Откъде можехме да знаем? — отговори Муратов. — Вие не ни предупредихте.

— Аз самата не очаквах.

— Ние още по-малко.

Неочакваният обрат на събитията смути всички участници в експедицията. Думите на Муратов ги накараха да се замислят. Излизаше, че командата за излитане е била дадена от ромба и то защото на базата са се появили хора и са я видели. Такъв случай е бил предвиден от строителите и предварително са били взети мерки. Изглеждаше, че те не са имали нищо против „земляните“ да се запознаят с базата, но в никакъв случай със спътниците. И изпълнявайки тяхната воля двете „яйца“ бяха избягали от нежеланото съседство.

Но дали само бяха излетели? Дали това беше само извънреден полет около Земята? Рийагейа едва ли би нарекъл обикновеното

бягство катастрофа.

Беше съвсем безсмислено да се гадае.

— Вие не знаете ли — обърна се Гарсиа към Гианея, — след какъв интервал от време тези спътници ще се завърнат тук?

— Не зная. Но те летят дълго.

— Ще трябва да ги догонваме в небето — каза Сабо. — Това е по-трудно и по-сложно. Жалко, че се получи така. Много по-лесно беше да ги унищожим тук. Но всяко зло за добро. Сега ще можем детайлно да се запознаем с устройството на базата. И няма смисъл да я унищожаваме.

— Не се знае — възрази Токарев. — Може би точно обратното: трябва да унищожим базата и по този начин да лишим спътниците от възможността да се зареждат. А след време, когато се върнат, ще се окажат в ръцете ни.

— Това вече е съвсем неприемливо — каза Верьосов. — Първо, те могат да се защищават неопределено дълго, даже когато загубят способността си да летят. Второ, те едва ли биха могли да се върнат в базата, ако ромбът бъде унищожен.

Стоун дълго мълча.

— В някои отношения аз сгрехих — каза той. — Ето моето решение. Ще унищожим базата, но след като детайлно я изследваме. Спътниците също ще унищожим — в небето. Има ли възражения?

— Изследването трябва да се провежда изключително внимателно — каза Синицин. — Кой знае какви сюрпризи са ни приготвени.

— Ще бъдем внимателни.

Предложението на Стоун беше прието.

Робот номер две все още стоеше неподвижно до ромба. Четвъртият стоеше там, където го беше заварило неочакваното излитане на спътниците. Явно, че кълбото му бе дало заповед да спре.

И двата робота се задвижиха. Електронният мозък на кълбото беше изяснил обстановката и бе приел решение да продължи работата. Номер две отново вдигна „ръце“ и ги сложи върху ромба, а четвърти тръгна напред.

— Всъщност, той вече не е нужен — каза Сабо.

— Няма значение — отговори Стоун. — Противоанихилационната защита няма да му попречи.

Гианея се обърна към Муратов.

— Защо продължавате да правите грешки? — каза тя. — Искате да погубите машините си? Жал ми е за тях, изглеждат много умни.

— Нима ги грози опасност, когато спътниците ги няма?

— Аз ви казах — унищожете я!

— Обяснете по-ясно, Гианея.

— Стига да можех — каза тя и на Муратов му се стори, че долови тъга в гласа ѝ. — Аз зная толкова малко.

— Тогава защо така настойчиво ни съветвате да я унищожим и то по-бързо?

— Защото чух. Рийагейа каза на някого от нашите, че никога земните хора няма да узнаят устройството нито на спътниците, нито на базата, даже и да ги намерят. Той добави: „Такъв опит ще им струва скъпо.“ Той беше осведомен.

Муратов бързо преведе думите ѝ на останалите.

— Сега ми се струва — прибави той, — че разбирам какво е имал предвид този Рийагейа. Ако пипнем базата, ние ще приведем в действие нещо, което се отнася до спътниците и което е явно опасно.

— Да, вие сте прав — с тревога се съгласи Стоун. — Ние съвсем не обърнахме внимание, че веднага след като беше открита базата, спътниците излетяха. Може да последва команда за действие.

— И даже сигурно — раздаде се гласът на Синицин. — Безусловно те са били длъжни да предвидят възможността, че ние можем да намерим тази база и отлично са разбирали, че в този случай тя ще бъде унищожена от нас.

— Номер първи! — този път гласът на Сабо не беше така невъзмутимо спокоен. — Прекратете търсенето! Назад! — той се обърна към Стоун. — Рискът наистина е много голям. По-добре да не изкушаваме съдбата.

— Колкото и да е жалко, но така ще бъде най-добре.

— Унищожаваме ли?

— Да — твърдо отговори Стоун.

Решението беше прието.

Но то закъсня.

Стопаните на базата бяха решили всичко по-рано.

На луната няма звуци. Първия взрив хората видяха. Робот номер едно още не беше изгасил прожектора си, изчаквайки докато двамата

му помощници излязат от изкопа. Те точно се бяха показали на края на площадката, когато един от куполите изведнъж сякаш се отвори, от него излязоха сноп пламъци и след миг на това място имаше само дълбока яма.

Веднага се взриви вторият, след него третият...

Четвъртият взрив стана вече на тъмно. Кълбото бързо пълзеше към всъдеходите. Пред него „бягаха“ двата робота-„човека“.

А там, в черната мъгла на сянката, с методична точност, през равни интервали от време излитаха стълбове огън, които унищожаваша неизвестната на хората сложна апаратура на базата, доставена тук от съотечествениците на Гианея от друга планета — концентрирана техническа мисъл на неизвестен народ.

Земните хора бяха безсилни. Нищо не можеше да спре разрушението. Никой, никога вече нямаше да узнае какво представляваха тези куполи и ромбът. Оставаше им само да се досещат.

Беззвучно „прогърмя“ и последният взрив, най-мощният.

Настъпи поредната „тишина“.

Пет прожектора, без ничия команда, едновременно, осветиха изровената от ями площадка.

Всичко бе превърнато в прах. Там, където беше ромбът, силата на взрива беше разрушила част от скалата, парчета гранит бяха засипали половината от изкопа.

И само равните линии на границите ѝ показваха, че тук се е намирало изкуствено съоръжение.

Това беше всичко, което остана да напомня на хората за пришелците от космоса.

Не, не всичко!

Оставаха още двата спътника!

Някъде в пространството те отново кръжаха около Земята, носейки в себе си неизвестната опасност.

Нямаше съмнение, че „командата за действие“, както каза Стоун, вече е дадена. Това произтичаше логично от факта, че базата беше престанала да съществува. Ромбът би трябвало да изпълни и разбира се, бе изпълнил своето последно предназначение.

Какво заплашваше Земята в близките няколко часа, а може би и минути?

А на Земята не знаят нищо!

Щабният всъдеход с пълен ход се понесе обратно към станцията. Вълнението и тревогата бяха толкова силни, че си спомниха за останалите коли едва по пътя и по радиото им обясниха причината за своето стремително тръгване.

След десет минути Сабо и Стоун вече бяха в радиокабината. За по-малко от минута установиха пряка връзка с Института по космонавтика и Сабо, външно спокоен, предаде, тревожното съобщение.

— Вие трябва незабавно да отлетите — каза Стоун на Верьосов, — да настигнете тези спътници и да ги унищожите. Ах, да — възкликна той с отчаяние, — аз забравих, че на вашия кораб няма антигазови катапулти!

— Такива има на „Титов“ — спокойно отговори Верьосов. — Нима вие мислите, че на Земята няма да се досетят какво трябва да правят?

— Вие сте прав — каза Стоун. — Аз се обърках.

Веднага след пристигането в станцията Гианея отиде в басейна. Нейната любов към водата беше просто странна.

Муратов искаше да ѝ зададе няколко въпроса. Без да се замисля, той отиде там.

Както винаги Гианея плуваше бързо. Той почака да се приближи до него и я извика.

Тя спря и стоеше във водата почти без да се движи. Способността на тялото ѝ да се държи над водата беше поразителна. Мократа ѝ коса като черен шлейф се димпеше зад гърба ѝ.

— Извинете — каза Муратов, — аз ви попречих.

— Няма нищо — усмихна се Гианея.

— Ние ви молим да си спомните дали Рийагейа е говорил с какво спътниците заплашват хората от Земята.

— Не съм чувала.

— Но нали знаехте защо летите към Земята?

— Знаехме.

— Защо?

— За да осъществим отдавна замислен план.

— Какъв?

Гианея се засмя.

— Вие не сте последователен, Виктор — каза тя насмешливо. — Ако аз можех да ви отговоря на този въпрос, то бих могла да ви отговоря и на първия. Това е едно и също. Аз знаех, че ние искаме да осъществим нашия план. А какъв е той? За това знаеха само Рийгея и още трима.

Марина беше говорила на брат си, че Гианея е способна на лъжа. И сега той беше напълно убеден, че тя лъже. Неговата увереност се подкрепяше още и от нейната собствена фраза: „Земните хора не заслужават участта, която ние им готвехме“. За да каже така, тя би трябвало да знае какво се е готвело.

— Вие знаете, Гианея — настоя той тихо.

Отново се раздаде нейният мелодичен смях.

— Да допуснем — каза тя, без ни най-малко да се смущава. — Но не е нужно вие да знаете това.

Муратов кипна.

— След всичко онова, което вече ни съобщихте — обърна се той рязко към нея, — вие сте длъжна да кажете.

— Упреквате ли ме?

Муратов разбра, че трябва да измени тона. Огънчето в очите на Гианея беше опасно.

— В нищо не ви упреквам, Гианея. Напротив, възхищавам се от вашата благородна постъпка. Вие ни оказахте огромна услуга. Но бъдете последователна. Ние много се тревожим от неизвестността.

— Разбира се, тя трябва да ви тревожи. Но дори и да ви кажа, вие няма да разберете това — Гианея за трети път повтори тази фраза.

Муратов с усилие на волята се принуди да не реагира.

— Опитайте — промълви. — Може би сме способни да ви разберем.

Тя се хвана с ръце за края на басейна, леко изскочи от водата (движенията ѝ винаги бяха леки, а тук, на Луната, особено) и непринудено седна до него. Електрическата светлина хвърляше игриви отблясъци по влажното ѝ зеленикаво тяло.

— За това е нужно да знаете каква е била причината за възникването на нашия план.

— Тогава разкажете за това.

— Ще разкажа.

— Кога?

— Някога по-късно. Тук не е място за толкова дълъг разговор.

— Но докато вие се каните — отново не издържа Муратов, — може да се случи непоправимото.

— Възможно е. Но сега вече нищо не може да се поправи или измени. Не ми говорете рязко — аз не обичам това. Нашият план вече се осъществява независимо от нас. Това стана по ваша вина. Аз ви предупреждавах.

Нейното хладнокривно спокойствие и необяснимо упорство бе в състояние да вбеси човек. Муратов едва се сдържаше. Нали веднъж самата тя беше казала, че „спасява“ хората. А сега даже с една дума не се опитва да помогне на същите тези хора.

Може би само една нейна дума би била достатъчна!

Той изпитваше нещо подобно на ненавист към тази жена от чужд свят, която така равнодушно говореше за опасността, заплашваща човечеството.

„Тя самата вече се е смирила с участието да не се върне в родината си — мислеше той. — А нашата участ никак не я интересува. Може би даже се радва.“

Той разбираше, че не е справедлив към Гианея. Нейната поразителна, до тъждество, външна прилика с кората, често го караше да забравя, че тя е човек от друг свят, който разсъждава, мисли и се държи по друг начин. Нейното поведение се диктува от други възгледи, представи, понятия, от съвсем различно възпитание. В какво можеше да обвини Гианея? В това, че тя не е като земните хора? Тя и не можеше да бъде.

Имаше момент, още на Земята, когато Муратов помисли, че думите на Гианея „спасявам ви“ са предизвикани не от опасения за съдбата на хората, а от инстинкт за самосъхранение. Нали живеейки на Земята Гианея би разделила участието на земното човечество. Но сега той разбра, че тогава тя е била искрена. Нейната собствена участ й беше безразлична. Ако не беше така, Гианея незабавно би казала всичко.

— Това, което направи Рийагея се оказа напразно — тихо произнесе Гианея, явно мислейки на глас. — Но така и трябваше да се случи.

Муратов чу тези думи, макар че бяха казани много тихо.

Той не зададе натрапващия се въпрос — тя говореше не на него, а на себе си.

И изведнъж осъзна, че Гианея произнесе фразата на испански.

Той още не беше успял да разбере докрай значението на този факт, когато Гианея с рязко движение се хвърли във водата. Пръските го окъпаха от главата до краката.

— Няма причини да се вълнувате — извика тя, плувайки. — Марина ми е говорила, че вие ще се справите с всяка опасност.

6.

Няколко минути Муратов машинално следеше движенията на Гианея. Той за пръв път я виждаше как плува и неволно се залюбува на красотата в движенията ѝ. Когато играеше поло тя плуваше по друг начин.

Но мислите му бяха далеч.

Тя каза на себе си, помисли на глас — и го направи на земен език!

Когато се замислят дълбоко, понякога хората произнасят мислите си на глас. В самия факт, че Гианея очевидно без да забележи това, изрази мислите си с думи, нямаше нищо чудно. Но защо „помисли“ на испански език? Би било много по-естествено, ако тя беше казала тази фраза на своя. Човек винаги мисли на своя, а не на чужд език.

Муратов чувствуваше, че стои на прага на много важно откритие.

„Излиза — разсъждаваше той, — че Гианея знае испански език много отдавна, може би от детство. Тя го знае толкова добре, така е свикнала с него, че даже може да мисли на него. Това е странно и необяснимо. Но да го приемем като факт. Гианея явно не е запозната с техническите въпроси, не е напълно запозната и с целта на пристигането им в Слънчевата система. Планът на нейните сънародници ѝ е известен само в общи линии. Защо е така? При полет в космоса няма да вземат ненужен член в екипажа. За нещо тя е била необходима. За какво? Само едно би могло да я направи полезна — знанието ѝ на земен език — испански. Гианея би трябвало да им служи за преводач! Но тогава се получава, че екипажът на загиналия кораб е имал намерение да каца на земята, а не само на Луната, където, според тях, все още не е имало хора. Извънредно важен извод!“

Муратов едва ли не бегом се втурна да търси Стоун. Той намери началника на експедицията заедно със Сабо, Токарев и Верьосов.

— Слушайте, другари! — във вълнението си Муратов даже не забеляза, че прекъсна говорещия Стоун на средата на думата. — Мога да ви съобщя много важна новина.

Той подробно разказа целия разговор с Гианея и догадките си.

— Получава се — завърши той, — че те са възнамерявали не само да осъществят плана си, но и да прекарат известно време на Земята. Но как да се съгласува това?

Съобщението на Муратов развълнува всички. Стоун скочи от креслото.

— Вие сте прав, хиляди пъти прав — каза той. — Ние сме глупави, че не разбрахме това по-рано. Цялата ситуация се изменя. Дори Земята да е застрашена, колкото и голяма да е опасността, това не е катастрофа. Техният план няма да се осъществи за един миг, за него е необходимо време. И доста продължително. А в такъв случай няма нищо страшно. Ние ще се справим с всяка опасност — (Без да знае, Стоун повтори думите, които току-що беше казала Гианея.) — След няколко часа спътниците ще бъдат унищожени. Вие сте три пъти герой, Муратов! Друг не би обърнал внимание на това, че Гианея мисли на испански. Тя явно знае този език от детството си, това е съвсем очевидно. Значи, от детство е била подготвяна за преводач. Спомнете си, тя веднъж беше казала, че е долетяла на Земята против волята си.

— Ако всичко е така — каза Токарев, — то защо тогава е било нужно Рийагейа да унищожавя кораба и самия себе си? Ако той е бил приятел на Земята, по-логично би било да се яви при нас и да ни предупредя за опасността.

— Да, ако е могъл да го направи — отвърна Сабо. — Ние не знаем нищо, ето къде е бедата.

— При това не трябва да забравяме, че всички наши предположения могат да се окажат съвсем погрешни — отбеляза Стоун. — Възможно е корабът да не е бил унищожен, а да е загинал случайно.

— Не, изключено е — възрази Муратов, след като помисли малко. — Гианея каза: „Това, което направи Рийагейа, беше напразно.“ Защо напразно? Защото спътниците все едно получиха заповед да действуват. И това пак следва от думите ѝ.

— Може би и тя греши — с обичайното си упорство каза Стоун. Но както много скоро се изясни, Гианея не грешеше.

* * *

Съобщението на Седмата лунна експедиция беше посрещнато на Земята с внимание, но без особена тревога. Тези, които трябваше, обсъдиха полученото известие и стигнаха до извода, че нищо не може да заплашва самата Земя, тоест, построеното на нея от хората. Какво можеха да направят на огромната планета двете малки „яйца“, дълги по четиридесет метра, каквото и да има в тях. Даже взрив на двата спътника, превъзхождащ стотици пъти мощността на тяхната пълна аниhilация, на разстоянието, на което се намираха спътниците от повърхността на Земята, не беше в състояние да причини и най-малки разрушения. Може да става дума само за това, че в спътниците има нещо вредно за населението на Земята, най-вероятно източници на някакво мощно излъчване, действащо върху живите организми. И то само в този случай, ако наистина е било замислено да се причини вреда на хората в което все още мнозинството се съмняваше.

Според думите на Гианея нямаше основание да не вярват. Тревожният сигнал беше получен и трябваше да се предприемат защитни мерки.

Те бяха взети бързо и оперативно.

Космическата служба получи заповед незабавно да изпрати звездолета „Герман Титов“ към спътниците и да ги унищожи. Само на този кораб още отдавна бяха монтирани антигазови катапулти. Да оборудват още един кораб в помощ на „Титов“ нямаше време.

Радиообсерваториите и станциите, изследващи космическите лъчи, засилиха наблюдението на всички излъчвания, които идваха от космоса към Земята.

Буквално броени минути след получаването на радиограмата за излитането на двата спътника разузнавача (продължаваха по навик да ги наричат така) те бяха „хванати“ от зорките лъчи на локаторите, от обективите на оптичните телескопи, от мощните пипала на гравитометрите по многобройните изкуствени спътници на Земята.

След като напуснаха своята лунна база двете „яйца“, пъстри от едната страна и невидими от другата, успяха да полетят само няколко часа.

Седмата лунна експедиция, която „изплаши“ спътниците, се оказа много полезна в това отношение. „Яйцата“ даже не бяха успели да се разделят в пространството, когато „Титов“ ги настигна почти на едно и също място — над Хавайските острови.

В този момент над Тихия океан беше тъмна нощ. Малко хора видяха ярко блесналите мълнии на аниhilацията, известили, че чуждите спътници са престанали да съществуват.

Дали бяха успели поне отчасти да изпълнят предназначението си? Или бяха загинали без полза за стопаните си?

Отговорите на тези въпроси бяха получени два часа след унищожението им.

И двата въпроса имаха положителен отговор.

Спътниците бяха успели да причинят вреда, макар и малка. Наложиха се да вземат мерки за прочистването на атмосферата и да прибегнат до медицинска намеса по отношение на тези, които се оказаха засегнати от излъчванията на спътниците. Монтираната в тях апаратура явно бе започнала да действа веднага след излитането им от Луната.

Но спътниците не изпълниха своето предназначение. В този смисъл те загинаха безцелно.

Хората разбраха по-скоро, отколкото очакваха, какво ги заплашваше, как сънародниците на Гианея искаха да поразят населението на Земята.

Тяхната цел стана ясна.

Посветените в хода на събитията, а те бяха все още малко — изтъкнати учени, сътрудниците на космическата служба, персоналят на обсерваториите — неволно се усмигнаха.

Съвсем очевидна беше грубата грешка; сънародниците на Гианея прекалено ниско оценяваха науката и техниката на Земята. Даже ако бяха посетили за първи път Земята през средните векове, те трябваше да имат предвид законите на общественото развитие, които не можеха да не им бъдат известни.

Но те не бяха предвидили нищо и затова сгрешиха.

— Никак нямаше да ни бъде до смях — каза една от най-крупните учени физици на земята, професор Марлен Фрейзър, — ако те бяха осъществили своя замисъл преди няколко века. Пък и през последните векове, когато хората бяха разединени от експлоататорския строй, тяхната акция би могла да доведе до гибелта на много от съществуващите тогава слаборазвити народи. Но сега у нас... Какво може да причини вреда на обединеното човечество?

— Налага се да направим извода — допълни думите ѝ друг учен, — че ние грешим по отношение на сроковете, когато са изстреляни спътниците разузнавачи. Явно, че те са се появили не толкова отдавна. Но в такъв случай и тези, които са ги изстреляли, също са посетили Земята неотдавна. Тогава тяхната заблуда става още по-непонятна. За да допуснеш такава грешка, трябва да притежаваш изключително силно развито самомнение, високомерие по отношение на другите и дълбоко презрение към всички, които считааш за по-нискостоящи от тебе.

Никой на Земята и не подозираше колко близо до истината беше този учен.

Опасността отмина.

Сега! А в бъдеще?

Може ли да се очаква ново нападение?

Би могло да се случи. Но ако се съди по това, че сред народа на Гианея са се появили хора, подобни на Рийагейа, то опасенията бяха излишни. Неизвестното човечество очевидно вече беше достигнало такова ниво на развитие, когато враждебните актове по отношение на други човечества стават невъзможни.

Оставаше загадката, как са могли същества, които обладават толкова могъща наука и техника, да замислят и да се опитват да осъществяват такъв безчовечен план — да заличат населението на земното кълбо от лицето на планетата, да изчезне „естествено“, поради прекратяване на раждаемостта и те да заселят освободеното място.

Това свидетелствуваше, първо, за пренаселване на тяхната собствена планета и второ — за нисък морал.

Но ниското морално ниво и високото развитие на техниката от земна гледна точка бяха несъвместими.

Известно време след тези събития, изтъкнатият историк и философ Андрей Первенцев публикува статия, където излагаше своето становище по целия комплекс от загадки.

Според него единственото обяснение трябваше да се търси в аналогията със земната история.

Законите на общественото развитие на разумните същества навсякъде са почти еднакви. Но природата е безкрайно разнообразна и безкрайно разнообразни са пътищата на развитие на мислещите същества. Още повече в такива мащаби, като вселената.

Само преди малко повече от сто години една от най-развитите страни на Земята — Германия — въвлече света в опустошителна война, прокарайки доктрината за унищожение на другите народи. А няма управляването на термоядрените сили не е висока техника? И няма нямаше време, когато хората, владеещи тази техника, готвеха ядрена катастрофа, която заплашваше тези, които оцелеят със същата участ, замислена от съотечествениците на Гианея?

„Природата на експлоататорите — правеше извод Первенцев — винаги и навсякъде е еднаква. За мен няма съмнение, че на планетата на Гианея по времето, когато е бил подготвен този план, е имало рязко изразен експлоататорски строй. По всяка вероятност сега този строй вече не съществува. Или доживява последните си дни. В това ни убеждава всичко, което направи Рийагейа.“

Первенцев беше още по-близо до истината. Но тогава все още не знаеха това.

Едно беше ясно: враждебният акт, с който се сблъскаха земните хора, е много рядко изключение. И нямаше основание да се мисли, че това изключение някога ще се повтори.

Както правилно беше отбелязала Фрейзър, космическата интервенция би могла да има успех само по време на детството на човешкото общество. Но не тогава, когато хората вече бяха обединени и можеха съвместно да се защитават от всяка опасност.

Общество, което живее като дружно, сплотено семейство и е достигнало високи върхове в науката и техниката, е непобедимо.

7.

— Това вече започва да ме безпокои — каза Марина.

Тя стана и като закри очите си с длан се вгледа в блестящата с мириади искри водна шир.

Изумрудно-сапфирените вълни на Черно море лениво се плъзгаха към брега. Седефена омара закриваше линията на хоризонта. Там, където тя едва се долавяше, сякаш висяха във въздуха очертанията на бял параход. Той беше далеч и изглеждаше неподвижен. Денят беше почти безветрен, само от време на време се чувствуваше лек полъх, който носеше не прохлада, а само зной.

Черната главичка на Гианея не се виждате никъде.

— Тя плува прекрасно — лениво отвърна Виктор Муратов.

— Вече мина повече от час.

— Какво от това.

— Все пак се безпокоя.

Раул Гарсиа се повдигна на лакът.

— Хайде да я търсим — предложи той.

— С какво?

— С някой катер. Ако обясним каква е работата, всеки ще ни даде лодката си.

— Да почакаме още малко.

Тревогата на сестра му се предаде и на Виктор. Той скочи и се приближи до водата.

През този ден всички плуваха много. Гианея през цялото време беше с тях. А когато се умориха, тя остана да плува сама. И вече повече от час я нямаше.

Беше изминал месец, откакто Седмата лунна експедиция се бе завърнала на Земята. Повечето от хората вече бяха забравили тревогите и вълненията на тези дни. И само присъствието на Гианея на Земята неволно напомняше за необикновените събития.

Участниците в Седмата експедиция решиха да си дадат едномесечна почивка и в пълен състав отидоха на Кавказкото крайбрежие.

Отначало Гианея не беше с тях — тя се върна в Япония, при Марина.

За този месец се изясниха много неща. Гианея бе станала много по-откровена. Окончателно се изясни, че някъде съществува свят, чийто обитатели остро се нуждаят от планета за заселване. Престана да бъде загадка и това, че Гианея не помни своята родина, обстоятелство, което на времето така силно бе поразило Виктор Муратов. Тя бе родена на друга планета, намерена от нейните съотечественици и призната от тях за негодна за колонизиране. Своята истинска родина Гианея никога не бе виждала.

По-ясна стана и личността на Рийагейа. Учен, инженер (според земните понятия), технически ръководител на космическа експедиция, този човек явно не е бил като другите сънародници на Гианея. Той винаги възразявал против плана на своите другари по отношение на Земята, смятал го за безчовечен. Настоявал да останат на първата планета, да я застроят и заселят. Защо не са се съгласили с него оставаше тайна. Гианея не казваше всичко докрай.

И макар целта на кораба, с който бе долетяла Гианея, да беше напълно ясна, към самата нея никой не изпитваше неприязън.

Пасивната роля на тази девойка бе съвсем очевидна, а и всички вярваха на думите ѝ, че е дошла на Земята против волята си и това служеше за оправдание на симпатията, която чувствуваха към Гианея.

Според Марина Муратова, след завръщането си от Луната, Гианея поразително се бе изменила. Ако по-рано в нея се бе чувствувал някакъв скрит страх, то сега от него не бе останала и следа. Ако по-рано Гианея се бе старала да избягва хората, то сега тя сама търсеше обществото им. По нейно желание, по нейна инициатива скоро Марина и Гианея се присъединиха към участниците в Седмата експедиция.

Всички се досещаха за причините на тази промяна. Гианея е знаела за опасността, която заплашваше хората, бе очаквала осъществяването на престъпния план и се бе страхувала от възмездие. Беше очевидно, че тя съдеше за хората според обичаите и представите на своите сънародници, които вероятно бяха сурови и жестоки. Ненапразно, след като стана откровена, тя заяви, че пътят към родината за нея е затворен.

А сега, след като не се бе случило нищо, когато планът бе ликвидиран в корен и над хората не надвисваше вече никаква опасност, Гианея престана да се страхува за себе си.

Всичко това беше доста правдоподобно, за да се смята за истина.

Разбира се, никой не би докоснал Гианея, дори планът им да беше се осъществил. Но тревогата ѝ беше понятна.

На въпроса, дали нейните съотечественици могат да изпратят към Земята нови спътници разузнавачи, Гианея решително и твърдо отговори: „Не!“. И отказа да обоснове по-подробно отговора си.

— Аз не искам — каза тя на Марина — у вас да се създаде прекалено лошо мнение за нас. И така вече не е много добро. Разбирам, че за вас това не е празно любопитство, но повярвайте на думите ми. Никога вече няма да има никакви опити да се навреди на земните хора. Ако не беше така, той не би постъпил по този начин.

Тези думи, съобщени от Марина, убедиха всички. Личността на Рийагейя, когото никой не бе виждал и нямаше да види, продължаваше да влияе на събитията и след смъртта му. Вярвах му, а в това, което Гианея каза от негово име, имаше несъмнена логика. Безсмислено беше да жертвува себе си и другарите си, ако имаше възможност да бъдат изпратени към Земята нови спътници със същата цел. В такъв случай, както беше казал веднъж Токарев, би било по-логично да се яви при хората и да ги предупреди за опасността.

Наистина, оставаше неясно защо Рийагейя бе предпочел да унищожи себе си и кораба. Той и в този случай можеше да се яви при хората. Нали корабът имаше намерение да кацне на Земята, както потвърди Гианея.

Тя бе станала много по-откровена, но не до край. За много неща тя премълчаваше, а това, което казваше, трябваше да се допълва от въображението.

Можеха да се надяват, че рано или късно Гианея ще разкаже всичко.

Както и по-рано, беше решено да ѝ предоставят да постъпва както иска и да не форсират събитията.

Окръжаваха я с предишното внимание и грижи.

Много хора се учудваха, че безделието никак не тежи на девойката от друг свят. Вече почти две години Гианея се намирал на Земята, обиколила беше земното кълбо, видяла бе всичко и според

разбиранията на земните хора, отдавна би трябвало да изпита необходимост от някакъв труд. Но не се забелязваха никакви признаци, че Гианея изпитва такава необходимост.

Вече бе известно, че тя е много млада. Най-после Марина бе получила отговор на въпроса за възрастта на гостенката от космоса. Гианея бе успяла даже да изчисли годините си по земното време. Беше се оказало, че ако се смята в земни години, Гианея е само на седемнадесет.

Това отчасти обясняваше очевидния навик да не се труди. Още не беше успяла да свикне.

На естествения въпрос средно колко години живеят нейните съотечественици, последва отговор, който се стори на много хора невероятен. Гианея назова чудовищната цифра 500. Излизаше, че по земните години нейните сънародници живеят шест пъти повече, отколкото хората на Земята.

Причините за това дълголетие, дали така е било винаги или само през последните векове, разбира се, много интересуваха учените, но отговорът на Гианея беше прост и донесе разочарование:

— Аз не зная — каза тя.

Малка беше надеждата да разберат това, което Гианея не знаеше. Къде се намира нейната първоначална родина също не ѝ беше известно.

— Но нали там знаят накъде са излетели вашите кораби? — попитаха Гианея.

— Не — беше най-странният отговор.

Все още много неща бяха загадка. И по всяка вероятност завинаги. Ако в родината на Гианея не знаят за съществуването на Земята, нямаше никаква надежда оттам да долети космически кораб. В просторите на вселената случайното откриване на планета, при това, на такава, каквато е необходима, се изключваше. Шансовете на такава случайност бяха равни на нула.

Това огорчаваше и дразнеше. Неволно изникваше желанието на мястото на Гианея на Земята да се намираше друг човек, осведомен.

— Ех! — казваха учените. — Ако Рийагейа беше тук!

Разбира се, тогава връзката между двата свята нямаше да се прекъсне, както сега.

Но нищо не можеше да се измени или поправи. Така се бе случило и трябваше да се примирят.

Вековната мечта — да бъде осъществена връзка с други обитаеми светове — заплашваше за неопределено време, както и порано, да си остане мечта.

— Добре, че поне е приятно да се гледа тази представителка на чужд разум — шегуваха се на Земята. — Можеше да се окаже и изрод. Това беше слабо утешение.

* * *

Изминаха още десет минути.

Няколко десетки души с тревога се вглеждаха в морето, търсейки изчезналата Гианея с бинокли. Муратов и Гарсиа вече бяха получили катер и се готвеха да тръгнат да търсят девойката.

— Ето я! — с облекчение извика Марина, първа забелязала бегълката.

Черният шлейф от коса, люшкац се в такт с движенията на плувкинята, бързо се приближаваше към брега. Гианея плуваше в своя обичаен стил. След час и половина плуване в нея не се чувствуваше умора. Зеленикавите ръце равномерно и силно разсичаха водата.

А когато в своя огненооранжев бански костюм тя излезе на брега, никой не забеляза затруднено дишане. Гианея изглеждаше съвсем свежа.

— Може ли толкова да ни тревожите! — каза Марина.

Гианея се усмихна.

— Аз отплувах много надалеч — отговори тя с равен и спокоен глас. — Искях да догоня белия кораб. Но не успях. А след това се замислих и забравих, че ме чакате. Извинете!

Тя седна върху дребния чакъл, примесен с пясък, който покриваше плажа.

И в това движение също не се забелязваше умора.

— За какво се замислихте толкова? — попита Гарсиа.

Младият инженер се отнасяше към Гианея с особена симпатия. Тя много приличаше на влюбеност, което, разбира се, често служеше като повод за шегички.

Гианея се обърна към Муратов.

— Стана ми тъжно — каза тя и Виктор веднага долови в тона ѝ нова нотка. Той я погледна в очите. Не, в тях нямаше сълзи, но те се чувствуваха в думите ѝ. — Спомних си за родителите си, за сестрите и братята си. И така мъчително ми се прииска да ги видя.

Тя не отговори направо на Гарсиа. Но той не се обиди. Всички добре знаеха, че когато въпросът ѝ се струваше важен, Гианея винаги се обръщаше само към Муратов.

— Но това никога няма да стане — добави Гианея.

Тя нищо не знаеше, милото момиче!

— Боя се, че е така — меко отговори Муратов. — Ние направихме всичко, за да ви дадем възможност да се върнете, но вие самата не знаете къде се намира вашата втора родина. Но, може би оттам ще долети още един кораб.

— Той трябваше да долети — неочаквано каза Гианея. — Но в последния момент беше решено да не се изпраща.

— Вашите хора може би ще размислят. Кажете, Гианея — Муратов искаше да я отвлече от тъжните мисли, — защо именно вие бяхте избрана за преводач? Нима само вие знаете испански език?

— Моят баща знае също много добре — отговори Гианея, — но той вече е стар, за да лети втори път до Земята. А аз учех най-добре от всички при него.

— Вашият баща е бил при нас?

— Той е участвувал в първия полет. Именно тогава са открили вашата Земя.

— Дълго ли са били на Земята?

— Не зная точно, но струва ми се, дълго. Баща ми е успял добре да научи езика.

— Кога е било това?

Като чува този въпрос, който отдавна интересуваше всички, Раул и Марина наостриха уши. Ще отговори ли Гианея?

— Може би ще ви се стори странно — каза Гианея, — но аз не зная. Времето в космическите полети много се обърква. Във всеки случай, по вашето летоброене, това трябва да е станало преди около половин век.

— Какво? — от силно вълнение Муратов се надигна. — Не грешите ли, Гианея?

— Мисля, че не греша. А какво ви учудва?

— Не, нищо. Ние мислехме, че е било по-отдавна.

Отговорът на Гианея за един миг бе разрушил цялото здание от догадки и хипотези, построено от хората. Изглеждаше несъмнено, че съотечествениците на Гианея са били на Земята през средните векове. Трудно беше да се допусне, че в по-късно време никой не ги е забелязал. Преди половин век! Това означаваше, че чуждият кораб е кацнал на Земята през последната четвърт на двадесети век, в епохата на социализма и бурното развитие на космонавтиката. Невероятно!

— Хайде да пресметнем — каза Муратов, като се стараеше да скрие от Гианея нарастващото си вълнение. — Нямаме работа и можем да се заемем с малко математика. Вие на колко години бяхте, когато вашият баща излетя за Земята?

— На няколко — усмихна се Гианея. — Аз още не съм била родена.

Това затрудняваше задачата.

— Добре, а на колко години беше самият той?

— Не зная.

— Но например майка ви би трябвало да помни колко време е отсъствувал.

— Сигурно помни, но аз никога не съм я питала.

Планът на Муратов рухна.

Той все още не можеше да повярва на думите ѝ. Половин век! Не, Гианея нещо греша. Можеше да се допусне, че това е станало в началото на деветнадесети век, но в края на двадесети... Гианея се объркваше от разликата във времето за хората, които се намират на планетата, и за тези, които летят в космоса със субсветлинна скорост. Цялата работа е в това.

Гианея можеше да сгреша с век, век и половина, но не повече. Хипотезата за средните векове от земната история трябваше да бъде предадена в архивата.

Това изменяше цялата картина, съставена от учените на Земята при непосредственото участие на самия Муратов.

„Да, много, много лошо, че вместо Гианея — мислеше той, — тук не е самият Рийагейа. Дали някога истината ще бъде открита или завинаги ще остане неизвестна?“

Муратов така се бе замислил, че не отговори на някакъв въпрос, зададен от Гианея.

Тя повдигна рамене и се обърна към Марина.

— Гледайте, другари — каза Гарсиа, — към нас тича Стоун.

— Тича? — учуди се Марина.

Всички се обърнаха.

Стоун наистина не вървеше, а тичаше. Това съвсем не му бе присъщо.

Даже без да поздрави, което също не беше в навиците му, задъхвайки се той каза:

— Преведете й! Около Земята се е появил космически кораб, който несъмнено принадлежи на нейните сънародници.

8.

Първи гравитометрите на лунните станции откриха приближаването на невидимия кораб към Земята.

Самият факт на невидимостта вече навеждаше на мисълта, че корабът принадлежи на тези, които бяха долетели преди година и половина. Пък и не можеше да се случи за година и половина Земята да бъде посетена от обитателите на две различни планети. Това би било съвсем невероятна случайност, след като в продължение на хилядолетия, без да се смята визитата на съотечествениците на Гианея, не се е случвало подобно посещение.

Разбира се, това бяха те.

Но защо, с каква цел са се появили толкова бързо?

Планът на сънародниците на Гианея беше съвсем ясен и това даваше възможност да се предвидят по-нататъшните им действия.

Пристигането на втория кораб на Земята беше преждевременно.

Колкото и малко време да бяха действували излъчвателите на спътниците разузнавачи, това излъчване беше хванато от приборите, изучено и дешифрирано. То беше родствено с радиацията от ядрените взривове и влиянието му върху човешкия организъм трябваше да доведе до пълно прекратяване на раждаемостта. Човечеството на Земята трябваше „естествено“ да отмре.

За осъществяването на такъв план бяха необходими като минимум осемдесет-деветдесет години. Едва след изтичането на този срок можеше да се очаква втори полет.

Екипажът на първия кораб беше унищожен от Рийагейа. Тези, които бяха останали, не можеха да знаят, че планът се е провалил.

Но ето, че се бяха появили само след година и половина.

Безспорно те би трябвало да мислят, че апаратурата на спътниците е включена от другарите им от първия кораб. Какво се е случило в действителност, не знаеха и не можеха да знаят.

Тогава защо бяха долетели?

Имаше три обяснения.

Първото, най-неправдоподобното, се състоеше в това, че корабът на Рийагейа не се е върнал. То беше неправдоподобно, защото екипажът на кораба трябваше да прекара известно време на Земята, което произтичаше от факта, че в експедицията участвуваше преводачка. Година и половина е прекалено малък срок, за да се преодолее разстоянието от Земята до коя и да е от близките звезди и да се прекара на Земята макар и само един месец.

Второто, което изглеждаше по-вероятно, подсказваше мисълта, че появилият се кораб е долетял за проверка. И последното, което беше най-неприятното — той би могъл да долети с цел да засили действието на спътниците, да го ускори, да стовари върху Земята нови, по-мощни порции от дяволското излъчване.

Последното като че ли се опровергаваше от постъпката на Рийагейа и от това, което каза от негово име Гианея. Но тя би могла и да греши.

Трябваше да се помисли — как да посрещнат неканените гости?

Човечеството на Земята имаше нравственото право просто да унищожи долетелия кораб. Това би бил законен, както са казвали в миналото, акт на самозащита.

Да се направи това беше лесно.

Но никой не се сети за такова решение.

Учените и инженерите изпитваха силно чувство на досада и разочарование: и базата, и спътниците бяха изчезнали безследно. Никой така и не разбра устройството им и принципа на действие. А това беше техника на друг свят и естествено, желанието да я изучат бе много силно.

Да унищожат и този кораб! Това означаваше окончателно и винаги да се откажат от мисълта да се запознаят с тази техника.

Научното любопитство е силно чувство и да се бориш с него е трудно, почти невъзможно. То бе направило от човека това, което е, то винаги му е било свойствено.

Да унищожат кораба! Не, никога! Само в краен случай, ако не остава нищо друго.

Могъщата техника на Земята подсказва друг път.

Струваше си да направят опит. Е, ако той се окажеше неуспешен, винаги можеха да разпръснат долетелия кораб на атоми.

От момента на появяването му в „полезрението“ на гравитометрите и до приемане на решението бе изминало малко време. След два часа Земята вече беше готова за посрещането във всеки от вариантите му.

Лъчите на локаторите „държаха кораба“ Вече бяха известни обемът и размерите му. Планетата беше обгърната от защитен слой — антирадиационно излъчване. Четири звездолета вече се бяха приближили до госта и неотстъпно го следваха.

Всичко беше готово.

Пришелецът, обречен и безпомощен, се намираше в пълната власт на земните хора.

Дали екипажът знаеше това? Те би трябвало да са забелязали „почетния“ ескорт и да са разбрали значението му.

И да са си направили изводите.

Какво ли щяха да предприемат?

На Земята чакаха спокойно. В Института по космонавтика, превърнат в щаб на срещата, Ласло Сабо държеше ръката си върху бутона. Едно натискане и получили сигнал за атака, четирите звездолета щяха да изстрелят четири смъртоносни ракети. От пришелеца нямаше да остане и следа.

Той се държеше много странно.

Изглеждаше, че спирачните му системи са включени отдавна, корабът се приближаваше много бавно. И през цялото време забавяше движението си — повече, отколкото това беше необходимо.

Накрая скоростта му падна почти до нула.

Пришелецът очевидно не мислеше да каца на Луната. За да излезе на кръгова орбита около Земята, като тази на спътниците разузнавачи, беше необходима по-голяма скорост. Да се спуска на самата Земя толкова бавно, изглеждаше безсмислено.

Създаваше се впечатление, че командирът на кораба не знае какво да прави.

Може би той бе видял всичко и бе разбрал, че е попаднал в клопка. Тогава корабът можеше внезапно да се обърне и да изчезне в космоса.

Сабо беше решил твърдо да не допусне това. Пришелецът нямаше да си отиде от Земята „жив“!

Кой можеше да се сети, че корабът не се управлява от никого, че четирите същества, които се намираха в него, даже не знаеха, че пътят им е свършил, че автоматите чакат команда, която нямаше кой да даде.

И най-бурното въображение не би могло да заподозре истината.

На Земята недоумяваха.

Исполинският кораб — неговата дължина достигаше половин километър — „тъпчеше“ на едно място около Земята, безсмислено хабеше и време, и енергия. От него не се появяваше никакво излъчване.

Но корабът не падаше на Земята. Това свидетелствуваше за работата на спирачните системи. В близост до такова огромно небесно тяло като Земята, задържането на подобен гигант на едно място изискваше колосален разход на енергия.

И някак от само себе си се появи мисълта за нова трагедия. Екипажът на кораба е мъртъв.

Какво би могло да доведе до такъв финал на междузвездния полет? Втори Рийагейа?!

Веднага се обърнаха към Гианея. Тя потвърди думите си, че вторият кораб, същият като първия, наистина се е готвел за полет, но след това е било решено да излети само един. Какво е могло да измени това решение тя не знае.

Сега се появиха още по-големи основания за осъществяването на набелязания план.

Но за това, първо, беше необходимо да се убедят, че приближаването до кораба е безопасно, че той няма защитна апаратура, подобна на тази, която беше монтирана на спътниците.

Звездолетите, съпровождащи „госта“, получиха указания да направят такава проверка.

Четири робота разузнавача от различни посоки се приближиха до пришелеца от космоса и безпрепятствено се докоснаха до повърхността му.

Не последва аниhilация. На кораба нямаше защитна апаратура!

Върху екраните в кабините за управление на звездолетите се появиха неясните контури на това, което се намираше във вътрешността на „госта“...

И нова изненада!

Предаването на един от роботите, който се намираше до средната част на космическия кораб, ясно показваше, че вътре нещо се движи.

Това „нещо“ много напомняше живи същества, напомняше хора!

Излизаше, че предположението не е вярно, екипажът бе жив!

В Института по космонавтика окончателно се объркаха. Какво означава това странно поведение на пришелците? Невъзможно беше да се допусне, че корабът, извършил междузвездно пътешествие, се управлява от хора, които нямат понятие от законите на небесната механика и не си дават сметка за своите действия.

А излизаше точно така!

В това нямаше никакво съмнение.

Липсва защитна апаратура, приближаването до кораба е безопасно!

— Да им помогнем да вземат решение — каза Сабо.

От Земята излетя същата ескадрила, която някога се ръководеше от Муратов. Тя отдавна беше подготвена да превърне още един астероид в научна станция. Никак не им се искаше да изразходват енергията ѝ за непредвидена цел, но нямаше друг изход.

Мощта на ескадрилата, която стигаше да измени орбитата на Хермес, беше съвсем достатъчна.

Корабите изглеждаха много малки в сравнение с пришелеца, но бяха осем. Те се приближиха към „госта“ от четири страни, по два от всяка, и плътно се прилепиха към борда, невидим даже от близко разстояние, но добре различим на фона на звездите като тъмна „дупка“ в космоса.

Силните магнити свързаха пришелеца и корабите на ескадрилата в едно цяло.

Корабът беше хванат и не можеше вече да се измъкне.

Веднага стана ясно, че двигателите на пришелеца противодействуват на земното притегляне.

Първата част от замислената операция беше изпълнена, но изникна въпросът какво да правят по-нататък?

Силата на осемте звездолета, без съмнение, би могла да се справи със силата на двигателите на госта. Но какво ще се случи на Земята след приземяването?

Ще спрат ли двигателите на кораба на гостите или ще продължат безсмислено да работят?

Цялото поведение на „госта“ около Земята беше достатъчно безсмислено, за да може този въпрос да не изглежда празен.

Нямаше начин да приковат кораба към ракетодрума с вериги. Пък и какви вериги биха могли да задържат космически кораб с такива исполински размери?

Командирът на ескадрилата съобщи за своите съмнения в щаба на операцията.

Там не мислиха дълго.

Автоматите на гостите — а беше ясно, че в дадения момент корабът се управлява не от хора, а именно от автомати — изглеждаха „разумни“. Наистина, съответстващите им земни автомати бяха по-„умни“, и не биха допуснали безцелна загуба на енергия, но все пак те действуваха с някаква логика, ако в тях беше заложена програма да чакат команда при приближаването към планетата.

Значи, „почувствували“ земя, те трябваше да спрат двигателите.

В такъв смисъл Сабо отговори на командира на ескадрилата.

Осемте кораба се престоиха. Нямаше нужда да противодействуват на двигателите на „госта“, след като можеха да ги използват.

Едновременно с това хората искаха да проверят, доколко са „разумни“ автоматите на пришелците.

Можеха да водят долетелия кораб към Земята с кърмата напред. Тогава двигателите му, ако те продължат да работят както и по-рано, нямаше да попречат, а напротив, щяха да помогнат. А ако започнат да работят в противоположна посока, тогава ще се наложи да използват сила, макар и да беше жалко да хаят толкова енергия.

Оказа се, че „разумът“ на кораба на гостите е по-съвършен, отколкото предполагаша.

Тегленето на буксир едва беше започнало, когато двигателите на госта престанаха да работят. Очевидно, централният агрегат беше почувствувал и „разбрал“, че корабът се управлява отвън.

А може би нищо не беше разбрал, а такава кацане бе обикновено.

Като се имаха предвид чудовищните размери на кораба, би било напълно възможно.

Каквото и да беше това вече нямаше голямо значение; „гостът“ не се съпротивляваше и след час и половина на Пиренейския

ракетодром, освободен от всички ракети, кацнаха осемте кораба от ескадрилата.

Между тях се намираше нещо прилично на призрак.

Исполинското тяло закриваше всичко, което се намираше зад него, но беше абсолютно невидимо, приличаше на непрозрачна пустота.

Земните хора за първи път виждаха такова зрелище.

Само работниците от космическата служба посрещнаха пришелеца. Елементарната предпазливост ги накара да обявят ракетодрума затворен за външни лица.

Беше направено изключение само за двама души — Муратов и Гианея.

Спомагателните кораби се отделиха и отлетяха на края на ракетодрума.

Гостът остана сам.

Трябваше да го направят видим. „Призракът“ в много отношения беше неудобен.

Никой не излизаше от кораба. Акустичните апарати не възприемаха никакви звуци от вътрешността му. Автоматите телерентгени, които също се бяха приближили до него, не откриха никакво движение.

Но нали върху екраните на ескадрилата бяха видели движение? Защо сега бе спряло?

Тези, които се намираха в космическия пришелец, като че ли се бяха притаили.

Земните хора не се бояха от никаква заплаха. Тук, на Земята, корабът на гостите не можеше да причини голяма вреда: той се намираше в пълната власт на стопаните на планетата.

Но неподвижността неволно навяваше мисли за някаква опасност.

Екипажът на кораба би трябвало да разбере, че е попаднал в плен. Как ще постъпи командирът?

Ако изведнъж реши да се издигне и да отлети — това няма да ги спаси. Четири звездолета от ескорта не бяха кацнали, те чакаха високо в небето, над ракетодрума, внимателно наблюдавайки госта. При опит за бягство той веднага щеше да бъде унищожен.

Хората напразно се опитваха да се досетят, какво става в кораба.

Както и по-рано, никой, в това число и Гианея, не можеше даже да си представи истинското положение на нещата.

9.

Мериго и неговите трима другари не забелязаха и не почувствуваха забавянето на полета. Те не знаеха какво става с кораба им, не подозираха, че дългият, мъчителен път е завършен, че благополучно са достигнали целта.

Безумният опит, на какъвто технически и научно грамотен човек никога не би се решил, се бе увенчал с успех благодарение на редица случайности. Но те не знаеха това.

Беше случайност, че четиримата изобщо бяха останали живи. Наивни, те бяха уверени, че пътят до друга планета е къс. И ако звездолетите на „ненавистните“ не им служеха за продоволствени складове, ако този кораб, готов да излети след първия, беше разтоварен, четиримата биха умрели от глад.

Ако от кораба бяха източили водата, приготвена за басейните, когато беше решено да отменят полета му, четиримата биха умрели от жажда.

Ако се бяха появили тревожните сигнали и за най-малката неизправност в агрегата на управлението, четиримата не биха могли да поправят нищо, даже не биха разбрали значението на тези сигнали и завинаги щяха да останат в космоса.

И много други „ако“ ги дебнеха по пътя им.

Четиримата бяха извършили космически полет, който безусловно беше единствен и неповторим в историята на всички планети.

Те биха могли да се гордеят, но за това трябваше да разберат значението на подвига си. А те нищо не разбираха и даже не мислеха, че са извършили подвиг, че са проявили мъжество, самоотверженост и човеколюбие.

Те не знаеха, че пътят им е завършен. И когато усетиха лекия удар при кацането, не разбраха значението му.

Силата на тежестта в кораба през цялото време на полета оставаше обикновена. Те и сега не почувствуваха някакво изменение на теглото.

Нищо не можеше да им подсказе, че корабът вече не лети, а стои неподвижно на планетата.

И сигурно дълго биха се заблуждавали, вероятно, докато земните хора не отидеха при тях.

Но „ненавистните“ се бяха погрижили за това.

Неочаквано и за четиримата, стените на централното помещение, където се намираха, изведнъж като че ли изчезнаха. Откри се непонятна и удивителна картина.

Те очакваха, че на планетата, към която летяха, ще видят гъсти гори, колибите на обитателите — свят подобен на техния собствен.

Корабът стоеше сред огромно поле, лишено от растителност и странно гладко, като планинско плато. На хоризонта се издигаха фантастични здания, които им напомняха постройките, изградени от „ненавистните“ на тяхната планета. Някакви машини се приближаваха към тях от всички страни. Те също приличаха на машините на „ненавистните“, но бяха с различна форма.

В машините имаше хора. Те се виждаха много добре.

Четиримата в отчаяние паднаха на пода.

„Ненавистните“!...

Корабът ги беше доставил не там, където те се стремяха. Той се бе оказал на планетата на „ненавистните“, в тяхната родина!

Всичко беше загинало, всички планове бяха рухнали!

Четиримата лежаха, без да се движат, покорили се на участта си, примирени със съдбоносния неуспех. Нека влязат и правят каквото искат.

За четиримата животът вече нямаше никаква стойност.

Първи дойде на себе си Вего, най-възрастният от четиримата.

— Трябва да унищожим съдържанието на жълтата кутия — каза той, — докато „ненавистните“ не са дошли тук. Те ни излъгаха. Корабът е трябвало да отлети съвсем не там, където излетя първият. Но тук не знаят нищо. Мълчете, каквото и да правят с вас.

— Ние ще мълчим, каквото и да правят с нас — отговориха му тримата.

* * *

Оцветяването на невидимия корпус в сив цвят не отне много време. Мощните пулверизатори се справиха за половин час.

Колосалното тяло на космическия исполин с петстотинметрова дължина се извисяваше пред очите на хората като планина. То имаше надлъжни ръбове и в краищата завършваше с удебеления. Не се виждаше нищо, което би могло да се приеме за дюзи. Изглежда корабът не беше реактивен.

— Това е същият — каза Гианея, — който трябваше да лети след нас. Но бяха решили да не го изпращат. Странно! Защо е тук?

— Вашият такъв ли беше? — попита Муратов.

— И двата са съвсем еднакви.

Търпеливо чакаха повече от час. Но от кораба никой не се показа.

— Входът може ли да се отвори отвън? — попита Стоун.

— Да.

Муратов преведе и двете фрази.

— Трябва да влезем сами — предложи Сабо. — Може би екипажът се нуждае от помощ.

— Да отворим входа — каза Муратов — и да почакаме. Може би съставът на въздуха се отличава от земния. Трябва да направим дезинфекция.

— Разбира се — съгласи се Стоун. — Но можем ли да отворим и двете врати? Там сигурно има входна камера.

Гианея потвърди, че входна камера действително съществува и че двете врати, външната и вътрешната, не могат да бъдат отворени едновременно.

— Но защитата — добави тя — е автоматична. Нито в кораба, нито от него може да проникне нещо вредно. При влизане и излизане се прави обеззаразяване. Няма от какво да се страхувате. Въздухът вътре по нищо не се отличава от вашия.

— Какво да правим? — попита Метюз.

Думите на Гианея не убедиха никого.

— Можем да пуснем в кораба работи дезинфектори — каза Стоун. — Но те трябва да бъдат много. Ще трябва да чакаме дълго, докато ги доставят.

— Обикновено в космическите кораби въздухът е дестилиран — отбеляза Лешчински.

— Да, но не сме убедени, че при тях също е така.

Положението изглеждаше тежко. Да влязат в кораба, даже със скафандри, разчитайки на защитата, за която каза Гианея, беше рисковано. Микробите в атмосферата на кораба можеха да се окажат опасни за хората. Кой знае, дали вторичната обработка при излизането щеше да помогне. Ако в атмосферата на Земята се появяха макар и единични микроби от чуждата планета, можеше да се стигне до епидемия от неизвестна болест.

Тези обаче, които се намираха в кораба, не бяха заплашени от нищо. Доказателството за това беше Гианея — тя не се разболя на Земята.

Но те не можеха да знаят това. И вероятно именно затова не излизаха.

— Правят анализ на атмосферата ни — предположи Муратов. — Това може да продължи много дълго. Остава само едно. Да им покажем Гианея. Те, разбира се, виждат какво става навън. Нека Гианея напише с едри букви на голям лист: „Излезте! Няма опасност!“ — и се приближи с този лист до илюминаторите. Тя сигурно знае къде са разположени.

Мисълта на Муратов се хареса.

— Предложете ѝ това — каза Стоун.

Гианея веднага и с желание се съгласи.

Някой отиде до сградата на космогарата за лист и бои.

— Но тяхното излизане — каза Сабо — също е опасно за нас, ако дезинфекцията във входната камера е несъвършена.

— Трудно е да се допусне — отговори му Стоун. — Ако съдим по кораба, техниката е на високо ниво. Те умеят да си служат с нея. Там е разликата.

— Ние нямаме илюминатори — каза Гианея, като се обръщаше към Муратов. — Външните обективи предават изображението на вътрешните екрани. Нещо като вашите телевизори.

— Ще се наложи да пишете много едро — каза Гарсиа. — И да отидете съвсем близо. Екипажът може да се намира в средата на кораба, а това е далеч от борда. Или екраните могат да приближават външни обекти?

— Те дават естествено изображение — отговори Гианея. — Но аз ще се приближа до предната част, към пулта за управление. Там трябва да има човек.

— Къде се намира входът — попита Стоун, — от коя страна?

— От лявата, която сега е обърната към нас.

Неочаквано думите ѝ получиха практическо потвърждение.

Всички видяха как в борда на кораба се образува отвор. Като блесна на слънцето, падна метална стълба.

Тя се виждаше много добре. Стана ясно, че свойството да бъде невидим притежаваше само материалът на външната обшивка.

Групата беше далеч от кораба. Като видяха, че екипажът е решил да излезе, всички се втурнаха към вечемобилите.

Мисълта за опасност не възникна у никого. В положението, в което се намираха гостите, враждебните актове бяха безсмислени.

Колите се понесоха с пълен ход и след няколко секунди преодоляха четиристотинте метра.

Екипажът на кораба наистина беше излязъл. Той се състоеше от четири души. Но, може би, останалите бяха вътре?

Внезапно Гианея извика. Обърналият се Муратов видя на лицето ѝ голямо учудване.

Но не само Гианея, а и всички останали се учудиха.

Всеки път космическите кораби на сънародниците на Гианея носеха със себе си изненади. От първия се бе появила Гианея в златна рокля, облечена съвсем не космически. А сега...

До стълбата стояха четири малки фигури.

Те бяха облечени даже не странно, а просто смешно. Къси рубашки, пристегнати с колани, които дори не стигаха до коленете. Ръцете и краката им бяха голи и покрити с гъсти косми. На краката си нямаха обувки. Главите им също бяха обрасли с коси, гъсти и объркани. Всички имаха дълги бради.

И четиримата бяха ниски и набити, не повече от метър и половина. Те стояха притиснати един до друг и изглеждаха много изплашени. Чертите на лицата им бяха човешки, но много се отличаваха от лицата на земните хора и на Гианея. Нямаше никакъв зелен оттенък, очите им бяха съвсем кръгли, без вежди и мигли, носовете сплескани. Тънките устни откриваха жълтеникави венци и два реда дребни зъби, също с жълт оттенък.

Пътниците на вечемобила мълчаливо разглеждаха странните космонавти. Никой нищо не разбираше.

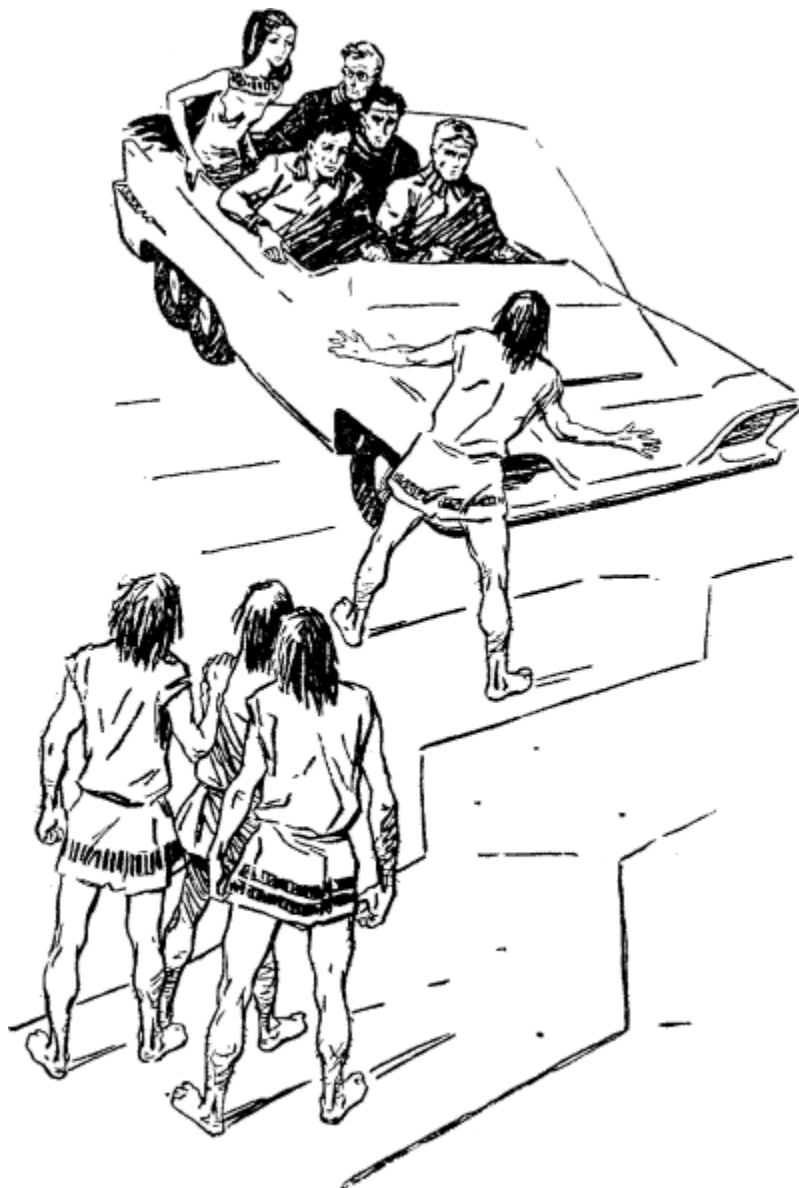
— Какво става? — попита най-сетне Муратов. — Това не са ли ваши хора, Гианея?

Тя мълчеше, без да сваля поглед от новопристигналите. След това трепна и очите ѝ блеснаха.

— Мериго! — възкликна тя изумено и объркано.

Изглежда той чу. Вдигна глава и видя Гианея.

В следващата секунда стремително се хвърли към вечемобила.

— Убийте я! — извика той и за всеобщо учудване на почти правилен испански език. — Нея и всички останали! Това са врагове, долетели, за да ви мъчат!

Имаше такъв вид, като че се канеше в същия миг сам да задуши Гианея.

Тя не помръдна. Всички, които бяха в колата, неволно я погледнаха и видяха как устните ѝ се изкривиха в усмивка на неизразимо презрение. Присвитите ѝ очи само секунда гледаха космонавта. След това тя пренебрежително се извърна.

— Така! — каза Стоун. — Много интересно!

Гарсиа вече беше успял да му преведе думите на космонавта.

— Успокойте се, приятели — ласкаво каза Муратов. — Защо трябва да убиваме нашата гостенка? Тя е сама и не може да ни мъчи с нищо.

— Защо сама? — непознатият говореше вече спокойно. — Те са четиридесет и трима — Той добави някакви думи изглежда на своя език с дълбока, очевидна ненавист.

— Те бяха четиридесет и трима — отговори Муратов, който вече се бе досетил за какво говори странният непознат. — Но четиридесет и двама загинаха. Само тя остана жива.

— Сигурен ли сте?

— Съвсем сигурен. Това е така! Нямаме причини да се безпокоите.

— Вие знаете ли какво искаха да направят с вас?

— Разбира се, знаем. Но никой не може да ни причини зло. По-добре кажете откъде долетяхте? Колко сте?

— Ние сме четирима. Долетяхме от нашата родина.

— Къде се намира тя?

— Там! — непознатият посочи към небето.

— Колко време летяхте? Според вашето време.

— Не ви разбрах.

— Дълго ли летяхте?

— Много дълго. Ние мислехме, че никога няма да достигнем целта.

— Кой от вас е старши? Кой управляваше кораба?

— Старши е Вего. Никой не управляваше кораба. Ние не можем да правим това.

— Какво?!

Муратов се обърна към Стоун и кратко му предаде съдържанието на разговора.

— Нищо не разбирам — завърши той.

— Да, трудно е да се разбере. Всеки случай, те съвсем не приличат на космонавти. Загадка.

Сребристият смях на Гианея прекъсна думите му.

— Те — Гианея, пренебрежително, през рамо посочи към пришелците — са откраднали кораба. И са полетели с него, без да знаят накъде. Чудно, че са останали живи!

— Според неговите думи се получава не съвсем така — отговоря Метюз. — Изглежда, че са имали цел. Но как са успели да достигнат до Земята, като не умеят да управляват кораба?

— Защото е останала предишната програма на полета. Този кораб трябваше да лети след нас.

— Тогава всичко е ясно — каза Стоун като изслуша превода. — Звездолетът е бил управляван от електронния мозък. И около Земята той е очаквал указания, които не са последвали. Чуден и безпрецедентен случай! Това е било безумна смелост от тяхна страна — да се впуснат в такъв полет.

Муратов отново се обърна към „космонавта“.

— Вие чухте ли какво каза тази девойка? — попита той.

— Чух.

— Вие наистина ли сте взели чужд кораб?

— Сега той е наш.

Гианея се обърна към пришелеца. Тя малко се наклони към него и го попита нещо на своя език.

Кръглите очи блеснаха със свирепа радост. Пришелецът произнесе дълга фраза.

Гианея страшно пребледня.

Няколко секунди тя гледаше Мериго с широко отворени очи. След това със стон ги затвори и внезапно падна в безсъзнание в краката на Метюз, който не успя да я хване.

10.

Изглеждаше, че вече няма нито една загадка. Всичко бе станало ясно.

Земните инженери лесно се ориентираха в конструкцията на звездолета и неговите двигатели, които работеха на принципа на взаимодействието на гравитонни и антигравитонни полета. Техниката на Земята вече се приближаваше към решението на подобна задача и за „открития“ нямаше достатъчно материал.

Това не учуди никого. Ако се съдеше по оборудването на звездолета, развитието на техниката в родината на Гианея се намираще почти на същото ниво, както и техниката на Земята.

Пътят, извършен от кораба, заложен в програмата на електронния мозък, бе разшифрован даже без помощта на Гианея. И върху звездните карти беше отбелязана звездата — слънцето на планетата, откъдето бяха долетели четиримата.

Те бяха пътували почти седем години по земно време. Скоростта е била голяма, но в родината на „звездоплавателите“ е изминало неколкнократно повече време.

Не представляваше никаква трудност четиримата да бъдат изпратени обратно. Лесно можеше да се вмъкне в програмата заповед за кацане.

Но учените от Земята взеха друго решение. Те не искаха да изпускат щастливия случай.

Съобщиха на четиримата, че могат да се върнат. И добавиха, че няма да летят сами, че с тях ще тръгнат и земни хора. Пътят ще изглежда много по-кратък, няма да се наложи пак да се мъчат седем години. Анабиозните вани бяха напълно изправни. Седем години ще изминат като един месец.

Законите на относителността бяха недостъпни за Мериго и неговите спътници. И те не повярваха, че като се върнат, няма да заварят тези, които са оставили. Но с радост се съгласиха да се върнат обратно в родината.

— Ние бяхме сигурни, че завинаги ще останем тук — каза Мериго, единственият от четиримата, с когото можеше свободно да се разговаря.

Останалите трима с труд произнасяха само по няколко испански изречения. Наистина, с тях можеха да говорят тези, които знаеха езика на Гианея.

— Вие казвате, че никога вече няма да видим своите роднини — прибави Мериго. — Ние вече свикнахме с тази мисъл. И се простихме с тях завинаги, когато напускахме родината си.

Величието на самоотвержения подвиг на четиримата възхищаваше земните хора. Това, че самите четирима не съзнаваха какво са извършили, още повече го подчертаваше. И макар че постъпката им беше съвсем ненужна, хората бяха готови на всичко, за да се отблагодарят на четиримата за тяхното добро намерение.

Присъствието на Гианея на Земята доказваше на Мериго и на другарите му, че са долетели именно там, където са се стремили. Но да повярват напълно все пак беше трудно. Тази планета съвсем не приличаше на това, което очакваха да видят.

Тогава, на кораба, те скоро разбраха, че първото впечатление ги е излъгало, че хората, които се намираха около кораба не са „ненавистните“, а само приличат на тях. И щом го разбраха, излязоха от кораба.

Всичко, което ги окръжаваше, начинът по който ги посрещнаха, вниманието към тях бързо ги убеди, че се намират сред приятели не по-малко могъщи от „ненавистните“, даже по-могъщи.

Инстинктът не ги излъга — това бяха братя.

Четиримата свикнаха много бързо.

Мериго и другарите му бяха родени по време на властта на „ненавистните“.

Те от детството си бяха преминали през школата на „ненавистните“, които не се нуждаеха от „дивни“ и необразовани слуги и работници.

Между Мериго и неговите прадеди, непознали нашествието на пришелците от космоса, вече имаше огромна разлика в развитието.

Това стана съвсем ясно, когато Мериго разказа за всичко, което се бе случило в родината му.

Слушаха разказа му с изключително внимание, но и с ужас. Свирипата колонизация на мирния остров, грубото завладяване на чуждата земя, жестокостта на поробителите — всичко това напомняше за най-лошите времена от епохата на колониализма на Земята.

И кой осъществяваше насилие? Хора, владеещи изключително висока техника, същества, прелитащи свободно от една планета на друга!

Това изглеждаше невероятно, невъзможно, но беше факт!

— Тук нещо не е в ред! — каза пак същата Марлен Фрезер. — Нито Гианея, нито Мериго знаят всички причини. Насилието на едно човечество над друго е абсолютно невъзможно на това ниво, на което се намира човечеството на Гианея. Това е изключено. Изглежда тук се е проявила злата воля на сравнително неголяма група. Не трябва да правим прибързани изводи и да съдим целия народ на Гианея по поведението на такава малка група, откъсната от своето човечество. Струва ми се, че Первенцев е прав: ние сме се сблъскали с високоразумни същества, стоящи на позициите, на които са били американските капиталисти в средата на двадесети век, готвейки гибелта на човечеството от термоядрена война. Моралното ниво е еднакво. В дадения случай те са били конквистадори, отпразвили се да търсят нови планети, ожесточени от раздялата с родината. А може би тези хора още от самото начало не са имали нищо общо с народа си като цяло. Това са могли да бъдат хора, изгонени от своята планета. Но даже сред тях, ние виждаме по примера на Рийагейя, вече са се появили прогресивни влияния.

Гианея не знаеше къде се намира първоначалната ѝ родина. Още по-малко знаеха това четиримата. Но можеха да се надяват, че в архивите на „ненавистните“ са останали някакви указания. Мериго казваше, че когато са унищожили пришелците, неговите сънародници не са пипнали нищо, което е принадлежало на „ненавистните“.

Неочаквано представилата се възможност да създадат контакт с две човечества от други планети, не можеше да бъде изпусната.

Хората активно се готвеха за първия етап — полета към родината на четиримата.

Трябваше да летят три кораба: този, на който долетяха четиримата, и още два, които спешно се строяха на Земята.

Стартът беше набелязан точно след една година.

* * *

Гианея, неизвестно защо, не обичаше много радифоните. И Муратов никак не се учуди, когато получи от нея писмо, макар че сега тя живееше в същия град.

В писмото Гианея молеше Виктор да отиде при нея същата вечер.

Тя и по-рано често го канеше и в това също нямаше нищо необикновено.

Тогава, след неочаквания припадък, Гианея веднага напусна Пиренейския полуостров. Оттогава Муратов не я беше виждал, пък и беше минала само седмица и половина.

Причината за припадъка стана ясна след разказа на Мериго. Бяха загинали всички, които Гианея познаваше, в това число и родителите, братята и сестрите ѝ.

Земните хора съжаляваха Гианея, но оправдаваха действията на народа на четиримата. Жестокото насилие изискваше отмъщение, не можеше да се очаква великодушие от така дълго угнетяван народ. Разправата беше справедлива и бе предизвикана от самите „ненавистни“. Даже самото название беше много красноречиво.

Но всички съчувстваха на Гианея. Обичаха гостенката, в нея имаше много добри страни. Сега вече беше ясно, че Гианея е била така възпитана, така е живяла от момента на раждането си сред убедените колонизатори. Очевидното влияние на личността на Рийагейа върху Гианея доказваше, че в тази девойка съществува несъзнателен стремеж към благородство и справедливост. И беше ясно, че за тези година и половина тя се е изменила много, живеейки в комунистическото общество на Земята.

Мериго искаше смъртта на Гианея. Той настойчиво молеше да предадат „ненавистната“ на него и на тримата му другари, явно за разправа. Присъдата беше произнесена от неговия народ и той смяташе за свой дълг да я изпълни.

Хората не се съгласиха с това искане. Разказаха на Мериго за постъпката на Рийагейа, постараха се да убедят четиримата, че Гианея вече не е враг.

Те настояваха на своето.

Гианея беше необходима — искаха да я убедят да лети към родината на четиримата, където тя беше родена, за да помогне да намерят пътя към истинската ѝ родина — към планетата, която тя не познаваше.

В спора с Мериго хората бяха ръководени от други чувства, но и тези съображения бяха достатъчни, за да не я предадат на Мериго.

Казаха му и за това. И отново той не се съгласи: ненавистта беше по-силна от гласа на разума.

Двете страни така и останаха всяка на своето мнение.

За безопасността на Гианея на планетата на четиримата не се страхуваха, щяха да успеят да я защитят от всякаква изненада, но някои се съмняваха, че гостенката ще даде съгласието си.

Муратов реши да изясни този въпрос, като се възползува от поканата на Гианея.

Той дойде точно в определения от нея час.

Гианея беше сама.

Първото, което забеляза Муратов, беше необикновеното облекло на девойката. Тя отново беше в златната рокля, в която за първи път се бе появила пред хората на Хермес.

Той видя малка масичка, сервирана за двама. Две чаши бяха пълни с някакво златисто питие.

Марина не беше там и изглежда Гианея изобщо не я очакваше.

— Помолих я да ме остави сама за цялата вечер — отговори Гианея на въпроса на Виктор. — Тя не знаеше, че вие ще дойдете.

Той не я попита за причината.

Гианея с жест го покани да седне срещу нея. И Муратов изведнъж почувствува, че предстоящият разговор ще бъде необикновен.

— Ето — каза Гианея, като му подаваше два дебели албума. — Тук съм рисувала планетата, откъдето пристигнах при вас. Вземете ги и ги предайте на тези, които ще летят към нея. Нека видят как изглеждат природата и хората на тази планета.

— Значи, вие самата няма да летите? — попита Муратов.

— Не — със странно ожесточение отговори Гианея, — аз завинаги ще остана тук.

— Може би ще промените решението си, ако узнаете, че ние се каним да намерим пътя към вашата първа родина?

— Какво ще правя там? Аз никога не съм я виждала, не я познавам и ще се чувствавам чужда. Рийагейа казваше, че в родината всичко се е изменило, станало е друго.

— Той бил ли е там?

— Не. Но Рийагейа знаеше всичко. Той беше голям учен. Сега аз се радвам, че той умря.

Муратов сложи ръката си върху ръката на Гианея, която беше на масата. Тя трепна, но не се отстрани.

— Повярвайте ми — каза той, — аз съм много огорчен от вашето нещастие. Съчувствавам ви със цялата си душа.

В очите на Гианея блесна ненавист.

— Не смейте да говорите така — каза тя рязко. — Вие оправдахте зверската разправа на тези диваци. Вие не ги наказахте. Впрочем — Гианея неочаквано се засмя. Муратов потрепера — колко затаена болка криеше този смях, — вие не наказахте и мен, макар че имахте всички основания да го направите. Когато ме сваляше на астероида, Рийагейа беше убеден, че ме изпраща на вярна смърт.

— Той?

— Какво ви учудва? Ние не знаехме какви са станали земните хора. Книгите, донесени от първите, които ви посетиха, говореха за друго. Аз съм прочела всичките.

— Но ако Рийагейа е бил убеден, че вие отивате на вярна смърт, тогава защо ви свали на Хермес?

— Защото не можеше да ме убие със собствената си ръка — Гианея се наклони към Муратов. Очите ѝ се замъглиха и тя дълго мълча, спомняйки си миналото. После заговори отривисто, без да мисли за връзката между думите си, често неразбрано: — Всички спяха. Рийагейа не събуди екипажа, макар че отдавна беше време. Той много се измъчваше. Жалост, но не колебание. Той бе решил твърдо. Вторият кораб не летеше след нас. И нямаше трети. Щеше да мине много време. Той ме събуди. Аз още нищо не подозирах. Не мислех. И той ми каза. Никога няма да забравя лицето му. Не, не го разубеждавах. Разбирах, че е безсмислено. Убежденията му бяха известни на всички. Той ми каза, че останалите членове на екипажа са решили да го убият веднага след като корабът кацне на Земята. Те не му вярваха. Молеше ме да си отида. Да си отида? Стана ми смешно. Къде може да се отиде от кораб в космоса? Ние летяхме дълго, като правехме кръгове. Гледах

го: спокоен, решен безвъзвратно. Знаех, че дори и да не намери това, което търси, той все едно ще изпълни решението си. Но му беше много трудно да ме убие. Аз отдавна знаех, че Рийагейа ме обича като своя дъщеря. Той не можеше да ме убие със собствената си ръка. Не можеше. И сам ме изпрати на смърт. Той беше убеден. Трябваше да се подчиня. Той ми каза: „Зная, че спасявам човечеството, Лиа. Но те не трябва да знаят за това. Ако останеш жива, мълчи. Мълчи и пред лицето на смъртта“. Аз обещах да мълча. В този момент бях готова да изпълня всяко негово желание. Последното пред страшната смърт.

Тя закри очите си с ръка.

— Вие обичахте ли го? — попита Муратов след дълго мълчание.

— Не зная. Аз бях много млада. А сега съм стара. По-стара от всички. От моите сънародници не е останал никой. Всички са убити от тези... — тя изведе ниско главата си. Муратов знаеше, че за да скрие сълзите си.

С всичките си чувства Муратов беше на страната на Мериго и неговия народ. Но в този момент той разбра, че може да ненавиждаш тези, на които съчувствуваш. Изпълни го остра жалост към Гианея, невинна, носеща последствията от поведението на други, в средата на които се бе родила.

— Вие много приличате на него, Виктор — каза Гианея, — затова ви помолих да дойдете днес.

— Радвам се, ако мога поне с това да облекча мъката ви — отговори той.

Това, което му разказа, го караше да ѝ зададе много въпроси, но той разбираше, че те ще бъдат неуместни. Нека говори сама.

Гианея вдигна глава. В очите ѝ нямаше сълзи, тя даже се усмихваше, но той знаеше, че това е само маска.

— Вие искате нещо да ме питате?

— Ако не възразявате.

— Питайте.

— Защо Рийагейа е бил толкова непоследователен? От вашите думи е ясно, че той е разбирал: земните хора са отишли далеч напред, не са такива като преди. Тогава защо е мислил, че отивате на смърт?

— Обяснението трябва да се търси в нашата история — отговори Гианея съвсем спокойно. — Някога вие ще я узнаете. Аз вярвам, че вие ще достигнете до нашата родина. Развитието ви е вървяло много по-

бързо отколкото у нас и даже Рийагейа не предвиждаше това. Разбрах го на Земята. Няма да разказвам, Виктор. Сега не мога да направя това. И аз, като Рийагейа, бях убедена, че земните хора ще ме убият. И когато се спусках на астероида се облякох за смърт.

— Значи, тази рокля?...

— Погребално облекло. В златен цвят обличат умрелите и осъдените на смърт.

— Защо сте я облекли днес?

— Погребвам младостта си.

Стори му се, че тя не говори искрено. Бавно го обхващаше неясна тревога.

Заповяда си да се усмихне непринудено.

— Но, когато се оказахте сред нас вие разбрахте, че нищо не ви заплашва, нали?

— Не веднага. Прекалено силни бяха понятията, вгълпени от детство и отчасти влиянието на прочетеното за Земята. Може би книгите не бяха добре подбрани. Не зная. Когато ме пренесохте на вашия кораб, аз си помислих: „странно съвпадение“.

— В какво?

— Ние имаме обичай. Когато мъжът си взима жена, той я пренася в дома си на ръце. Аз си помислих: „Рийагейа би могъл да направи това за живот, а този, който така прилича на него в лице, прави същото, но за смърт“ — тя замълча, след това каза: — И на самата мен сега ми е странно, но аз бях уверена в смъртта си на Земята. И се готвех да се спусна от вашия кораб направо на кладата. Такава смърт ме плашеше.

— Защо на кладата?

— У нас има такова смъртно наказание. Чела съм, че и на Земята също е имало. След това разбрах, че даже Рийагейа е сгрешил; вие сте по-добри от нас, вашият живот е светъл и прекрасен, че съм длъжна да завърша започнатото от Рийагейа, че той би ме освободил от дадената дума, ако знаеше — погледът на Гианея се спря върху часовника, поставен в ъгъла на стаята. Муратов завинаги запомни, че той показваше точно десет. — Късно е, време е да завършим нашата беседа — Гианея протегна ръка и взе чашата си. Муратов не помръдна. — Аз пия, Виктор, за вашата родина, за нейния щастлив живот. По едно време аз мислех, че тя ще стане моя трета родина.

— А нима не е така?

— Не. Между мен и вас се образува пропаст. Може би аз разсъждавам неправилно и вие сте прав, но нищо не мога да направя със себе си. Аз се борих, Виктор, иначе бих ви повикала по-рано. Простете ми.

Тревогата и смътното подозрение се превърнаха в увереност. Муратов ясно разбра, какво ще стане сега, какво означава златната рокля на Гианея.

Той скочи, като събори креслото.

— Спрете!

Ръката му, протегнала се, за да хване ръката на Гианея, закъсня за част от секундата.

Гианея глътна съдържанието на чашата.

ЕПИЛОГ

Край малка масичка на увитата в зеленина тераса седяха двама души.

Единият от тях беше Виктор Муратов.

Другият, много по-висок, със силно зелен оттенък на кожата, с много тесни, като че ли присвити очи, явно беше съотечественик на Гианея. Понякога очите му се отваряха. Те бяха огромни, тъмни и дълбоки.

Разговорът се водеше на езика на Гианея. Муратов вече го владееше съвсем свободно.

— Жалко, че закъсняхме — говореше човекът с тесните очи. — С нашите кораби пътят би бил много по-кратък. Разбира се, в смисъл на време, а не на разстояние.

— Вече не можем да върнем експедицията — каза Муратов. — Но вие сам казахте, Вийайа, че можем да я изпреварим и да стигнем до планетата преди нея. Представете ли си как ще се учудят нашите другари?

Позволил си тази шега, той се усмихна. Чувството за неловкост не го напускаше.

Странните очи на Вийайа спряха върху лицето му.

— Защо се стеснявате от мен? — попита той. — И не само вие. И защо не искате да се обръщате към мене на „ти“? При нас отдавна вече няма друго обръщение. Всички хора са братя.

— Гианея ни научи на това — отговори Муратов. — Преди вашето пристигане ние не знаехме местоимението „ти“ на вашия език.

— Но сега вече го знаете.

Муратов смутено мълчеше. Той можеше да каже на своя събеседник много неща, но разбираше, че обясненията му ще се сторят на Вийайа безсмислени.

Посещението на Вийайа беше неочаквано за Муратов. Той знаеше, че всички, които бяха пристигнали с чудния кораб, изпитваха към него особена симпатия и разбираше откъде е възникнала. Причината беше пак неговата прилика с тях, която привличаше и

Гианея. Ако беше дошъл някой друг, Муратов нямаше да се смути, но Вийайа...

Вече повече от месец гостите бяха на Земята. Отдавна бяха изяснени причините за тяхното пристигане, станаха известни имената и биографиите на космонавтите, историята на родината им. Земните хора знаеха не само къде се намира тяхната планета, но и как изглежда. Космонавтите бяха донесли всичко необходимо, за да могат възможно най-пълно и подробно да им разкажат за себе си.

И хората знаеха, че Вийайа, даже на тази планета, която далеч бе изпреварила Земята в развитието на науката и техниката, се смяташе за изключително голям учен. От земна гледна точка той беше гений в най-пълния смисъл на тази дума.

Той все още съвсем не беше стар, даже по-скоро беше млад.

Муратов сега бе на около четиридесет години. Почти на половината от средната продължителност на живота. Според земните изчисления Вийайа беше на малко повече от сто. Но за хора, които живеят средно по петстотин години, това съставляваше едва една пета.

Ако земните учени успяваха да натрупат през живота си големи знания, то можеше човек да си представи какво научаваха съотечествениците на Вийайа.

А Вийайа се открояваше даже и сред тях. Не е чудно, че съзнавайки разделящата ги пропаст, Муратов изпитваше смущение в обществото на този човек.

Но Вийайа не разбираше състоянието му.

— Дойдох да прекарам вечерта с теб — каза той, като пръв премина на „ти“ и очевидно очакваше същото и от Муратов. — Нима искаш да съжалявам за това?

— Нека бъде както ти искаш — отговори Муратов.

— Най-последно! Ние всички те обикнахме, Виктор. Ти удивително приличаш на нас. И на мен ми е приятно да бъда с теб. Отнасяй се с мен като с приятел.

Но да се съгласиш, това още не означаваше веднага да преминеш към дела. Муратов мъчително търсеше някакъв естествен въпрос, но нищо не му идваше наум...

Вийайа заговори пръв.

— Получи се странно — каза той. — От две планети хората са се стремили да помогнат на Лиа, искам да кажа на Земята. И не са знаели,

че не ви е нужна никаква помощ. Цялата тази история е много странна и разбира се, неповторима.

Муратов се зарадва на темата за разговор. По този повод той можеше да зададе на Вийайа редица въпроси.

— Нас много ни учудва — каза той, — че привържениците на Лийагейа не са пуснали веднага в ход излъчването. Защо им е потрябвало да оставят спътниците около Земята, да строят лунната база и едва при второто си пристигане да осъществят своя план?

— Вече ме питаха за това — отговори Вийайа. — Има няколко причини — технически и психологически. Те са търсили планета за колонизация. Но не са знаели дали ще успеят да открият такава. И когато са тръгнали да търсят, не са съгласували действията си с тези, които са останали. Във вашето експлоататорско общество е властвувал индивидуализмът. Колективните действия по своята същност са били чужди на господстващите класи. Това до голяма степен е способствувало за гибелта им — („Кога е успял да разбере всичко?“ — помисли Муратов.) — У нас, колкото и странно да ти се стори, колективизмът беше свойствен на кастата на господарите. Те бяха свикнали да съгласуват своите действия помежду си. Това, заедно с други причини, затрудняваше нашето освобождение. Веднъж решили да използват срещу човечеството на Земята излъчването, както вие сполучливо го нарекохте, те са били длъжни да се върнат и да поискат съгласието на останалите. Това е първата причина. Втората е чисто техническа. Бягайки от нашата планета, те взеха със себе си всички налични по това време космически кораби. На един от тях се намираха тези две ракети, които вие сте открили и унищожили. Те не са имали, други, а да ги построят на междинна планета, където е нямало никакви заводи, не било възможно. — („Гианея е казала истината“ — помисли Муратов.) — Тези ракети са били предназначени за други цели. И, разбира се, на тях не е имало никакви излъчватели. И на кораба също не ги е имало. Тогава те са монтирали тези излъчватели на Луната, където са кацнали най-напред. Но е липсвало вещество, необходимо за излъчването. Трябвало е да се върнат за него. Намерили са изход, като са построили база за зареждане на Луната. Вие грешите като мислите, че базата е служила за зареждане на двигателите. Те не са се нуждаели от какво зареждане. В базата се е синтезирало вещество, нужно за

излъчвателите. След произвеждането му то е било товарено в ракетите. Но синтезът е изисквал продължително време.

— Колко?

— Не мога да кажа точно, но не по-малко от сто ваши години. В общи линии за тях всичко се е наредило добре. След като са замислили плана си, те са имали време да се върнат и да съобщят за него на останалите.

— Значи, те са били при нас преди сто години?

— Приблизително.

Муратов си спомни всички предположения и хипотези, относно времето, когато са се появили спътниците разузнавачи около Земята. Отначало тяхното появяване са отнасяли към 1927 година, след това към времето на империята на Карл Пети. По думите на Гианея те са се появили в края на двадесети век. Излиза, че най-правилно е било първото предположение.

— Тогава защо никой не ги е забелязал? — попита Муратов.

— Самият кораб е невидим за вашите очи — отговори Вийайа. — А хората? Не е нужно много, за да се скрие разликата.

„Да, той е прав — мислеше Муратов. — Земни дрехи, силен загар, очила и никой нищо няма да забележи.“

— А езикът? — каза той. — Когато са стъпили на Земята, те не са могли с никого да говорят.

Лицето на Вийайа се помрачи.

— Това е едно от тъмните петна — каза той. — Но ти, Виктор вече знаеш нравствения облик на тези хора. Нищо не трябва да те учудва. Те са хванали в плен земен човек. От него са научили езика и всичко, което им е било необходимо да знаят. Кой е бил той, първият, който е видял пришелците от друг свят? Едва ли сега ще можем да установим неговото име. Но запознанството е струвало скъпо на този човек. Те не са могли да допуснат той да се окаже на свобода и да разкаже за тях.

Муратов не зададе никакъв въпрос. Всичко беше ясно.

Искаше му се да разсее тежкото впечатление от думите на Вийайа. Виждаше, че и на него този епизод подействува потискащо.

— Как да се съгласува — попита той, като изменяше темата — високата техника на вашата планета със съществуването на кастата на господари?

— Изглежда — отговори Вийайа, — това интересува всички. Аз отговарях вече на такъв въпрос много пъти. Работата е там, че продължителността на човешкия живот на нашите две планети е различна. Ние живеем няколко пъти по-дълго от вас. Това ускорява техническия прогрес и забавя обществения. Второто изостава от първото.

— Разбирам — каза Муратов.

Вече отдавна се бе стъмнило. Върху безоблачното небе съзвездията горяха като брилянтова мрежа.

Вийайа стана и се приближи към перилата на терасата.

— Погледни, Виктор — посочи той, — ето слънцето на нашата планета.

Муратов видя мъглява оранжевочервена звезда, зареяна между другите. Въпреки указанията на Вийайа, пак му беше трудно да я открие.

Слънцето на друг свят!

— Сигурен съм — каза Вийайа, — че вие ще дойдете при нас. И може би много скоро. Нашите планети ръка за ръка ще тръгнат по безкрайния път на живота.

Муратов помисли за Гианея.

Тази звездичка, слабо блещукаща върху небето на Земята, бе нейното слънце, което тя никога не беше виждала.

— Интересно, как Гианея ще възприеме вашия свят — замислено каза той.

— Този въпрос е ясен — отговори Вийайа. — Гианея е подготвена за нашия живот от продължителното си пребиваване в комунистическото общество на Земята. Докато Лийагейа никога не ще влезе в нашия живот като пълноправен негов член, то Гийанейа ще направи това лесно. Тя е подготвена — повтори той. — И освен това тя е много млада.

— А ако не успее?

— Ти имаш предвид моралната старост?

— Тя е преминала през смъртта — уклончиво отговори Муратов.

Вийайа внимателно го погледна.

— Разбирам — каза той, — какво те кара теб и изобщо всички вас да се безпокоите за Гийанейа. Плашат ви последствията от вашата постъпка. Но, повярвай ми, Виктор, ще дойде време, и то много скоро,

когато Гийанейа ще ви бъде благодарна за това, че не сте ѝ позволили да извърши тази огромна грешка.

— Кога мислите да я събудите?

— Едва тогава, когато пристигнем в родината си. Така ще бъде по-добре — продължи Вийайа. — Да се върне към съзнателен живот на Земята ще ѝ бъде по-трудно.

— Вие сте прав!

— У нас Гийанейа бързо ще свикне. И скоро, много скоро, ще стане като всички наши жени. И ще намери своето щастие. Вие сте я подготвили добре.

Муратов се замисли. Той вярваше в мъдростта и житейския опит на своя събеседник и се радваше на земната наука, която успя да затвори пред Гианея вратата на смъртта. Тя ще живее!

Гианея, с всички противоречия на своята сложна натура, беше ярко доказателство, че не съществуват вродени пороци, вродена ненавист и зло. Всичко зависи от това, къде и кога живее човекът, зависи от средата, формираща неговите възгледи и характер.

— Аз и досега не зная как вие наричате вашата планета — произнесе Муратов, като се вглеждаше в звездното небе.

— Тази, която ти добре познаваш — отговори Вийайа, — е получила името на своята родина. Ние наричаме нашата планета Гийанейа.

Ленинград, 1963 г.

Издание:

Георги Мартинов. Гианея
Научно-фантастичен роман
Издателство „Отечество“, София, 1977
Превод от руски: Мая Халачева
Първо издание

Редактор: Елена Коларова
Художник: Л. Рубинщайн
Художествен редактор: Светлана Йосифова
Технически редактор: Петър Балавесов
Коректори: Христина Денкова, Албена Янкова

Индекс 11/9537623531/6156-5-77

Дадена за печат на 9.VIII.1977 г. Подписана за печат на
30.XI.1977 г.

Излязла от печат на 25.XII.1977 г.
Издателски коли 18,14. Печатни коли 28
Формат 1/32/70/100. Цена 0.87 лева
Издателство „Отечество“, бул. Г. Трайков, 2а
Печатница „Балкан“

Библиотека Приключения и научной фантастики
Георгий Мартынов. Гианея
Издательство „Детская литература“, Ленинград, 1965

Година на първото руско издание: 1963

Електронен вариант на руски: <http://lib.rus.ec/b/250499/read>

Съдържа допълнителни четвърта и пета част, друг епилог, които
не са преведени на български.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.